

Kåre Svebak:

SÅKORN

Katekismeforklaring

**Bind 3:
Første og andre trosartikkel**

REVIDERT A D 2022 (2020)

FORORD

Dette bindet er en revidert utgave av bindet gjort digitalt tilgjengelig på FBB's ressurssider i 2016 under rubrikken katekisme (www.fbb.nu).

Bind 1 i Såkorn-serien – «Bibel og bekjennelse» - rommer litteraturlisten og en veiledning om bruksmåter m. m.

Utdypende artikler fins i tilleggsbindet «Skaperen og Gjenløseren».

Kåre Svebak,
prest og pensj. statsstipendiat
Arendal

INNHold:

ANDRE PARTEN: OM TROEN	3
Om tro og viten	3
Om evangeliet	4
Om Gud som Gud – åpenbaringsordets Gud	11
Om Den Hellige Treénhet	23
Om Treénheten i trosartiklene	34
Om kirkens tro begrunnet i en bevitnet Jesus-historie	42
Første trosartikkel: Om Gud Faderen og skapelsen	47
Om Faderen i Den Hellige Treénhet	48
Om skapelse og virkelighet	49
Om Guds usynlige skapninger	58
Om mennesket	62
Om kjønn og menneskeverd	69
Om Guds opprettholdende gjerning – hans forsyn	72
Om livet under syndefallets kår og Guds reaksjon	75
Om livserfaring og evangelium	83
Om skapelsen og universalismens villfarelse	85
Andre trosartikkel: Om Sønnen og gjenløsningen	91
Innledning	92
Del 1: Jesu Kristi person	97
Om Jesu navn og Messias-tittel	97
Om Sønnens opptagelse av menneskenaturen	103
Om Jesu tittel «HERREN»	112
Om Jesu tittel «MENNESKESØNNEN»	119
Del 2: Kristi embeter: Profeten, Presten og Kongen	123
Kristus Jesus – PROFETEN	123
Kristus Jesus - PRESTEN	128
Kristus Jesus – KONGEN	135
Del 3: Sønnens fornedrelse og opphøyelse	150
Om Sønnens fornedrelse	150
Om gjenløsningen	158
Om Sønnens lydighet i tjenerskikkelsen	166
Om Guds forsoningsverk i Kristus	176
Om Sønnens opphøyelse	186
Kristus «stod opp fra de døde tredje dag»	188
Om troens rettferdighet: Guds gaverettferdighet	197
Om Kristi himmelfart	207
Om Kristi gjenkomst til dom	212

ANDRE PARTEN: OM TROEN

Din kristenhet, o Gud, på jord
Bekjenner deg og på deg tror,
Som Faderen av evighet,
Hvis makt ei mål og ende vet,

Og Sønnen, den enbårne som
Fra deg til verdens frelse kom,
Samt Hellig Ånd, vår trøster sann,
Høylovet over alle land.

Fra Te Deum 300-t.

Luther 1531. MBLandstad 1861.

OM TRO OG VITEN

Vil man vite kristentroens begrunnelse, er det feil å begynne med spørsmålet om det fins en «Gud» eller ikke, som om tro og viten handler om vidt forskjellige ting. Vi må begynne med en bevitnet Jesus-historie om Jesu persons hemmelighet.

Var han den kommende Messias? Var han sann Gud og sant menneske? Har Gud forsonet verden med seg selv i Jესu Kristi død? Det avgjørende svar for mennesker i ettertid er *Guds vitnesbyrd*, som reiste Jesus opp fra de døde på den tredje dag. Vi er henvist til Jesu tomme grav og hans disippelmøter, da han gav sine befalinger til apostlene og deres etterfølgere i prekenembetet, og ba dem vente til Pinsedagen – den femtiende dagen..

Det skilles ikke mellom tro og viten i Nytestamentets skrifter

«*Vi kan ikke tie om det vi har sett og hørt*», forklarte Peter og Johannes, da de stod anklaget for Det høye råd (Apg 4:25). Evangeliet handler ikke om usikre antagelser og føleri, men om *en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamente*.

Et annet eksempel: Da Maria Magdalena fortalte at Jesu grav var tom, løp Peter og Johannes straks av sted for å sjekke om så var tilfelle, Joh 20:1-10. Legg merke til detaljene: Johannes kom først, men gikk ikke inn. Peter gikk inn. Da gikk også Johannes inn. Også han så liksvøpet, men liket var ikke der. Ved siden av lå ansiktsduken. Johannes «så og trodde». Det var sant, det som Maria Magdalena fortalte.

Evangelistene var nøye med detaljene når de skildret omstendighetene rundt Jesu død, begravelse og oppstandelse, og likeså den Oppstandnes disippelmøter, når han utla for dem det som stod skrevet om ham i Skriftene (Moses, Profetene og Salmene). De ville med sin dokumentasjon bli tatt på alvor. Den omfatter ca 11 disippelmøter, en gang var over 500 øyenvitner til stede, og av dem lever mange ennå, skrev apostelen Paulus (1 Kor 15:6). Uten denne dokumentasjon ville prekenen vært meningsløs (15:17, 19).

Jesus-historien i fortid en tydet historie

Hva betyr det at Jesus lever? Evangelistenes dokumentasjon er samtidig en tydet fremstilling – ikke vilkårlig, men i samsvar med Jesu undervisning i Det gamle testamente. På Pinsedagen ble Jesu utvalgte apostler utrustet med Den Hellige Ånds gaver til å gi videre Jesu undervisning til kirken. De opptrådte med *delegatens* kompetanse og autoritet fra Herren Jesus. Kristentroen er like fra begynnelsen *Guds* tro – begrunnet i en bevitnet Jesus-historie, slik «Skriftene» har sagt. De kjensgjerninger som begrunnet kristentroen for

de første kristne, er den samme begrunnelse for mennesker i ettertid. Apg 10:36-43. Rom 1:1-4, 1 Kor 15:1-21. 1 Joh 1:1-3. Heb 11:1. 2 Tim 1:12.

Jesus-historiens fortsettelse i nåtid

Den Oppstandne er til stede i den forsamlede menighet, virksom med de handlinger han innstiftet i begynnelsen. Ved dem lærer vi Gud å kjenne gjennom den han utsendte, og ha evig liv i ham (Joh 17:3). Han kaller oss til tro, Joh 14:1 – Tro på Gud og tro på meg. *Guds tro* kommer til oss ved evangeliet om Guds velgjerninger i Kristi lidelse og død. Hva vi skal tro uten forbehold om egen kvalifikasjon, det har han gjort for alle allerede. Med ham til gave som er troens rettferdighet for Gud, følger tro virksom i kjærlighet. Da trives troen sammen med gjerningene.

Spørsmålet om Guds eksistens skiller tro og viten

Den sekulær-liberale kvasireligion er overtroen på mennesket «selv». Dette utgangspunkt utelukker kirkens tro begrunnet i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamente. Kristentroen blir uten sidestilt med andre religioner og livssyn. Virkningen er manipulerende i en strøm av fortellinger og usakligheter under skinn av «undervisning» og «vitenskap». Men bevitnede kjensgjerninger taler for seg, «slik Skriftene har sagt». Vi kan med Jesu tomme grav og fortsette med den Oppstandnes befalinger. Kirkerommets inventar vitner om hans nærvær, virksom i den forsamlede menighet. Troens grunn er bevitnede kjensgjerninger.

OM EVANGELIET

300 **Hva er "evangeliet"?**

GUDS GODE NYHET TIL MENNESKENE: GUD ER EN FORSONET GUD.

GJENNOM SINE PROFETER HADDE GUD GITT LØFTET OM DEN KOMMENDE MESSIAS. DETTE LØFTE HAR GUD OPPFYLT I EN BEVITNET JESUS-HISTORIE - OM FORENINGEN AV GUD OG MENNESKE I JESU PERSON, SOM I SIN LIDENDE LYDIGHET HAR OPPFYLT GUDS LOV I ALLE DELER. DERFOR OPPSTOD HAN FRA DE DØDE PÅ DEN TREDJE DAG OG ER MENNESKENES FRED MELLOM GUD OG OSS.

Lk 2:10f – "Frykt ikke! Se, jeg forkynner dere en stor glede som skal bli alt folket til del. For i dag er Frelseren født dere, og han er Kristus, HERREN i Davids stad. Joh 3:16 – Så har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv. Jes 40:9f. 1 Kor 1:3.

Lk 4:18 (= Jes 61:1) – "HERRENS Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne *evangelium* for de fattige. Han har sendt meg for å lege sønderknuste hjerter, for å forkynne frihet for fanger, syn for de blinde, for å sette undertrykte fri. (Mk 1:1, 15, Mt 4:17 (jf v 23, 9:35), Gal 1:7). Apg 20:24 – å vitne om Guds nådes evangelium (Ef 1:13).

1 Kor 15:1-5 – Jeg minner dere, brødre, om det evangelium som jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Ved det blir dere frelst, om dere holder fast ved det ord som jeg forkynte - så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. I min grunnleggende undervisning overga jeg dere det jeg selv har tatt imot, at: Kristus døde for våre synder, slik Skriftene har sagt, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag, slik Skriftene har sagt, og at han vise seg for Kefas og deretter for de tolv. Rom 1:3f, 16f.

Evangeliet i *vid* mening handler om *alle* Guds velgjerninger i Kristus. I *avgrenset* mening handler evangeliet om *Guds nådige sinnelag mot syndere*, kun på grunn av Kristi fortjeneste, Andre ganger har ordet evangelium begge betydninger.

Jesus forkynte *hvem* han var og *hva* han var sendt *for å gjøre*, slik Det gamle testamente vitner om ham. Etter Pinsedagen - og lært av ham, forkynte apostlene evangeliet om Kristi lidende lydighet og hans virksomme nærvær i den forsamlede menighet som holder hans befalinger til kirken.

Til bibelstudium: Evangelium i både vid og avgrenset mening

Å forkynne evangeliet (*evangelizesthai*)

er noe mer enn å meddele en nyhet (i *informativ* mening). Avsenderen er selv virksom med delegatens nyhet (i *performativ* mening). Avsenderen proklamerer en *ny livssituasjon* for tilhørerne.

Når keiseren i Rom lot delegater proklamere et "evangelion" fra ham, var det en overdrivelse. Menneskers ord *skaper* ingen ny virkelighet.

Det tilsvarende ord i GT – bazar – blir brukt om gledesbud fra slagmarken, 2 Sam 18:19ff, - i overført betydning, om Guds seier over fiendemaktene sine, Jes 40:9-11, 52:7. Profetene brukte ordet når de forkynte Guds løfte om den nye pakt. Da handler ordet om den virkelighet som Guds Tjener bringer, Jes 40:9, 52:7, 53:11f, 61:1.

Kirkens ordbruk i påske-perspektivet

Straks Jesus trådte fram offentlig som «den Kommende», kunngjorde han "evangeliet om Riket". Mt 4:23, jf 24:14, Lk 16:16, Mk 1:1. Da brukte han benevnelsen «Guds rike» (el himlenes rike) i *performativ* mening - om Guds rikes frelsesgoder, tilgjengelig for tilhørerne i og med Jesu virksomme nærvær. Godene viser til Jesu persons hemmelighet. Mt 4:17, 32, 53, 10:7. Mk 1:14, 16:15, Lk 9:6, Apg 13:33, 20:24.

Påskebegivenhetene i Jesu liv medførte endret ordbruk. Før handlet evangeliet om budbringeren Jesus i sin virksomhet som Guds utsending eller delegat. Senere overtok Jesu apostler delegat-posisjonen, utsendt av ham som budbringere for *Jesu Kristi* evangelium fra Faderen.

Fremdeles står Jesu person og verk i sentrum (kristologien), men påskeperspektivet lar oss se den historiske Jesus i lys av Guds løfters oppfyllelse, slik "det er skrevet om meg i Mose lov og i Profetene og i Salmene", Lk 24:44. (Jf Gal 1:1-8 og "vi" i v 8). Denne dreining i tidsperspektivet medbestemmer prekenen og menighetens virksomhet.

Gjennom apostelordets lære har kirken mottatt den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Derfor har apostelordets lære grunnleggende betydning og blivende gyldighet i aposto-latets kirke. Senere utøvere av prekenembetet har ingen annen autoritet og kompetanse enn apostelordets lære fra kirkens Herre og Lærer.

Evangeliet i vid mening

er budskapet om Guds rike og Jesu Kristi Navn, Apg 8:12.

Eksempler på *sammenfattende* uttrykk: Kristi evangelium, Apg 15:16, Guds Sønns evangelium, Rom 1:9, Guds evangelium eller Guds nådes evangelium, Apg 20:24, osv.

På flere steder er evangeliet brukt synonymt om *Kristi lære*, se 2 Joh 9f, jf Joh 7:15-17, Apg 13:12. Da handler evangeliet om omvendelse og syndenes forlattelse, Lk 24:45f, Apg 20:21.

På tilsvarende vis blir "loven" brukt om det Guds ord som åpenbarer Guds vilje, Jes 2:3, Sal 19:7. Jf Rom 8:2a – Åndens lov, som tilhører livet i Kristus.

Evangeliet i avgrenset mening

handler om Guds Sønns lidende lydighet i tjenerskikkelsen. Med sin kjærlighet "like til det siste", Joh 13:1, er Jesus den "Guds rettferdighet" som evangeliet åpenbarer uten forbehold om lovgjerninger. Guds gave-rettferdighet er syndenes forlatelse, gitt av nåde på grunn av Kristi lidende lydighet, Rom 1:16f, 5:12ff. Evangeliet i denne avgrensede mening er en virkelighet - Guds Sønns lidende lydighet, begrunnet i en dennesidig, jordisk Jesus-historie, Rom 1:1-4. Jes 53:11f.

Troens grunn er den viten som evangeliet gir om Guds løfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, slik Det gamle testamente vitner om ham. Evangeliet virker den tro som anvender Guds velgjerninger i Jesus Kristus, enhver på seg selv. Da er han *det nye livet* i deres innerste som tror, og virksom ved troen gjenreiser han gudsbildet i samsvar med Guds gode skapervilje. Ef 2:10, Fil 1:6, 2 Kor 3:18, 1 Joh 5:4.

Eksemper på avgrenset ordbruk: Apg 5:20 – «livets ord», 13:26 – «ordet om denne frelse», 13:32f – «evangeliet om løftets oppfyllelse».

Evangeliet i avgrenset mening står i skarp kontrast til *Guds lov*, f eks Mk 1:15, jf Lk 13:5, 15:7. Illustrerende er sammenstillingen *omvendelse (anger) og tro* på Kristus, Mk 1:15, Apg 20:46. Angeren kommer av loven, troen av evangeliet, Lk 4:18 (Jes 61:1). Ved evangeliets gave blir omvendelsen "til frelse", 2 Kor 7:10, jf kap 3.

Andre eksempler: Troen mottar frifinnelsen, Rom 1:16f, Gal 1:6-11, 2:2, 5.

Evangeliets sannhet er en annen enn lovens sannhet, Gal 2:5, 14, Kol 1:5.

Evangeliet i avgrenset mening handler om vår frelse, Ef 1:13, jf Rom 1:16. Det er fredens evangelium om ham som er vår fred mellom Gud og mennesker, Ef 2:14, 6:15. Evangeliet handler om «Kristi uutgrunnelige rikdom», 3:8.

Steder med vekslende mening: Fra Jesu ordbruk, Lk 24:46f, Mk 16:15. Fra Pauli ordbruk, Apg 20:24-27.

Fra bekjennesskriftene:

Om åpenbaringsordets "juridiske" språkbruk

Bibelens innhold bør deles i hoveddelene Loven og Løftene (= Evangeliet), Apol 4:5f.

En utførlig fremstilling gis i Konkordieformelens art 5. Vi må skjelne mellom lov og evangelium med stor omhu, for ellers blir Guds velgjerninger i Kristus tilslørt og evangeliet gjort til lovlære, FC SD 5:27. Se Konkordieformelen: FC SD 5:3-9, 12-22, Ep 5:5 (pkt 4).

Loven må straffe tvil og vantro som synd, mens evangeliet (i egentlig mening) forlater all synd, samme. FC Ep 5:6-9, SD 5:19, 27.

Evangeliet i vid mening

handler om hele Kristi lære – om omvendelse og syndenes forlatelse. Se Apol 4:62, 12:29, 27:54. FC Ep 5:6f, SD 3-9. - Kallet til omvendelse og tro er univer-

selt – med adresse til alle, FC SD 11:28, 37. - Den rette bot er en lære som evangeliet åpenbarer fra himmelen, Apol 27:54, SA C 3:41.

Vi hører ikke evangeliet i egentlig mening så lenge Kristi lidelse og død vitner om Guds vrede over synden og forskrekker samvittighetene. Evangeliet hører vi når vi anvender Kristi lidende lydighet til trøst og oppreisning, FC Ep 5.10, SD 5:12.

Evangeliet i avgrenset mening

er den trøsterike forkynnelse av *Guds tilgivende nåde*. SA C 4. Jf FC Ep 5:7, 10, SD 5:9, 12, 21f. Evangeliet er i en sum syndenes forlatelse, gitt i nåde og mottatt i tro kun for Kristi skyld, Apol 27:13.

Evangeliet brukt om *Guds løfte*, Apol 4:5, 388. - Løftet gjelder Guds nåde, syndenes forlatelse og rettferdiggjørelse ved tro, CA 4:2, Apol 4:43, 62, 110, 231, 274f, 12:2, 27:11, 23. Jf FC Ep 5:9, SD 3:39.

Evangeliet gir råd og hjelp mot synden på mer enn en måte, SA C 4, jf 3:8.

”Evangeliets stemme” av avløsningen (absolusjonen), meddelt den enkelte i *skriftemålet*: Apol 4:271, 12:2, 35, 39, 61 og 105, 27:13. Begrunnelsen er Guds løfte om syndenes forlatelse på grunn av Kristus, vår midler og forsoner, Apol 12:76. - Gud vil vi skal tro hva han lover, og motta gaven fra ham. Denne tro eller mottagelse er den *sanne gudsdyrkelse*, samme 4:228, 345, 12:76, 88. FC SD 5:19.

Evangeliet nøder oss til å anvende Kristus, vår hellighet og rettferdighet for Gud, for ved ham har vi adgang til Gud ved troen, Apol 4:291. - I tillit til Guds løfte og miskunn erkjenner vi samtidig at vi er unyttige tjenere, som ingenting fortjener med våre gjerninger. Denne bekjennelse eier troens trøst. Apol 4:337f.

Evangeliet i Herrens Nattverd

Der tjener Gud oss med evangeliets løfte og et sakrament hvor tro og viten er to sider av samme sak. Det strider følgelig mot evangeliets Gud å bruke messen til godtgjørelse for dødes synder og gjøre menighetens nattverdfeiring til messens hovedsak. Apol 24:90f.

Evangeliet blir ødelagt med gjerningslære og forakt for troen, Apol 4:110, 121, 159, 186. - Evangeliet er avskaffet hvor det er omgjort til lovlære, Apol 12:79, 89, FC SD 5:27. - Det fins ingen kjennskap til Kristus uten evangeliet. Han har vunnet frelsen for oss i sin offerdød, men det er i Ordet Den Hellige Ånd rekker oss ”frelsens skatt”, SK Troen, 38.

301 **Hva er kilden til evangeliet?**

EVANGELIETS KILDE ER GUDS VILJES BESLUTNING FØR VERDEN BLE SKAPT.

Gal 4:4 – Da tiden var fullbyrdet, sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven. Ef 1:4-6 – Før verdens grunnvoll ble lagt har (Jesu Kristi Fader) utvalgt oss i ham til å være hellige og ustraffelige for seg. I kjærlighet har han forutbestemt oss til barneregt hos seg ved Kristus Jesus, i følge sin viljes beslutning, for at hans herlige nåde skulle prises, som han har benådet oss med i Den Elskede.

Den Hellige Treenhet har fra evighet utpekt Sønnen til å være skaperverkets gjensløser og menneskenes midler, forsoner og frelser hos Gud. Etter synde-

fallet åpenbarte Gud denne beslutning da han gav *løftet* som han fornyet flere ganger i den gamle pakt.

Anm. "Tiden er fullbyrdet" (el "i tidens fylde")

Uttrykket viser til ventetiden. Da den var over, oppfylte Gud sine løfter ved profetene. Riket "*er kommet nær*", dvs i Jesu skikkelse. Hans virksomme nærvær den gang og nå i den forsamlede menighet, foregriper Rikets fullendelse ved Jesu gjenkomst i herlighet.

"*Himlenes rike*" = "Guds rike". Det er gitt Jesu disipler å få kjenne "Rikets hemmeligheter" i ham, Mt 13:11.

302 **Hva er det evangeliet handler om?**

EVANGELIET HANDLER OM JESU PERSONS HEMMELIGHET OG OM GUDS LØFTERS OPPFYLLELSE I SØNNENS LIDELSE, DØD OG OPPSTANDELSE. VED HAM LÆRER VI GUDS INNERSTE HJERTELAG Å KJENNE.

Gal 4:4-5 – (Gud sendte) sin Sønn, født av kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle ha barnerett. (Apg 13:32, Rom 4, 2 Kor 1:20 osv) 1 Tim 1:15 – Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere. Mt 18:11 – Menneskesønnen er kommet for å frelse det som var fortapt.

Joh 17:3:4 - Dette er det evige liv, at de kjenner deg den eneste sanne Gud og ham du utsendte, Jesus Kristus. /.../ jeg har fullført det verk som du gav meg å utføre (4:34). 20:31 – for at dere skal tro at Jesus er Kristus, Guds Sønn, og for at dere skal ha liv i hans navn, når dere tror. Rom 8:33.

Guds frelsesverk omfatter Sønnens fornedrelse og opphøyelse i Jesu skikkelse. Fornedrelsen var hans lidende lydighet under loven, like fra unnfangelsen i Jomfru Marias morsliv inntil sin død på korset. *Opphøyelsen* var hans triumfferd til helvetmaktene, hans oppstandelse fra de døde og hans himmelfart. Til opphøyelsen hører også Kristi virksomme nærvær i Guds kirke på jorden.

(Kristi embeter beskriver begge sider ved hans verk. 5 Mos 18:15ff, Sal 110, Sal 2:7ff.)

Anm. «Evangeliet om Riket.»

Uttrykket har tre dimensjoner: En kristologisk, en åndelig (pnevmatisk) og en ekklesiologisk dimensjon:

(1) Jesus brakte Guds rike *i egen person*, nærværende og virksomt i Jesu ringe skikkelse.

(2) Rom 6:11-13 – Derfor skal også dere betrakte dere selv slik: Dere er *døde fra synden og lever for Gud i Kristus Jesus*. /.../ still dere selv /.../ og deres lemmer til Guds disposisjon som våpen for Guds rettferdighet. Jf Lk 11:20.

(3) *Den troende kirke* er en Kristus-virkelighet (Kristi legeme) i jordiske livshistorier. I den forsamlede menighet er Kristus til stede, virksom med evangeliet og sakramentene.

Med evangeliet om himmelriket er Guds herredømme *i funksjon*. Riket kommer og er hos oss "allerede" og samtidig et "ennå ikke". Kristus er virksom med sin Hellige Ånd i de troendes liv, og samtidig ufullendt inntil Kristi komme på den ytterste dag. Fil 3:7ff.

Avsporinger skjer når mennesketanker og menneskeverk trer i Kristi sted (jf djevelens fristelser, Mt 4). Med *selvopphøyelse* henviser vi Guds transcendent til en *hinsidig* verden. Selvopphøyelsen bortviser Guds underfulle og virksomme godhet i den verden vi sanser. Denne gudsforvisning er menneskets selvbedrag, for evnen mangler vi.

Til bibelstudium:

Kristus kom for å *tilintetgjøre* djevelens gjerninger, 1 Joh 3:8, og *gjenopprette* det som gikk tapt i syndefallet, 1 Mos 1:31. Årsaken er Guds underfulle kjærlighet til sitt falne skaperverk under fiendemaktenes okkupasjon: Synd og død og djevel, Joh 3:16, 8:44, Lk 1:78, Tit 3:4. Seieren har Gud vunnet allerede med sitt forsoningsverk i Kristi korsdød i den tid og på den måte som behaget ham (2 Kor 5:15ff).

Følgende påstander om frelsens mål beror på ønsketenkning og bibelspekulasjon (herlighetsteologi): (1) Skaperverkets fullkommengjørelse, (2) menneskenes moralsk-reli-giøse forbedring, og (3) gudsåpenbaringens utvikling frem mot kirkens enhet alternativt en verdensreligion.

Fra bekjennesskriftene:

Rett forstått er hele evangeliet avhengig av den andre trosartikkel, SK Troen, 33. Omdanner man evangeliet til bots- eller domsforkynnelse, røver man den sanne trøst fra de kristne og legger kirken åpen for lovlære, FC Ep 5:11, SD 5:27.

Evangeliet forkynner Guds rettferdighet ved troen på Kristus. Han er en *annen* rettferdighet enn den loven lærer, og som fornuft og filosofi tilsier, Apol 4:43, jf 16 og 230.

Den Hellige Ånd kommer og er virksom med evangeliets ytre, muntlige ord, SK Dåpen 30, 38. FC SD 2:18, 3:16. Helligånden gis ved evangeliet, CA 5:2.

303 **Hvorfor bringer evangeliet sann trøst mot Lovens anklager og fordømmelser?**

GUD FORLIKTE VERDEN MED SEG SELV I KRISTI KORSDØD. **DERFOR** BLE KRISTUS OPPREIST FRA DE DØDE PÅ DEN TREDJE DAG, OG **DERFOR** TRØSTER GUD MED HAM PÅ FLERE MÅTER:

- Ved *evangeliet* kunngjør Gud frelsen, fullbrakt i Kristi lidende lydighet, og oppmuntrer alle til omvendelse og tro på syndenes forlatelse (1 Kor 2:2).
- I *dåpen* blir Kristus Jesus - "Guds rettferdighet" – gitt den enkelte med løftet om evig liv ved troen på ham (Mk 16:16).
- I *det private skriftemål* blir syndenes forlatelse tilsagt den enkelte som ber om det. Hensikten er å bli bevart i dåpens nådepakt hos Gud.
- Guds synlige pant på sin nåde er *Kristi legemes og blods sakrament*. Det styrker de troendes samfunn med Guds hellige kirke i himmelen og på jorden.

Rom 4:25 – (Kristus) ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse.

Den som anvender Kristi velgjerninger på seg selv, anvender frifinnelsen hos Gud for å tjene ham med Kristus til gave.

Eksempel: Engelen budskap i "juleevangeliet", Lk 2:8-12.

Fra bekjennelsesskriftene:

Apol 4:103 (fra Ambrosius): "Synden ble større ved loven, men nåden overstrømmet ved Jesus (Rom 5:20). For etter at hele verden ble ham underlagt, tok han bort hele verdens synd, slik Johannes vitner og sier: "Se, Guds Lam som borttar verdens synd". /.../ Derfor må ingen rose seg av sine gjerninger. Men den som er rettferdig, har dette som en gave, etter som han ved dåpen er gjort rettferdig. Det er således troen som frigjør oss ved Kristi blod, for salig er den som har fått sin synd forlatt og nåden gitt (Sal 32:1)." (*E svensk overs.*)

304 **Var det Jesus og apostlene som først kom med evangeliet?**

NEI. EVANGELIET BLE FORKYNT FOR ADAM, FEDRENE OG GUDS PROFETER I DEN GAMLE PAKT.

1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom din ætt og hennes ætt. Han skal knuse ditt hode, og du skal knuse hans hæl. 12:2f – (Gud sa til Abraham) du skal bli en velsignelse. /.../ I deg skal alle jordens slekter velsignes. 15:6 – Abraham trodde på HERREN, og det ble regnet ham til rettferdighet.

Forskjellen beror på tid og og måte:

- Forskjellen i *tid*: **De Messias-troende i den gamle pakt ventet *Den kommende*. Kirken i den nye pakt bekjenner ham som *er kommet* med sitt nåderike, og venter ham som *komme skal* på Dommens dag, når han kommer synlig i sin Guddoms herlighet og bringer herlighetsriket.**
- Forskjellen i *måte*: **I Det gamle testamente har Kristus fremstilt sin lidelse, død og oppstandelse – først uklart i det fjerne, senere stadig nærmere og klarere. I Nytestamentet er Kristus-bildet tydelig fra begynnelsen av, slik "Skriftene" har beskrevet ham.**

Anm. Gud har ikke trukket lovens konklusjon

Den *løsesum* vi skylder Gud med anger og fornyelse, den er altfor stor, Pred 12:3.

Eksempler: Esra, Esra 9:6. - Kain, 1 Mos 4:13. - Kora's sønner, Sal 49:8f.

Evangeliet forkynner at Gud "i Kristus forlikte verden med seg selv", 2 Kor 5:19 (jf v 21, Jes 53:11). Den ène Hellige og Rettferdige er Guds rettferdighet. Troen har ham til gave, og døden har ikke herredømme over det menneske som Gud regner troen til rettferdighet, Rom 1:16f, 5:12ff, kap 6.

Guds enbårne Sønn er *alles* løsepenge i Jesu tjenerskikkelse (Mt 20:28, 26:28, 1 Tim 2:6). Den rettferdigerklærte Jesus er *alles* rettferdigerklæring (el frifinnelse). Evangeliet kunn-gjør frifinnelsen for alle, men den blir gitt den enkelte ved tro og dåp for at vi skal forsake djevelens gjerninger og leve ved troen som Guds frie barn under Jesu herredømme.

Eksempler: David, Sal 62:13. - Apostelen Paulus, Fil 3. - Jesu Faders velsignede, som er "de rettferdige" ved tro på Kristus, Mt 25:34. De mottar nådelønnen.

Guds kjærlige konklusjon

Evangeliet proklamerer syndenes forlatelse for Kristi skyld, og oppreiser mennesker som er "døde ved deres overtredelser og synder", Ef 2:1. Dette verk vil Gud gjøre kjent og trodd i verden (Lk 24:47). Med evangeliet opplyser han vår forstand til å forstå hva Skriftene vitner om "Kristus og ham korsfestet", 1 Kor 2:2. - "Ordet om korset", 1Kor 1:18, binder kirken til en hel Bibel.

Både Romerbrevet og Johannes-evangeliet gir en utførlig fremstilling av Guds kjærlighet til verden i Kristus, og den tro som mottar Kristus ved evangeliet. Gud elsker for sin egen skyld, og troen mottar Kristi fortjeneste på grunn av hans lidende lydighet - og ikke av noen annen grunn.

Til bibelstudium:

Troen på Guds nådeløfte er den *samme* i både den gamle og den nye pakt, 2 Kor 4:13.

De frommes tro i den gamle pakt var den kristne tro, Rom 1:1-4, Joh 8:56, 1 Pet 1:10, Apg 10:43. Både de og vi blir rettferdiggjort (frikjent) hos Gud ved troen på Kristus, Rom 4:3, 6, Apg 15:11, Åp 13:8b.

Fra bekjennesskriftene:

Guds løfte om miskunn for Kristi skyld ble først gitt til Adam, deretter til fedrene, deretter forklart av profetene, og til slutt forkynt og budt fram av Kristus blant jødene, og av apostlene spredt ut over hele verden, Apol 12:53.

De hellige i kirken har alltid trodd at Gud tilgir syndene uten vederlag for Kristi skyld, og hertil kommer Den Hellige Ånds vitnesbyrd, Apol 12:70-73 (ad Apg 10:43f).

"O Kriste, hvor lenge vil du bære over med denne spott som våre fiender angriper ditt evangelium med! /.../ syndenes forlatelse blir mottatt av nåde, ved troen, for Kristi skyld. Er ikke dette evangeliets egen stemme, er ikke dette den evige Faders mening, som du som er ved Faderens bryst har åpenbart for verden, da må vi med rette bli straffet. Men din død er et vitne, din oppstandelse er et vitne, Den Hellige Ånd er et vitne, hele din kirke er et vitne om /.../ at vi får del i syndenes forlatelse, ikke for våre fortjenesters skyld, men for din skyld, ved troen", Apol 27:13.

OM GUD SOM GUD – ÅPENBARINGSORDETS GUD

Kirkens gudstro er Guds tro, begrunnet med ord og handlinger i en bevitnet historie.

Gud har ikke åpenbart seg selv, men gitt seg til kjenne på en indirekte måte - med virksomme ord i en dennesidig, bevitnet historie. Heb 1:1.

Det største av alle Guds undere er foreningen av Gud og menneske i jomfru Marias morsliv. **Joh 1:14** – *Ordet ble menneske.* **Gal 4:4** – *I tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.* Faderens enbårne Sønn – av samme vesen som Faderen, stod fram for verden i Jesu tjenerskikkelse (Joh 1:14). Hans liv fulgte hvetekornets lov, Joh 12:24 (jf

Fil 2:6-11, 1 Tim 3:16). Denne tilsynekomst stiller oss overfor Jesu persons hemmelighet i Guds lidende Messias (Jes 53, Mt 12:18-21). Gud har oppfylt sine løfter «til fedrene ved profetene». Er dette sant?

Det avgjørende vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde. Gud har stadfestet Jesu undervisning i Skriftene om sin persons hemmelighet og hans verk som verdens syndebærer. Derfor er Jesus fra Nasaret «gudsfryktens hemmelighet», og evangeliet om ham «et troverdig ord, vel verd å ta imot», 1 Tim 1:15, 2 Tim 2:11-13.

Den levende Gud

Messias-løftene i Det gamle testamente er til å begynne med vage, men blir tydeligere senere i Israels historie. Den kommende Messias er seierrik, men seirer gjennom lidelse og død, stadfestet med oppstandelsen fra de døde. Gjennom ham lærer vi ”den levende Gud” å kjenne i sin nidkjærhet for en fallen verden: 5 Mos 5:26, Jos 3:10, Sal 42:3, Jes 53:7ff. Jf Apg 14:15, Heb 3:12, 9:14, 12:22.

Åpenbaringsordets Gud har liv i seg selv. Han er blir til evig tid (Dan 6:27, Jer 10:10). Gud er ”livets kilde” (Sal 36:10). Han dører og gjør levende (2 Kong 5:7, 42:3). Å kjenne ham, er å kjenne Gud gjennom hans rettferdige tjener Kristus Jesus. 1 Kor 2:9. 1 Joh 1:1-3.

«Hør ham!» (Mt 17:5)

Vi som nå lever, er henvist til evangelistenes påskeperspektiv på den historiske Jesus. Bevitnede kjensgjerninger, slik Skriftene har sagt, *begrunner* troen. Gjennom det apostoliske ord går vi inn i den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Joh 1:4, 5:26, 6:68, 11:25. 1 Tim 6:13, 2 Tim 1:10. Men uten denne inngang befinner vi oss i blindgater.

Lik Guds folk i den gamle pakt, blir Guds folk i den nye pakt fristet av verdens tenkemåte. Tilpasninger var årsaken da profetiens Ånd forsvant i det gamle Israel.

Da Johannes Døperen stod fram som Kristi forløper, var det gått ca 450 år siden profeten *Malaki*, den siste av profetene. Folket ventet Profeten, som med makt og myndighet skulle forkynne «alt» og fullføre Israels frelse, Joh 7:37-39. Kristus holdt ikke noe tilbake, men frelsen var annerledes enn den folket ventet seg. Joh 4:25, Lk 24:19-21. Jf Apg 3:22, 7:37.

Jesus underviste i Det gamle testamentes sin person og det verk han skulle fullføre. Lik de første kristne, har også vi mottatt Jesu undervisning i og med apostelordets lære. Disippel-posisjonen er den samme i tidens løp, Lk 24:13-35. Saken er også den samme: Israels trøst - det ”levende håp”, 1 Pet 1:3, jf Apg 15:4. **Mt 17:5 – Hør ham!**

Anm. New Age i modernitetens samfunn og kirke

New Age-begrepet ”universalitet” lar Gud være alt og alt være Gud (panteisme) – eller den ånd som ingen kjenner. Talen om ”gud” blir vag, overfladisk og manipulerende, og åpner for gudsforestillinger som bekrefter menneskers interesser og behov. «Oh, my god!» Denne religiøsitet underkjenner kristentroens unike begrunnelse i en bevitnet Jesus-historie, og underkjenner dens fortsettelse med handlinger innstiftet av den oppstandne Jesus.

Begrunnelsen for denne New Age-religiøsitet er påstanden om utvidet tilgang til «virkeligheten». *Midlet* er den selvbekreftende opplevelsesmystikk. Og *virkingen* på *individ*-nivå er fangenskap i forførende overtro på selvets gud, og *virkingen* på *kirke*-nivå er prekestoler til fri disposisjon for deistiske terapeuter. Fanget i den sekulær-liberale kvasireligion, gjør de seg lekke med *billig nåde* – vår tids største villfarelse.

New Age-religiøse mennesker *påberoper seg* ”visdom” og ”innsikt”, men *tilslører* to ting: (1) Egen uvitenhet om Skaperens innerste vesen, og (2) kampen mellom åpenbaringsordets Gud og hans fiendemakter om herredømmet over våre liv (Ef 6:12).

Hvorfor denne fordekthet? Et sammenfattende svar: De *vil ikke* lære åpenbaringsordets Gud å kjenne i hans trofasthet og kjærlighet. (Joh 17:3, Rom 1:20-25, Kol 2:6-8.)

Med selvbekreftende opplevelsesmystikk *må* de avvise den gudskunnskap som åpenbaringsordets Gud har gitt. De *må* avvise gudskunnskapen gitt i en bevitnet *person-*

relasjon: «*Du skal ikke ha andre guder foruten meg.*» Guds innerste vesen er kjærlighet, stilt frem for verden i en Jesu tjenerskikkelse. Dens hemmelighet er den enbårne Sønnens lidelse, død og oppstandelse, slik Gud hadde lovt. «SÅ har Gud elsket verden...» Det er ham vi skal frykte og elske over alle ting og sette all vår lit til.

Interessen for okkulte fenomen er et kjennetegn ved denne nyreligiøsitet. Siden 1960-årene har denne interesse vært påtrengende merkbar i norsk offentlighet. Mennesker forteller om sine "møter" med hinsidige vesener, kalt "hjelpere" og «engler», og med gjenferd, tusser og troll. Gyldighetskriteriet "*jeg føler*" unndrar seg enhver kontroll. Det gjør også kristentro begrunnet i vekkelsens Jesus-mystikk.

Den samlede virkning er på den ene side undertrykkende (repressiv) toleranse overfor apostelordets etterfølgere, på den annen side aksept for en kirkevirksomhet tilpasset sekulær-liberale «verdier», tydelig merkbar i møte med islam og sjamanisme.

Jesus forkynte, og apostlene formidlet **Guds tro** – den tro som åpenbaringsordets Gud er opphav til. Den trofaste kirke formidler i fortsettelsen hva kirken mottok fra Herrens apostler i begynnelsen. På dette gudgitte vilkår blir vi frelst, sier apostelen Paulus - «*dersom dere holder fast ved det ord som jeg forkynte for dere*», 1 Kor 15:1-3. Kilden til dette frelsesvilkår er åpenbaringsordets Gud (1 Joh 2:3-6).

Den New Age-religiøse *bibelbruk* .

Lik bibelbruken i den liberale teologi-tradisjon, blir tekstene sidestilt med tekster fra andre religioner og livssyn, og behandlet som dokumentasjon til menneskenes mange forsøk på en omfattende teori om «virkeligheten». Slik unngår man *Guds vitnesbyrd* i en bevitnet Jesus-historie, slik Skriftene har sagt.

Man overser den Oppstandnes befalinger til apostlene. Her var *ingen uklar begynnelse*. Han hadde gjort alt klart til Pinsedagen. Siden gang handler kirkens historie om prekenembetets oppdrag og fullmakter fra den Oppstandne, og om hans virksomme nærvær i den forsamlede menighet. Uten den Oppstandnes befalinger ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i verden, den han innstiftet «i den natt han ble forrådt».

Den relativistiske bibelbruk i vår tid støtter seg til omfattende kulturendringer, kalt «*globalisering*». Mindre påaktet er tilpasningen til *den sekulær-liberale kvasireligion*, hvor avguden er mennesket «selv». Med stor konsekvens følger den samfunnsorienterende undervisning i «kristendom, religion og livssyn». Styrende idéer er New Age-begrepet universalitet sammen med idéer om frihet, likhet og brorskap. Dette kvasireligiøse formynderi lærer elever å sette lit til ego-kulturens synsing og føleri, for her er enhver sin egen lykkes smed i en selvbestemt livsførsel med krav på andres aksept.

Den hengivne tilbakemelding til Bibelens Herre

skjer hvor apostolatets kirke fremtrer i gudstjenestelige ordninger. Døpt til Jesu død, lærer mennesker å holde Kristi befalinger i dåpens nådepakt. De lærer å bruke de underfulle handlinger som Kristus innstiftet og befalte, og lærer å etterfølge apostelordets lære «som Guds ord, «som det i sannhet er», 1 Tess 1:13. Apostelordets lære er medisinen mot nyreligiøsitet og sekulær-liberal kvasireligion.

305 Hvordan kan vi vite noe om Gud, hans vesen og egenskaper?

GUD HAR GITT SEG TIL KJENNE

- På dunkelt vis i det skapte, i folkenes liv og i den enkeltes liv,
- ved ord som Gud har talt gjennom sine profeter i frelsens historie,
- og aller klarest med Ordet som ble menneske og tok bolig i Kristus Jesus.

Heb 3:4 – Hvert hus er jo bygd av noen, men Gud er den som har bygd alt. Sal 19:1 – Himmelen forkynner Guds herlighet, hvelvingen forteller om hans hendes verk. Rom 1:19f - Det som er kjent om Gud, ligger åpent for dem. Gud har åpenbart det for dem. Hans usynlige vesen, både hans evige kraft og hans Guddom, kan iakttas like fra verdens skapelse, når man slutter seg til dem ut fra hans gjerninger. 2:14f – Når hedningene som er uten loven, av naturen gjør hva loven befaler /.../ (viser de) at lovens gjerning er skrevet i deres hjerter. Apg 14:16f – Han har i tidligere generasjoner latt alle hedninger gå sine egne veier, enda han ikke lot seg være uten vitnesbyrd. Han har gjort godt og gitt dere regn og fruktbare tider fra himmelen og mettet deres hjerter med mat og glede. Sal 145:9.

Jes 53:1ff – For hvem ble HERRENS arm åpenbart? Han skjøt opp som en kvist for hans åsyn, som et rotskudd av tørre jord. Han hadde ingen skikkelse og ingen herlighet....

Joh 1:14, 18 - Ordet blev kjød og tok sin bolig (egtl "ble tabernakel") i blant oss, og vi så hans herlighet som den enbårne Sønnens herlighet fra Faderen, full av nåde og sannhet /.../ Ingen har noensinne sett Gud, men den enbårne, som er Gud, og som er i Faderens favn, han har vist oss hvem han er. 14:9 – Den som har sett meg, har sett Faderen.

Fil 2:6f. Heb 1:3a. Joh 5:23, 15:26, 17:3. Mt 3:16f. 1 Kor 8:4, 2 Kor 13:13. Ef 2:12, 19, 4:17-19.

Vår eksistens er vendt mot «noe» eller «noen». Vi aner altets opphav og Guds makt og herlighet (*naturlig gudskunnskap*).

Bibelhistoriens høydepunkt og sentrum er Guds *tilsynekomst* (epifani) i en bevitnet Jesus-historie. Med sin undervisning i "Skriftene" vitner han om sin persons hemmelighet og sitt verk, stadfestet med oppstandelsen fra de døde. Gjennom ham lærer vi Gud å kjenne og ha evig liv i ham.

Anm. Ateisme og idealisme

Den **teoretiske** ateisme forenkler virkeligheten og bortforklarer Gud uten å kjenne ham. Voltaire protesterte: "Det er umulig å tro på Gud. Å ikke tro på ham, er absurd." Men hvilken gud talte han om?

Menneskers tanker og behov begrunner *bekvemme* gudsforestillinger. En forklaring kan være egne fall og feil, vonde erfaringer, eller innlærte forestillinger (stereotyper) fra barnsben av. En annen forklaring kan være trangen til å bekrefte sin identitet med selvklok viten. Behovet for *oppklaring* er stort.

Den praktiske ateisme

er med sin tankeløshet typisk for det sekulær-liberale samfunn. Menneskene samhandler *som om* Gud er død og uten betydning for livet på den *offentlige* arena. Men forvist til intim-sfæren, blomstrer religiøsitet lik en frodig urtegård, hvor ethvert uttrykk er likestilt og kirkens tro et tilbud blant mange. Med selvfølgelighet anvender man romantikkens religionsteori fra slutten av 1700-tallet, som om *følelsen* er religionens erkjennelsesorgan. «Religiøs», sier diagnosen.

Den praktiske ateisme har en kompleks forhistorie og et mangfoldig uttrykk. *Omfattende* teorier florerer, om "virkeligheten", alternativt «min virkelighet». I *privatsfæren* taler mennesker om en upersonlig "kraft" i sitt indre, og om en mental lettelse koblet til opplevelsesmystikk og okkulte fenomen.

Den religiøse idealisme siden 1700-tallet.

Her tenker man seg et *berøringspunkt* mellom ånd og materie, og forviser åpenbaringsordets Gud til en overjordisk fantasiverden uavhengig av en dennesidig, jordisk historie. Kristelige varianter opererer med et *overnaturlig* berøringspunkt. Tilslørende er ordet "spiritualitet", brukt om fromhet i ulike former, ofte tilpasset asiatiske religioner.

En todelt virkelighetsoppfatning er ødeleggende for kirkens lære og liv. Todelingen fremmedgjør for kirkens gudstro, begrunnet i en dennesidig historie og formidlet med jordiske midler. Todelingen øver innflytelse i skolepolitikk, budsjettsaker, kirkebyggsaker, utnevnelser, osv. Plutselig får kristentroen betydning i konfrontasjon med forslag begrunnet i samtidens yndlingsidéer. Hvor kristne viser den rause tilpasning, blir flertallsmeninger gitt guddommelig dignitet og kirken *allminneliggjort*.

Ateisme utfordrer lokalkirkens legitimitet som samfunnsaktør

«Vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt», sa apostelene Peter og Johannes, stilt for Det høye råd (Apg 4:20). Noen annen legitimitet har ikke menighetens sendelse (misjon). Alternativet til gudstjenestelige ordninger som folk «forstår», er apostelordets lære fra kirkens Herre, gjort til kjenne med sakssvarende uttrykk i gudstjenestelige ordninger. De verner om døptes barnerett hos Gud. Sakssvarende uttrykk gjør kontrasten til *den magisk-terapeutiske deisme* tydelig og skarp. Da søker noen dit hvor åpenbaringsordets Gud gir ekte saker uten menneskepåfunn:

Hvor kirken fremtrer som apostolatets kirke, er man opptatt av å fullføre *prekenembetets oppdrag og fullmakter*: (1) Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). (2) Der uttrykker *dåpsliturgien* den kampsituasjon da Gud vinner et menneske tilbake fra Guds fiendemakters herredømme, og gir den enkelte del i Guds fullbrakte forsoningsverk. Der er *hensikten* tydelig – den kristne livsstil med Kristus til eksempel i gjerninger som har Guds ord og bud for seg. (3) Der er den sjelesorg tilgjengelig, som Gud gir i *det private skriftemål*. (4) Ved inngåelse av ektesap uttrykker *vigselsliturgien* Guds gode skapervilje for mann og kvinne. Den er tydeliggjort i forholdet Kristus og kirken, og synliggjort i Guds kall til menn funnet skikket til prekenembetets delegat-gjerning. (5) Der uttrykker *gravferdsliturgien* meningen med dåpen til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror, men til ordømmelse for den som forblir i vantro tilsin død. (6) I sentrum står *menighetens felles gudstjeneste*, hvor Kristus er virksom til stede med Ord og Sakrament.

306 **Hva lærer Guds ord oss om Guds vesen og egenskaper?**

GUD ER ÅND – EVIG OG ALLMEKTIG, OG GUDS INNERSTE VESEN ER KJÆRLIGHET.

I SITT FORHOLD TIL **SKAPELSEN** ER GUD ALLESTEDSNÆRVÆRENDE, ALLVITENDE, ALLSEENDE, OPPHØYET OG LEVENDE.

I SITT FORHOLD TIL **ANDRE** ER GUD DEN HELLIGE - NIDKJÆR FOR SITT VERK MOT SYND, MEN RIK PÅ MISKUNN MOT DEM SOM ER FATTIGE I SEG SELV. MOT DEM ER GUD BARMHJERTIG,

NÅDIG, LANGMODIG, SANNDRU OG TROFAST, OG LAR DEM KJENNE GUD I HANS KJÆRLIGHET SOM OVERGÅR ALL FORSTAND.

Joh 4:24a – Gud er **ånd**. Sal 90:2 – Før fjellene ble født, før jorden og verden ble til, ja, fra **evighet** til evighet er du, Gud (Sal 102:27f, 5 Mos 33:27, Joh 5:17). 1 Mos 17:1b – Jeg er Gud Den **Allmektige**, vandre for mitt åsyn og vær ustraffelig.

Jer 23:24 – ”Er ikke jeg den som **oppfyller himmel og jord**”, sier HERREN. Sal 139:1 – Herre, du ransaker meg og **kjenner meg**. Om jeg sitter eller står, så vet du det, langt bortefra merker du mine tanker. Joh 21:27 – Herre, du **vet alt**. Jer 23:24 – kan noen gjemme seg på hemmelige steder, så jeg ikke **kan se** ham? sier HERREN (Heb 4:13, jf Lk 23:30). Sal 42:3 – Min sjel tørster etter Gud, etter den **levende** Gud. Sal 46:10 – Jeg er **oppøyet** over folkene.

3 Mos 19:2 – Jeg, HERREN Gud er **hellig** (Sal 99:3, Jes 6:1-7). 5 Mos 5:9f – Jeg, HERREN din Gud, er en **nidkjær** Gud, som **hjem søker** fedres misgjerning på barn, på dem i tredje og på dem i fjerde ledd, på dem som hater meg, og som **gjør miskunnhet** mot tusen ledd, mot dem som elsker meg og holder mine bud. Dan 9:14b – HERREN vår Gud er **rettferdig** i alt det han gjør, men vi hørte ikke på hans røst. 1 Joh 4:8, 16 – Gud er **kjærlighet**.

2 Mos 34:6b – HERREN, HERREN er en **barmhjertig og nådig** Gud, langmodig og rik på miskunn og sannhet. Sal 145:9 - HERREN er **god** mot alle, barmhjertig mot alle sine skapninger. 5 Mos 32:4a – en **trofast** Gud uten svik. Joh 8:26b – (Jesus) Men han som har sendt meg, er **sann**.

Guds løfter – oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, drar oss til Guds trofaste kjærlighet, stilt fram for verden i Sønnens lidende lydighet i fortid, og i nåtid virksom med Ord og Sakrament i den forsamlede menighet.

Anm 1. Åpenbaringsordets Gud er enestående. Guds vesen, vilje og verk overstiger menneskenes tanker om ham. Dette markeres med *negasjonene* - den **udødelige, uanskuelige, uutsigelige, umålelige, uendelige, ufattelige, uutgrunnelige, osv (apofatisk ordbruk)**. Av samme grunn bruker vi forstavelsen **all-**, t eks **allmektig, allvitende, allestedsnærværende, osv**. Denne ordbruk markerer *det uutsigelige*. Hva Gud har talt om seg selv, meddeler en *fragmentarisk* gudskunnskap tilpasset menneskets begrensninger under syndefallets kår.

Anm 2. Bibelord om Guds nådige sinnelag (favor Dei) beskriver ikke Guds vesen, men Guds *forhold* til syndere, når han forbarmer seg *for sin egen skyld*, Sal 51:1 (relasjonsbestemmelser).

Guds nådige sinnelag er Guds *gaverettferdighet*, stilt fram for verden i Jesu tjenerskikkelse, lydig til døden på korset. Joh 3:16 – **Så har Gud elsket verden...** Dette mysterium forener Guds hellighet og kjærlighet i Kristi lidende lydighet i alles sted. Troens gjensvar er lovprisning og tilbedelse, Sal 100:3 - *HERREN er god, evig varer hans miskunn*.

I nåtid viser Gud sitt nådige sinnelag med *undergjerninger*, når Guds frelsesgoder blir forkynt og meddelt med evangeliet og sakramentene som midler, forvaltet slik han har befalt. Det skjer alltid i en dennesidig historie om skaperverkets gjenløsning fra syndefallets kår. Her er Guds onde fiende virksom med *forførende* gjerninger, alltid med kaos, forvirring og fortapelse som mål.

Prekenembetets forvalteroppdrag på Kristi vegne foregriper skaperverkets gjenløsning på den ytterste dag. Selv er han en «førstegrøde av de hensovede» (1 Kor 15:20), virksom til stede i menighetens midte. Handlingene er underfulle og forutsigbare, unike og usammenlignbare. Kristi delegater er betrodd «forsoningens ord» (2 Kor 5:19), og forvalter Guds hemmeligheter på troskapens vilkår (1 Kor 4:1f). Handlingene stadfester Kristi lidelse, død og oppstandelse i fortid, og i nåtid hans virksomme nærvær i menighetens gudstjeneste. **Eksempler:** Dåpen til Jesu død og oppstandelse. Syndsforlatelsen tilsagt den enkelte i den treene Guds navn (absolusjonen). Kristi legemes og blods sakrament i Herrens Nattverd.

307 **Hva er gudsbespottelse (blasfemi)?**

DET ER GUDSBESPOTTELSE Å TILLEGGE ÅPENBARINGSORDETS GUD EN EGENSKAP HAN IKKE HAR.

Gal 6:7 – Far ikke vill! Gud lar seg ikke spotte. 2 Pet 3:3b – i de siste dager skal det komme hånlige spottere som farer fram etter sine lyster.

308 **Hva vil det si at Gud er «evig»?**

GUD HAR INGEN FORTID ELLER FRAMTID. ALT ER NÅTID FOR GUD.

Sal 145:3 – Stor er HERREN, ja, høylovet er han, uransakelig er hans storhet. 1 Tim 6:16 - Han alene har udødelighet og bor i et utilgjengelig lys. Ham har intet menneske sett eller kan se. Ham tilhører ære og evig makt. Amen. Mt 28:18 – Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Joh 5:19, 37 - Sønnen kan ingenting gjøre av seg selv, bare det som han ser Faderen gjøre, for hva han gjør, det samme gjør også Sønnen. /.../ Faderen som sendte meg, har selv vitnet om meg.

Gud forholder seg til ethvert punkt og øyeblikk - i fortid, nåtid og framtid. Hverken tidsavstand eller utstrekning har noen betydning for Gud. Han lar seg heller ikke fange i menneskers forestillinger eller ”innsikter” om ham.

Til bibelstudium:

Guds innsikt er uten grense, Sal 147:5b. Gud er uten begynnelse og ende, Sal 90:2, 102:27, og tidløs i sitt stadige nærvær. Sal 90:4 – *tusen år er i dine øyne som dagen i går, når den farer forbi.* - Det skapte er endelig, underkastet tid og rom. Gud er i sin eksistens og med sine egenskaper *uavhengig* av tid og rom.

Eksempel: Salomos bønn ved innvielsen av templet, 1 Kong 8:27-29, 41-43.

Det største av alle Guds undere er forening av Gud og menneske i Jesu person – «unnfanget ved Den Hellige Ånd». Gud som skapte tid og rom, gikk inn i tid og rom - i Jesu Kristi skikkelse. Joh 1:14 – Ordet ble menneske. Denne inkarnasjon er forutsetningen for Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. 2 Kor 5:19a.

I nåtid trer den oppstandne Kristus frem med sitt ofrede legeme og blod i sakramentets skikkelser. Også da er han den Uendelige i det endelige, og samtidig opphøyet **over** tid og rom. 2 Tess 1:9, 1 Tess 4:17, 2 Kor 5:1, 1 Kor 10:16, 11:23-29. Den trofaste kirke lovpriser denne tilsynekomst (epifani) med sin nattverdliturgi.

Det hender mennesker under skinn av krisatendom stoler på sin egen eller andres styrke og ”innsikt” framfor apostelordets lære fra åpenbaringsordets Gud.

Det er å agere som Guds rådgiver og måle Guds Ånd. Denne virksomhet akter Gud for tomhet. Jes 40:13f, 17.

309 * Hva vil det si at Gud er «allmektig»?

VÅR SKAPER OG GJENLØSER HANDLER SUVERENT OG GJENNOMFØRER SIN VILJE, SLIK HAN HAR SAGT (**HANDLENDE ALLMAKT**).

GJENNOM BIBELHISTORIEN OG KIRKENS HISTORIE ER GUD VIRKSOM MED SITT ORD FOR Å GJENLØSE SITT SKAPERVERK (**AKTUELL OG ESKATOLOGISK ALLMAKT**). GUDS ALLMAKT GIR HÅP.

Jes 14:27a – HERREN, Gud Sebaot, har besluttet det, og hvem gjør det til intet? Lk 1:37 – ingenting er umulig for Gud. Apg 1:7 – Det tilkommer ikke dere å vite tid og stund som Faderen har fastsatt av egen makt. Mt 28:18 – Meg er gitt all makt i himmel og på jord (12:28). Rom 15:18f – det som Kristus har utrettet ved meg til hedningenes lydighet, ved ord og gjerning, ved kraften i tegn og under, ved Åndens kraft. Rom 4:21 – (Abraham) var viss på at det Gud hadde lovet, var han også mektig til å holde. 2 Kor 10:4f.

Kirkens tro på ”Gud, den allmektige” er ingen teori om Guds muligheter i en strukturert verden (**potensiell allmakt**).

Gud står *over* det skapte og er samtidig nærværende og virksom *i* det skapte. *Alt er avhengig av Guds skapende ord* - hvert eneste punkt og øyeblikk. Ingenting kan hindre Gud i å gjennomføre hans gode vilje og fullende håpet på den ytterste dag (Åp 21:1-4).

Bibelhistorien handler om Guds løfter og deres oppfyllelse i Jesus Kristus. I ham var *den allmektige Faderens allmektige Sønn* virksom i Jesu tjenerskikkelse. Med den allmektige Hellige Ånd er han til stede i den forsamlede menighet, virksom med evangeliet og sakramentene.

Anm 1. Ordet ”allmakt (el allmektig) fins ikke i Bibelen Septuaginta (GT på gresk) oversatte Sebaot med Pantokrator – allhersker. På latin: Deus Omnipotens – Gud Allmektige.

Anm 2. Lovmessighet. Den verden vi sanser, har en viss lovmessighet og orden. Lik maleriet som vitner om kunstneren, vitner lovmessigheten om Skaperen. Vi kan stille med kunnskap, innsikt og oppfinnsomhet, og stille spørsmål om opprinnelse, mening og mål. Vi står overfor et mysterium som lar seg beskrive – også matematisk!

Bibelen gir en omfattende og billedrik basisviten om Gud, mennesket og verden. Nøkkelen til gudskunnskap er gitt med Jesu undervisning om sin person og sitt verk. Han er i sin lidelse, død og oppstandelse «det matematiske midtpunkt» i Guds verk som skaper og gjenløser. Han unndrar seg all spekulasjon og er gjenstand for tilbedelse i himmelen og på jorden (Åp 5).

Anm 3. Guds handlende allmakt med håpet for øye. Guds allmakt er ingen upersonlig kraft som realiserer seg selv i naturen (panteisme, evolusjonisme). Guds allmakt er heller ingen ”hvilende” egenskap i Gud, det vil si uten praktisk betydning for natur og menneskeliv (deisme). *Når Gud åpenbarer sin hellighet og kjærlighet, er han allmektig i seg selv og utad i ord og gjerninger.*

Guds «*handlende allmakt*» (Tore Wigen) gir denne jord og Guds kirke en *målrettet historie* i tidens løp. Målet er den nyskapte jord i den kommende verden. Denne innsikt ligger til grunn for Luthers ord i Lille Katekisme "jeg tror at Gud har skapt meg", osv. Vi har hver for oss en livshistorie i tid og rom, i likhet med alle skapninger, både mennesker og dyr. Det liv som leves - eller er levd, har mening i kraft av Guds skaperord. Stilt overfor vår neste som alltid er i nød, møter vi alltid den etiske fordring. Den gir selv det usleste menneskeliv en mening.

Åpenbaringsordets Gud er alltid den gode Skaperen, når han opprettholder sin kirke med apostelordets lære fra den han utsendte, Jesus Kristus, når han erklærer synderen rettferdig, når han virker troen ved evangeliet, når han gjenföder i dåpen, når hans ord lyder over framsatt brød og vin, osv. Til sist skal Gud nyskape himmel og jord med sitt ord (Åp 21:1-5).

Til bibelstudium: Om Guds allmakt

Sal 139:1-18. 1 Mos 48:3, Job 33:4, Sal 33:6, Åp 4:8. Gud demonstrerer sin allmakt i sitt forhold til det skapte, fiendemaktene og menneskene.

(a) *I forholdet til alt sitt skaperverk* – synlig og usynlig. Verket blir til ved Guds ord og blir opprettholdt ved det. Heb 1:23f.

(b) *I forholdet til fiendemaktene* – synd, død og satans velde. 1 Mos 3:14f.

Eksempel: Sønnens lidelse, død og oppstandelse i Jesu skikkelse, Mt 4:1ff, 12:22f, Kol 2:15. - Djevelen - en slagen fiende og "Guds lenkehund" (Luther).

(c) *I forholdet til menneskene.* Guds handlende allmakt kommer vår avmakt til unnsetning. Han skaper troen hos dem som hører evangeliet, og gir ny vilje, lyst og kraft til å leve etter hans gode skapervilje. Jer 1:17-19, Mt 19:24-26, Rom 14:4, 2 Tess 3:3.

Gud er virksom gjennom Ordets tjenere. Med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han har befalt, gir Gud oss del i sitt forsoningsverk. Det blir gitt den enkelte i *dåpen* til Jesu død og oppstandelse, og troen anvender Kristi velgjeringer med påkallelse og bønn til Gud i dagliglivets gjøremål. Troen blir stadfestet med syndsforlatelsens ord, og styrket med *Kristi legemes og blods sakrament*. Den trofaste kirke på jorden har samfunn med Gud og alle de hellige i himmelen, Mt 28:18-20, Joh 17:3, 20.

310 Hva vil det si at Gud er "den allmektige, himmelens og jordens skaper"?

GUD SKAPER MED SITT ORD ALT SYNLIG OG USYNLIG.

Sal 33:9 - Himmelen er skapt ved HERRENS ord /.../ For han talte, og det skjedde, han bød, og det stod der. 124:8 – Vår hjelp er i HERRENS navn, han som skapte himmel og jord. Rom 4:17b – (Gud) som gjør de døde levende og som kaller på det som ikke er, så at det er. Heb 11:3 – Ved troen forstår vi at verden er blitt skapt ved Guds ord, så det synlige er blitt til av det som vi ikke kan se. Mt 6:13b - For ditt er riket, makten og æren i evighet. Amen.

Gud skaper i et øyeblikk, så det som ikke er, det er. Sett fra vår side – i tidens løp, trer virkningen fram for oss som «utvikling».

Eksempler på Guds handlende allmakt:

Verdens skapelse, 1 Mos 1 – 2:3. Kristus i Det gamle testamente trer først fram vagt og utydelig, til sist klart og tydelig.

Gjenfødselen i dåpen, Joh 3:5f. - Troen, Joh 17:20, Rom 4:17b, 10:17. - Syndsforlatelsen (absolusjonen), Joh 20:22f. - Kristi legemes og blods sakrament, 1 Kor 11:24f. - Helligjørelsen, Joh 15:5.

Til bibelstudium: Himmelen og håpet

A. Om himmelen (himlene).

Guds usynlige skaperverk er den overordnede og førende del i skaperverket. 1 Mos 1:1, Jes 42:5, Sal 33:6.

Gud har ikke trukket seg tilbake fra sitt skaperverk, for "himmel og jord" er Guds virkeområde, Jer 23:24. Gud "bor" ikke i himmelen, for han er større enn sitt verk. Men Gud *troner* i himmelen, Jes 60:1. Forestillingen om en gud som «bor» i en himmel fjernt fra oss, er en allmennreligiøs (ikke-kristen) forestilling (jf platonsk dualisme).

Guds *tranhimmel* er Guds maktområde, 5 Mos 26:15, Sal 2:4, Mt 5:16, 45.

Guds tranhimmel er de gode engleskarers bolig, 1 Kong 22:19, 2 Krøn 18:118, Jes 66:1, Dan 7:9f. Mt 18:10b, 22:30, Lk 2:15a, Joh 1:51.

Guds tranhimmel er oss nærmere enn vi aner, for selv ikke "himlenes himler" kan romme den *allestedsnærværende* Gud, 2 Krøn 6:18, Sal 139:7-12.

Himmelen er velsignelsens kilde, og herfra kommer "Guds rike", eller "himlenes rike" med frelsens goder, 1 Mos 49:25, Mal 3:10, Mt 3:2, 4:17, 5:12, 6:20. Fra himmelen kommer også *Guds straff* over all ugudelighet, Rom 1:18.

Fra himmelen kom den preeksistente Sønnen og opptok menneskenaturen i forening med sin Guddoms natur, Joh 3:13.

Etter sin opptagelse til himmelen på Himmelfartsdagen, sitter han ved Faderens høyre og utøver all makt i himmel og på jord, 1 Tess 1:9f. Der - ved Faderens nådeside - er den andre Adam og alles bror, 1 Kor 15:47, og derfra kommer Menneskesønnen på den ytterste dag, synlig for alle i sin Guddoms herlighet, 1 Tess 4:16, Mk 14:62 etc.

Fra himmelen lød Den Hellige Ånds stemme, Mt 3:17, 17:5, Mk 9:7, og derfra kommer også Den Hellige Ånd, Mt 3:16, Lk 3:21f, Apg 7:56, Åp 19:11.

B. Om håpet:

Det kristne håp er *skaperverkets gjenløsning*. Det bibelske budskap handler om *himmelen som kommer til oss* (jf Messias-tittelen Den kommende). Det er ikke «jeg» som kommer til himmelen.

Sønnens komme i Jesu tjenerskikkelse brakte himmelriket nær som et nådens og syndsforlatelsens rike midt iblant oss, Joh 1:14, 3:13, jf 17:5, 11, Apg 1:11.

I himmelen har Sønnen det oppstandelseslegeme som alle troende skal få, 2 Kor 5:1-10. Der har de sitt borgerskap, Fil 3:20, og sine navn oppskrevet, Lk 10:20, Åp 3:5, 13:8.

Før Kristi gjenkomst er de troendes ånd "hjemme hos HERREN", inntil oppstandelsens morgen, da de blir gjenforent med sine herliggjorte legemer, 2 Kor 5:8, Fil 1:21-23, 3:21. Slike utsagn ser Kristi gjenkomst fra menneskets ståsted i tid og rom, og reiser spørsmål om en «mellomtilstand». Gud er den som samskuer skaperverkets historie, uavhengig av tid og rom.

Kristi avvæpning av satan er av grunnleggende betydning for Guds rikes utbredelse i hjertene og troens seier, Lk 10:18-20, jf Åp 12:7f.

I himmelen fortsetter Kristus sin øversteprestelige tjeneste som forbeder for sin troende og kjempende Kirke på jorden, Heb 7:23ff, 8:1f, 10:12, 7:1-10, Joh 17:17, 1 Joh 2:1.

Tiden mellom Sønnens komme i fornedrelse og hans komme i herlighet er *interimtid* og *endetid*. I nåtid er Kristus virksom med Ord og Sakrament i den forsamlede menighet. Med sin Ånd bygger han sin kirke og utbrer sitt rike i de troende. Lk 10:16, Joh 5:12f, Kol 2:11f og 3:1-4, 1 Kor 10:16. Til sist bringer han Riket synlig, med en ny himmel og jord med tilstander som overgår all forstand. Jes 65:17, 66:22, Kol 1:5, Åp 21:2.

311 **Handler Gud alltid og over alt som gjenløser og helliggjører?**

NEI. DET GJØR HAN I SIN KIRKE PÅ JORDEN, VIRKSOM MED EVANGELIET OG SAKRAMENTENE.

Åp 22:23f – Guds og Lammets trone skal være der inne, og hans tjenere skal tjene ham. De skal se hans åsyn, og hans Navn skal være på deres panner. Sal 73:25f – Og når jeg har deg, har jeg ikke lyst til noe på jorden. Vansmekter enn mitt kjød og mitt hjerte, så er dog Gud mitt hjertes klippe og min del evinnelig.

Målet er en ny himmel og ny jord. Imens opprettholder Gud sitt verk og leder historiens gang mot Dommens dag.

Fra bekjennesskriftene: Om skapelsen:

I likhet med Bibelen, sier bekjennesskriftene lite om den første skapelse. I sentrum står *Guds velgjerninger* mot sitt skaperverk, okkupert av synd, død og satans rike. Gud gir oss goder ufortjent, kun for sin godhets skyld. Denne kjennskap beror på den han utsendte, Kristus Jesus, midleren for både skapelse og gjenløsning. Hans persons hemmelighet er Ordet som var og er og blir i evighet. 1 Mos 1:1. Joh 1:1-4, 14.

Se Store Katekisme: SK Troen 9-24. Skaperverket tjener oss med slikt som er nyttig og nødvendig for dette liv. Hvert medmenneske har Guds befaling om gjerninger som har hans ord og befaling for seg. Vi må takke Gud for mennesker som Gud bruker til å gi goder fra ham. Samme 26. Alternativet er avgudsdyrkelsen, når mennesker søker hjelp og trøst i det skapte, samme 21. (Til ordet "skaper", se samme Troen, 13-16.)

Gud Faderen har skapt oss for å gjenløse og helliggjøre oss. Etter å ha gitt menneskene alt i himmelen og på jorden, gav han også sin enbårne Sønn og Den Helige Ånd for å bringe oss til seg ved dem. Sønnen viser oss Faderens hjertelag. *Uten ham kan ingen vite noe om Faderens kjærlighet og nåde*, SK Troen 64.

Gud har forsonet verden med seg selv i Kristus, og nå stiller han sin handlende *allmakt* til disposisjon for sitt nåderike, SK Troen 23-24.

I Herrens Nattverd er Kristi ord over fremsatt brød og vin midlerens allmaktsord (konsekrasjonsord), FC SD 7:44.

OM DEN HELLIGE TREËNHET

Det er ikke spekulasjoner, men bibelens ordbruk som begrunner troen på den treene Gud i en bevitnet historie. I Det gamle testamente er det hele veien tale om en *flerhet* i Gud (JHVH). Ord om Gud som i seg selv er kjærlighet, bekrefter denne flerhet, for kjærlighet forutsetter et forhold mellom personer.

Hva denne flerhet består i, blir avklart med *Kristus-åpenbaringen*. Flerheten er de tre personene Faderen, Sønnen og Den hellige Ånd. De er ikke tre guder, men personer i den samme guddomsenhet.

Med hensyn til avklaring er det en forskjell. Det gamle testamente taler hele veien vagt om en flerhet i Gud. Messias-profetiene derimot er dunkle til å begynne med, men trer tydeligere fram etter hvert, t eks Jes 53. Til sist kunne forløperen Døperen Johannes peke på Messias, Joh 1:28. Gjennom ham lærer vi Gud å kjenne i all hans trofaste kjærlighet. Også den historiske Jesus er i sin person sann Gud: *Han er den Han er* (jf JEG ER-tekstene). Denne viten utelukker flerguderi (triteistisk polyteisme). Den Hellige Treenhets begrunner Kristi person og verk i en bevitnet historie, og skiller kristendommen fra religionene og ethvert livssyn.

”HERREN din Gud skal du tilbe”, Mt 4:10.

Evangeliet om Guds velgjerninger i Jesus Kristus lar oss kjenne åpenbaringsordets Gud, den *enestående og usammenlignbare*. Å kjenne ham gjennom Jesus fra Nasaret, det er å kjenne den eneste sanne Gud og ha evig liv i ham. Joh 1:14, 17:3.

Når kristne kneler for alterets sakrament, tilber de Sønnen og ihukommer ham for Faderen, for i ham bor hele Guddommens fylde legemlig, Kol 2:9. De tilber i handling *Guds legeme og Guds blod* (Apg 20:28), verdig all tilbedelse i himmelen og på jorden. *Kristi tydningsord* avslører fornuftens bortforklaringer. «Dette er den allmenkristne tro, at vi dyrker én Gud i Treènheten og Treènheten i én Gud”, samme 3.

Med bekjennelsen til Den Hellige Treenhets følger rett lovprisning. Alternativene beror på spekulasjon (herlighetsteologi). Hedningenes guder er ”ikke-guder”, Jer 2:11. De kan kalles gud, men er ”intetheter” uten virkelig eksistens: 3 Mos 19:4, 26:1, Apg 14:15, 1 Kor 8:4. De fins ikke: 2 Mos 20:3, Mk 12:29f. Ofringer til avgudene, er ofringer til onde ånder, 1 Kor 10:20, 2 Kor 11:13-15.

En kristen besøker ikke avgudstempler eller deltar i hedenske ritualer - ikke engang med geberder. Vennlighet og respekt for medmennesker kan vi uttrykke på andre måter.

312 **Handler Treènheten om tre guder?**

NEI. DET FINS BARE ÈN GUD – ÅPENBARINGSORDETS GUD, MEN I GUDDOMMEN ER DE TRE PERSONER: FADEREN, SØNNEN OG DEN HELLIG ÅND AV SAMME GUDDOMSVESEN.

5 Mos 6:4 – Hør, Israel! HERREN vår Gud, HERREN er én. 12:32.: Rom 3:30. Mk 12:29f, 32. Joh 10:30 – Jeg og Faderen er ett. 17:3. 1 Kor 8:4 – Det fins bare én Gud. Jak 2:19 – Du tror at Gud er én. Det gjør du rett i. Også de ondene tror det, og skjølver. Jf Mk 2:7, 10:18. Jud v 25.

1 Mos 1:26 – Gud sa: ”La oss gjøre mennesker i vårt bilde, etter vår lignelse.” Joh 15:26 – Når Hjelperen kommer, som jeg skal sende dere fra Faderen, sannhetens Ånd, som utgår fra Faderen, skal han vitne om meg. Mt 28:19 – Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til mine disipler, i det dere døper dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. 2 Kor 13:13 – Vår Herres Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn være med dere alle. 1 Tim 1:17..

Det bibelske vitnesbyrd tvinger oss til å tale slik om Gud. Guds udelte vesen tilkommer hver av personene i Treènheten uten gradsforskjell.

Til bibelstudium: I 1 Kor 8:6 fordeler apostelen gudsnavnet på Faderen og Sønnen. Gal 3:20, Ef 4:6. Rett tilbedelse gjør ingen gradforskjell mellom de tre personer av samme guddomsvesen, jf Åp 14:6f, 19:10.

Gud åpenbarte seg i tre personer ved Jesu dåp, Mt 3:16f. Personene er av guddommelig vesen. Følgelig avviser den nytestamentlige tro tilbedelsen av andre guder enn den eneste sanne Gud, Mt 4:10. Da apostelbrev ble opplest i overgangen til Herrens Nattverd, kunne de avslutte med en advarsel mot avgudene. 1 Kor 10:14, 1 Joh 5:20f. Jf 2 Mos 20:3.

Anm. Benevnelsen treènhhet: *Trinitarisk* = det som har med Treènheten å gjøre. Den latinske benevnelse **Trinitas** er tidligst kjent hos Tertullian (d ca 225).

Benevnelsen **Treènhhet** er en *meningsoversettelse*. Den fører inn tallabstraktet èn (unus, unitas), som ikke fins i den latinske nydannelse "trinitas" (= en sammenhørende trefoldighet). Ordet "treènhhet" gjengir *saken* og bør foretrekkes framfor språklig korrekte, men tilslørende ord som "Trefoldighet" el "Treenighet" (jf Skarsaune 1997, 262 n 5).

Til bibelstudium: Åpenbaringsordets Gud – den treène Gud – og folkenes guder.

1. Guds enhet:

Trosbekjennelsen i den gamle pakt: **5 Mos 6:4** (ovf). Guds åpenbaring av *Navnet* tilkjenner Guds evige, uforanderlige vesen – "Er" el "Væren", **2 Mos 3:14**.

Navnet **Elohim** kan benyttes om skapninger, for så vidt som de har anseelse og oppgaver som ligner Gud (Sal 82:2, 5 Mos 4:28)

Navnet **Jehova/Jahve** el **HERREN** (Adonai/Kyrios) benyttes kun om Gud – om både *Faderen, Sønnen*, 2 Mos 3:2ff, og Helligånden, 2 Sam 23:2 (jf 1 Pet 1:12). Jes 63:9.

Sønnens framtrede i Jesu skikkelse er Herre og Gud, Joh 20:28. Han er den Sanne Gud, 1 Joh 5:20, den Store Gud, Tit 2:13, og Gud over alle ting, Tit 2:13.

Også Den Hellige Ånd er etter sitt vesen sann Gud, Apg 5:3f.

Joh 17:3 uttrykker Kristi *vesensenhethet* med Faderen. Denne vesensenhethet er en forutsetning for gudskunnskapen fra Faderen ved Sønnen, v 2, 4, 6, 14, 10:30. Se videre: Mt 28:19, Joh 3:16, Apg 5:4. Rom 5:8, 1 Kor 8:4-6, Kol 2:9, Gal 3:20, 1 Tim 2:5.

2. Guds treenhet – tre personer i samme enhet:

Kilde: Daniel Johansson og Torbjørn Johansson: Flera gudar? Treenigheten i Bibel og bekjennelse. Församlingsfakultetens småskrifter, 13. Göteborg 2022. Boken gir en oversiktlig fremstilling. Indirekte får vi innsyn i den bibellesning som i oldkirken begrunnet bekjennelsen til Den Treène Gud og avviste fornuftens bortforklaringer. Benevnelsen treenhet setter navn på og holder fast ved den bibelske gudsåpenbaring, t eks Sal 33:6 - Gud, Ordet og Vidsdommen.

Tre steder som bekrefter den trinitariske ordbruk hos aposteltidens kristne:

Mt 28:19, Jesu dåpsbefaling. Navnet omfatter tre personer som bærer Guds navn, navnet over alle navn», Fil 2:9. Personene er av *samme guddomsvesen*.

Faderen, Joh 5:20, 10:17, 14:21, 2 Tess 2:16. - Sønnen, Joh 15:9, Rom 8:37, Gal 2:20. - Ånden, Rom 15:30, Gal 5:22, Kol 1:8.

Faderen har ikke sitt guddomsvesen fra noen annen, Sønnen har sitt guddomsvesen fra Faderen, og Ånden har sitt guddomsvesen fra Faderen og Sønnen. Dette er *rekkefølgen* i Skriften når personene i Treenheten blir nevnt, Mt 28:19, 2 Kor 13:13.

2 Kor 13:13 – *Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn være med dere* («den apostoliske hilsen». Den trinitariske mønster den liturgiske ordbruk i aposteltiden. Når Ånden er unevnt, er ordbruken i seg selv et vitnesbyrd om Åndens gjerning. Jf Rom 1:7 og 2 Joh v 3.

Åp 1:4f – Nåde være med dere og fred fra ham som er og som var og som kommer (Faderen), og fra de syv åndene som er for tronen (Ånden), og fra Jesus Kristus, det trofaste vitne. Hilsenen bekrefter ordene i Jesu avskjedstale, Joh 14:16f – Jeg skal be Faderen, og han skal sende dere en annen Hjelper, for at han skal være hos dere for evig, Sannhetens Ånd...» De er tre personer i samme Guddomsenhet.

I Nytestamentet er den trinitariske struktur tydelig i beskrivelsen av Guds verk i denne verden, t eks Gal 4:4-6, 1 Pet 1:2, 1 Joh 3:23f.

I en rekke tekstavsnitt blir en av personen fremhevet alt etter sammenhengen: Rom 5:1-8. 1 Kor 12:1-6, 2 Kor 1:18-23. Ef 1:3-17, 2:11-22. 2 Tess 2:13f. Tit 3:4-6. 1 Joh 4:1-6, osv.

En trinitarisk struktur har Hebreerbrevets 41 sitater fra Det gamle testamente. Karakteristisk er innledningen «Gud har sagt», «Gud sier», t eks Heb 1:5-8. To ganger blir det uttrykkelig sagt at Sønnen henholdsvis Ånden taler: Sønnen 2:11-13, 10:5-7; Ånden 3:7, 10:15. Bare en gang blir det nevnt at Gud har talt gjennom David, Heb 4:3-7. Opprinnelsen til denne GT-bruk må etter mitt skjønn være Jesu undervisning, og Hebreerbrevets forfatter med tilhørighet til urmenigheten.

Mange bibelsteder taler om Sønnen og Ånden som guddommelige *personer*, se ovf Mt 28:19.

Jeg legger til hendelsen ved Cæsarea Filippi, **Mt 16:13-23**, da de tolv for første gang bekjente Jesus som «Kristus, den levende Guds Sønn». Jesus forklarte at «min Fader som er i himmelen» er bekjennelsens *opphav*, men synes å forutsette Åndens gjerning ved Kristi ord. Merk forholdet mellom Sal 34 og Mt 16!

Om egenskapene (se nærmere sp 321):

Sønnens egenskaper, se Joh 10:28, 21:17, Mt 28:20.

Sønnens verk i skapelsen: Joh 1:3, Kol 1:16, Heb 1:10.

Åndens egenskaper, se Sal 33:6, 139:7, 1 Kor 2:10. Noen ganger blir Ånden omtalt som en kraft, eller som en person, Mk 1:8, 10, 12, 3:29. Andre ganger står de side om side, t eks Apg 2:4, 12-16.

Jesu avskjedstale, Joh 13-16, fremstiller Ånden som en hjelper ved siden av Sønnen. De er begge guddommelig personer. Jf Apg 5:3f.

Gud (JHVH) er Åndens subjekt når NT-tekster omhandler Åndens gjerning i den gamle pakt, er. Se Jes 6:8f sitert i Apg 28:25, eller Jer 31:31-34 sitert i Heb 10:15.

Ånden *taler og vitner*, Joh 15:26, Apg 11:10-16, 13:2. 1 Tim 4:1. Andre ganger handler han som *person*, t eks da han utskilte Peter og Barabas, Apg 13:2, eller innsatte biskoper og hyrder over Guds folk, Apg 10:28.

Ånden gir gaver etter sin *vilje*, 1 Kor 12:10f. De kristne står i et personlig forhold til Ånden, Ef 4:30. Om Åndens verk: Sal 33:6, Job 33:4.

Om tilbedelsen: Personene i det ene guddomsvesen tilkommer samme tilbedelse: Joh 5:23, Mt 28:19, 2 Kor 13:13. Den som ærer Sønnen, ærer Faderen og Ånden, og den som ærer Ånden, ærer Faderen og Sønnen. Se Kol 2:9. Apg 5:4. Joh 16:14, Mt 10:20, Gal 4:6.

3. Trinitariske formler el sammenstillinger:

Jes 42:1 - Herren, Herrens tjener og Herrens Ånd. – Jf den atronittiske velsignelse.

Den apostoliske velsignelse, *2 Kor 13:13*. Jf 1 Kor 1:3, 6:11, 2 Kor 1:3. Ef 2:18, 4:4-6, 5:18, 20. Gal 4:6. 2 Tess 2:13-17. Tit 3:4-6.

Engelens ord til jomfru Maria, *Lk 1:35-37*. Jf engelens ord til Josef, Mt 1:20-21.

Jesu dåp, *Mt 3:16f.* - Jesu ord om sine åndsutdrivelser, *Mt 12:28*. - Jesu avskjedstaler, *Joh 14-16* (15:26, 16:13-15). - Jesu dåpsbefaling, *Mt 28:18ff.*

Peters tale på Pinsedagen, især *Apg 2:33* (om Sønnen etter sin menneskenatur).

Guds vitnesbyrd, *1 Joh 5:4-12*.

Tekster med en trinitarisk oppbygning: Menighetsbønnen i *Apg 4:24-31*.. Lovprisningen i *Ef 1:3-14* (jf v15ff). Hendelsen ved Cæsarea Filippi, *Mt 16*.

4. Underordningen i Treenheden er ingen rangforskjell

Sønnen var Faderen underordnet i selvhengivende kjærlighet, Fil 2:6-11, Ef 5:21ff. Guds gjerninger i skapelsen og i kirken skjer *ved Sønnen* eller *ved Ånden*. Denne uttrykksmåte viser *ikke til rangforskjell*, men til underordning. Joh 1:3, Kol 1:16, Ef 1:4, 2 Tess 2:13, jf Sal 33:6.

Sønnen er *av* Faderen, og derfor er også Sønnens gjerninger *av* Faderen, Joh 5:19. Ånden er *av* Faderen **og** Sønnen, og derfor er også hans gjerning *av* Faderen og Sønnen, Joh 16:13-15.

Gjerningene er ikke delt mellom Faderen og Sønnen og Ånden. Den gjerning som den ene personen gjør, tilkommer helt og fullt de andre to. Derfor kan bibelord tilskrive Guds gjerning en av personene uten å nevne de andre: Heb 1:10, 1 Kor 12:11.

Kristi i ord i *Joh 14:28* - at Faderen er større enn Sønnen, gjelder Sønnens fornedrelse etter sin menneskenatur. Dette forhold opphørte da han gikk til Faderen, jf Joh 17:5.

Guds vitnesbyrd om seg selv gjennom Skriftens ord åpenbarer Guds innerste vesen og hjertelag "*innenfra*". Ordene lar oss tenke Guds tanker fra evighet om vår frelse og salighet (Luther. WA 21, 509f). Jf Joh 3:16, 2 Kor 5:18f, Ef 1:3-6.

Fra bekjennesskriftene:

CA art 1. Apol 1.

Athanasianum, pkt 2 (25), 3-6 (e sv overs.), 31: – "vi ærer èn Gud i Treenheten og Treenheten i enheten. Og dette er den felles kristne tro, at vi ærer èn Gud i Treenheten og Treenheten i enheten, idet vi hverken sammenblander persone-

ne eller deler vesenet. Ën er nemlig Faderens person, en annen Sønnens, og atter en annen Den Hellige Ånds. Men Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Guddom er èn, i herlighet like stor, i majestet like evig". /.../ (Vår Herre Jesus Kristus er) "lik med Faderen etter sin Guddom, ringere enn Faderen etter sin manndom".

313 **Hvorfor bekjenne troen på den treene Gud, som unndrar seg alle forklaringer?**

SVAR: VI LÆRER HAM Å KJENNE GJENNOM KRISTUS JESUS, SLIK SKRIFTENE HAR SAGT OG GUD HAR STADFESTET, DA HAN REISTE HAM OPP FRA DE DØDE.

1 Mos 1:1-3 – I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden. Jorden var øde og tom, og det var mørke over det store dyp, og Guds Ånd svedde over vannene. Da sa Gud: "Det bli lys!" Og det ble lys. Jes 9:6 – han kalles Under... Ord 8:23f – Fra evighet er jeg blitt til /.../ Da avgrunnene enda ikke var til, ble jeg født. Sal 99 (trinitarisk struktur).

Joh 1:1, 3, 14 – I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. /.../ alt er blitt til ved ham, og uten ham er ingenting blitt til av alt som er blitt til. /.../ Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. 3:16 – Så høyt har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv (1 Mos 22:2,12). Rom 8:32a – Han som ikke sparte sin egen Sønn, men gav ham for oss alle. 1 Joh 4:9 – Ved dette er Guds kjærlighet åpenbart iblant oss at Gud har sendt sin enbårne Sønn til verden, for at vi skal leve ved ham. Joh 10: 25, 30 – De gjerninger som jeg gjør i min Faders navn, vitner om meg. /.../ Jeg og Faderen er ett. Rom 1:1-4.

Vår kjennskap til Gud er gitt med en bevitnet Jesus-historie, ”slik Skriftene har sagt”, 1 Kor 15:3. Jesus-historien er kjærlighetshistorien om brudgommen og hans kirkebrud, stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde.

Fra bekjennesskriftene:

”En gud er en som man venter seg alt godt av, og som en tar sin tilflukt til i all slags nød”, SK De ti bud, 2, 10, 18, 28.

«De tre *trosartiklene* avbilder hele den guddommelige natur, dens vilje og egen-skaper. Gud har åpenbart sitt faderhjertes usigelige kjærlighets dypeste avgrunn. Han har skapt oss i den hensikt å ville forløse og helliggjøre oss, og etter å ha gitt oss alt i himmelen og på jorden, har han også gitt oss sin Sønn og Den Hellige Ånd for å bringe oss til seg ved dem.

Ved Sønnen lærer vi Faderens kjærlighet og nåde å kjenne, liksom i et speil, for utenom ham ser vi ikke annet enn en vred og forferdelig dommer. Men vi kunne heller ikke vite noe om Kristus, om det ikke var åpenbart for oss ved Den Hellige Ånd.» SK Troen, 64.

Korkordieformelen: Hele Treenheten - Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd, leder alle mennesker til Kristus. Han er den Livets Bok hvor vi bør søke vår evige utvelgelse. FC SD 11:66.

Om antitrinitarenes feiltagelser: Samme Ep 12:29, SD 12:37ff.

Ved evangeliet lærer vi Gud å kjenne uten loven, FC SD 5:22.

Den treene Gud bor ved troen hos dem som er blitt rettferdige ved Kristus og forsonet med Gud. FC SD 11:54. – Den Hellige Ånd kaller oss ved Ordet og gir oss nåde, kraft og evne til å følge Guds vilje. Det er den vi skal være opptatt av å følge, og ikke utforske dybdene i Guds skjulte forutviten, FC SD 11:33.

Den som vet at han ved Kristus har en nådig Fader, han kjenner i sannhet Gud, CA 20:24, Apol 4:141.

Denne tro som Gud virker ved sitt Ord, blir unnfanget i omvendelsen, når den forskrekkede samvittighet føler Guds vredes dom over våre synder (ved loven), og søker syndenes forlatelse og frihet fra synden (ved evangeliet). Ingen sann

gudstro fins hvor mennesket søker glede i sine lyster og lever etter dem (i strid med Guds bud). Apol 4:142.

Vi griper Gud i tillit til ham og ingen annen, SK De ti bud, 13f. Slik er det Gud vil bli kjent og tilbedt av oss, ved å motta hans velgjerninger på grunn av hans miskunn, og ikke på grunn av våre fortjenester, Apol 4:60. Tvilen lærer oss aldri hvem Gud er, samme 12:89. Troen og Gud hører sammen, SK De ti bud, 3.

314 * **Hva menes med ordet "person", brukt om Den Hellige Treènhet?**

EN SOM ER TIL I KRAFT AV SEG SELV.

Joh 8:58 – JEG ER før Abraham ble til (2 Mos 3:14). Åp 1:8 – JEG ER A og O, sier HERREN Gud, den som er og som var og som kommer, den Allmektige (jf v 4).

315 * **Hvordan lærer vi å kjenne "en som er til i kraft av seg selv"?**

SVAR: NÅR PERSONEN GIR SEG TIL KJENNE I ORD OG HANDLINGER. MEN KJENNSKAPEN ER ALLTID STYKKEVIS.

Joh 1:46b – Kom og se! 5:46 – Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han. 10:25 – De gjerninger som jeg gjør i min Faders navn, vitner om meg. Heb 1:1f – Mange ganger og på mange måter har Gud for lenge siden talt til fedrene ved profetene. I disse siste dager har talt til oss ved sin Sønn, som han har innsatt til arving av alt. Ved ham har han også skapt verdensaltet.

Skaperverket er Guds *ordløse* tale. Søker man Gud i skaperverket, forblir Gud den ukjente, og mennesket forblid bundet til spekulasjoner om gud, mennesket og verden, og bundet til selvforløsning på lovreligionens grunn.

Guds *talte* ord er "Skriftenes" vitnesbyrd om Kristi person og verk i en bevitnet historie om hans lidelse, død og oppstandelse, slik Gud hadde lovt ved sine profeter. Kristus er Guds *inkarnerte* ord i skaperverkets relasjoner jeg – du – det.

Eksempler: Peters taler på Pinsedagen, Apg 2:14-36, og i Kornelius' hus, 10:34-43.

Til bibelstudium.

En rekke predikater betegner *handlinger* knyttet til Faderen, Sønnen og Helligånden, t eks å kjenne, ville, lære, straffe, tale, osv: Mt 11:27, Joh 1:18, 14:26, 16:8, 17:24, Apg 28:25. Handlingene åpenbarer personene på en indirekte måte:

Faderen: 1 Mos 1:1, 3, Sal 33:6, Jes 44:24, 45:12, Rom 1:20, 1 Kor 8:6a.

Sønnen: Joh 1:3, 1 Kor 8:6b, Kol 1:16, Heb 1:12.

Den Hellige Ånd: 1 Mos 1:2, Sal 104:130, Job 26:13.

Fra bekjennesskriftene:

Sønnen er fullt og helt virksom i skaperverket både før og etter sin fornedrelse. Etter opphøyelsen til Faderens høyre side, er han også fullt og helt virksom etter sin menneskenatur, FC Ep 8:16f, 7:101.

316 **Kan du forklare Guds Treènhet?**

NEI, GUD ER EN UNDERFULL HEMMELIGHET. HAN LAR SEG IKKE FANGE AV VÅRE TANKER OM HAM. SIER JEG AT "JEG TROR PÅ GUD FADER, SØNN OG HELLIG ÅND", SIER JEG SAMTIDIG AT "JEG TROR PÅ DEN GUD SOM ER MEG NÅDIG" KUN FOR KRISTI SKYLD.

2 Kor 5:19, 21 – Gud var i Kristus og forsonet verden med seg selv. /.../ Den som ikke visste av noen synd, har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. Kol 2:9 – I ham bor *Guddommens* hele fylde legemlig. 1 Kor 2:10 – Ånden utforsker alt, ja, endog Guds dyphet. Sal 139:5 - En slik kunnskap er meg altfor underfull, den er meg for høy, jeg kan ikke begripe den. Apg 5:3f.

Rom 16:25-27 – Ham som har makt til å styrke dere ved mitt evangelium og Jesu Kristi forkyn- nelse, i følge åpenbaringen av den hemmelighet som har vært fortidd gjennom evige tider, men som nå, ved profetenes Skrifter og ifølge den evige Guds befaling, er blitt åpenbart og kunngjort til troens lydighet for alle hedninger, ham, den ene vise Gud, tilhører æren ved Jesus Kristus i evighetenes evigheter. Amen.

Sønnen var født av Faderen fra evighet. Da Sønnen ble unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv, åpenbarte Gud sin kjærlyhet til en fal- len menneskehet. Av fri vilje gikk Sønnen inn under Guds lov og oppfylte Guds kjærlyhetsbud i alle deler. I ham – den ene uskyldige i alles sted, har Gud forsonet verden med seg selv. Det er Guds selvhengivende og underfulle kjærlyhet Helligånden forklarer for dem som hører evangeliet.

Illustrasjon: Rom 3:21-26.

Anm. Guds vitnesbyrd om sitt fullbragte frelsesverk er Jesu oppstandelse fra de dø- de, erklært rettferdig i alles sted. Apg 4:33. 1 Kor 15:15. Oppstandelsen stadfestet tre ting:

- (1) Gud er allmektig og trofast,
- (2) Jesus er Guds lovede Messias, sann Gud og sant menneske, og
- (3) med sin lidende lydighet er han menneskenes eneste grunn til syndenes forlatelse og frifinnelse hos Gud.

Troen har ham til gave som er vår rettferdighet og hellighet hos Gud allerede. Forny- elsen gjenstår og blir fullendt i en salig død og oppstandelse. På den ytterste dag skal han gi alle troende inngang til den ytterste dag. (1 Kor 15:3, jf Abraham, 1 Mos 15:6, Rom 4, Gal 3).

Gud er den han er før vi lar oss forlike med ham, og *før* Gud tilregner oss Kristus til rettferdighet, og *før* vi lærer den treene Gud å kjenne. Evangeliet om synderens rett- ferdiggjørelse ved tro åpenbarer Guds underfulle kjærlyhet (Mt 3:16f, Rom 1:16f). Kunnskapen om synderens frifinnelse for Kristi skyld alene lar oss kjenne åpenba- ringsordets Gud i hans trofasthet, og vite at vi er elsket av en forsonet Gud.

Inngangen til denne tro er det apostoliske ord, Joh 17:20. Det bringer oss den rett ut- lagte Skrift fra dens Herre og kirkens Lærer. SÅ har Gud elsket verden... Joh 3:16, 5:39, 7:16-18, Apg 10:43, 1 Kor 2:1, 1 Joh 5:9-11. Den som vil lære den eneste sanne Gud å kjenne, må betrakte ham i krybben, på korset, eller som den oppstandne, da han spurte disiplene, **Joh 21:5** - *Barn, har dere noe å ete?*

Lært av Kristus, trer bildet av Menneskesønnen fram under bibellesningen. Vi ser med de fire evangelistene Jesu persons hemmelighet, og istemmer apostelordets lære fra ham. Vi ser ham ved Faderens høyre i Guds tronehimmel, virksom med forsoningens gaver i den forsamlede menighet. Troen får ny kraft og vi svinger oss høyt over skrekk og gru, lidelse og død. **Mt 16:16** – *Du er Kristus, den levende Guds Sønn.* **Joh 20:28** – *Min Herre og min Gud.* Jf 5 Mos 30:11f, 14. Rom 10:8, Fil 2:6f, Joh 3:13-15.

Til bibelstudium:

1 Kor 2:11, 1 Tim 6:16. Joh 1:18, 16:14, 17:20. Gal 4:4f, 3:13.

317 **Vitner Det gamle testamente om Den Hellige Treenhhet?**

JA, MEN VITNESBYRDENE ER UTYDELIGE OG HØRER SAMMEN MED MESSIAS-LØFTENE, UTYDELIGE I BEGYNNELSEN, MEN BLIR TYDELIGERE SENERE I ISRAELS HISTORIE.

1 Mos 1:1-3, 26 – I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden. Jorden var øde og tom, det var mørke over det store dyp, og Guds Ånd svevet over vannene. Da sa Gud: Bli lys! Og det ble lys. /.../ la **oss** skape mennesker i **vårt** bilde. 3:22 – Mennesket er blitt som en av **oss** til å kjenne godt og ondt. 11:7. Jes 6:8 – Hvem skal **vi** sende, og hvem vil gå for **oss**?

Det gamle testamente (GT) viser til en flerhet i den ene Gud - som regel *Gud, Ordet, Ånden*. Hva denne flerhet består i, blir avklart med Kristus-åpenbaringen, da Ordet ble menneske i Jesu skikkelse (Joh 1:14). Gjennom ham lærer vi å kjenne de tre personene i den ene Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd.

Eksempler i GT på trehet i Gud:

- De tre mennene som besøkte Abraham, 1 Mos 18:2.
- *Arons trefoldige velsignelse* til å "legge Guds Navn på Israels barn", 4 Mos 6:23-27. Det skjer tre ganger. Jf velsignelsen brukt i den kristne gudstjeneste, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn.
- *Serafenes trefoldige Hellig* for Guds trone, Jes 6:2f.
- Gudsnavnet *Elohim* i flertall, som regel fulgt av et verb i entall, men i *1 Mos 10:13* står det hebraiske verbet i flertall. Jf 1 Mos 19:24, Sal 25:8, 110:1. Hos 1:4-7. Steder som antyder tre personer i den ene Gud: 2 Sam 23:2-4, Jes 42:1, 61:1, 63:8-10. Jf Sal 99.
- Dan 9:19. Daniels bønn.
- Sak 1:3. De tre gjentakelsene av «så sier Herren»,.
- Jes 33:22. Gudsnavnet gjentatt tre ganger i et utsagn om frelsen. Jf det trefoldige «hellig, hellig, hellig», Jes 6:3.
- Salme 33:6 til tre personer, virksomme i Guds skaperverk. Se Joh 1:1 og 14, hvor «Ordet» sikter til midleren i skapelsen.
 - Messias-utsagnet, Jes 66:1.
 - Jes 63 gir en trinitarisk beskrivelse av israelittenes utvandring fra Egypt. Guds engel frelste folket, v 9, folket bedrøvet Guds hellige Ånd, v 10, og Gud la sin hellige Ånd i deres hjerter, v 11. Dette grunnskjema gjentas i Nytestamentet.

Til bibelstudium:

I Midtøsten var *majestetsflertall* ukjent i persisk tid, c 500-400 f Kr. 1 Mos 1:26. Skapelsen blir tilskrevet Gud alene, v 27, 2:18. Jf 1 Mos 3:22, 11:7, Jes 6:8.

Mt 22:41f = Sal 110. Jesu undervisning i Skriftene gjorde tydelig hva flerheten den gammeltestamentlige gudsåpenbaring består i.

Sønnen og Helligånden er *personer* i Gud: **Heb 1** = 2 Sam 7:14. Jf Sal 2:7, 97:7, 45:7, 102:26-28, 110:1.

Den Hellige Ånd er i GT omtalt som "Guds Ånd" eller "Ånden". Ånden var og er Livgiveren i skapelsen, 1 Mos 1:2, Sal 104:29f. Ånden dømte og straffet menneskeslekten, 1 Mos 6:3. Ånden talte gjennom David, 2 Sam 23:1-3. Ånden ga det profetiske ord, 4 Mos 11:24 (de sytte eldste). Israels gjenstridighet gjorde Ånden sorg, Jes 63:10. Slike henvisninger til denne person i den ene Gud, gjorde Jesus tydelig med løftet om Hjelperen, «som Faderen skal sende i mitt navn», Joh 14:26, jf 15:26, 16:13f. Ånden «utgår» fra Faderen, sendt i Jesu navn for å «vitne om meg», Joh 15:26.

318 * Hvem er "HERRENS engel" – Guds sendebud i Det gamle testamente?

HERRENS ENGEL TRÅDTE SYNLIG FRAM I JESU KRISTIS SKIKKELSE.

1 Mos 48:15f – den Gud som var min hyrde, fra jeg blev til og til denne dag, den engel som forløste meg fra alt ondt. 2 Mos 3:1-15. Joh 8:18 – JEG ER, jeg som vitner om meg selv. Også Faderen som har sendt meg, vitner om meg. Joh 3:17, 6:29 og 57a, 7:29, 8:42 osv.

Av fri vilje og for vår frelses skyld var Sønnen Faderens *sendebud*, som bar seg selv fram til et eviggyldig offer for verdens synder. Men uten Åndens vitnesbyrd med Sønnens ord kan ingen kjenne Guds innerste hjertelag.

Til bibelstudium. Den gammeltestamentlige gudsåpenbaring på personlige måter og på indirekte vis:

HERRENS ENGEL:

Han viste mange ganger i den gamle pakts tid, og fremfor alt i den tidlige historie: 1 Mos 16:7-11, 21:17, 22:11-15, 31:11. 2 Mos 3:2 osv.

2 Mos 3:1-6. Sentralt i Det gamle testamente står hendelsen da Herrens engel åpenbarte seg for Moses i den brennende tornebusk og gjorde seg til kjenne med Navnet JHVH. Samme person blir omtalt som "HERRENS engel", "HERREN" og "Gud": "Jeg er din fars Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud". Engelen representerer både likhet og ulikhet i Gud. Jf 2 Mos 23:20-23.

Jes 63:9. Herrens engel er "*hans åsyns engel*", som betyr to ting: Han ser Gud åsyn til åsyn (jf Mt 18:10), og Guds kraft er virksom i hans ord, adferd og undergjerninger (jf velsignelsen, 4 Mos 6:24ff, 2 Kor 4:6).

Mal 3:1. Herrens engel er "*paktens engel*", og dermed Midleren da Sinai-pakten ble opprettet (jf Gal 3:19). Paktens engel er *Herren* som brått skulle komme til "*sitt*" tempel, til paktens engels hus. Han er Gud og samtidig uttrykk for personflerhet i Gud. Og videre i kapitlet framgår det at paktens engel er den *Messias* som skulle *rense og gjenreise* templet i Guds folk. Også da er paktens engel Midleren. Døperen Johannes sa om Jesu person at han "er sterkere", Mt 3:11f.

Herrens engel er *identisk med Gud og samtidig er det en personflerhet i Gud*. Samme forhold finner vi i 1 Mos 22:11-19 og 32:24ff, Hos 12:4f, Dom 6:11-23 og 13:2ff.

Herrens engel har *Guds egenskaper*: Allmektig, 1 Mos 18:14, og allvitende, 1 Mos 16:11f. Karakteristisk er menneskers frykt-reaksjon, så sterk at de var sikre på

å dø, "for intet menneske kan se meg og leve", 2 Mos 33:20. Jf Jes 6:5, Esek 1:28, Dan 8:17, 10:9, Sal 66:3-5, 76:12 osv.

Til forskjell fra andre engler, er Herrens engel gjenstand for *tilbedelse*, Dom 13:16ff. Jf Åp 22:8f, Kol 2:18. Han er etter sitt vesen nådig, sendt for å bringe hjelp, 2 Sam 14:17, 20.

2 Mos 23:20ff. Herren lovte å sende sin engel til å gå foran og lede israelittene under ørkenvandringen. Samtidig blir Moses advart mot å være gjenstridig, "for mitt Navn er i ham", v 21. Han er sann Gud og samtidig en annen person i Gud. (Jf Jer 23:6)

GUDS NAVN:

Gudsnavnet JHVH forteller hvem han er som leder sitt folk på underlig vis og virker i den enkeltes liv. Sal 23:3, 48:11, 83:17. 86:11. Det fremgår av flere steder at navnet handler om en person. Gud bor med sitt navn templet, 5 Mos 12:11. Derfor var

det Salomo oppfylte Guds løfte til sin far David, 1 Kong 5:5, jf kap 8, Sal 11:4, Hab 2:20.

Sal 110:1. "Herren sa til min Herre: Sett deg ved min høyre hånd" Davids sønn er Davids Herre, sann Gud og sant menneske. Jf Jes 11:1 og 10: Messias er den "kvist" som skal skyte fram av Davids ætt. Han skal bringe frelsen, og Guds Ånd skal hvile over ham. Men samtidig er kvisten et "rotskudd" (v 10), det vil si roten eller opphavet til Davids ætt. Davids avkom er Davids opphav, sann Gud og sant menneske! Han er Gud og samtid en av flere personer i Gud.

GUDS HERLIGHET:

Det var ved fjellet Sinai Gud første gang viste sin herlighet (sin stråleglans) for sitt folk, 2 Mos 16:10. På denne måte viste Gud sitt nærvær på Sinai, 24:16f, i tabernaklet, 40:34f, i templet, 1 Kong 8:11, 2 Krøn 7:1-3. Samme herlighet fyller all jorden, 4 Mos 14:21, Jes 6:3. I det syn som profeten Esekiel fikk se, hadde Guds herlighet form av en menneskeskikkelse, Esek 1:26-28.

Mt 21:12f. Jesus kaller templet for "mitt hus». I GT omtaler Gud templet som "mitt hus". Det er Herrens tempel. **Joh 2:13-22** Jesus sidestiller sitt legemes tempel med *det som tilhører min Far* (ordet hus står ikke i grunnteksten). Guds tempel i Jesu skikkelse er kommet for å gjøre Guds folk til sitt legemes tempel hvor Gud tilbes i Ånd og sannhet, Joh 4:23.

VISDOMMEN:

Ordspråkenes bok inneholder menneskers erfarte visdom, unntatt kap 8, hvor visdommen er en person, virksom i skapelsen sammen med Gud, v 27-30. Jf Lk 10:21-24, 1 Kor 2:6-10.

MENNESKESØNN:

Dan 7:9-14. "Mens jeg så på, ble tronstoler satt fram" osv. Den gamle av dage og *Menneskesønnen* er Gud og samtidig to personer i Gud. Menneskesønnen er overgitt "herredømme og ære og rike", og derfor ble to tronstoler satt frem.

Når Jesus brukte tittelen "Menneskesønnen" om sin person, sa han to ting: (1) Jeg er sann Gud og sant menneske, og (2) den som skal gjøre slutt på verdensrikenes og dyrets forferdelige tyranni. Joh 12:31, 16:33, Åp 12.

ORDET:

Enkelte steder i GT personifiserer Guds ord. Herrens ord kom til Abram i et syn og Ordet talte til ham, 1 Mos 15:1-4. Og det sies flere steder om Guds profeter at Ordet kom til dem, 1 Kong 17:2, Jes 38:4, Jer 13:3. Det Ord som kom til profetene, er det samme Ord som var virksomt da verden ble skapt ved Herrens Ord.

ÅNDEN:

Enkelte steder i Det gamle testamente fremstiller Ånden som en selvstendig person. Guds folks gjenstridighet gjorde Ånden sorg, Jes 63:9f. Under utvandringen fra Egypt var Ånden midt iblant folket, Hag 2:6.

Nevnte åpenbaringsformer i den gamle pakt viser til en flerhet i den ene Gud. Iblant viser tretallet til den treenhet som Kristus-åpenbaringen avslører med all tydelighet. Sentralt i Nytestamentet står tre hendelser: (1) Jesu dåp, Mt 3:16f, Mk 1:9-11, Lk 3:22f. (2) Misjons- og dåpsbefalingen i den trêne Guds navn, Mt 28:19f. (3) Pinsedagen, forutsagt av Johannes Døperens ord om Den Kommen- de, som døper i Den Hellige Ånd. Lært av Jesus, sa Peter at Jesus tat imot Ånden av Faderen og utgyter den over mennesket, Apg 2:33. Siden den gang bekjenner Guds kirke på jorden den eneste sanne Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet.

OM TREËNHETEN I TROSARTIKLENE

319 Hva handler trosartiklene om?

TROSARTIKLENE HANDLER OM ÅPENBARINGSORDETS GUD I EN BEVITNET HISTORIE.

Sal 77:15 – Du er den Gud som gjør undere, du har vist din kraft blant folkene. 111::3-5 – Hans verk er høyt og herlig, hans rettferd varer til evig tid. Han har skapt et minne om sine undere, barmhjertig og nådig er HERREN. Han gir mat til dem som frykter ham, og kommer sin pakt i hu til evig tid.

Den levende Gud er *åpenbaringsordets* Gud. Jesus Kristus er Guds veldige Sønn og midleren for skapelse og gjenløsning. Han «*bærer alt ved sitt mektige ord*» (Heb 1:3) - usynlig i skaperverket, og nærværende og virksom med sitt ord i frelsens historie og i den forsamlede menighet.

Bibelhistorien handler om løftet til Abraham og Israels redning - om løftets fornyelse ved profetene, og om oppfyllelsen, da Gud sendte sin Sønn, ”*født av en kvinne og født under loven, så vi kunne få barneretten*” (Gal 4:4).

En bevitnet Jesus-historie lærer oss den gode Skaperen å kjenne som tre personer i Guddommens underfulle enhet – Den Hellige Treénhet.

Hva trosartiklene omhandler (e Luther, Bekenntnis 1528, 21-38):

- *Første trosartikkel* - om skapelsen, handler om Faderen. Han gir seg til kjenne med himmel og jord og alle skapninger, menneskene til nytte og gagn. Denne gave ble mørklagt og ubrukelig ved Adams fall.
- *Andre trosartikkel* – om gjenløsningen, handler om Sønnen. Han fornedret seg selv i Jesu tjenerskikkelse til vår frelse, og i all sin gjerning åpenbarte han Faderens kjærlighet, visdom og evige rettferdighet.

- *Tredje trosartikkel* – om helliggjørelsen, handler om Den Hellige Ånd. Han er virksom med Kristi ord som høres og gir seg til kjenne med all sin hjelp til trøst og glede. Med evangeliet og sakramentene som midler, kommer han Guds ords hørere til hjelp, innprenter Kristi fortjeneste i oss, og lar frelsen bli til nytte i oss.

320 **Hva bekjenner vi med trosartiklene om den treene Guds vesen?**

VI ISTEMMER DET BIBELSKE VITNESBYRD OM TRE PERSONER I GUDDOMMENS ENHET. PERSONENE ER AV SAMME GUDDOMSVESEN, MEN ULIKE I DERES GJERNINGER.

2 Kor 13:13 – Vår Herres Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn være med dere alle! Ef 4:4-6 – Ett legeme og én Ånd, liksom dere også er kalt med ett håp i deres kall. En Herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Fader, som er over alle, ved alle og i alle. Jf Ef 1:3-13.

Guds ord begrunner kunnskapen om personenes vesensenheter og ulikhet i den samme selvhengivende kjærlighet. Den lærer vi å kjenne i Kristi lidende lydighet som verdens syndebærer, slik Skriften vitner om ham. Denne gudskunnskap gjør verdens visdom til dårskap for Gud (1 Kor 1-2).

Til bibelstudium:

- *Gud er kjærlighet.* Den kan bare finne sted mellom *personer*. 1 Joh 4:8, 16.
- Faderen er *opphav*. Sønnen er *født* av Faderen fra evighet. Ånden *utgår* fra Faderen og Sønnen. Derfor er Ånden Faderens Ånd (Mt 10:20) og Sønnens Ånd (Gal 4:6). Sal 2:7b. Joh 14:26, 15:26, 16:7, 20:22. Jes 11:4. 2 Tess 2:8.
- Sønnen i Jesu skikkelse er *veien* til Faderen. Av samme Guddoms vesen som Faderen, har han i sin lidende lydighet vist oss Guds selvhengivende kjærlighet. Mt 11:25. Lk 10:21. Joh 14-16, jf 3:16.
- Ånden taler *Sønnens ord fra Faderen i Jesu munn*. Joh 16:13f. Jf Ef 2:19ff.

Forskjeller mellom personene berører ikke Guddommens vesen (natur).

De er *av samme vesen* (homoousios). Ingen er skapt, og ingen er hverken før eller senere, eller større eller mindre enn de andre. Det ene guddomsvesen *gjennomtrenger* helt og udelt hver og en av de tre personene i Gud. Joh 14:11, 17:21. De er *like store og like evige* i samme guddommelige enhet, og derfor skal Treènheten æres i enheten, og enheten i Treènheten.

Samtidig må vi holde fast ved Skriftens ord, at hverken Faderen eller Ånden, men *Sønnen ble menneske*. Det er i Sønnens underordning under Faderen vi lærer den eneste sanne Gud å kjenne, og likeså i Den Hellige Ånds underordning under Faderen og Sønnen.¹

Fra bekjennesskriftene:

Athanasianum, pkt 22: "Den Hellige Ånd er av Faderen og Sønnen, ikke virket, heller ikke skapt, heller ikke født, men den som *utgår*" (den utgående).

Da konsilet i Toledo (år 589) tilføyde "og Sønnen" – *filioque* – i den nicenske bekjennelse, var saken gammelt nytt. Kristne har alltid trodd Åndens utgang fra Faderen og Sønnen.

¹ Luthers preken over Joh 17:1-26, 26.9.1528. Dr Martin Luthers Evangelien-Auslegung. Vierter Teil. Erwin Mühlhaupt, Hrsg. Göttingen 1961. S 590f.

Vår frelse og evige salighet står og faller med Guds Treenhets. Ingen blir frelst som forneker Den Hellige Treenhets (Athanasianum). Målet er hverken kirken, frelsen eller troen, men i den kommende verden **å få skue** den sanne Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd.

321 Er også Sønnen skaper, og Helligånden skaper?

JA. FADEREN OG SØNNEN OG HELLIGÅNDEN ER TRE PERSONER I DEN ÈNE GUD, SOM ER SKAPEREN AV HIMMEL OG JORD.

1 Mos 1:1-3 – I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden. /.../ og Guds Ånd svedde over vannene. Da sa Gud: Det bli lys! Og det ble lys. Joh 1:1-3 – I begynnelsen var Ordet og Ordet var hos Gud og Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Ved ham er alt blitt til og uten ham er ingenting blitt til av alt det som er blitt til. Kol 1:16 – Ved ham ble alt skapt i himlene og på jorden, det synlige og det usynlige, troner, herredømmer, makter og myndigheter. Alt skapt ved ham og til ham. Joh 6:63 – Det er Ånden som gjør levende /.../ De ord som jeg har talt til dere, er Ånd og liv.

Personene i Treenhets handler hver på sin måte - ikke atskilt, men i den orden som kjennetegner personene i Treenhets: *Ånden* vitner med ord fra Sønnen og Faderen. *Faderen* er ikke Gud Fader i og for seg, men ”*Gud Fader-med-Sønnen*” og med skaperverkets gjenløsning som mål. Denne orden i Gud er ingen rangorden, men underordning i en rekkefølge.

Eksempel: Joh 5:19-21. Det er forskjell mellom personene, men samtidig kan ikke Sønnen gjøre noe av seg selv. Det betyr ikke at Sønnen har mindre makt, men at han er av samme guddommelige vesen som Faderen. De tre personene i Guddommen er like evige, like store, like allmektige. Alt hva Faderen gjør, det gjør også Sønnen som Gud og menneske.

Det strider mot Guds ord å splitte Jesu Guddom og manndom, og si at det og det gjør han som Gud, men det og det som menneske (nestorianisme). Kristus var sant menneske uten synd, og derfor hadde døden ingen makt over ham. Han døde som Guds rene Lam og verdens syndebærer.

Kristi *guddomsnatur* kunne ikke dø, for Gud er udødelig. Men i forening med sin menneskenatur kunne han gjøre det som er umulig for mennesker: Han beseiret Guds fiendemakter på korset og oppstod legemlig fra de døde.

Etter sin *menneskenatur* kunne han gjøre det som Gud ikke kan. Han led og døde som verdens syndebærer. Derfor er det sant at Gud døde i Jesu død, for han er gudmennesket i en og samme person.

Til bibelstudium:

Det er i samsvar med bibelsk talemåte å *tilskrive hver av personene bestemte gjerninger*, f eks Faderen skapelsen, Sønnen gjenløsningen og Ånden helliggjørelsen. Slike talemåter handler ikke om personene ”innad” i Treenhets, men om Treenhets gjerninger ”*utad*”, i forholdet til skapelsen og kirken (Guds frelseshushold).

Guds nærvær i himmelen muliggjør hans virksomme nærvær i hans skaperverk og kirke på jorden. Dette nærvær skjer i tid (historien) og rom (allestedsnærvær el ubikvitets).

Faderen - altets opphav og frelsesverkets mål, 1 Kor 8:4-6, 15:28, Fil 2:11. Faderen blir tilskrevet skapelsen og opprettholdelsen, Sal 33:6, Kol 1:15f, Heb 1-2.

Sønnen – *midleren* for skapelse og gjenløsning, han er av samme vesen som Faderen og tjener ham, 1 Kor 11:3. Sønnen blir tilskrevet skaperverkets gjenløsning, Joh 1:14, 1 Tim 2:5f, Heb 1:2f.

Ånden – *hjelperen og trøsteren*, av samme vesen som Faderen og Sønnen.

Like fullt er Guds gjerninger utad felles for de tre personene i Guddommen. Derfor taler Skriften også på en annen måte, når den tilskriver Treènheten både skapelsen, gjenløsningen og helliggjørelsen: Job 33:4, Sal 33:6. Lk 4:18, Joh 1:3. 1 Kor 1:2, 30, 2 Kor 5:19, Kol 1:16, 2 Tess 2:13, Heb 1:10, osv.

Eksempler på Åndens gjerning:

Ananias bekreftet indirekte med sin løgn at Den Hellige Ånd er sann Gud, Apg 5:3f. - De troendes legemer er Guds tempel, for *Den Hellige Ånd bor i dem*, 1 Kor 3:16.

I sin gjerning tjener Ånden både Faderen og Sønnen, og blir tilskrevet *troen og de troendes fornyelse*, Joh 16:8-14, Rom 8:15f.

Ånden er *Talsmannen* (parakleten), dvs en trøster, hjelper og advokat: Joh 14:16, 26, 15:26, 16:7.

Ånden *vitner*, Joh 15:26, 1 Joh 5:6, Rom 8:16. – Ånden *påminner*, 14:26 (apostlene), 1 Kor 2:11ff, 1 Joh 2:20, 27 (salvelsens Ånd). – Ånden *overbeviser*, 16:8. – Ånden *veileder*, 14:26 og 16:13 (apostlene), 1 Joh 2:27. – Ånden *herliggjør* Kristus, 16:14. – Han *går i forbønn*, Rom 8:26. – Han *beslutter*, Apg 13:2 etc (om Pauli kall og utførelse av apostolatet). – Han *blir bedrøvet*, Ef 4:30. – Han oppreiser fra de døde og *levendegjør*, Rom 8:11.

Fra bekjennelsesskriftene:

”Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Guddom er én, i herlighet like stor, i majestet like evig /.../ Likesom Faderen er allmektig, er Sønnen allmektig, Den Hellige Ånd allmektig”, Athanasianum pkt 6 og 13.

322 **Hvordan er personene i Den Hellige Treènhet virksomme ved Ordet?**

GUDS ÅPENBARINGSORD LAR OSS KJENNE ”FADEREN SOM HAR SKAPT MEG, SØNNEN SOM HAR GJENLØST MEG, OG ÅNDEN SOM HELLIGGJØR MEG”. (ST BASIL)

Dette årsak-virkning-forhold berører ikke Guddommens natur. Derfor æres Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, ”*som i begynnelsen, så nå og alltid, og i all evighet*”.

Fra bekjennelsesskriftene: Om Guds vesen og egenskaper:

Gud er *evig og uforanderlig* i sin vilje og i sitt vesen. Han kan ikke fornekte seg selv. Om Guds barn snubler og faller ut av troens lydighet, kaller han dem igjen ved Ordet til omvendelse for å vise dem sitt faderhjerte. FC SD 11:75.

Gud er den *eneste evig gode*, som hjelper deg og overøser deg med alt godt, SK De ti bud 15. Gud er den evig uuttømmelige kilde, samme Fadervår 56. Hans navn er (på flere språk) avledet fra ”god”, samme De ti bud 25.

Guds *allmakt* fyller himmel og jord, og i den er Kristus etter sin menneskenatur *virkelig* (realiter) innsatt. Det er skjedd uten sammenblanding eller utligning av

naturene i deres vesen og vesensmessige egenskaper. FC Ep 7:12, SD 7:95, 8:28-30.

Guds *allestedsnærvær* omfatter alle skapninger, og især de troende og hellige, samme FC SD 8:68 (sit Kol 2:9, 3, Mt 28:18). Gud kan være nærværende på mange måter – ikke bare ”lokalt” eller ”romlig”, samme Ep 7:14, SD 7:97.

At Gud bor med *sitt vesens rettferdighet* i de troende, må ikke forveksles med *troens rettferdighet* – den Paulus kaller ”Guds rettferdighet”. At Gud «bor» i de troende, handler om hans virksomme nærvær som følge av synderens frifinnelse på grunn av Kristi lidende lydighet. FC SD 3:54. Gud selv – og ikke bare hans gaver, bor i de troende, samme Ep 3:18, SD 3:65. Dette nærvær betyr ikke at Gud er legemlig eller personlig forent med dem, samme 8:70.

Denne verdens ånder og lærde til sammen har ikke så mye *visdom* ”som den guddommelige Majestet har i hans lillefinger”, SK Nattverden, 12.

Kristologi: Sønnen, som er sann Gud med Faderen og Den Hellige Ånd, har i tidens fylde opptatt menneskenaturen i forening med sin *person*. Han er sann, evig Gud, født av Faderen fra evig tid av, og til samme tid sant menneske, født av den høylovede Jomfru Maria. Samme 8:6.

Kristi person er ikke delt (mot Nestorius), men forener begge naturers egenskaper i et virkelig fellesskap, og det uten sammenblanding og forvandling. Han er og blir i all evighet Guds Sønn og menneske i en udelt person. Nest etter Den Hellige Treenhet er dette den høyeste hemmelighet i himmel og på jord, og vårt eneste grunnlag for tro, liv og salighet, FC Ep 8:18 (1 Tim 3:16), SD 8:33.

Guds gjerninger lar oss kjenne Ham som vår Skaper, Herre og Gjenløser:

Gud er Skaperen.

Hva det betyr, se SK Troen 13-16 (jf forkl 1 trosart).

Guds forutviten betyr ikke at Gud er syndens skaper eller årsak, CA 19, Apol 19. Også etter syndefallet er Gud Skaperen av mennesket til legeme og sjel, men ikke av vår arvesynd. Den er satans verk. Samme SD 1:38, 40f.

Gud er HERREN.

Vi skal frykte Gud og tro at vi for Kristi skyld har en forsonet Gud, og vi skal med sikkerhet vente Guds hjelp når vi røkter vårt kall og legger vinn på gode gjerninger etter De ti bud (jf forkl til 1 bud). Dette er den kristne fullkommenhet og sanne gudsyndyrkelse, CA 28:49, Apol 4:8, 88, 130, SK De ti bud 4, samme Troen 19.

Vi skal ikke forakte Gud, men frykte ham, for Gud vil ikke la det være uhevnet, om man vender seg bort fra ham, samme De ti bud 34.

Troen frykter og elsker Gud med gjerninger etter ”den første tavle”, som går ut over ytre, borgerlige gjerninger som fornuften kan utføre i noen grad, Apol 4:8.

Troen er den tilbedelse som mottar Guds velgjerninger – ikke på grunn av våre fortjenester, men på grunn av hans miskunn, Apol 4:49, 60.

Den gudsyndyrkelse som skjer ved troen, skjer ikke fullkomment i dette liv. Guds fiendemakter - djevelen, verden og vårt eget kjød - stritter imot. Derfor må vi alltid ”ligge Gud i øret”. Vi må be ham gi, bevare og øke vår tro og lydighet mot De ti bud, og ta bort alle hindringer. SK Fadervår 2.

Vi trenger alltid Guds miskunn, selv når vi gjør gode gjerninger, Apol 4:322-334.

Gud er Gjenløseren.

Gud gjør sin "fremmede gjerning" for å komme til sin "egentlige gjerning". Når Gud forferder, vil han skape rom for trøsten og levendegjørelsen, Apol 12:51-53, 158-161 (eks Job m fl). Gud vredes på dem som stoler på noe annet enn ham, og er nådig mot dem som stoler fullt på ham, SK De ti bud 32.

Gud *fordømmer synden i hele boten* – i angeren og livets forbedring, så både anger, tro og gode frukter mildner både straffer og ulykker, offentlig og privat, Apol 12:164-166.

Guds visdom er større enn verdens visdom.

Evangeliet om Guds barns evige og frelsende utvelgelse lar oss ære Gud fullt og helt, for han har frelst oss kun av barmhjertighet, uten noen vår fortjeneste, FC SD 11:87 (Ef 1:5f), og gir mer enn noen kan fatte, SK Fadervår 56.

Kristentroens innhold er ingen konklusjon på menneskers tankerekker. Troen må læres av Den Hellige Ånd ved evangeliet, som lar oss kjenne Gud i Kristi velgjerninger og fortjeneste *for oss*. Ordet om Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2) lar oss se hvordan Gud gir seg helt til oss med alle sine gaver og sin allmakt. Det gjør han for å hjelpe til å holde De ti bud og elske dem alle, og ha vår glede i dem. SK Troen 69.

Den verste *avgudsdyrkelse* består i å søke hjelp, trøst og frelse i egne gjerninger, som om Gud skulle stå i gjeld til oss, SK De ti bud 22f. Noen gjør mammon til sin gud, samme 6. Andre setter sin lit til helgener, påkaller dem og ber til dem, Apol 21:11. Paven agerer gud og herre over kirken og den hele verden, samme 7/8:23, SA B 4:4, 13.

323 * **Hva er forholdet mellom trosartiklene?**

GUD ER ÈN, OG DERFOR ER DE TRE PERSONER VIRKSOMME I SKAPELSEN, GJENLØSNINGEN OG HELLIGGJØRELSEN.

Ef 2:18 – ved ham adgang til Faderen i en Ånd. Joh 14:6b – Ingen kommer til Faderen uten ved meg.

Personenes verk i Treenheden skal hverken blandes eller skilles. Første trosartikkel stiller *frelsens mål* i sentrum. Andre trosartikkel stiller *frelsens årsak* i sentrum. Tredje trosartikkel stiller *frelsens virkning* i sentrum.

Prioritet har Første artikkel. Ved Sønnen og Ånden har vi adgang til Faderen, som er opphavet til skapelse og gjenløsning. Faderens mål gir mening til andre og tredje trosartikkel.

<p>Anm. Ordet "Fader" er brukt om en person som overstiger våre farsforestillinger. Derfor er "Abba" - far - bevart i Nytestamentet, se Mk 14:36, Rom 8:15, Gal 4:6.</p>

Til bibelstudium: Ef 3:12. Joh 10:7-9, 14:5-12. Rom 5:1f, Heb 4:16, 10:19f.

Fra bekjennesskriftene: SK Troen, 63-66.

324 **Hva kjennetegner forførelsens gudsbilde?**

FORDEKTHETEN.

Mt 4:1-11.

Forførelsen smigrer trang til egenrettferdighet og bekrefter selviske behov. Virkningen er bekvemme alternativ til frelseshistoriens hellige og nidkjære Gud, som har forsonet verden med seg selv i Kristus Jesus.

Fordektheten skiller Åndens gjerning fra Kristi lære, gitt kirken i og med det apostoliske ord. Med falsk åndelighet opptrer falske kristne i Åndens sted, som om de medvirker til troen, og i Kristi sted som om den nattverdfeirende menighet virker det sakramentale under i Herrens Nattverd. Skillet avsløres med det apostoliske ord.

Under skinn av kristentro og kirkelære, vil en indre, umiddelbar gudskunn- skap forvrengte den nytestamentlige tro. Fordektheten baner vei for allmenre- ligion uten troverdighet.

Anm. Forførelsens gudsbilde er en satanisk konstruksjon. Det er forestillingen om den snille og føyelige guden som tilfredsstillte menneskelige drømmer om det gode liv, f eks velferd, lykke, god helse, evig ungdom, rikdom, berømmelse og åndelig fram- gang. Og det er forestillingen om guden som oppfyller drømmen om massenes til- strømming og det harmoniske fellesskap, som om menneskers visdom overgår Guds visdom (1Mos 3:1ff).

Djevelen kalles "denne verdens gud" på grunn av sin makt over enkeltmennesket og sin innflytelse i denne verden. 2 Kor 4:4.

325 **Hva er vantroens alternativ til troen på Den Hellige Treènhet?**

SVAR: EN SELVBEKREFTENDE ILLUSJON: Å DYRKE SKAPNINGEN FRAMFOR SKAPEREN.

Rom 1:25 – De byttet Guds sannhet bort mot løgn, og dyrket og tjente det skapte i stedet for Skaperen. Joh 14:6 – Jesus svarte: "JEG ER veien, sannheten og livet. Ingen kommer til Faderen utenom meg. 1 Joh 2:23 – Hver den som forneker Sønnen, har heller ikke Faderen. Den som bekjenner Sønnen, har også Faderen.

Den som forneker den treène Gud, går fortapt i sine illusjoner.

Fra bekjennelsesskriftene:

"Dette er den felles kristne tro: Den som ikke oppriktig og fast har denne tro, kan ikke bli salig", Athanasianum, pkt 40.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER:

- At det er nok å tilbe gud «i naturens kirke» (almenreligiøsitet).
- At Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd er tre guder med ulik rang (polyteisme, triteisme).
- At det egentlig ikke er tre personer i den ene Gud, men at Gud viser seg fra tre sider eller på tre måter, lik en skuespiller i tre roller (modalisme, av mo- dus: måte. Denne villfarelse fra 200-tallet er vanlig i vår tid).
- At hverken Sønnen eller Ånden er like evig, stor og mektig som Faderen, den virkelige Gud (den liberale teologitradisjon og Gud-og-Jesus-religio- nen).

- At Sønnen ikke er født av Faderen fra evighet, men skapt (arianisme, e presten Arius på 300-t. Jf Jeshovas Vitner).
- At Ånden er en upersonlig kraft (dynamisme, e dynamis: kraft. En villfarelse fra 200-t som fornekte både Sønnens og Åndens guddom).

OM KIRKENS TRO BEGRUNNET I EN BEVITNET JESUS-HISTORIE

326 Hva sier vi om åpenbaringsordets Gud når vi bekjenner troen på ham?

VI BEKJENNER TO TING: (1) AT VI HAR LÆRT GUD Å KJENNE I EN BEVITNET JESUS-HISTORIE, SLIK DET GAMLE TESTAMENTE VITNER OM HAM, OG (2) AT GUD TALER GJENNOM JESU KRISTI UNDERVISNING I SKRIFTENE, SÅ DEN SOM HØRER OG TAR VARE PÅ DEN HIMMELSKE LÆRE, GITT KIRKEN I DET APOSTOLISKE ORD, DE LÆRER DEN LEVENDE GUD Å KJENNE SOM VENN TIL VENN.

Sal 31:16 – Herre, jeg setter min lit til deg, jeg sier: "Du er min Gud." Joh 17:3 – dette er det evige liv, at de kjenner deg, den ene sanne Gud, og ham du utsendte, Kristus Jesus. Rom 1:4 - med kraft bevist å være Guds Sønn /.../ ved oppstandelse fra de døde. 1 Kor 15:1-5 – Jeg minner dere, brødre, om det evangelium som jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Ved det blir dere frelst, om dere holder fast ved det ord som jeg forkynte - så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. I min grunnleggende undervisning overga jeg dere det jeg selv har tatt imot, at: Kristus døde for våre synder, slik Skriftene har sagt, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag, slik Skriftene har sagt...

Heb 11:1 – Troen er *full visshet* om det som en håper, *en overbevisning* om ting en ikke ser. (Rom 4:21f) 2 Tim 1:12 – Jeg vet på hvem jeg tror...

Kirkens tro er Guds tro, begrunnet i en bevitnet Jesus-historie, "slik Skriftene har sagt". Evangelistene var nøye med detaljene i det de fortalte og skrev ned om Jesu død, begravelse og oppstandelse. Samme påpasselighet viser Lukas-beretningen om Sønnen som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria. .

Eksempler på tro i bibelsk mening:

Abraham trodde Herren, 1 Mos 15:6. - *Davids* tillit til HERREN, 1 Sam 17 (merk v 37, 45-47). - *Høvedsmannens* tillit til Jesus, Mt 8:5-13 (merk Jesu ord, v 10: "stor tro"). - *Den kananèiske kvinnes* tillit til Jesus, Mt 15:21-28 (merk Jesu ord, v 28: "din tro er stor").

327 Hva sier du om deg selv med ordene "jeg tror"?

JEG BLE IKKE FRELST AV EGEN FORNUFT ELLER KRAFT, MEN GUDS TRO KOM TIL MEG VED EVANGELIET OM GUDS VELGJERNINGER I KRISTI LIDELSE OG DØD. DE BLE GITT MEG TIL DEL I MIN DÅP TIL JESU DØD MED LØFTE OM SALIGHET VED TRO UTEN LOVGJERNINGER.

Sal 46:2 – Gud er vår tilflukt og styrke. Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli frelst. Rom 6:3 – alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død /.../ for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. Hab 2:4 – Den rettferdige skal leve av tro. Rom 10:9 – Om du med din munn bekjenner Jesus som HERREN, og i ditt hjerte tror at Gud har oppreist ham fra de døde, skal du bli frelst. Ef 3:14-17, 4:20f.

Kristentroen utfyller ikke "huller" i vår viten, men *overstiger* tankens muligheter med en *omfattende* kunnskap i en *bevitnet* historie. Denne gudskunn-

skap sier heller ikke alt, men er en basiskunnskap om Gud, mennesket og verden. Derfor påkaller jeg den treene Gud, takker og lover ham, ber til ham tjener ham med Kristus til gave og eksempel.

Eksempel: Jesu lignelse om brudepikene, Mt 25:8-12.

Anm. Forskning bringer ny viten om den "synlige" verden, tilgjengelig for menneskers observasjon. I Bibelen er den "usynlige", himmelske verden aldri forbundet med vår empiriske verden. (Tore Wigen, s 303).

Til bibelstudium: Troens art og gjenstand

(a) Troens art

- Med evangeliet som middel, virker Gud tillit til Jesu Kristi person og verk: Joh 1:29, 1 Tim 2:5f. Derfor er troen *tørst* eller *lengsel* etter ham, og *tilflukt* til ham: Jes 55:6, Sal 42:2f, 73:28. - Joh 3:14f, 17. - Rom 10:10, Gal 2:16, Ef 2:8. Apg 4:11f, 13:38f.
- *Ha fast tillit til, stole på:* Lk 18:9, Mt 27:43. Heb 3:6, 14, 11:1. 2 Kor 9:4 og 11:7. Fil 3:12. Jf Sal 2:12, 39:7, Esek 19:5, Mi 5:7.
- *Være helt viss på, være helt overbevist om:* Lk 1:1. Rom 1:1-4, 4:21, 14:5 og 14. Kol 2:2, 1 Tess 1:5. Heb 6:11, 10:22.
- *Troens kamp:* 1 Tim 6:12, Ef 6:16, 1 Tess 5:8 og 1:3.
- *Troens frimodighet:* Ef 3:12f. 1 Joh 2:28, 3:21, 4:17, 5:14. Heb 3:6, 4:16, 10:35.
- *Å være trygg og ved godt mot:* Mt 9:2, Mk 6:50. 2 Kor 5:8.
- *Å prise seg lykkelig:* Rom 5:2f.
- *Å ta vare på Kristi ord:* Joh 8: 8:51, 14:23, jf Lk 11:28.
- *Å bekjenne, bekrefte, stadfeste, bevitne:* Joh 3:33. Ef 1:13f, 2 Kor 1:21f, Rom 8:16.
- Johannes beskriver troen med billedlige ord: Å tørste, drikke, spise, bli fylt, komme. Joh 4:14, 6:35, 51, 7:37, 14:6, Åp 21:6.
- Troens motsetning er vantro, uttrykt i tvil og lignende: Rom 4:20, Jak 1:6, Mk 11:23.

(b) Troens gjenstand

er Kristus Jesus, det Guds rene Lam som tok bort verdens synder. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og er menneskets eneste grunn til frifinnelse og nytt liv hos Gud: Mt 5:17, Joh 11:25. Rom 10:11. 1 Pet 2:6ff.

Tilslutning, kjennskap og tillit hører sammen – å holde Guds ord og løfte for sant og med kjennskapen til åpenbaringsordets Gud stole på Guds nådeløfter i Kristus. Da taler vi om kristentroen i omfattende mening - både tilslutning, kjennskap og tillit.

Eksempler: *Tilslutning*, 1 Joh 5:1. *Kjennskap*, Jes 53:11. Joh 17:3. Fil 3:8f. *Tillit*, Joh 3:36.

Fra bekjennesskriftene: Om troen.

CA 4: Den tro som Gud regner til rettferdighet for seg, tror "at de blir tatt til nåde, og at syndene blir forlatt for Kristi skyld, han som ved sin død har godtgjort for våre synder." **Apol 4:89:** Troen omfatter Kristus. Det er ham – Den Rettferdige - Gud tilregner troen. Dette gjør Gud gratis – av nåde, Mt 5:3, Rom 4:4f.

Troen handler ikke bare om hendelser i fortid og Kristi virksomme nærvær i prekenembetets gjerning. Troen omfatter også frukten av syndenes forlatelse. Apol 4:113-114 (e tysk tekst): «*Det er ved troen alene /.../ vi mottar syndenes forlatelse, for løftet kan bare mottas ved tro. Det er nemlig troen som i egentlig mening holder løftet for sant. Det er denne tro Skriften taler om. Og fordi den mottar syndenes forlatelse og forliker oss med Gud, må vi først bli regnet som rettferdige ved denne tro for Kristi skyld, før vi kan elske og holde Loven, selv om kjærligheten nødvendigvis må følge etter.*» (Jf Apol 4:49-56, 101f)

Troen er ikke bare en passive kunnskap, men også lydighet mot evangeliet. Troen er "en tillit i viljen, dvs. den består i å ville og å motta det som blir tilbudt i løftet - forlikelsen og syndenes forlatelse". (Apol 4:304, 307-308, SK De ti bud, 14)

Troen er ingen uvirksom tanke, men *Den Hellige Ånds verk*, og den befri fra døden og føder nytt liv i hjertet. (Apol 4:64, 125)

Troen er *Guds gave*, som bys oss *ved evangeliet og sakramentet*, og legger den i våre hjerter. (Apol 13:19f, SK Troen, 38)

Ved troen får vi *et annet, nytt og rent hjerte*, og Gud anser oss helt og holdent rettferdige og hellige for Kristi skyld. Guds tilregnede rettferdighet er således en *virkelig* rettferdighet (= Kristus/Guds rettferdighet), som gjør oss godtatt av Gud, og bringer Den Hellige Ånd med de frukter som følger etter. (Apol 4:113-116, SA C 13:1 (Apg 15:9))

Ved Troens lære (de tre trosartiklene) "får vi lyst og kjærlighet til alle Guds bud, for her ser vi hvordan Gud helt og fullt gir seg til oss med alt hva han har og kan, /.../ Faderen med alt han har skapt, Kristus med alle sine gjerninger, Den Hellige Ånd med alle sine gaver", SK Troen 68f.

Rettferdiggjørelsen ved tro omfatter ikke alt som hører med til omvendelsen. Troens rettferdighet i Jesus Kristus handler kun om Guds nåde, Kristi fortjeneste og troen som mottar evangeliets løftesord. (FC SD 3:25f)

Den rettferdighet som evangeliet åpenbarer, er alltid Guds nådige rettferdighet. Årsaken er Kristi lidende lydighet for oss (utenfor oss). Frelsens årsak er aldri dens virkninger i tanker, vilje og følelser.

Ved evangeliet virker Gud tillit til hans velgjerninger i Jesus Kristus. Kristentroens innhold er *Kristus Jesus*. Han alene er "*den rettferdighet som gjelder for Gud*" (Rom 1:17, 2 Kor 5:21). Denne tro blir "*tilregnet oss til rettferdighet*", Rom 4:5.

Troens rettferdighet er en virkelig rettferdighet – «Guds rettferdighet» i den oppstandne Jesus Kristus, Rom 4 og 5. Denne rettferdighet «for oss» må aldri forvekslet med, eller blandet sammen med Kristi virksomme nærvær *ved troen* «i oss».

Troens rettferdighet består ikke i noe annet enn syndenes forlatelse og Guds nådige antagelse på grunn av Kristi lydighet. (FC Epit 3:5, SD 3:13, 54)

På grunn av Guds Ord, må vi forkaste den lære at Gud ikke bor hos de troende, men bare hans gaver (FC SD 3:65).

Disse ting er grundig forklart i "doctor Luthers skjønne og herlige Galaterbrevskommentar", samme 67.

Fra bekjennesskriftene: Om fornuften.

Den naturlige fornuft består etter syndefallet. Derfor er menneskets vilje fri til å velge blant de ting som fornuften kan fatte på egen hånd, og til en viss grad få til en *verdslig rettferdighet* (iustitia civilis) eller gjerningenes (el kjødets) rettferdighet). Apol 18:4.

Ytre sett, kan fornuften oppfylle lovens krav til verdslig rettferdighet (andre tavle) og mennesker leve respektabelt, Apol 4:8, 23, 35, 24:4, FC SD 1:24, 2:26. Men mennesket kan ikke med sin fornuft og vilje oppfylle Guds lov i sitt indre, Apol 4:12, 27, 35, 18:7.

I forholdet til Gud har fornuften en formørket kunnskap, FC SD 2:9 (jf sit pkt 10-15).

Mennesket kan ikke med sin fornuft gjøre noe som helst til sin omvendelse, for det står Guds ord og vilje imot. Gud må vekke menneske opp fra syndens død og opplyse og fornye det ved hjelp av sitt Ord. CA 18:4. Apol 4:9, 27 (-35). SA C 3:18. LK Troen 6 (forkl 3 art). FC Ep 2:2. Samme SD 2:5, 26, 40, 43, 59.

Guds ord kjemper mot den stolte fornuft, FC SD 2:8. Den på sin side vil fiendskap mot Gud, Apol 4:32 (sit Rom 8:7f).

Fornuften kan til en viss grad forstå loven, men ikke evangeliet eller det som tilhører den første tavle, FC SD 2:9, Apol 4:7, 130.

Fornuftens vei til rettferdiggjørelse er lovoppfyllelsen, Apol 4:229. Den er en annen vei til rettferdighet enn den evangeliet åpenbarer, samme 4:9, 230, 306. På fornuftens vei har man misforstått og forvrengt meningen med fedrenes ordninger, samme 288.

Det er flere ting fornuften umulig kan fatte:

- (1) *Syndefordervet*, Apol 4:288, SA C 2:3, FC Ep 1:9 (fattes kun med Guds Ord), samme SD 1:8, 60.
- (2) *Troens rettferdighet*, Apol 15:22, SA C 3:18.
- (3) *Hvordan Kristi nedfart til helvetet* foregikk, FC Ep 9:4, SD 9:3.
- (4) *Hvordan Kristus* - som i sin person er sann Gud og utenfor alt det skapte - *kan være nærværende i alle skapninger*, samme SD 7:102.
- (5) *Hvordan Guddommen kunne lide og dø etter Kristi menneskenatur*, samme 8:41.
- (6) *Kristi legemes og blods nærvær i nattverdets sakrament*, FC Ep 7:42, SD 7:106.
- (7) *Utvælgelsen*, FC Ep 11:9, 16, SD 11:26, 91.

Skoleteologene i middelalderen (*skolastikerne*) lærte at mennesket av naturen har en rett fornuft, SA C 1:4, 3:10, og kan elske Gud over alle ting, Apol 4:9, 17, 12:75.

Skolastikerne hentet sin lære om rettferdiggjørelsen fra fornuften og loven – ikke fra evangeliet eller løftet om Kristus, Apol 4:287.

Fornuften skal tas til fange i lydighet mot Kristus, FC Ep 7:42, SD 8:96.

Mot de reformerte (Zwingli, Calvin, Bucer o a) må vi holde fast ved Kristi ord over brød og vin, uansett hvor bekvemme innsigelsene kan synes for fornuften", FC SD 7:45. De representerer "den gamle heks, fru fornuft, alloiosis' bestemor", samme 8:41

Anm. Alloiosis = vekselbruk. Her brukt om *Zwingli's lære om Kristi egenskaper*: Foreningen av de to naturer i Jesu person er kun en talemåte eller talefigur (billedtale, metafor), påstod han. Så fulgte det doble bokholderi - det ene for den *likefremme* mening, det annet for den *billedlige* eller «åndelige» mening. Altså: Er det tale om den ene av Kristi naturer, må vi forstå talemåten om den andre av Kristi naturer. *Eksempel*: Jesu ord «*dette er mitt legeme /.../ Dette er den nye pakt i mitt blod*». De kan ikke forstås i sin likefremme mening, men må forstås billedlig. Henviste til brødunderet, Joh 6 - som ikke handler om den sakramentale, men åndelige spising.

Denne bortforklaringslære kan anvendes på ulike måter for å omgå Jesu likefremme ord. Hensikten er «tilstrekkelig enighet» om kirkefellesskap. Det er hva den frafalne, moderne lutherdom har gjort med tilpasninger til kirker i reformerte tradisjoner, og likeså overfor Romerkirken i rettferdiggjørelseslæren. Samme teknikk blir brukt i andre konflikter hvor bekjennelsen til apostelordets lære truer det formelle kirkefellesskap. Dette kirkesvik lar kirkemøter opptre som om de har en gudgitt kompetanse og autoritet til å overprøve og endre ordenes likefremme mening fra Skriftens Herre og kirkens Lærer. Slike vedtak er uten gyldighet i apostolatets kirke.

FØRSTE TROSARTIKKEL: OM GUD FADEREN OG SKAPELSEN

O store Fader, deg skje ære
Til evig tid for liv og sjel,
For alle dine gaver kjære,
For motgang til mitt sanne vel,
For alt som meg til nytte er,
Og om din godhet budskap bær.

V 2 i "Å, at jeg hadde tusen munne".

JMentzer 1704. FRostgaard 1735.

JEG TROR PÅ GUD FADER DEN ALLMEKTIGE, HIMMELENS OG JORDENS SKAPER.

Hva betyr det?

**Jeg tror at Gud har skapt meg og alle andre skapninger,
gitt meg kropp og sjel, øyne, ører og alle lemmer, fornuft og alle
sanser og fremdeles opprettholder alt dette;
likeså at han har gitt meg klær og sko, mat og drikke, hus og
hjem, ektefelle og barn, aker, fe og alle gode ting,
at han rikelig og daglig forsørger meg med alt jeg trenger til le-
geme og liv, verger meg mot alle farer, vokter og bevarer meg
mot alt ondt.**

**Og alt dette gjør han kun av faderlig, guddommelig godhet og
barmhjertighet uten noen min fortjeneste eller verdighet.**

**For alt dette skylder jeg å takke og love ham, og å tjene ham og
være lydige mot ham. Det er visst og sant.**

OM FADEREN I DEN HELLIGE TREËNHET

Martin Luther: «Dessverre er det få som tror første trosartikkel. Den skulle ydmyke og forferde oss, for vi synder daglig med alt vi har. Vi burde studere den jevnlig og ta den inn over oss, så vi takker Gud for alle de velsignelser vi ser og mottar, og gjerne bruker dem til Guds ære og pris». SK Troen, 20, 22-23.

328 Hva menes med "Fader" brukt om første person i Den Hellige Treënhet?

NAVNET "FADER" ER INGEN BESKRIVELSE, MEN EN BENEVNELSE PÅ ALLE TINGS OPPHAV.

Joh 5:26 – Likesom Faderen har liv i seg selv, så har han også gitt Sønnen å ha liv i seg selv. 17:6 – Jeg har åpenbart ditt Navn for de mennesker du gav meg av verden. De var dine, og du gav dem til meg, og de har tatt vare på ditt ord. 14:9 – den som har sett meg, har sett Faderen (6:37, 14:6).

En mor kan ikke være opphav til barnet hun føder.

Til bibelstudium:

Mt 4:17, 25:1-13, 1 Kor 1:7, Fil 3:20, 1 Tess 1:10, 2 Pet 3:12 osv.

Faderen har åpenbart Sønnen, *født* av Faderen fra evighet, Mt 3:17. *Sal 2:7b*. Det gjorde Faderen da han åpenbarte sitt guddommelige vesen i Jesu tjenerskikkelse.

Sønnen åpenbarte sitt evige *opphav* med navnet Fader, Mt 16:17, Joh 1:18, 17:6, 26.

Den Hellige Ånd *utgår* fra Faderen og er *sendt* av Sønnen, Joh 14:16, 26, 15:26, 16:7, Apg 2:33.

Ånden lærer oss begge å kjenne ved evangeliet om Sønnens lydighet under Guds lov, Mt 11:27, Joh 16:14f, 17:3, Gal 4:6f, 1 Kor 2:11.

Selvbenevnelsen "Fader" står i kontrast til billedbruken i GT - om Gud **som** en god far, Jes 63:16, Mal 2:10. Kontrasten beror på løftenes oppfyllelse i Sønnens lidende lydighet.

Faderen er opphav i absolutt mening, Mt 11:27a, Lk 2:49, Joh 2:16. Han er

- opphavet til *skaperverket*, både det synlige og usynlige, Kol 1:16, Heb 11:3, 27,
- opphavet til *Israel* som et teokratisk folk i den gamle pakt, Jes 64:7, Mal 2:10, 5 Mos 32:6, 2 Sam 7:14,
- opphavet til *frelsen og kirken* som et kristokratisk folk i den nye pakt, og
- opphavet til *håpet* om en ny himmel og en ny jord, Åp 21:1, jf 2 Pet 3:13.

329 Hvem har vist oss Faderen i Den Hellige Treënhet?

SVAR: DET GJORDE FADERENS ENBÅRNE SØNN I TJENERSKIKKELSEN JESUS FRA NASARET, UNNFANGET AV DEN HELLIGE ÅND OG FØDT AV JOMFRU MARIA.

Sal 22:23a – Jeg vil forkynne ditt Navn for mine brødre (Heb 2:12). Joh 1:14 – Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. 14:9 – Den som har sett meg, har sett Faderen. 20:17b – gå til mine brødre og si dem: Jeg stiger opp til min Fader og deres Fader, min Gud og deres Gud." Lk 17:21 – Guds rike er midt mellom dere. Heb 1:3a – Han (Sønnen) er avglansen av hans herlighet og avbildet av hans vesen, og han bærer alle ting ved sitt maktfulle ord. (V 5. *Sal 2:7b, 2 Sam 7:14*)

Faderens enbårne Sønn fra evighet ble vår sanne bror av tre grunner: (1) For å smake det samme som oss i alle ting, (2) fri oss fra Guds fiendemakters herredømme, og (3) gjøre oss lik ham. Dette stadfestet Faderen da han oppreiste Sønnen legemlig fra de døde.

Jesu Far er vår Far i himmelen. Gjennom Jesu person og verk lærer vi ham å kjenne og ha evig liv i ham. Hva dette innebærer, overstiger alt hva mennesker kan fatte.

Illustrasjon: Heb 2:4-18.

Til bibelstudium:

Faderen har *åpenbart sitt vesen gjennom Sønnen* Kristus Jesus, hans person og verk, og ved *Åndens gjerning* med Guds ord gir han kjennskap til sin miskunn, Joh 1:18, Mt 11:27, Gal 4:6, 1 Kor 2:11.

Sønnens opptagelse av menneskenaturen i Jesus Kristus er avgjørende for vårt kjennskap til Faderen, Joh 1:12, 14. Foreningen av Gud og menneske i Jesu person begrunner Guds frelsesverk i ham, og vår barnerett hos Gud, gitt den enkelte i dåpen, Rom 8:17, Gal 3:26f, 4:4f, Ef 1:5. Ved dåpen til Jesu død og oppstandelse blir vi innlemmet i hans verk og evige liv, Joh 3:3-7. Jf 1 Joh 2:29, 3:9, 4:7, 5:1-4, 18, osv.

Jesus taler *eksklusivt* om "min Fader" og "deres Fader", Mt 5:16, 48, 6:32, 7:21, 10:32f, 11:27, 20:17. Han inkluderer ikke seg selv i bønnen "Fader vår, du som er i himmelen" osv, Mt 6:9-13. Jf Jes 1:3, 2 Kor 1:3.

330 **Hvilke velgjerninger har Gud Faderen vist oss?**

MED DE TRE TROSARTIKLENE BEKJENNER VI FADERENS VELGJERNINGER I ENHET MED SØNNEN OG DEN HELLIGE ÅND.

Job 10:8a – Dine hender har dannet meg og skapt meg, helt og i alle deler. Apg 17:28a – I ham er det vi lever og rører oss og er til. Mt 6:25 – Vær ikke bekymret for livet, for hva dere skal ete og hva dere skal drikke, heller ikke for legemet, hva dere skal kle dere med. Er ikke livet mer enn maten, og legemet mer enn klærne? Sal 71:6. Jes 41:10a.

Tit 3:4-7 - Da Guds, vår Frelser, godhet og menneskekjærlighet ble åpenbart, frelste han oss, ikke på grunn av de gjerninger i rettferdighet som vi hadde gjort, men på grunn av sin barmhjertighet ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd, som han rikelig utgjøt over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser, for at vi, rettferdiggjorte ved hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv.

Gud **Faderen** har skapt meg og alle andre skapninger, og i sitt skaperverk beskytter han og forsørger oss. Han gav sin enbårne **Sønn** til verden, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv (Joh 3:16). Og han har utsendt **Ånden** med evangeliet om Sønnens lidende lydighet for å kalle oss tilbake til Faderen og levendegjøre oss (Joh 6:63, 2 Kor 3:6-8, Ef 2:4f).

OM SKAPELSE OG VIRKELIGHET

331 **Hvem er kilden til sann virkelighetsforståelse?**

KILDEN TIL SANN VIRKELIGHETSFORSTÅELSE ER INGEN TEORI, MEN ÅPENBARINGSORDETS TREÈNE GUD, VÅR SKAPER, GJENLØSER OG HELLIGGJØRER.

Rom 1:19-22 – Det som er kjent om Gud, ligger åpent for dem. Gud har åpenbart det for dem. Hans usynlige vesen, både hans evige kraft og hans Guddom, kan iakttas like fra verdens skapelse, når man slutter seg til dem ut fra hans gjerninger. De er altså uten unnskyldning, for de kjenner Gud og har likevel ikke æret og takket ham som Gud. I stedet ble deres tanker tomme...

Apg 14:15-17 – vi forkynner evangeliet for at dere skal omvende dere fra disse falske guder til den levende Gud, som har gjort himmelen og jorden og havet og alt som er i dem. Han har i tidligere generasjoner latt alle hedningefolk gå sine egne veier. Likevel lot han seg ikke være uten vitnesbyrd. Han gjorde godt, sendte dere regn og fruktbare tider... (17:24-28)

Mt 4:4 – Mennesket lever ikke av brød alene, men av hvert ord som går ut av Guds munn (v 10b. 5 Mos 6:13, 8:3). Heb 11:3 – Ved troen forstår vi at verden er skapt ved Guds ord, så det en kan se, er blitt til av det som vi ikke kan se.

Gudsfornektelsen (ateisme) har ingen fornuftig begrunnelse. En naturforsker kan måle og veie Mathildes kake, og analysere dens sammensetning og beregne kalorimengden, men hvem bakeren er, kan han ikke si noe om. Det må Mathilde avsløre. (Fritt e John Lennox.)

Den verden vi sanser, unndrar seg våre forsøk på totalbeskrivelse. Når fiskere drar trålen om bord, følger ikke havet med. Likevel vil ingen finne på å fornekte havets eksistens. Ved hjelp av metoder og teknikker ”tråler” forskerne gjennom et stykke virkelighet og gjør sine funn.

Anm. Den nødvendige basiskunnskap om Gud, mennesket og verden

Den har kirken *mottatt* i og med apostelordets lære fra Bibelens Herre, Jesus Kristus. Denne gudskunnskap har *adresse* til menneskets intellekt. Da er det er av evighetsbetydning å kunne anvende denne kunnskap, enhver på seg selv, for ubesvarte spørsmål og uløste livsproblem vil alltid gjenstå og friste til avsporinger.

Guds ord *skjerper* evnen til observasjon og refleksjon. Med den gudgitte basiskunnskap oppfatter vi lettere Guds opprettholdende gjerning i kultur- og menneskelig. Samtidig utvikler vi evnen til kritisk refleksjon og kunnskapsbyggende virksomhet på mange arenaer. Dette tosidige engasjement tilsvarer det dobbelte kjærlighetsbud, Gud til ære og oss selv og vår neste til nytte og gagn.

Kristnes *kulturkritiske* engasjement arter seg som en funksjon av ”lovens dømmende gjerning”. Hensikten er den ærlige selverkjennelse i møtet med den hellige Gud. Da er alternativet enten *selvbestemt* virkelighetsforståelse begrunnet i spekulasjon, eller *basisviten* fra åpenbaringsordets Gud. Den *frigjør* til et et liv i samsvar med Guds gode skapervilje. Den selvbestemte virkelighetstolkning trellbinder til selvets behov på andres bekostning og med ødeleggende følger for livet på denne jord.

Uansett ståsted, bør vi avstå fra *omfattende* teorier om ”virkeligheten”. Det er to grunner til det: (1) Vi lever hver for oss i virkeligheter, som hver for seg bærer underets vesen i seg. (2) Kompleksiteten i vår tilværelse unndrar seg våre forsøk på å gripe virkeligheten i dens totalitet.

Troens svar er av *praktisk* art - tillit til den treène Gud med påkallelse og bønn, og gjerninger til Guds ære, alltid med Guds ord og befaling for seg. Troen forholder seg

til Guds underfulle ord og gjerninger i en bevitnet Jesus-historie, og tilber den trofaste Gud i hans handlende allmakt og trofaste kjærlighet,. Ved troen ærer vi den levende Gud i hans ordninger for verden og kirken, og ærer ham med kjærlighetens oppfinnsomhet, enhver i sitt kall. Troens svar er fort sagt. I praksis må troen øves, enhver i sine daglige gjøremål og i mange slags prøvelser.

332 **Hvordan medvirket Sønnen og Ånden i skapelsens begynnelse?**

FADEREN HAR SKAPT ALLE TING MED SØNNEN SOM MIDLER, OG MED DEN HELLIGE ÅNDS KRAFT.

1 Mos 1:1, 2b-3 – I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden. /.../ Guds Ånd svedde over vannene. Da sa Gud: Bli lys! Og det ble lys. Joh 1:1-4, 14 – I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. Han var i begynnelse hos Gud. Alt er blitt til ved ham, og uten ham er ikke noe blitt til av alt som er blitt til. I ham var liv, og livet var menneskenes lys. /.../ Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss... 8:12 - **JEG ER** verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørke, men ha livets lys. Mt 17:2, Kol 1:16, Heb 1:2c osv.

Vi erfarer skillet mellom lys og mørke, men årsaken unndrar seg våre sanser og vår forstand. Åpenbaringsordets Gud har forklart skaperverkets absolutte mening da han sendte sin enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse. Men søker man meningen i føleri og spekulasjon, dyrker man en avgud (eks New Age).

333 **Hva vil det si at Gud "skaper"?**

MED SITT ORD HAR GUD SKAPT HIMMEL OG JORD OG ALT SOM FINS, BÅDE SYNLIG OG USYNLIG.

1 Mos 1:1 – I begynnelsen skapte Gud himmel og jord. Sal 33:6a, 9:- Himlene ble skapt ved HERRENS ord. /.../ Han talte og det skjedde, han bød og det stod der. (40:6, 96:3, 100:3, 104:1, 148:13b) Heb 11:3 - Ved troen forstår vi at verden er skapt ved Guds ord, så det en kan se, er blitt til av det som vi ikke kan se. Kol 1:16a – Ved ham (Kristus) ble alt skapt i himmelen og på jorden, synlig og usynlig. Rom 4:17 – (Abraham trodde på Gud) som gjør de døde levende og kaller på det som ikke er, så at det er.

"I begynnelsen" betyr to ting: (1) Fra da av fantes det noe utenfor Gud: "Jorden var øde og tom". (2) Gud innledet et tidsløp med et tidspunkt. Av fri vilje, og til sin ære, skapte Gud "himmel og jord, alt synlig og usynlig" (NC).

Motsetningen til **alt** er "*ingenting*". Gud er altets opphav, men altet strømmer ikke ut av ham (panteisme). Guds *faktiske* allmakt tilkommer hver av personene i Treénheten. I likhet med skaperverket forøvrig, er heller ikke min eksistens selvbestemt, like lite som min frelse er selvgjort og min kristentro selvvalgt.

Gud forholder seg til sitt verk med ustanselig virksomhet i sitt verk. Denne *handlende* allmakt er en stadig skapelse i både natur- og frelseshistorie. Gud *kaller på det som ikke er, så det er*.

Illustrasjon: Skapelsesberetningen i 1 Mos 1-2.

Skapelsesmyter er kjent fra mange folkeslag. Mytenes guder lager verden av en materie som eksisterer *før* dem, og de gjør det ved hjelp av magiske krefter *utenfor* dem selv. Hva gudene lager, oppfattes i mytene som guder, eller fylt

av lunefulle makter. De må menneskene forholde seg til ved hjelp av ulike strategier (ofringer, magiske riter og formler, osv).

Skapelsesberetningen er en *tilbakeskuende profeti*. Den meddeler en *omfattende basisviten* om Gud, verden og mennesket. Formen gjør *budskapet* tilgjengelig for mennesker på ulike kultur- og kunnskapsnivå. Følgende punkter illustrerer kontrasten til skapelsesmytene:

- Skaperverket er ikke evig, men skapt. Det har en *begynnelse* i absolutt mening. Jf Joh 1:3, Heb 11:3.
- Guds skapende og opprettholdende Ord etablerer en *motsetning* mellom ikke-eksistens og eksistens, og en *ordnende* prosess fra kaos til kosmos.
- Det skapte trer frem for oss *som konkret-anskuelige ting*.
- Det skapte er *godt*. Ingenting er vanhellig eller urent av det vi trenger til vårt livsopphold. Jf Mt 15:11, Rom 14:14, 1 Tim 4:1-9, Tit 1:15.
- Kronen på verket er *mennesket – mannkjønn og kvinnekjønn*. Mennesket er *underordnet* Skaperen og står til regnskap for ham – ikke omvendt. Jf Rom 9:20, 11:33-36.
- Alt har Gud skapt *for oss*, til vårt eksistensgrunnlag. Mennesket har ingenting som det ikke har fått, jf 1 Kor 4:7. Vi står i et *mottagerforhold* til den gode Skaperen. Gavene er uttrykk for hans omsorg som opprettholder sitt verk. Jf Neh 9:6, Sal 104, Jes 42:5, Jer 10:12ff, Am 4:13, Mt 6:25ff.
- Ikke ”naturen”, men *Skaperen tilkommer all ære og lydighet*. Rom 1:25ff.

Andre sammenhenger tydeliggjør at skapelsen omfatter både den *synlige* verden, Apg 4:24, 14:15, 17:24, og den *usynlige* verden, Rom 8:39, Kol 1:16.

Anm. Tid og legemlighet

Tiden er analogiløs, og legemlighet likeså. Tidens slutt er forgjengelighetens slutt. Da har *evighetstid* har avløst tidsløpet under syndefallets kår (jf uttrykkene ”i evigheters evighet”, ”til evig tid”, ”i all evighet”).

Til bibelstudium.

1 Mos 1:1f. Sal 115:1, 15, 90:2. Sal 104 og 148. Jes 34:11, 44:24, Jer 4:23, 10:16. Ord 16:4. Joh 1:1. Rom 4:17, Heb 11:3. Kol 1:17.

334 * **Hva menes med ”verdensbilde”?**

EN SAMMENFATTENDE VITEN SOM INKLUDERER TRO.

Job 38:4– (Gud) Hvor var du, da jeg grunnfestet jorden? Har du innsikt, så fortell meg det! 42:3f – (Job) Hvem er den som vil formørke ditt råd i uforstand? Derfor må jeg nå si: Jeg har talt om det jeg ikke forstod, om det som var for underlig for meg, og som jeg ikke skjønnte. Men hør nå, så vil jeg tale! Jeg vil spørre deg, og du skal lære meg. 2 Pet 3:5f – de overser med vilje at himlene fantes fra urtiden og at jorden ble til ved Guds ord, ut av vann og gjennom vann. Ved dette ble den daværende verden ødelagt, da den ble oversvømmet av vann. 1 Heb 11:3 – Ved troen forstår vi at verden er skapt ved Guds ord, så det en kan se, er blitt til av det som vi ikke kan se.

Tim 6:20f – Ta vare på det som ble deg overgitt! Vend deg bort fra det vanhellige, tomme snakk og innvendingene fra det som med urette kalles innsikt...

Et verdensbilde overskrider faktabaserte viten om det skapte. Ingen bør godta som fakta, hva forskere sier om verden og livets tilblivelse, mening og mål.

Naturvitenskap er orientert mot delene – mot det spesifikke i en gudvillet verden. Guds ordåpenbaring plasserer delene i en omfattende viten, som er mer enn summen av delene. Menneskets erkjennelsesproblem oppstår med overgangen fra delviten til omfattende viten.

Anm. I følge det rådende verdensbilde oppfattes tid og rom som relative størrelser. De blir til ved tingenes relasjoner til hverandre i den verden vi erfarer. Siden lyshastigheten er det konstante i dette verdensbilde, blir ikke kausalitet oppfattet strengt deterministisk. I sentrum står begynnelsen - "Big Bang", og deretter et univers i stadig ekspansjon. (Wigen s 294).

335 **Har Bibelen et verdensbilde?**

NEI.

Bibelen overskrider faktabasert viten, men gir ikke noe omfattende verdensbilde.

336 * **Hvordan overskrider Bibelen den faktabaserte viten om det skapte?**

GUDS ORD MEDBESTEMMER DEN FAKTABASERTE VITEN OM DET SKAPTE.

Sal 33:9f – For han talte, og det skjedde. Han bød og det stod der. HERREN omstyrer hedningenes råd, han gjør folkenes tanker til intet. Apg 17:28 – Det er i ham vi lever, rører oss og er til.

Beretningen om skapelse og syndefall (1 Mos 1-3) er *Guds* tydning av det skaptes *forhold til åpenbaringsordets Gud*. Ingenting blir til av seg selv, eller består i kraft av seg selv. Alt blir til og er i kraft av Guds skapende og virksomme ord. Dette forhold er underfullt i seg selv. Tydningen har adresse til menneskets forstand, *åpen* for faktabasert naturkunnskap til alle tider.

Åpenbaringsordets basisviten om Gud, mennesket og verden er både enhetlig og omfattende, og stadfestet av skaperverkets midler (Mt 19:4ff).

Anm. Min virkelighet - min ansvarsvirkelighet

Verden slik den ser ut for meg, må være *innordnet* verden slik den ser ut for Gud – større enn all empiri tilgjengelig for mennesker. *Alt er virkelig i den grad det er virkelig for Gud* (Wigen s 319). Menneskenes virkeligheter er hver for seg en *ansvarsvirkelighet*.

Gud har talt gjennom sine profeter talt til fedrene i den gamle pakt og oppfylt sine løfter i en bevitnet Jesus-historie. Denne frelseshistorie omfatter Guds folk i den gamle og den nye pakt med Kristi gjenkomst og skaperverkets gjenløsning som mål. Dokumentasjonen er gitt ved mennesker som var ved sine fulle fem, i stand til å *nedskrive* ord fra ham.

Evangelistene vil hver for seg bli tatt på alvor i sin dokumentasjon til Jesus-historien. Over 5000 håndskrifter taler for evangelistenes troverdighet. Den Oppstandnes møter med sine disipler var flere enn de ca 11 som fins i Nytestamentet. Gjennom aposteltiden formidlet apostlene Jesu "skriftbevis" om sin person, lidelse, død og oppstandelse.

Vil ikke mennesker innrette sine liv etter evangeliets troverdighet, er begrunnelsen en annen med utspring i selvets behov. De vikarerende argumenter er mange.

Til bibelstudium:

Guds Visdom er Faderens Sønn fra evighet av, Ord 8:22-30, Kol 1:17. Sal 2:7b.

337 * **Hvordan blir beretningene om skapelse, syndefall og fedrehistorie misbrukt?**

DE BLIR MISBRUKT NÅR MAN MED TILPASNINGER TIL EVOLUSJONSTEORIEN. VIL SIKRE ET VARIG BUDSKAP.

Sal 33:9 – Han talte og det skjedde, han bød og det stod der (148:5). 86:10 – Du er stor og den som gjør under. Jes 9:6 – han kalles Under... Mt 8:27 – "Hva er dette for en, for både vindene og sjøen lyder ham?"

Beretningen om skapelse og syndefall gjelder *unike* hendelser. De unndrar seg enhver tilpasning eller bortforklaring. Vi er *henvist til det "jeg" som utlegger "Skriftene"* i Jesu undervisning. Dette "jeg" er midleren for Guds skapelse. Denne framgangsmåte er i samsvar med kildens art.

Guds verk er annerledes enn det mennesker forventer. Sett fra vår side, er Guds verk uutgrunnet, uoverskuelig og fullt av overraskelser. Samtidig meddeler Guds åpenbaringsord oss en begripelig viten om Gud, mennesket og verden.

Anm. Om tilpasninger

Skaperens virksomme nærvær i det skapte byr på overraskende forløp med hensyn til funksjon (fysikk) og sammensetning (kjemi). Framveksten av det organiske liv representerer en stor utfordring: Hvordan forklare *differensieringen* i tiltagende mangfold, kompleksitet og spesialisering?

Lærde biblisister (i den liberale teologitradisjon) har gjort utallige forsøk på å tilpasse det bibelske budskap til "det folk forstår". Under skinn av «vitenskap» gav de inntrykk av en umiddelbar tilgang til den egentlige mening bak det som står skrevet. Apostelen Filip spurte: "*Skjønner du det du leser?*" Apg 8:30. Nei, den etiopiske hoffmannen forstod ikke hvem han leste om (Jes 53). Uten den rett utlagt Skrift fra dens Herre forblir Bibelen en lukket bok, utlevert til vilkårlige tydninger (Jf Lk 24).

Bortforklarende *tilpasninger* utelukker Skaperen, som med handlende allmakt er virksom i det skapte og uavhengig av lovmessigheten i det skapte. Enhver *læretilpasning* strider mot kravet til sakssvarende metode, begrunnet i kildens art.

Utviklingsidéer anvendt på urhistorien og patriarkhistorien

Beretningene blir oppfattet på flere måter: (1) Som Israels *sluttprodukt* av folkenes visdom fra fjern fortid, eller (2) som *det naturlige utvalg* etter religionenes møte med

gudsdyrkelsen i Israel (survival of the fittest/Sitz im Leben), eller (3) som *tilfeldige forandringer eller koblinger* mellom tradisjonsstoff fra ulike hold (mutasjonsteori, jf moderne økumenisme, evangelikal protestantisme, lærepluralisme).

Anvendt på Bibelen belyser utviklingsidèene språk og historie, men problemene oppstår straks man søker tekstenes *budskap*. Anvendt på tekster om skapelse og syndefall, får de status som menneskelige "refleksjonsprodukt", eller som historiserte illustrasjoner (myter) om menneskets egenart og levekår. Med stor konsekvens må man enten hevde at skapertroen ble sent "utviklet", i hovedsak etter eksilet (539 f Kr), eller at skapertroens opprinnelse er israelittenes erfaringer under utfrielsen fra Egypt.

Evolusjonsidèen anvendt på skapelse- og syndefallsberetning, er et produkt av historisk-kritisk bibelforskning. Det er hensikten å gjøre Bibelen begripelig og akseptabel for det moderne menneske, men resultatet er en psykobiologisk teori i vage ord og vendinger.

Bortforklarende tolkninger anfekter *det underfulle* i skapelsen (1 Mos 1:26f, 2:7, 21f) og i de virkeligheter som er representert med beretningene om paradiset og syndefall (1 Mos 3). Uten den rett utlagte Skrift fra dens Herre skjer tre ting:

- (1) Man overser syndefallets karakter av *personsynd*,
- (2) Man tilslører den enkeltes *ansvar* overfor åpenbaringsordets Gud.
- (3) Man fortier forholdet mellom Adam og Kristus i Guds frelsesråd (Rom 5:12ff.

Med stor konsekvens blir bibelsk arvesyndslære utelukket, og livet underr syndefallets kår redusert til uvesentligheter.

Til bibelstudium:

Sal 104. Salmen lovpriser Gud for hans skaperverk, men uten bruk av ukeskje-maet. Jf de andre såkalte "naturesalmene": Sal 8, 19, 29, 65, 148.

1 Mos 1:3. Joh 2:11, 3:5, 5:8, 6:11, 19f, 9:6f, 11:42f. Mt 26:26b, 28.

Sal 50:16f. Joh 1:1-5. Lk 5:39, 24:25-27, 46f. Apg 16:14. 1 Kor 2:14, Rom 3:11.

338 * **Hvorfor oppstår konflikter mellom kristendom og omfattende verdensbilder?**

KONFLIKTER OPPSTÅR PÅ GRUNN AV SPEKULATIV OVERFLADISKHET .

2 Kor 10:5 – Våre stridsvåpen er nemlig ikke kjødelige, men mektige for Gud til å bryte ned festninger. Vi bryter ned tankebygninger og alt høyt som reiser seg til motstand mot gudskunnskapen, og vi tar hver tanke til fange under lydigheten mot Kristus. Fil 4:8.

Kirkens tro på den gode Skaperen har stimulert til naturvitenskap og styrket den. Samtidig har forskere lært å unngå slutninger fra det som **er** til det som **bør** være.

Ingen vitenskap kan frembringe livets mening og normene for det liv vi bør leve. Ingen vitenskap kan besvare spørsmålet om Guds eksistens, befri mennesket fra egen skyld og skam og håpløshet, eller løse lidelsens og det ondes problem.

Den vitenskapelige kompetanse er begrenset. Naturvitenskap presenterer delforklaringer om instinktstyrt adferd, men avstår fra en omfattende forklaring på menneskenes *etiske* væremåte. De motstridende svar er mange, for dunkelt

aner vi hva det dobbelte kjærlighetsbud innebærer. Overskridelsene presenterer kvasireligion begrunnet i selvets behov.

Kirken er på sin side avhengig av vitenskapelig innsikt i skaperverket, menneskelivet og historien. Kirken forholder seg til den objektive rasjonalitet og bevitner den med Guds tiltale: ”Du”. Konflikthistorien handler om unntakssituasjoner.

Anm 1. Tilfellet Copernikus

Copernikus gjorde beregninger som tilsa at et stort legeme umulig kunne sirkle rundt et lite legeme. Følgelig måtte sola være solsystemets sentrum. En skisse av teorien fikk pave Clemens 7's. ”approbatur” og ble trykt i 1531.

Copernikus døde før han rakk å skrive forordet til en utførlig fremstilling. Boken ble utgitt like etter hans død, og forsynt med Andreas Osianders forord, som advarte leserne mot *hypotetiske* konklusjoner. Etter en langvarig debatt, ble boken satt på Romerkirkens index år 1616, men fjernet derfra i 1757.

En myte verserer om ”kirken” (egtl Romerkirken) som brente astronomen Nicolas Copernikus, men han døde 70 år gammel i 1543. En annen myte forteller at ”kirken” presset ham til å trekke konklusjonene tilbake.

Anm 2. Den greske naturfilosofi

Den var en lukket, helhetlig og avsluttet viten om *verden*. Da denne filosofi ble oppgitt, falt også middelalderens syntese mellom kristen tro og gresk naturfilosofi (Aristoteles). Først i senmiddelalderen ble skapertroen en stimulans til naturvitenskap. Forskere søkte enhet, sammenheng og lovmessighet i *skaperverket*.

Et annet forskningsfelt var *historien*. På hvilken måte har Gud satt spor i kirkens historie og den allmenne historie? Guds ”naturlige” lovåpenbaring vekket interessen for den erfaringsbaserte kunnskap eller visdom fra svunne tider. Med kirkens reformasjon fulgte oppblomstring av visdomslitteratur i form av ordspråk, fabler, eventyr osv. Med den naturlige lovåpenbaring som motiv, lærte skoleguttene å lese klassikere på gresk og latin med et kritisk blikk. Mang en prestegård ble et arnested for denne kulturformidling på lovåpenbarings grunn. Eventyr reiste spørsmål om rett og galt, og svar gitt ved hjelp av Ti Guds bud.

På 16/1700-tallet forsøkte man fra Romerkirkens side å *påtvinge* naturvitenskapene bestemte oppfatninger. Meningstvungen var typisk for sin tid. På mange hold hadde man uklare forestillinger om forholdet mellom *spesifikk* viten om den sansbare verden og den *helhetlige* basisviten om Gud og skaperverket – synlig og usynlig, den ene begrunnet i fakta, observasjon og logikk, den andre i Guds åpenbaringsord.

Uklarhet om forholdet leder til biblisistiske overtramp. Man leser inn i bibeltekstene en spesifikk naturkunnskap, i strid med den *meningsgivende* tolkning som kirken har mottatt fra Kristus i Nytestamentets skrifter (jf skapelse og syndefall, 1 Mos 1-3).

339 * **Hvordan beskrive forholdet mellom åpenbaringsordets viten og den viten som naturvitenskap og filosofi gir?**

SVAR: DE REPRESENTERER INGEN "DOBBEL SANNHET", MEN SANNHET AV ULIK ART. KRAVET TIL REDELIGHET OG DOKUMENTASJON ER FELLES FOR DEM BEGGE.

Mt 11:25 – Jeg priser deg, Fader, himmelens og jordens Herre, for du har skjult dette for de vise og kloke, og åpenbart det for barnlige. 1 Kor 1:20f, 25 – Hvor er en vis? Hvor er en skriftlærd? Hvor er en forsker i denne verden? Har ikke Gud gjort verdens visdom til dårskap? For da verden ikke ved sin visdom kjente Gud i hans visdom, behaget det Gud å frelse dem som tror, med prekenens dårskap. /.../ Guds dårskap er visere enn menneskene, og Guds svakhet er sterkere enn menneskene. 2:4, 9 – Min tale og min preken bestod ikke i overtalelse med veltalenhet, men i bevisførsel i Ånd og kraft. /.../ "Hva intet øye har sett og hva intet øre har hørt og det som ikke er steget opp i noe menneskes hjerte, det Gud har beredt for dem som elsker ham" (5 Mos 29:4, Jes 64:3, Jf Mt 20:23, 25:34, Jak 1:12).

Kirken bekjenner en omfattende viten. Den er problematisk for fornuften på grunn av kilden og dens art: Guds løfters oppfyllelse i *en bevitnet Jesus- historie, slik Skriftene har sagt*. I kraft av sin persons hemmelighet formidlet han den viten som Gud stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Guds vitnesbyrd er troverdig.

Problematisk for fornuften er også livssyn, ideologier og religioner. Også da er årsaken kildens art. Spekulative teorier begrunner motstridende "syn" på livets opprinnelse, mål og mening. Begrunnelsene vitner om menneskets trang til mening, men de er uten troverdighet.

340 **Hvordan innfrir naturvitenskap og analytisk filosofi kravet til redelighet og dokumentasjon?**

UNDER ARBEIDET MED DET FYSISK-DENNESIDIGE OG LIVSERFARINGENE GRIPER FORSKERNE FATT I DELENE (DET SPESIFIKKE). TIL SLUTT BEGRUNNER DE MULIGE RESULTATER – IKKE VILKÅRLIG, MEN MED EKSPERIMENT, OBSERVASJON OG INNSAMLEDE DATA OM DEN VERDEN VI SANSER. BEGRUNNELSEN BEVISER RESULTATETS HOLDBARHET.

Fil 4:8 – alt som er sant, alt som er edelt, rett og rent, alt som er verd å elske og akte, all god gjerning og alt som fortjener ros, legg vinn på det!

Resultatene presenterer en begrenset viten, pirrer nysgjerrigheten og reiser nye spørsmål om en verden tilgjengelig for observasjon.

341 **Hvordan innfrir kirkens teologer kravet til redelighet og dokumentasjon?**

UNDER ARBEIDET MED BIBELENS SKRIFTER MÅ TEOLOGENE BEGRUNNE LÆRE OG LIV – IKKE VILKÅRLIG, MEN **MED SKRIFTBEVIS** OM GUDS LØFTERS OPPFYLLELSE I EN BEVITNET JESUS-HISTORIE. DENNE BEGRUNNELSE MEDBESTEMMER OG OVERSKRIDER DENNESIDIG VITEN OM DET SKAPTE, OG BEVISER TROENS HOLDBARHET.

Joh 7:28 – han som har sendt meg (Jesus) er troverdig. Apg 17:31 – Det har han gjort troverdig for alle ved å oppreise ham fra de døde. 1 Kor 2:1 – (jeg) forkynte dere Guds vitnesbyrd (jf 1 Joh 5:9-11, Åp 1:9). Tit 1:9 – Han (biskopen) skal holde seg til det troverdige ords lære.

Mt 15:2 – (Jesus) Hvorfor bryter også dere mot Guds bud på grunn av deres tradisjon? Kol 2:8 – Se til at ingen røver dere med sin filosofi og tomt bedrag med støtte i menneskelige tradisjoner og verdens tenkemåte, men ikke i Kristus.

Den trofaste kirke formidler en *omfattende basisviten* fra åpenbaringsordets Gud, gitt i og med den rett utlagte Skrift (GT) om Gud, mennesket og verden.

Utelukket er spekulasjoner om de virkeligheter som er tilgjengelig for menneskers erfaring og observasjon. Begrunnelsen pirrer nysgjerrigheten, opplyser forstanden og skjerper den kritiske sans.

Anm 1. Tenkende kristne

oppfatter når dennesidig, spesifikk viten blir misbrukt til å begrunne en omfattende viten om "virkeligheten". De avstår fra argumenter på fornuftens vilkår og nøyer seg med oppklarende og kritiske spørsmål til begrunnelse og motivering.

Og omvendt: Tenkende mennesker oppfatter når man fra kirkens side misbruker dennesidig, spesifikk viten til å underkjenne apostelordets lære, hva motivet enn må være. De etterlyser den bibelske begrunnelse i en bevitnet Jesus-historie, og forventer kirkens fremtreden som apostolatets kirke.

Kristentroens unike begrunnelse i en bevitnet Jesus-historie, slik Det gamle testamente vitner om ham, er den samme for oss som for de første kristne. Den endegyldige begrunnelsen er Guds vitnesbyrd, som reiste ham opp fra de døde.

Tekster til betraktning: Peters tale på Pinsedagen, Apg 2:22-24. 1 Kor 15:1-20. Heb 2:1-4. Jf Lk 24:19b, Joh 3:2, Apg 4:20, 10:38-41.

Anm 2. Fire utsagnstyper utelukket fra naturvitenskapens kompetanseområde:

(1) *Trosutsagn om den gode Skaperen*, begrunnet i Guds åpenbaringsord om altets opphav og kilden til alt liv og alle goder. Naturvitenskap kan hverken bevise eller motbevise dem.

(2) *Måluvsagn om menneskelivet*. Den naturvitenskapelige beskrivelse gir ikke svar på spørsmål om mål og mening. Men dermed er ikke mål og mening utelukket.

(3) *Etiske dommer om gode og onde gjerninger*. Naturvitenskap er ingen normativ vitenskap. Også naturforskere har oppfatninger om rett og galt (til forskjell fra dyrene).

(4) *Eстетiske dommer om skjønne og stygge inntrykk*. Måleinstrumenter gir ikke svar på slike spørsmål. Men også naturforskere bedømmer sanseinntrykk.

OM GUDS USYNLIGE SKAPNINGER

Vi må ikke forveksle Guds gode engler med "engler" i vår tids nyreligiøsitet (New Age), brukt om "kjærlighetskraften" og "innsikten" i det enkelte menneske. Denne kraft eller innsikt vil nyreligiøsiteten utvikle i godhet og personlighetsvekst (jf engleskoler). Man søker i menneskets indre etter «noe» som man forholder seg til lik en ytre virkelighet. Alt foregår i ens eget sinn i den hensikt å få kontakt med en påstått visdom og renhet i vårt indre liv. Denne kontakt i *selvutviklingens* tjeneste kaller man "engler" (en metafor). Denne form for avgudsdyrkelse består i de forestillinger man stoler på og trøster seg med. Den nyreligiøse øvelse i diverse teknikker griper fatt i menneskets energinivåer (chakraer) i den hensikt å utvikle en ny menneskehet. "Man søker kontakt med glemte sivilisasjoner som Atlantis. Man venter healing-energi fra alver og feer, delfiner, naturånder og engler. Man mottar kanaliserte budskap fra døde eller oververdslige vesener, og tror gjerne på

reinkarnasjon. Ikke minst viser man til en "urgammel visdom" som nå skal være gjenoppdaget, nemlig at menneskesinnet ikke bare skaper sin egen verden, men også den ytre virkeligheten." (Notto R Thelle. Aftenpostens kronikk 16.09.2010).

Uten kjennskap til den gode Skaperen, agerer man gud i selvforløsningens tjeneste.

342 Hva er englene?

ENGLER ER USYNLIGE ÅNDER, SKAPT AV GUD I BEGYNNELSEN, OG UTRUSTET MED SANNHET, VISDOM, HERLIGHET, KRAFT OG RETTFERDIGHET.

Sal 103:20f – Lov HERREN, dere hans engler, dere veldige i makt som fullbyrder hans ord, i det dere lyder hans ords røst! Lov HERREN, alle hans hærskarer, dere hans tjenere som gjør det han vil! 104:4 – Han gjør vinder til sine engler, luende ild til sine tjenere. Dan 7:10 – En flod av ild strømmet ut fra ham. Tusen ganger tusen var hans tjenere, og ti tusen ganger ti tusen stod der til hans tjeneste. Så satte han seg ned for å holde dom, og bøker ble åpnet. Neh 9:6. 2 Pet 2:11.

Til bibelstudium: Guds englers vesen og status.

Ordet "engel" - en *embetstittel*, som betyr sendebud, budbærer, delegat. Andre benevnelser: "Guds engel", "hans åsyns engel", "paktens engel".

Guds englers *makt* er veldig, Sal 103:20, 2 Tess 1:7, Mt 12:29. Derfor kan de være menneskenes skytsengler.

Guds ords forkynnere blir kalt engler: Mal 2:7, 3:1, Mt 11:10, jf menighetsenglene, Åp 2-3. Kristus kalles "paktens engel", Mal 3:1. Jf sendelsesstedene i Johannes-evangeliet, Joh 3:17, 34, 5:36, 6:37-40, 57, 7:79, 8:42, 11:42, 17:3, 18, 21, 25, 20:21 o a. Jf Gal 4:4f.

Guds gode engler er *åndsvesener*, Lk 24:39, Ef 6:12. Avstanden mellom Gud og englene tilsvarende den mellom Gud og det skapte. Englene *inngår ikke ekteskap*, Mt 20:30. Når de i bibelhistorien viste seg for mennesker, opptrådte de for anledningen i legemlig skikkelse, 1 Mos 18 og 19. Hvordan de kunne spise, er ikke forklart, 1 Mos 18:8, 19:3.

Englene har tilhold i en usynlig verden, men er *ikke allestedsnærværende*. De kan befinne seg på et bestemt sted i denne verden, Apg 12:7, men som immaterielle vesener opptar de ingen plass.

De kan være *fysisk virksomme*, 1 Mos 19:6, Mt 4:5 (jf sjelens innvirkning på kroppen). Deres *viten* er begrenset, 1 Kong 8:39, jf 1 Pet 1:12b.

343 Ble alle englene stående i denne sin herlighet?

NEI. EN DEL AV DEM ER FRAFALNE ENGLER, OG DERFOR ONDE.

Joh 8:44 – Han (djevelen) var en morder fra begynnelsen og han står ikke i sannheten, for sannhet fins ikke i ham. Når han taler løgn, taler han av sitt eget, for han er en løgner og løgnens far.

2 Pet 2:4 – For så sant Gud ikke sparte engler da de syndet, men styrtet dem ned i avgrunnen... Jud 1:6.

344 Hvilke engler er "gode engler"?

SVAR: GUDS HELLIGE ENGLER.

Mt 18:10 – Se til at dere ikke forakter en eneste av disse små! Jeg sier dere at deres engler i himmelen alltid ser min Faders åsyn, han som er i himmelen. Mt 25:31 – Når Menneskesønnen kommer i sin herlighet sammen med alle sine engler, da skal han sette seg på herlighetens trone.

Guds vesen og gode vilje står i sentrum for Guds engler. De er hellige fordi de utfører Guds vilje med styrke og makt, større enn den menneskene har (2 Pet 2:11).

Englene lever i den rettferdighet og herlighet som de fikk i skapelsen, og er så urokkelige i det gode, at de kan ikke falle. De er *hellige* tvers igjennom.

Anm. I overtroens og magiens verden står mennesket i sentrum med sine behov og med sin vilje til kontroll. De onde englene (el demonene), føyer seg etter menneskets onde vilje og utfører alle onde planer med list og kløkt. (Mt 4, fjerde bønn i Fadervår.)

Til bibelstudium: Guds engler – hvem er de?

De ser Gud "*åsyn til åsyn*" (el ansikt til ansikt), et uttrykk for den fullkomne kjærlighet til Ham. Med den utfører de sine oppdrag, Mt 18:10. Deres antall er meget stort, Dan 7:10, Lk 2:13, Heb 12:22, Åp 5:11 osv.

Guds gode engler kalles også "*utvalgte*" engler. Denne status har de ikke på grunn av Kristi fortjeneste, 1 Tess 5:21, for syndere er de ikke, Heb 2:16.

Guds utvelgelse av sin troende kirke ga englene del i Guds mangfoldige visdom, Ef 3:10. Villig tjener de dem som skal arve saligheten, Heb 1:14. De opptrer i Skriften som menneskenes beskyttere el *skytsengler*, Sal 91:ff. (Om St Mikael, se nedenfor.)

Ulike navn svarer til englenes *over- og underorden*: Kjeruber, 1 Mos 3:24, Sal 80:2. Serafer, Jes 6:2, jf Kol 1:16, 1 Tess 4:16. Deres hierarki er ikke nærmere beskrevet, jf Kol 1:16, Ef 1:21. Over- og underordning fins også blant de onde englene: Mt 25:41, Lk 11:15, 18f.

345 **Hvilken oppgave har Guds gode engler?**

GUDS GODE ENGLER PRISER GUD OG UTFØRER HANS BEFALINGER. DESSUTEN TJENER DE OG BESKYTTER GUDS BARN, DEM SOM SKAL ARVE DEN NYE JORD.

Sal 91:10f – Intet ondt skal ramme deg, ingen plage skal komme nær til ditt telt. For han skal gi sine engler befaling, så de bevarer deg på alle dine veier. 34:7 – HERRENS engler slår leir til vern om de gudfryktige og frir dem ut av fare. 103:20f – Lov HERREN, dere hans engler, dere veldige i makt som fullbyrder hans ord, i det dere lyder hans ords røst! Heb 1:14 – Er de ikke alle sammen tjenesteånder, utsendt til tjeneste for deres skyld som skal arve frelsen? 12:22 – dere er kommet til Sions berg og den levende Guds stad, det himmelske Jerusalem, til en høytidsforsamling av mange tusener engler. Åp 5:11.

Småbarna har sine verneengler i himmelen, alltid vendt mot Jesu Faders ansikt (Mt 18:10). Når en synder vender om, gleder englene seg i himmelen (Lk 15:7, 10). På dommens dag kommer Jesus i synlig herlighet, og alle hans engler med ham (Mt 25.31).

Eksempler:

Elisa, 2 Kg 6:15-17. - *Daniel* i løvehulen, Dan 6:16-23. - *Jesu fødsel*, Lk 1-2. - Gud varslet *Josef* i en drøm, så han kunne flykte unna Herodes' barnemord, Mt 2:13-21. - En engel befridde *Peter* fra fengslet, Apg 12:5-11. Osv.

Til bibelstudium: Guds engler – hva gjør de?

- *De tjener Gud av fri vilje:* De lovsynger Gud, Jes 6:3, Lk 2:13. De er Guds tjenere i verden og i kirken, Sal 103:20f, 104:4.
- De tjener især barna, Mt 18:10. De tjener de troende i deres kall, Sal 91:11-13, og når de skal dø, Lk 16:22. Det står ikke noe sted i Bibelen at kristne har hver sin skytsengel, jf Mt 18:10, Apg 12:15.
- *Guds engler følger hengivent med i det som skjer i Guds kirke på jorden,* og betrakter med undring frelsens hemmelighet, Lk 2:13, 1 Pet 1:12, Ef 3:10. De gleder seg over hver eneste synder som vender om til Gud, Lk 15:10.
- Englene var virksomme da Loven ble gitt på Sinai, 5 Mos 33:2, Gal 3:19.
- Englene forkynte Kristi unnfangelse, fødsel, oppstandelse og gjenkomst, Lk 1:26, 2:9, 24:5ff, Apg 1:10f. De skal tjene den herliggjorte Kristus på Dommens dag, Mt 13:41f, 24:31.
- *Englene er usynlig til stede i menighetens offentlige gudstjeneste,* 1 Kor 11:10. De tjener også det ekteskapelige hushold og den borgerlige ordning, 1 Mos 24:7, Dan 10:13, Mt 18:10.
- De som tror evangeliet, kan med Guds ord og kraft *motstå djevelens angrep,* Ef 6:10ff, for Guds gode engler står dem bi (jf Sal 91:11-13, Mt 4).
- Vi skal ikke vekke deres mishag, 1 Kor 11:10, 1 Tim 5:21. Vi skal heller ikke tilbe dem på noen måte, for de er Guds skapninger, Åp 22:8f.

Den hellige Mikael

leder Guds englehærer i deres forsvar for Guds kirke på jorden, Åp 12:7-17. Kampen mot dragen (djevelen el satan), har sine forbilder i Dan 10:13, 20, 11:1. Guds englehærer tar del i endetidens kosmiske oppgjør: Mt 13:39, 41, 49, 16:27, 24:31, 25:31. Se også Åp 8:6 og 15:6.

Seieren er allerede vunnet med "guttebarnet" som ble "bortrykket til Gud og hans trone", Åp 12:5. Samtidig ble djevelen og hans engler kastet ut til jorden. Fra da av – i endetiden - har Guds fiende sitt begrensede virkeområde på jorden, hvor han fører krig en liten tid "mot dem som holder Guds bud og har Jesu vitnesbyrd", v 17.

346 Hvilke engler er "onde"?

DE ONDE ENGLER ER DJEVELENS ENGLER. DE VAR OPPRINNELIG GUDS GODE SKAPNINGER, MEN FALT I SYND OG BLE FOR EVIG FORDØMT SAMMEN MED SIN ANFØRER SATAN.

2 Pet 2:4 – Gud sparte ikke de engler som hadde syndet, men styrte dem i avgrunnen, hvor de blir holdt i varetekt i mørkets huler inntil dommen. Jud 6 – De engler som ikke tok vare på sin myndighet, men forlot sin egen bolig, dem holder han i varetekt i mørket med evige lenker til dommen på den store dag.

Mk 5:9 – Nå spurte han: "Hva heter du?" Mannen svarte: "Legion heter jeg, for vi er mange. Mt 25:41 – Gå bort fra meg, dere forbannede, til den evige ild som er beredt djevelen og hans engler (Åp 14:11). Jak 2:19 – Du tror at Gud er én. Du gjør vel. Djevlene tror det også, og skjelver. Joh 8:44 – Dere har djevelen til far og vil gjøre hva deres far ønsker. Han har vært en manndraper fra begynnelsen og står utenfor sannheten, for sannhet fins ikke i ham. Når han lyver, taler han av sitt eget, for han er en løgner og løgnens far.

Ef 6:11f – Ikle dere Guds fulle rustning, så dere kan motstå djevelens listige angrep, for vår kamp er nemlig ikke mot kjøtt og blod, men mot makter og myndigheter, mot dem som dominerer verden i dette mørke, mot ondskapens åndsmakter i de himmelske verdener. 1 Pet 5:8f – Vær edrue! Våk! Deres motpart djevelen går omkring som en brølende løve og søker etter hvem han skal sluke. Stå ham imot, faste i troen!

Djevelens engleskare er stor. Alle hans engler er svikefulle, sterke og dyktige til alt ondt, og dertil forent i sitt hat mot den gode Skaperen og de som elsker ham. De evner ikke annet enn å ødelegge hva Gud har skapt, og gjør det med forførelser, løgn og sjelemord. Under sin anfører, okkuperer de menneskets innerste med arvesyndens kraft, og fører til den evige fordømmelse dem som ikke blir gjenfødt ved dåpen og Den Hellige Ånd (CA 2).

Illustrasjon:

Djevelens list overfor Adam og Eva, 1 Mos 3:1-5. – Djevelens list da han fristet Jesus, Guds Sønn, i ørkenen, Mt 4:1-11. Merk billedbruken om djevelen.

Til bibelstudium: Djevelens engler

De bruker sin vilje og forstand i den ondes tjeneste, Mt 4, og holder de vantro i fanget i djevelens rike, Lk 11:21f. Hverken djevelen eller hans engler kan utføre noe ekte under, Sal 72:18. Gud lar dem gjøre ting som menneskene oppfatter som under. Dette spillerom har især antikrist, 2 Tess 2:9. – I likhet med djevelen, er hans engler fordømt allerede, Mt 8:29, 25:41.

OM MENNESKET

347 **Hva vil det si at Gud har skapt ”meg og alle andre skapninger”?**

JEG HØRER SAMMEN MED DYRENE MED KROPP OG SJEL. ALLE HAR VI VERDI FOR GUD OG RETTIGHETER GITT AV HAM.

1 Mos 1:20-24, 30 – Gud sa: Det vrirle av liv i vannet, og fugler fly over jorden /.../ Og Gud skapte de store sjødyr og alt levende som rører seg, som det vrirler av i vannet, hvert etter sitt slag, og alle vingede fugler, hver etter sitt slag. Og Gud så at det var godt. Gud velsignet dem og sa: Vær fruktbare og bli mange og oppfyll vannet i havet, og fuglene skal bli tallrike på jorden. /.../ Gud sa: Jordan la framgå levende vesener, hvert etter sitt slag, fe, kryp og ville dyr, hvert etter sitt slag! Og det ble så. /.../ alt som rører seg på jorden, alt som det er *livsånde* i, gir jeg grønne urter å ete. 2:7 – Gud Herren dannet mennesket av jordens muld og blåste *livets ånd* i hans nese, og mennesket ble til en *levende sjel*. (7:22) Sal 145:9 – Herren er god mot alle, barmhjertig mot alle sine skapninger.

Mennesket er skapt ”i Guds bilde” - med en moralsk bevissthet til å skjelne mellom rett og galt. Denne evne opphever ikke, men bekrefter vår *samhørighet* med dyrene. Samhørighet og forvalteransvar medfører omsorg og medfølelse med dyrene.

Vi har *forvalteransvar* for alt hva Gud har skapt og skal gjøre regnskap for ham. Vi har rett til å la dyr utføre arbeid for oss, og rett til å slakte dyr til føde for oss, men ingen rett til å påføre dem unødig smerte.

Til bibelstudium: Menneskets naturside forplikter

Ordet "sjel" beskriver både mennesker og dyr, Sal 150:6, Åp 16:3. Også høyerestående dyr har en jeg-bevissthet. Det er vår *kroppslighet* som gjør forskjellen mellom Guds skapninger, 1 Kor 15:37-41. Med våre legemer tilhører vi dette mangfold.

Gud har medynk med *dyrene*, Jon 4:11. Guds gjenløsningsverk angår også dem under "forgjengelighetens treldom", Rom 8:19-23. *Retten til hvile* omfatter både mennesker og dyr, 2 Mos 20:10, 23:12, 5 Mos 5:14.

Det er Guds vilje at *dyr aldri skal lide unødig*. Denne grunnholdning til dyrene medfører en desto sterkere forpliktelse overfor mennesker i nød, Mt 12:11f. Grusomme slaktemetoder er typisk for hedningene, som ikke kjenner åpenbaringsordets Gud, vår skaper og gjenløser.

Eksempler på omsorg og medfølelse: Man skal ikke ta egg og fugleunger i mors påsyn, 5 Mos 22:6f. Man skal ikke slakte ku og kalv, eller sau og lam på samme dag, 3 Mos 22:28. Man skal ikke la oxen pløye sammen med eslet (dvs plage oxen), 3 Mos 22:10. (Kilde: Jan Rantrud 1991.)

348 Hva bekjenner du om deg selv i den første trosartikkel?

GUD HAR SKAPT MEG MED LEGEME OG SJEL, OG MED DEM GITT MEG UTALLIGE GAVER.

Sal 139:14 – Jeg takker deg fordi du har skapt meg på underfullt vis. Underfulle er dine verk, det vet min sjel så vel. 2 Mos 4:11 – Hvem har gitt mennesket munn? Hvem er det som gjør stum eller døv, seende eller blind? Er det ikke jeg, HERREN? Job 31:15 (om treller og fattigfolk) – Har ikke han som skapte meg i mors liv, skapt også dem? Har ikke en og den samme dannet oss i mors liv? Jes 49:1b – HERREN har kalt meg fra mors liv av, han har nevnt mitt navn fra mors skjød. Jes 10:11f, 32:8, Pred 12:7, Jer 1:5a.

Skaperens godhet hører sammen med hans godhet som gjenløser og livgiver.

Eksempel:

Samspeilet mellom lemmene, som hver for seg er til nytte for hele legemet, 1 Kor 12:12, 14-26. (Se legemets plass i Luthers forkl.)

349 Når begynner menneskelivet?

I UNNFANGELSENS ØYEBLIKK.

Sal 139:14-16 – Underfulle er dine gjerninger, det vet min sjel så vel. Mine ben var ikke skjult for deg da jeg ble virket i lønndom, da jeg ble formet så kunstferdig i jordens dyp. Da jeg bare var et foster, så dine øyne meg. I din bok ble de alle oppskrevet, de dagene som ble fastsatt da ikke én av dem var kommet. Jes 49:1b – Fra mors liv har Herren kalt meg, før jeg ble født, har han nevnt mitt navn. Lk 1:30-38.

Et nytt menneskeliv begynner når den mannlige sædcellen trenger inn i den kvinnelige kjønncellen (sammensmeltingen). Fra da av er et menneske ferdig programmert og utlevert til andres omsorg og vern.

Menneskelivet må aktes og forsvares som den ukrenkelige forutsetning for det sivile samfunn og dets lovgivning (1 Mos 2:7). I denne kamp representerer kirken "livets kultur".²

² Pave Johannes Paul II, encyklika *Evangelium Vitae*, 1055.

Problemet er ikke livets begynnelse, men menneskets potensiale som drapsmaskin og bioteknologisk monster. Gode hensikter begrunner eksperimenter med arvemasse og befruktede egg, men eksperimentene medfører uopprettelige mistak og ørkesløs etterpåklokskap.

Anm. Menneskelivets opphør og fortsettelse

Menneskelivet opphører når døden skiller ånd og legeme, for så å bli gjenforent i de dødes oppstandelse på Dommens dag. Både begynnelsen og fortsettelsen skjer i kraft av Guds velsignende skaperord: "Vær fruktbare" osv, 1 Mos 1:26, jf 9:7.

Fra bekjennelsesskriftene:

Menneskelivet begynner "i unnfangelsens første øyeblikk", FC Sol Dec I, 28 (e sv overs).

350 **Hva vil det si at Gud skapte mennesket "i sitt bilde" (1 Mos 1:26)?**

GUD SKAPTE MENNESKET FULLKOMMENT HELLIG, RETTFERDIG OG SYNDFRI. MENNESKET KJENTE GUD SOM SIN KJÆRE FADER OG LEVDE HELT ETTER GUDS VILJE.

1 Mos 1:26, 28 – Gud sa: La oss gjøre mennesker *i vårt bilde, etter vår lignelse*. /.../ Gud skapte mennesket *i sitt bilde*, *i Guds bilde* skapte han det, mannlig og kvinnelig skapte han dem. Gud velsignet dem og sa til dem: "Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden, legg den under dere og råd over havets fisker og himmelens fugler og over alt levende som rører seg på jorden." 2:7 – Gud HERREN formet mennesket av jordens støv, og blåste livets ånde i hans nese, og mennesket blev til *en levende sjel*. Jes 45:12a, Mk 10:6, Mt 19:4f.

Det er begrenset hva mennesket kan vite av seg selv om seg selv og sitt slektskap med dyrene. Guds åpenbaringsord gir den omfattende basisviten om menneskets særstilling i skaperverket.

Anm. 1 Mos 1:26 - i vårt bilde, etter vår lignelse.

Dette er en hebraisk uttrykksmåte - to uttrykk eller utsagn om samme sak (parallelisme) – her om menneskets opprinnelige fullkommenhet og hellighet (d opprinnelige rettferdighet).

Guds åpenbaringsord sier ingenting om forholdet mellom englene og menneskene. Englelike trekk synes å antyde at "Edens hage" handler om en englelik tilværelse i en englelik virkelighet. Derfor avstår vi fra spekulasjoner om hagens geografiske plassering. Her handler det ikke om naturkunnskap, men om en *tilbakeskuende læreprofeti*.

Menneskets gudlighet gikk tapt i syndefallet, men gjenopprettes i den nye Kristusvirkelighet ved dåpen og troen.

Til bibelstudium. Om mennesket skapt i Guds bilde:

Gjennom frelseshistorien skjedde gudsåpenbaringen indirekte – med ord. Selv om "Gud er Ånd", Joh 4:24, hindret det ham ikke i å framtre med *menneskelignende* (antropomorfe) trekk, jf Esek 1:26, 2 Mos 33:23.

Mennesket, skapt i Guds bilde, ses i det omvendte perspektiv: Våre stamforeldre var skapt med *gudslignende* egenskaper.

Mennesket ble skapt av jord og etter Guds rådslutning ("vi"), med stor omsorg formet direkte av Gud, jf 1 Mos 1:11f og 24. Hva denne *samtidighet* innebærer – av jord og i Guds bilde, kan ingen dødelig begripe.

Den gjenopprettede gudlighet ved troen motiverer formaningen og foregriper fullendelsen: 1 Kor 15:40-50. Ef 1:19-2:6, 4:22ff. Gal 3:26f. Kol 3:1-15, Rom 5:19ff, 8:29f, osv.

351 Har mennesket beholdt sin herlighet fra skapelsen?

MENNESKETS GUDSBILDE GIKK TAPT I SYNDEFALLET, MEN IKKE MENNESKEVERDET. GUD STADFESTER MENNESKEVERDET MED EVANGELIET. VI ER KALT AV GUD MED ET MÅL FOR ØYE – Å GJENVINNE GUDSBILDET VED TROEN PÅ KRISTUS JESUS.

Mt 16:26 – Hva hjelper det et menneske, om det vinner hele verden, men mister sin sjel? (Sal 49:8f) Lk 19:10 – Menneskesønnen er kommet for å frelse det som var forapt. Rom 5:15 – er de mange døde ved den enes fall, da har meget mer Guds nåde og gave overstrømmet de mange ved det ene menneskes, Jesu Kristi nåde. (De mange = alle.) 8:2 – Åndens lov som tilhører livet i Kristus Jesus, har gjort meg fri fra syndens og dødens lov.

2 Kor 4:4 – (Kristus) er Guds bilde (3:18, 5:17). Ef 4:24 – Kle dere i *det nye mennesket*, som er skapt i Guds bilde, i sannhetens rettferdighet og hellighet. Kol 3:10 – kle dere i *det nye*, som blir fornyet i samsvar med hans bilde som skapte det (1:15). .

Et menneske blir født til verden uten sann kunnskap om Gud, uten frykt for Gud og uten tillit til Gud, og med ondt begjær (CA 2). Vårt tapte gudsbilde er Kristus Jesus.

Anm. Menneskenes likeverd

Påstanden at alle mennesker er likeverdige, begrunner «menneskerettene» uten en fornuftig (rasjonell) begrunnelse.

Kristen skapertro er kilden til likeverd-idèen. Skapertroen er forutsetningen for flere erklæringer: Den amerikanske uavhengighetserklæring år 1776, den franske menneskerettighetserklæring år 1789, og FN's menneskerettighetserklæring år 1948.

Den sekulære liberalisme prioriterer den enkeltes frihet fremfor fellesskap og harmoni, og må støtte seg til judeo-kristen tradisjon for å unngå gradering av menneskeverdet.

Det viser seg problematisk å håndheve menneskerettene i stater dominert av hinduisme, islam og ateisme.

Til bibelstudium: Den paradisiske tilværelse

I Edens hage var *hele* mennesket "overmåte godt", 1 Mos 1:31. Det var uten kjennskap til urett, 2:25, fullkomment lydige mot Guds bud, 2:16f, og levde i et uforstyrret og fortrolig samfunn med Skaperen, 2:19ff, 3:2f.

Mennesket eide den medskapte, *opprinnelige rettferdighet*, som er livet i samsvar med Guds vilje og gudlighetens mål. Det hadde gudskunnskap, gudsfrykt, kjærlighet til Gud og full tillit til ham, og var i sannhet hellig liksom Gud, 1 Mos 2:7, 1 Pet 1:16.

To umiddelbare konsekvenser:

(1) Udødelighet, 1 Mos 2:17, Rom 5:12, 6:23.

(2) Et *reelt forvalterskap*. Alt stod i menneskets tjeneste, 1 Mos 1:26, 28, 2:19f.

Beretningen om livet i Hagen viser til en *englelik* tilværelse, hvor mennesket gjorde underfulle erfaringer i et ubrutt liv og i et ubrutt gudssamfunn.

Til bibelstudium: Kvinnens plass i skapelsen:

Kvinnen er skapt til å være mannens *medhjelp* og er ham *likeverdig*, 2 Mos 2:20-23. Teksten er en profeti om Kristus og hans kirkebrud, Ef 5:22ff. 1 Tim 2:13f. 1 Kor 11:3, 8f, 11f, jf 7:4.

Forholdet medfører over- og underordning, *innordnet Guds gode skapervilje*. 1 Kor 11:9, 1 Tim 2:12.

Adams førstefødt-posisjon medførte større ansvar. Til Eva's unnskyldning taler at hun ble forført til synd, 1 Tim 2:13f.

Kvinnen skal møtes med respekt fra mannens side, for hun er særlig utrustet til å være mor og oppfostrer, 1 Tim 5:14.

Et folk trenger gode mødre i de nære ting og i familiens omsorgsrelasjoner, jf Tit 2:3-5, 2 Tim 1:5.

Morsposisjonen lider skade når kvinner blir drevet til å etterligne mannens karriere-veier. Det skjer under sosialt og økonomisk press, og av ideologiske grunner.

Fra bekjennesskriftene:

Sier jeg at "jeg tror på Gud Fader, den allmektige, skaper" osv, da sier jeg indirekte om meg selv at jeg er Guds skapning, SK Troen 13. Apol 2:17f.

352 Hva er menneskebildet etter syndefallet?

SVAR: DEN FALNE ADAMS BILDE.

1 Mos 5:3 – Da Adam var 130 år gammel, fødte han en sønn som var ham lik, hans bilde, og han gav ham navnet Set.

353 Er menneskeverdet avhengig av våre tanker om oss selv og andre?

NEI. MENNESKEVERDET BESTÅR UAVHENGIG AV VÅRE TANKER OM STORHET OG USSELDOM.

1 Mos 1:28 - Gud velsignet dem og sa til dem: Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden, legg den under dere og råd over havets fisker og himmelens fugler og over alt levende som rører seg på jorden. Sal 104:29-32 – Du strør ut og de kan sanke, du åpner din hånd og metter dem med gode gaver. Du skjuler ditt åsyn, de gripes av redsel. Du tar deres livsånde tilbake, de dør og vender tilbake til sitt støv. Du sender din Ånd, og de skapes, du gjør jordens skikkelse atter ny. Fil 4:8.

Selv om viljen er bundet til arvesyndens kraft, har mennesket *en bunden beslutningsfrihet* til nytte og glede for seg selv og andre. Evnen varierer, men alle er vi fra unnfangelsen av skapt til et liv med Gud og vår neste, enhver med sin livshistorie.

Anm. Overtroen på "det gode" i mennesket

Denne overtro lar menneskets syndefallsnatur komme til uttrykk på en forfinet måte, både utilslørt og tilslørt. Det skjer *utilslørt* når mennesket agerer «sin egen lykkes

smed» (praktisk ateisme, ateistisk humanisme). Det skjer *tilslørt* når mennesket ordner sitt gudsforshold i samarbeid med Gud (religiøs humanisme, allmenreligiøsitet).

Troen på *den religiøs-etiske personlighet* lar Gud manifestere sin hellighet i gode dyder (fariseismen). Med stor konsekvens fremstår enerne som en slags halvguder, i stand til å leve i samfunn med Gud - i lydighet, hengivelse og underkastelse (det er hva ordet "islam" betyr). En sekulær variant er den kroppsfikserte kultur.

Uansett representerer vi det *grunnproblem* vi er hver for oss: Hovmodige, selvkloke mennesker, innkrøkt i oss selv, uten frykt for Gud og uten tillit til ham, og med ond begjær.

Overtroen på «det gode» i mennesket er *det religiøse moment* i humanismen og i den sekulær-liberale psevdoreligion. Den hevder menneskets evne til å løse egen skyld og skam og håpløshet. Realitetene taler for seg under syndefallets kår – et liv på tomgang *overfor Gud*, ute av stand til å leve det liv vi er skapt til å leve (1 Kor 2:14, Rom 8:7). Et anstøt er evangeliet om Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus og ham korsfestet (2 Joh 7, 1 Kor 2:2), for *noe* kan jeg da bidra med.

354 Hva er menneskets kall?

SVAR: ARBEIDET. MEN DEN SOM IKKE ER I STAND TIL Å ARBEIDE, REPRESENTERER GUDS KALL TIL ANDRES NESTEKJÆRLIGHET I PRAKSIS.

1 Mos 1:28 - Gud velsignet dem og sa til dem: "Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden, legg den under dere og råd...". 2:8 – Gud HERREN plantet en have i Eden, i Østen, og der satte han mennesket som han hadde dannet.

Pred 8:15 – ingenting er bedre for mennesket enn at det gleder seg under sitt arbeid. Kol 3:23 – Hva dere enn gjør, gjør det av hjertet, som om dere tjener HERREN og ikke mennesker. Mt 10:10b – Arbeideren er sin føde verd.

Arbeidet har Guds befaling og er *et gode* som hører skapelsen til. Gud har behag i ærlig arbeid, og er det gjort i tillit til Guds løfter, er arbeidet en sann gudstjeneste for ham.

Arbeidsglede vitner om Guds oppholdende gjerning. *Møye og besvær* er påminnelser om livet under syndefallets kår og syndens lønn (1 Mos 3:15, 17).

Det er en sammenheng mellom "åndelig" og "verdslig" arbeid. Gud rår over begge myndighetsområder.

Illustrasjon: Prestens lønn fra andres inntekter (f eks kirkeskatt). 1 Kor 9:11, 14.

Til bibelstudium: Guds forsyn eller opprettholdende gjerning

Også etter fallet omfatter Guds verk *hele* mennesket – både sjel og legeme, fornuft og sanselighet. Kampen mellom godt og ondt *i* mennesket foregår ikke mellom sjel og legeme (dualisme).

Guds gode skapervilje består, og vi *står til ansvar* for ham som gav oss livet, og kalte oss til et liv etter hans bud "alle mine dager", Sal 139:16, Job 1:21.

Eksempler: Hanna og Samuel, 1 Sam 1. - Sakarias og Elisabeth, Lk 1:5-24, 57-64.

Hvert menneske er *enestående* i Guds skaperverk. "Gud har skapt *meg*": Sal 139:13-16. 1 Mos 1:27, 2 Mos 4:11, 1 Sam 1, Job 10:8-12 osv. - Mt 5:26, 6:27. Lk 1:7, osv

Vi har samme stamfar, Vi er *adamitter*, 1 Mos 1:26-28. Apg 17:26, Rom 5:12.

Gud er i sin handlende allmakt *stadig* virksom som "himmelens og jordens skaper". Skapelsen av det første menneske omfatter *hele* menneskeslekten.

Alt står i Guds hånd, som "*bærer alle ting ved sin krafts ord*", Heb 1:3. Guds virksomme ord omfatter både *skapelsen, frifinnelsen* for Kristi skyld (andre trosartikkel, Joh 1:29, Rom 5:12ff) og *fornyelsen* (tredje trosartikkel), Kol 1:12-23, Joh 1:29.

Merk Luthers forklaringer "Gud har skapt *meg*" osv (første art), - "han er *min* Herre som" osv (andre art), - og "skal vekke opp *meg* og alle døde" osv (tredje art).

Guds handlende allmakt utelukker vår medvirkning i Guds gjenløsergjerning.

Fra bekjennesskriftene:

Mennesket er med legeme og sjel Guds skaperverk også etter syndefallet. Arvesynden er djevelens verk, som forderver menneskets natur og vesen. FC Ep 1:2f, 25, SD 1:2.

Gud får æren, når vi skjelner mellom Guds verk og djevelens verk. Det er Guds gjerning at mennesket kan tenke, tale, gjøre og utrette noe. Det er satans verk at synden forderver menneskenes tanker, ord og gjerninger. FC SD 1:3, 42, 11:79.

Stilt overfor den hellige Gud og hans hellige lov, er det galt å blande evangeliet sammen med den borgerlige etikk og filosofiens tanker om mennesket. Da tar man ikke på alvor den onde lyst i mennesket, selv om det ytre sett evner et hederlig levnet. Apol 4:43.

Stilt overfor døden og dommen, må vi ha noe annet å stille opp med enn den borgerlige anstendighet, for Guds lov krever et liv i kjærlighet til Gud og vår neste som oss selv, fullt og helt. Apol 12:146, 151-154.

Guds lov anklager oss ikke fordi vi er mennesker, men på grunn av synden, FC SD 1:32f.

Den anger som loven virker, er en smak av døden og begynnelsen til en rett omvendelse, SA C 3:1-3.

355 Hvordan blir menneskets gudlighet gjenopprettet?

SVAR: VED DÅPEN OG TROEN PÅ STEDFORTREDEREN KRISTUS OG HANS FORTJENESTE.

MED KRISTUS TIL GAVE, ER HAN VIRKSOM VED TROEN I DØPTES LIV. MED SIN LIVGIVENDE ÅND I KAMP MED DEN ONDE MENNESKENATUR SKAPER HAN DET NYE MENNESKE. DENNE FORNYELSE FULLFØRER HAN I DE SALIGES OPPSTANDELSE PÅ DEN YTTERSTE DAG.

Mt 16:26 – Hva hjelper det et menneske om det vinner den hele verden, men mister sin sjel? 1 Kor 7:23 – Dere er kjøpt og prisen er betalt. Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli frelst (Rom 6).

Rom 5:19a – Likesom de mange kom til å stå som syndere ved det ene menneskes ulydighet, så skulle de mange stå som rettferdige på grunn av den enes lydighet. 2 Kor 4:4c - Han er Guds avbilde. Ef 4:24 – kle dere i det nye mennesket, som er skapt til Guds avbilde i sannhetens rettferdighet og hellighet. Kol 3:10.

1 Joh 3:2 – Mine elskede, vi er nå Guds barn, og hva vi skal bli er ennå ikke åpenbart. Vi vet at når han åpenbares, skal vi bli lik ham, for vi skal se ham slik han er. Sal 17:16 – jeg skal i rettferd få skue ditt ansikt, når jeg våkner, skal jeg mettes ved synet av din skikkelse.

Menneskets uendelige verdi ble stadfestet med Sønnens inkarnasjon i Jesu skikkelse og Guds forsoning med verden i ham (1 Mos 3:15, Lk 1:78f). Nå kaller Gud oss tilbake med evangeliet for å gi oss Kristus Jesus, og med ham til gave leve med ham til eksempel i gode gjerninger.

Til bibelstudium: Etter syndefallet

Gud ord om sin gode skapervilje avslører Gud arvesyndens kraft, Rom 5:13f.

Vi kan ikke av oss selv erkjenne at vi er "*døde ved overtreddene*", og i denne situasjon lever "*uten Gud og uten håp i verden*": 1 Mos 3:6-24, Ef 2:1, 5.

Syndefallet danner bakgrunn og forutsetning for vår frelse i Kristi lydighet, Lk 19:10, Rom 5:12ff.

Gud har forsonet verden med seg selv i Kristus Jesus. Den som lar seg forsones med Gud, lever i et nytt forhold til Gud. 2 Kor 5:19ff, Lk 1:77. Jf 1 Kor 2:9f, 14.

Ved troen og dåpen (Mk 16:16) blir den tapte gudlighet gjenopprettet i en ny virkelighet – "i Kristus". Ef 4:24, jf Mt 22:11, 2 Kor 5:17, Kol 3:9f.

Kristus er nærværende og virksom i de troendes liv. Hva de er i ham, skal de også bli, men fullendt blir gudligheten først i de troendes oppstandelse, Åp 7:14, 17.

Fleire tekster: 1 Pet 1:18, Sal 116:15.

Joh 5:28f. Rom 6:22f, 8:29. 1 Kor 15:22. 2 Kor 3:18. Kol 1:18. Ef 4:23f.

OM KJØNN OG MENNESKEVERD

356 **Hva gir kjønnene likeverd?**

GUDS SKAPERORD GIR MANNKJØNN OG KVINNEKJØNN LIKEVERD I DERES ULIKHET. DEN ER FORUTSETNINGEN FOR MENNESKENES KULTUROPPDRAG I SLEKTERS GANG.

1 Mos 1:27f – Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det; mannlig og kvinnelig skapte han dem. Og Gud velsignet dem og sa til dem: Vær fruktbare og bli mange og oppfyll jorden og legg den under dere. (Guds kirkeorden bekrefter kjønnenes likeverd i deres ulikhet:)

Gal 3:27f – Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. Her er ikke jøde og ikke greker, ikke slave og ikke fri, ikke mann og kvinne: Alle er dere en i Kristus Jesus. 1 Kor 10:11f – I HERREN er det så at kvinnen ikke er til uten mannen, og heller ikke mannen uten kvinnen. Liksom kvinnen er av mannen, så er også mannen ved kvinnen, men alt er av Gud.

Guds kirkeorden bekrefter kjønnenes likeverd i deres skapergitte ulikhet, bekræftet med mannen som Kristi delegat i prekenembetets gjerning. Forholdet Kristus og kirken føder uavlatelig Guds barn ved evangeliets nådeløfte.

Anm. Menneskets gudlighet i kjønnenes ulikhet

Den kommer til uttrykk når kjønnene utfyller hverandre i det felles forvalteransvar. Velsignet av Gud, er de fruktbare og får lønn for strevet på alle livsområder, 1 Mos 1:26-28. Kapittel 2 fremhever både likeverd og underordning.

Likeverd: Til forskjell fra alle andre skapninger, er kvinnen skapt av mannens ribbein til å være hans medhjelp (v 18). Hun ble ikke skapt av mannens hode for å herske over ham, heller ikke av føttene hans for å bli tråkket ned, men av hans side for å være ham likeverdig, under hans arm for å bli beskyttet, og nær hans hjerte for å bli elsket. (Fritt e Matthew Henry's kommentar til v 21f. Kilde: Imberg 1999, 20).

Underordning: Den førstefødte Adam – selv underordnet Gud - markerte sin overordnede posisjon da han ga henne navnet *Eva* (v 23). Etter syndefallet stadfestet Gud mannens lederposisjon - "han skal råde over deg" (3:16). Det hebraiske ord for å "råde" er et entydig *positivt* ord, og har samme rot som ordet for "hode". Det uttrykker ledelse i kraft av selvhengivende, beskyttende kjærlighet (Ivar P Seierstad, mitt forelesningsnotat).

Til bibelstudium:

1 Mos 1:27f, 2:21-24. Jf Mt 19:4f, 1 Tim 2:4ff, 1 Kor 11:8f, Ef 5:22ff.

Fra bekjennelsesskriftene:

Menneskers bud og løfter kan ikke fjerne Guds bud og ordning, CA 23:8.

Seksualdriften i det ene kjønns forhold til det annet er villet av Gud, og må ikke forveksles med ondt begjær, Apol 23:7.

Guds skaperverk og ordning driver til ekteskap, ifølge ordet, **1 Mos 2:18** - Det er ikke godt for mannen å være alene, CA 27:20.

357 **Hvorfor er forholdet mellom en mann og en kvinne ingen privatsak?**

KJØNNENES EGENART BLIR FREMELSKET OG BEKREFTET I MØTE MED DET ANNET KJØNN, MED EKTESKAP OG BARN SOM MÅL.

1 Mos 1:28a – Gud velsignet dem og sa til dem: "Vær fruktbare og bli mange". 2:23-24 – Da sa mannen: "Denne gang er det ben av mine ben og kjøtt av mitt kjøtt. Hun skal kalles manninne, for av mannen er hun tatt." Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og bli hos sin hustru, og de skal være ett kjød.

Det skapergitte forhold mellom mann og kvinne fremmer menneskenes levekår og fellesskap i tidens løp. Samhørigheten mellom far, mor og barn omfatter barneretten hos barnets far og mor.

Den seksuelle identitet utvikles i samspill med det motsatte kjønn, men kan endres - enten fysisk (kastrater) eller ved sosial påvirkning. Uansett krever menneskeverdet selvdisiplin og forsakelse.

Anm. Ordet "menneskeverd" fins ikke i Bibelen, men saken er der, f eks Mt 16:26a – *Hva hjelper det et menneske om det vinner den hele verden, men mister sin sjel?* Fil 3:8.

Menneskeverdet består *uavhengig* av alder, kjønn, legning og funksjonsdyktighet, og *uavhengig* av rase, etnisitet og andres respekt. I Bibelen er menneskeverdet *aldri* koblet til medfødt utrustning og konstitusjon, eller til mental og fysisk kapasitet.

Det er *manipulerende* språkbruk når ordene "menneskeverd" og "identitet" brukes synonymt. Denne kobling er i seg selv en krenkelse av menneskeverdet, og følgen kan bli fatal for den som rammes.

358 **Er en følelse av mindreverd uttrykk for mindre menneskeverd?**

NEI. MENNESKEVERDET ER DET GRUNNLEGGENDE SKAPERGODE, UAVHENGIG AV VÅRE FØLELSER OG SELVBILDER.

Job 36:5a – Se, Gud er sterk, men han akter ikke noen ringe (Rom 2:11). 1 Kor 6:20 – Dere er kjøpt og prisen betalt. Ær da Gud i deres legeme! Rom 12:3, 16 – jeg sier til hver enkelt av dere, tenk ikke høyere om dere selv enn dere bør tenke. Tenk sindig om dere selv, alt etter det mål av tro som Gud har tildelt enhver. /.../ Ha ett sinnelag med hverandre, trakt ikke etter det som høyt er, men hold dere til de ringe. Vær ikke selvkloke! Fil 2:3f, Mt 16:26a.

Menneskeverdet blir krenket med *rangering* etter funksjonsdyktighet, prestasjon, kjønn, rase eller andre kriterier, eller når mennesker fristes til å tenke *for lavt* om seg selv, til skade for seg selv, eller *for høyt* om seg selv, til skade for andre. Krenkelsene bærer lidelsens og dødens kjennetegn.

Anm. Selvrealisering i lyst- og lykkekarusellen

Selvrealisering bundet til selvets lyst og lykkebehov gir ingen frihet. Selvtilfredshet medfører krav om andres respekt og toleranse, i siste omgang lovreguleringer til vern om ego-sentrisk adferd til andres sorg og ulykke. Et vikarierende argument er hensynet til menneskeverdet, med påstand om at det ellers blir krenket. Men den krenkede part er den gode Skaperen.

Illustrasjon: *Konge Salomo* ba ikke om å få tilfredsstilt lyst- og lykkebehov, men om å få et lydhørt hjerte til å skille mellom godt og ondt i sin dommergjerning.. 1 Kong 3:5-15. Jf 119:98f, Mt 10:28, 16:26.

359 * **Hvordan har Gud bekreftet alles menneskeverd?**

GUD BEKREFTET ALLES MENNESKEVERD DA GUDS ENBÅRNE SØNN OPPTOK MENNESKENATUREN I FORENING MED SIN GUDDOMS NATUR, UNNFANGET VED DEN HELLIGE ÅND I JOMFRU MARIAS MORSLIV.

Joh 1:14a – Ordet ble kjød. Gal 4:4f – Da tiden var fullbyrdet, sendte Gud sin Sønn, født av kvinne, født under loven for at han skulle frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barnrett. Rom 8:3f – Det som var umulig for loven, da den var svak på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin Sønn i syndig kjøds skikkelse og for syndens skyld, og fordømte synden i kjødet, for at den rettferdighet som loven krever, skulle fullbyrdes i oss som ikke vandrer etter kjødet, men etter Ånden. Joh 19:5 – Se mennesket! Rom 8:29, 2 Kor 3:18.

Underet over alle under i Jomfru Marias morsliv er forutsetningen for Guds gaverettferdighet til en fallen menneskehet: Guds enbårne Sønns lidende lydighet i Jesu skikkelse.

Til bibelstudium:

Lk 12:13-21. Joh 6:26-40. Rom 6:3-5. Fil 3:8-11. Gal 2:6, Apg 10:34, Mt 22:16.

Anm. Om menneskeverd og arvesynd.

I kraft av Guds skaperord består menneskeverdet uberørt av arvesyndens kraft og utslag i tanker, ord og gjerninger. *Menneskets grunnproblem er vantroen.* Synden mot

det første bud skiller mennesket fra Gud og fremmedgjør overfor medmennesker og oss selv.

På den ene side står gudmenneskets lydighet og offerdød, som bekrefter Guds gode skapervilje - at budene korrigerer menneskene og verner mot kaoskreftenes frie spill.

På den annen side står den onde lyst som "bor" i mennesket (Rom 7:17). Dens kjennetegn er den destruktive frihet som krenker menneskeverdet i forholdet mann og kvinne. Vår redning er Guds nådige inngripen.

Guds hellige vilje og menneskeverdet blir stadfestet med syndenes forlatelse for Kristi lidelses og døds skyld. Den som anvender Kristi fortjeneste på seg selv, lever av Guds Ord og Sakrament i Kristi nåderike, og tjener Gud som hans frie barn "i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet" (forkl til 2 trosart. Jf Rom 8:3f).

Vår frifinnelse har funnet sted på grunn av Stedfortrederens offerdød. Gud er en forsonet Gud. Derfor er Guds evangelium en oppmuntring til alle om å vende om til ham. Det skjer når vi får nåde til å anvender Kristi fortjeneste, enhver på seg selv. Døpt til Kristi død og oppstandelse har vi fått Kristus til gave. Mottatt i barnlig tillit, stiller vi våre legemer i hans tjeneste, som våpen for hans evige rettferdighet mens vi venter den kommende verden (Joh 8:36, Rom 6:14ff).

360 **Hvordan stadfester jeg menneskeverdet med mitt kjønn?**

SVAR: NÅR JEG LEVER I GUDS ORDNINGER FOR VERDEN OG KIRKEN, OG LEGGER VINN PÅ GJERNINGER SOM HAR GUDS ORD OG BUD FOR SEG.

1 Kor 6:19f – vet dere ikke at deres legeme er et tempel for Den Hellige Ånd, som er i dere og som dere har fra Gud, og at dere ikke hører dere selv til? Dere er kjøpt og prisen er betalt. Ær da Gud i deres legeme!

Anm. Den sosiale virkning.

Det gagnar vår neste og samfunnet å leve ut vår seksualitet i trofast ekteskap, sette barn til verden og gi dem en oppdragelse med Herrens rettledning (Ef 6:4). Da bekrefter voksne menn gutters søken etter sin maskulinitet, og voksne kvinner pikers søken etter sin femininitet (jf Tit 2:5). Et viktig bidrag gir ungdom, enslige og sølibatærer, slike som forsaker utenomekteskapelige forbindelser. Alle drar de i samme samfunnsbyggende retning.

Underveis i oppveksten vil noen kjenne seg tiltrukket av det annet kjønn og etablere et mønster de ikke makter å bryte. Da er det en feilslutning å påstå at de har "rett" til å leve i ekteskapslignende parforhold, og dermed påtvinge samfunnet en kjønnsforvirrende adferd i lovregulerte former.

En del klarer å finne tilbake til sin kjønnsbetingede seksualitet, mens andre lever et aktverdigg liv i avholdenhet. Det står respekt av slikt. Alle har vi vår egen kamp å kjempe mot den onde lyst i vårt innerste.

OM GUDS OPPRETTTHOLDENDE GJERNING – HANS FORSYN

361 **Hvordan opprettholder Gud sitt verk og virker alt godt?**

GUD OPPRETTOLDER SITT VERK OG VIRKER ALT GODT MED SITT VELSIGNENDE SKAPERORD.

1 Mos 1:28 – Gud velsignet dem og sa til dem: Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden, legg den under dere og råd over havets fisker og himmelens fugler og over alt levende som rører seg på jorden. Sal 145:9 – HERREN er god mot alle, barmhjertig mot alle sine skapninger.

Guds velsignende skaperord lar oss se storheten og skjønnheten i hans verk, og erfare det gode som han virker til livets opphold. Alt dette gjør han for sin godhets skyld, uten noen fortjeneste eller verdighet fra vår side.

362 **Hvordan sørger Gud for vårt livsopphold i denne verden?**

GUD VISER OMSORG FOR OSS GJENNOM DET SKAPERVERK VI SANSER - GJENNOM ANDRE MENNESKERS ARBEID, GJENNOM VEKSTER, JORD, LUFT, VANN, NATURRESSURSER, SOLEN, OSV. DENNE OMSORG BLIR OSS TIL DEL GJENNOM FLITTIG ARBEID.

Sal 36:7-9 – Herre, du berger mennesker og dyr. Herre, hvor kostelig din miskunn er! Menneskene søker ly i dine vingers skygge. De får spise seg mette av det beste i ditt hus, av din gledes bekk lar du dem drikke. For hos deg er livets kilde, i ditt lys ser vi lys. 145:15f - Alles øyne venter på deg, og du gir dem deres mat i rette tid. Du åpner din hånd, og metter alt levende med velbehag. 1 Mos 3:19 – I ditt ansikts sved skal du ete ditt brød. 1 Pet 5:7 – Kast all deres bekymring på ham! Han har omsorg for dere.

Guds velsignelse er alltid en *Fader-Sønn-og-Helligånd-velsignelse*. Den driver oss til omvendelse og tro på Guds godhet i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2).

Eksempler:

Gud velsigner arbeidet, så vi har klær og brød for dagen, Mt 6:25-34.

Gud kan også handle uavhengig av naturlovene for å opprettholde liv, Mt 19:26.

Gud mettet sitt folk med mat og vann i ørkenen, 2 Mos 16:1- 17:7.

Gud holdt Elisa i live med et under hos enken i Sarepta, 1 Kong 17:1-16.

Jesus demonstrerte sin Guddoms makt da han mettet de 5000 i ørkenen, Joh 6:3-15, Mt 15:32-39.

363 **Viser Gud omsorg for alt sitt skaperverk?**

JA. GUD VISER OMSORG FOR ALLE SKAPNINGER, OG FREMST BLANT DEM MENNESKENE. STØRST OMSORG HAR HAN FOR DEM SOM TROR EVANGELIET, FATTIGE I SEG SELV.

1 Mos 8:22 – Så lenge jorden står heretter, skal såtid og høst, kulde og hete, sommer og vinter, dag og natt aldri ta slutt. 9:3 – Alt som rører seg og lever, skal være til føde for dere. Likesom jeg gav dere de grønne plantene, gir jeg dere alt dette (Sal 104:14) Mt 6:26 – Se på fuglene under himmelen! Ikke sår de, ikke høster de, ikke samler de i hus heller, men deres Far i himmelen gir dem føde likevel. Er ikke dere mye mer enn de? Kol 1:17b – alt består ved ham (Kristus).

Apg 14:17 – (Den levende Gud) gjorde godt og gav dere regn og fruktbare tider fra himmelen, og han mettet deres hjerte med føde og glede. 2 Kor 9:8 – Gud har makt til å la all nåde overstrømme dere, så dere alltid har alt det dere trenger til, og kan gi i overflod til hver god gjerning. Lk 11:3 – Gi oss vårt daglige brød dag for dag. Sal 37:25.

Til bibelstudium: Guds omsorg for sitt verk

Mt 10:29-31, 1 Kor 9:9-14.

Guds særlige omsorg for sine barn, Mt 6:31-34, 7:7-11. Jf 1 Joh 3:1, 1 Tim 4:8-10.

Flittig arbeid må til, skal jorden gi føde og levekårene sikres for alt som lever, rører seg og er til. 1 Mos 3:17-19. Sal 145:15f, 104:27ff.

Fra bekjennelsesskriftene:

FC SD 1:38 (Skriftbevis: 5 Mos 32:6. Jes 45:11, 54:5, 64:8. Sal 139:14-16, Fork 12:7. Apg 17:25f. Åp 4:11. Joh 10:8-12.

364 **Hvordan er det Gud verger meg mot all fare og alt ondt?**

GUD LEDER MEG GJENNOM LIVET OG VERGER MEG MOT ALLE FARER OG ALT ONDT.

MEN LAR HAN SKADE SKJE, GJØR DET VONDT, MEN HAN VENDER ALT TIL DET BESTE FOR MEG. HAN LEDER MEG TRYGT MED SITT ORD GJENNOM ALLE TRENGSLER TIL DEN EVIGE GLEDE.

Sal 23:4f – Selv om jeg vandrer i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt, for du er med meg. Din kjepp og din stav, de trøster meg. 91:11

1 Mos 50:20 – (Josef) Dere tenkte ondt mot meg, men Gud tenkte det til det gode, for å gjøre dette som vi ser i dag, og berge livet for mange mennesker. Mt 10:29f – Selges ikke to spurver for en øre? Og ikke en av dem faller til jorden uten at deres Fader vil. Men til og med hårene på deres hode er tallet alle sammen. Vær derfor ikke redde! Dere er mer verdt enn mange spurver.

Rom 8:28 – Vi vet at alle ting samvirker til det beste for dem som elsker Gud, dem som etter hans råd er kalt. Heb 12:10.

Felles skjebne er falsk trøst i smertelige livserfaringer. Den sanne trøst mot døden og dommen er Guds løfter i Kristus Jesus, som led, døde og oppstod i alles sted. Enhver kan vende seg til ham og si: Din lidelse er min lidelse, din død er min død, og din oppstandelse er min oppstandelse, og du er min Herre og bror ved Faderens høyre. Kom med ditt nåderike også til meg!

Eksempler:

Gud brukte Abraham til å redde *Lot* fra Sodomas og Gomorras undergang, 1 Mos 19:1-29. - Gud bevarte *Josef*, 1 Mos 37-50. – Gud brukte *Mose' foreldre* til å verge barnet mot det onde, 2 Mos 2:1-10. – Gud åpnet en fluktvei for sitt folk gjennom Rødehavet. – Gud bevarte *Daniel* i løvehulen, Dan 6:16-23.

Fra bekjennelsesskriftene:

Det er forskjell på Guds og djevelens verk. Djevelen kan ikke skape noen "substans", annet enn å ødelegge den substans som Gud har skapt. Det gjør han på tilfeldig vis, når Gud tillater det, samme Ep 1:25.

Menneskets opprinnelige hellighet og rettferdighet for Gud, FC SD 5:23. Apol 2:17-20.

Guds fordømmelse kom over alle ved den enes synd, og med synden døden (Rom 5:16a, 18a, 1 Kor 15:21a, 22a).

Når *arvesynden* blir fremstilt i samsvar med Guds Ord, blir Kristi fortjeneste og Den Hellige Ånds nådevirkning desto bedre kjent. Da får Gud æren, når hans verk holdes adskilt fra djevelens ødeleggelser, FC SD 1:3, 42, SD 11:79 (Rom 9:22f).

365 **Hvorfor er Gud god mot menneskene, som av naturen er hans fiender?**

GUD GJØR DET "KUN AV FADERLIG, GUDDOMMELIG GODHET OG BARMHJERTIGHET, UTEN NOEN MIN FORTJENESTE ELLER VERDIGHET".

Sal 118:1 – Pris HERREN, for han er god, evig varer hans miskunn. 145:9 - HERREN er god mot alle, barmhjertig mot alle sine skapninger. 1 Mos 32:10 – Jeg er for ringe til all den nåde og all den trofasthet som du har vist din tjener. Rom 11:35 – hvem har først gitt ham noe som han måtte betale tilbake?

Lk 1:78 - på grunn av vår Guds inderlige miskunnhet, som lot soloppgang fra det høye gjeste oss... Rom 8:32 - han som ikke sparte sin egen Sønn, men gav ham for oss alle, hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham? (9:16, 11:35) Tit 3:4f - Da Guds, vår Frelser, godhet og menneskekjærlighet ble åpenbart, frelste han oss, ikke for de gjerninger i rettferdighet som vi hadde gjort, men på grunn av sin barmhjertighet.

Årsaken til Guds godhet mot meg og alle mennesker fins ikke i min fornuft eller vilje, eller i kvaliteter som behager Gud.

Eksempler:

Jakobs bønn om Guds hjelp mot Esau, 1 Mos 32:10-12. - *Høvedsmannen* (centurionen) i Kapernaum, Lk 7:6f.

366 **Hva skylder vi Gud for alle hans gaver?**

SVAR: VI SKYLDER Å TAKKE OG LOVE HAM, TJENE OG LYDE HAM.

Sal 116:12 – Hvordan kan jeg gjengjelde HERREN alle hans velgjerninger mot meg? Sal 103::2 – Min sjel, lov HERREN, og glem ikke alle hans velgjerninger! 106:1 – Halleluja! Lovpris HERREN, for han er god, evig varer hans miskunn (118:1, 136:1, 34:2, 106:1). 1 Sam 12:24 – Frykt kun HERREN og tjen ham i sannhet, av hele deres hjerte! Se hvor store ting han gjort for dere!

Lk 1: 68, 74f – Lovet være HERREN, Israels Gud, for han har gjestet sitt folk og gjenløst det. /.../ for å la oss tjene ham uten frykt, frelste fra våre fienders hånd, i hellighet og rettferdighet for hans åsyn alle våre dager. 1 Kor 10:31 – Enten dere spiser eller drikker eller hva dere enn gjør, så gjør det alt sammen til Guds ære. Kol 3:16 – La Kristi ord bo rikelig blant dere, undervis og forman hverandre i all visdom med salmer, hymner og åndelige sanger, og syng i nåden for Gud i deres hjerter! Alt hva dere gjør i ord eller gjerning, gjør det alt i Herrens Jesu navn, og takk Gud Fader ved ham. 1 Joh 5:3 – For dette er kjærligheten til Gud: At vi holder hans bud. Hans bud er ikke tunge.

Ingen av oss evner den gudsfrykt og kjærlighet som det første bud krever, men Gud skaper troen og fornyer den i dem som hører evangeliet og tar vare på hans ord.

Til bibelstudium: Vår skyldighet for Gud

Gud vil råde i vårt innerste og ha et udelt hjerte, Ord 23:26, Sal 86:12, Rom 12:8.

Gud har vist oss sin selvhengivende kjærlighet i Jesu Kristi lidende lydighet: Mt 26:39. Joh 5:30, 6:38, 8:28, osv. Med Kristus til gave, øver vi troen i gjerninger med ham til eksempel.

Sammen med takken til Gud hører tjenesten for vår neste. Under fallets kår er vår neste alltid i nød: Mt 25:31ff, Lk 10:30-37. 1 Joh 4:20.

Sal 34. Lydighet er bedre enn offer: 1 Sam 15:22, jf Am 5:21-24.

OM LIVET UNDER SYNDEFALLETS KÅR OG GUDS REAKSJON

Gud handler med oss mennesker på to måter – som ”den åpenbarte Gud” (Deus revelatus) og som ”den skjulte Gud” (Deus absconditus).

Forskjellen beror på *Guds åpenbaringsord*. Det lar oss kjenne Guds innerste vesen og vilje (Joh 1:13). Gud har vist seg for verden med en uutgrunnelig kjærlighet i Jesu lidelse, død og oppstandelse. I ham ser vi Guds gode vilje med våre liv, og lærer å kjenne ham i hans uutgrunnelige kjærlighet og ha evig liv. Denne kjennskap hviler i Guds ”*egentlige verk*” (opus proprium) og har den sanne trøst i alle livssituasjoner. Joh 17:3, 1 Joh 5:11f, 20, Fil 1:21, Gal 2:20, osv.

”*Den skjulte Gud*” er Gud når han handler *utenom* sitt Ord. Stilt overfor lidelse, ondskap og egen avmakt, virker tanken på Gud skremmende. Derfor tyr mennesker til ulike strategier når de blir minnet om egen skyld og skam og håpløshet.

Eksempler: Unnskyldninger og bortforklaringer. Resignasjon og underkastelse. Å blidgjøre en ublid skjebne med offer eller godtgjøringer. Å gjenopprette harmonien i tilværelsen med besvergelses og ritualer (magi). Å påkalle okkulte krefter, kalt «hjelpere» og «engler».

Hertil kommer de mange former for krisehjelp, representert ved stjernetydere, dødningemanere, sjamaner (noaider), spåkoner, drømmetydere o. l. Mange tilbyr ulike former for ”healing” og ”terapi”, de fleste begrunnet i en såkalt ”helhetlig” oppfatning av «virkeligheten» (New Age).

Hvor troen går ut, går overtroen inn. Strategiene beror på spekulasjon av eget bryst (herlighetsteologi). Virkningen er ofte den forventede selvbekreftelse (*placebo*-effekt), og kanskje ligner på et under, uavhengig av naturlovene.

367 **Hvordan ble Guds skaperverk fordervet og forvrengt?**

MED ADAMS ULYDIGHET MOT GUD TRENGTE SYNDEN INN MED ØDELEGGENDE KRAFT I SKAPERVERKET. MED SYNDEN KOM SYKDOM, LIDELSE OG DØD.

Rom 8:22 – Vi vet at hele skapelsen sukker og våndes inntil nå. 5:12, 21 – Ved ett menneske kom synden inn i verden, og med synden døden /.../ likesom synden hersket ved døden, så skulle nåden herske ved rettferdighet til evig liv ved Jesus Kristus, vår Herre. 7:24f. Joh 11:25.

Til bibelstudium: Syndefallsberetningen, 1 Mos 3:1-19.

368 **Hvem forførte Adam og Eva til synd?**

GUDS MOTSTANDER, DJEVELEN. (1 MOS 3:1-6)

1 Joh 3:8a – Den som gjør synd, er av djevelen, fordi djevelen syndet fra begynnelsen. Åp 12:9 – Den store drage, den gamle slange, som heter djevel og satan, ble kastet ut. Han som forfører hele verden, han ble kastet ut til jorden, og hans engler ble kastet ut med ham.

Gud setter grenser for sine fiendemakter. Det står ikke noe sted i Bibelen at Gud årsak til det gode og djevelen årsak til det onde.

369 **Hvorfor ødelegger djevelen Guds skaperverk og forfører menneskene?**

DJEVELEN HATER ALT GUDS VERK, OG TÅLER IKKE GUDS ORDS SANNHET.

Joh 8:44 – (Djevelen) en morder fra begynnelsen, og han står ikke i sannheten, fordi sannhet ikke fins i ham. Når han taler løgn, taler han av sitt eget, fordi han er en løgner og løgnens far. 1 Pet 5:8 – Vær edrue! Våk! Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve og søker etter hvem han kan oppsluke (Åp 12:12b). 2 Tim 2:25f – (En Guds tjener) skal tålmodig tilrettevise dem som sier imot, med håp om at Gud gir dem omvendelse, så de kan kjenne sannheten og våkne av sin rus i djevelens snare, fanget som de er av ham til å gjøre hans vilje.

Guds motstander later som om han er tilværelsens midtpunkt og herre, som alle må akte å ære som gud. Forførelsen har tre ansikter: Skinnteologi, gudsopprør og trelldom. Det forvrengte gudsbilde kommer til uttrykk i selvbestemt kristentro og selvbekreftende fromhet. Forførte mennesker etteraper sin herre.

Illustrasjon: Djevelen skaper ingenting, Mt 13:36-43.

Eksempel: Gud forbød mennesket å spise av kunnskapens tre. Forbudet ga mennesket anledning til å akte og ære Gud som Gud, 1 Mos 2:16f. Dette tåler ikke Guds fiende, og ga et vrengebilde av forbudet med ord til Eva, 3:1, 4f – ”Har Gud virkelig sagt: Dere skal ikke ete av noe tre i haven? /.../ Dere skal visseilig ikke dø, for Gud vet at på den dag dere eter av det, skal deres øyne åpnes, og dere skal bli liksom Gud og kjenne godt og ondt.”

Til bibelstudium: Guds fiende – djevelen.

Djevelen hersker med *list og dårskap*. Med list: 1 Mos 3:1ff, 2 Kor 11:3, Ef 6:11.

Med dårskap: Sal 69:6, 85:9. Rom 1:22. 1 Kor 1:18.

Djevelen *påskyndet* Kristi stedfortredergjerning, og ble selv årsak til sin egen utkastelse som fyrsten over denne verden, Joh 12:31. Er djevelen forblindet av gudshat? Mulig.

Djevelen med sine engler arbeider uavlatelig for å *ødelegge* våre legemer, Lk 13:11, 16, våre eiendeler, Job 1:2ff, Mt 8:31f, og våre sjeler, 1 Pet 5:8f.

Guds fiende holder mennesket fanget i *vanтро*, Ef 2:1f, Apg 26:18.

Den åndelige besettelse:

Vanтроen er etter sin art en *åndelig* besettelse. Den kan gi seg til kjenne på personnivå (eks Judas Iskariot, og antikrist, 2 Tess 2:2), eller i forfølgelsestider. Mennesket må stå til ansvar for Gud fordi det forkaster evangeliet og finner glede i sin *vanтро* og dens frukter, Mt 25:41, Joh 8:44.

Guds frelse – gitt den enkelte ved dåpen og troen, setter mennesket over i Guds Sønnns rike, Kol 1:13.

Den legemlige besettelse:

Den *legemlige* besettelse inntar menneskets *vilje og forstand*, og gjør mennesket til et viljeløst redskap for den ondes planer. Da er Guds fiende handlende subjekt, og mennesket berøvet personlig ansvar. Legemlig besettelse kan forekomme også hos Guds barn, Mk 5:6, 18f, Lk 8:28, 38f.

De onde englers mål og metode

er *Guds kirkes ødeleggelse på jorden*, Mt 16:18. De gjør Guds ords tilhørere uoppmerksomme og sløve, Lk 8:12, og likeglade med Guds kirkes gudgitte kjenetegn. Mt 13:25, 1 Tim 4:1ff.

Eksempler: Bekvemme reservasjoner mot apostelordets lære. Alliansekristelighet. Den moderne økumenisme og kirkefelleskap på «tilstrekkelig grunnlag». Læretilpasninger til yndlingsidéer i det sekulær-liberale samfunn.

Denne kirkeødeleggende virksomhet undertrykker den apostolisk-lutherske kirkes fremtreden og medfører utstøting, marginalisering og forfølgelse av troens bekjennere.

Djevelens mesterstykke er *antikrist*, 2 Tess 2. Antikristens virksomhet bekjemper apostolatets kirke, undergraver ekteskap og familieliv, alt med ødeleggende virkninger på statens oppdrag, autoritet og kompetanse. 1 Krøn 22:1, 1 Kong 22:21f. 1 Kor 7:5, 1 Tim 4:1f.

Hvor Gud gir rom for djevelens ødeleggende virksomhet, straffer han de ugudelige, 2 Tess 2:11f. De gudfryktige tukter han, Job 1:7ff, 2 Kor 12:7.

Guds straff over ondskapens engler

De blir straffet med *evig fordømmelse under Guds vrede*, skilt fra Guds nåde, Mt 25:41, 2 Tess 1:8ff. Guds ords beskriver denne virkelighet med et dramatisk *billedspråk*. Straffens "ild" er Guds vredesvirkelighet, 2 Tess 1:9. Med stor konsekvens må den som fornekter *livets doble utgang*, også stille seg likegyldig til det håp om salighet som evangeliet gir, Mt 25:46.

Hva Guds ord sier om disse ting, tjener Guds barmhjertighet. Guds nidkjærhet tjener Guds kjærlighet, og Loven tjener Evangeliet.

2 Kor 6:2b – Se, nå er den velbehagelige tid, se, nå er frelsens dag. Joh 12:36 – Tro på lyset mens dere har lyset, så dere blir lysets barn.

370 **Hvorfor begynte ikke Gud forfra igjen, da han stod overfor sitt ødelagte verk?**

AV KJÆRLIGHET TIL SITT VERK, SENDTE GUD SIN ENBÅRNE SØNN FOR Å FRELSE VERDEN FRA SATANS GJERNINGER. GUDS VALG ER UUTGRUNNELIG. GUDS VERK ER UNDERFULLT.

1 Mos 3:15 – Jeg skal sette fiendskap mellom deg og kvinnen, og mellom din ætt og hennes ætt. Han skal knuse ditt hode, og du skal knuse hans hæl. Esek 33:11 – Jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og lever. Klag 3:22 – HERRENS miskunn er det at det ikke er forbi med oss. Sal 73:21-23 – Da mitt sinn var bittert og jeg kjente det stakk i hjertet, da var jeg dum og uforstandig, som et fe var jeg imot deg. Men jeg blir alltid hos deg, du har grepet min høyre hånd. Du leder meg med ditt råd, og siden tar du meg opp i herlighet.

Joh 3:17 – Ikke sendte Gud sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skal bli frelst ved ham. 1 Joh 3:8b – Derfor ble Guds Sønn åpenbart, for at han skulle tilintetgjøre djevelens gjerninger. 2 Tim 1:10 - Han drepte døden og førte liv og uforgjengelighet fram i lyset ved evangeliet. Mt 25:34b. Jak 5:13.

Når Gud lar oss møte motgang og sykdom, ulykke og død, da kan hver enkelt være sikker på en ting: *Nå vil Gud ha meg i tale*. Hva har jeg fortjent? Og hva har Kristus fortjent med sin lidende lydighet? Og hva har Gud lovet gitt løfte om i min dåp?

Gud vil lede oss på omvendelsens vei, for det er bedre å være "hjemme hos Herren", 2 Kor 5:8. Mang en ulykke eller katastrofe gir anledningen til å gi sann trøst. Da trengs hverken mange ord, veltalenhet eller terapeutisk pjatt, men ord fra Herren Kristus - på hans vegne og rett på sak.

371 **Hva gjør Gud med all ondskap i verden?**

GUD GJØR TRE TING: (1) HOLDER DJEVELEN I TØMME, (2) FORBYR OG STRAFFER ALL ONDSKAP, OG (3) KALLER MED SITT ORD ALLE TIL OMVENDELSE OG TRO PÅ SYDENES FORLATELSE. DETTE GJØR GUD FOR AT VI SKAL HA FRAMTID OG HÅP.

(1) Job 2:6 – Da sa HERREN til satan: Se, han er i din hånd. Spar bare livet hans! 35:14 – Også når du sier at du ikke ser ham, så ser han nok din sak, og du skal bie på ham. Joh 7:30 – De søkte da å få grepet ham (Jesus), men ingen la hånd på ham, for hans time var ennå ikke kommet (jf 5:12-16, 2 Sam 17:14). Jes 45:7, Apg 14:16.

(2) 1 Pet 2:20 - Hva slags ros fortjener dere, om dere må tåle hugge og slag for synder dere har begått? Men om dere må tåle lidelse, skjønt dere gjør det gode, da er det nåde for Gud. 1 Kor 10:5f(1-22)

(3) 1 Mos 50:20 – (Josef:) Dere tenkte ondt mot meg, men Gud tenkte det til det gode, for å gjøre dette som vi ser i dag, og berge livet for mange mennesker. Sal 68:21 – hos HERREN vår Gud er det utgang fra døden. Jer 29:11 – Jeg vet de tanker jeg tenker om dere, sier HERREN, fredstanker og ikke tanker til ulykke, å gi dere framtid og håp. Heb 12:5f.

Mt 4:17: Omvend dere for himlenes rike er kommet nær. 2 Kor 5:19f – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser og har betrodd oss forsoningens ord. /.../ I Kristi sted ber vi: La dere forsones med Gud! (1 Kor 2:2) 2 Kor 12:9 – Min nåde er deg nok, for kraften fullendes i svakhet. 2 Kor 4:6.

Gud lar sin gode vilje skje, når han bryter menneskenes onde planer og råd. Lar han det onde skje, tillater han ting som er ham *fremmed*. Da gjør vi erfaringer som forferder og ingen begriper (Sal 81:13-17). Men det er ikke slik Gud er.

Gud har vist seg for menneskene i Jesu skikkelse, ”full av nåde og sannhet”, Joh 1:14. Gjennom ham lærer vi Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet. Jeg er elsket av den treene Gud, om så midt i døden. Han er ingen lunefull skjebnegud som krever alles underkastelse.

Når Gud lar det onde skje i kristnes liv, da straffer han ikke, men oppdrar og rettleder. Noen ganger vil Gud drive oss til dypere selverkjennelse og større lydighet for hans velgjerninger i Kristus. Andre ganger setter han den enkeltes tro på prøve. Da vil han at vi skal stå for ham som fattige i oss selv og øve troen i tillit til Guds løfte, gitt i dåpen.

Forslag til bruk av Salmenes Bok i nøds- og katastrofesituasjoner:

Anfektelse, syndenød: Sal 37, 38, 42, 49, 51, 73, 130.

Vanære: Sal 4, 69.

Onde mennesker: Sal 6, 27, 43, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 63, 64, 69, 70, 109, 120, 140.

Forfølgelse for Jesu navns skyld: Sal 27, 44:21ff, 59, 61, 63, 70, 86, 123.

Ulykke, katastrofe: Sal 46, 88.

Hungersnød: Sal 33:10ff.

Fangenskap: Sal 142.

Undertrykkelse: Sal 10, 12, 13, 58, 94.

Alderdommens bekymring: Sal 31, 39:5ff, 88.

Til bibelstudium: Guds godhet i en ond og farlig verden

Job 42:1-5, Sal 23 og 121; 73:23, 126:5f, Rom 8:28. Jf 1 Mos 3.

Job 1:21 – Herren gav, Herren tok, Herrens navn være lovet! Den allmenreligiøse forestilling, at Gud skylder oss noe, er en avgud. (Jf Luthers forklaring til fjerde bønn i Herrens Bønn.) Hva har vi fortjent?

Det er i Gud vi lever og er til, Apg 17:28. Det betyr ikke at Gud medvirker til onde gjerninger. Gud er en fiende til alt ondt, Sal 5:6f.

Guds opphøyethet og allestedsnærvær – begge til samme tid! - setter en grense for våre tanker, ord og gjerninger. Vi på vår side skal stå til ansvar for Gud med den gudskunnskap som hans ord gir i dette liv, 1 Kor 13:12.

Dårlig samvittighet lar oss kjenne Guds fiendskap mot alt ondt: Rom 2:15, jf 1:32, Sal 14:1, 5. Samvittighetens sans for rett og galt er forutsetningen for det sosiale liv, 1 Tim 2:1f, Rom 13:1-4.

Gud virker gode gjerninger i *absolutt* mening. Det gjør han *ved troen* på hans selvhengivende kjærlighet i Jesu tjenerskikkelse. Fil 2:13, 2 Kor 3:5, Rom 8:13 osv.

Fra bekjennelsesskriftene:

Gud vil ikke det onde, men i sin forutviten setter han en grense for hvor langt det onde får nå, slik at det må tjene til frelse for Guds utvalgte. FC Ep 11:4, SD 1:6.

Det er djevelens og menneskenes onde, forvrengte vilje som hjelper og fremmer det onde. FC SD 11:7.

Den allmektige Gud vil tilintetgjøre djevelens rike og frata ham makten over oss. På Dommens dag skal Guds velsignede folk gå inn til den fullkomne glede, hvile og fred på den nye jord og leve i fullkommen rettferdighet og salighet til evig tid. SK Fadervår, 54, 70.

372 **Hvordan kan Gud være til, når det er så mye lidelse i verden?**

VI KAN LIKE GJERNE SPØRRE: HVORFOR SKULLE IKKE GUD VÆRE TIL, NÅR DET ER SÅ MYE GODT I VERDEN? ALTSÅ ER VI LIKE LANGT. VI BØR HELLER SETTE GUDS LØFTE I SENTRUM, TA OSS SELV PÅ ALVOR OG TA ANSVAR FOR EGET LIV.

Jes 49:4 – Forgiveves har jeg arbeidet meg trett, og til ingen nytte har jeg fortært min kraft. Men min rett er likevel hos HERREN, og min lønn er hos min Gud. (Jf v 8a. Sal 40:14-17.) 2 Tim 1:10 – (Guds rådslutning og nåde) er nå blitt kjent for oss ved vår Frelzers Kristi Jesu åpenbaring. Han har drept døden og gitt opplysning om liv og uforgjengelighet ved evangeliet. Joh 11:25 – JEG ER oppstandelsen og livet. Den som tror på meg skal leve, om han enn dør (14:6, 15:5). 1 Pet 5:7 – Kast alle deres bekymringer på ham. Han har omsorg for dere.

Gud er livets kilde (Sal 36:19). I Edens hage hadde han satt ”livets tre”, garantien for evig ungdom (1 Mos 2:9). Med syndefallet ble mennesket skilt fra livssamfunn med Gud, og siden fulgte aldring og død (1 Mos 3:19, 22). Men Gud er den han er nå og alltid og i evighet.

Sønnens framtrede i Jesu skikkelse er Livets tre (Joh 15:1-9, Åp 2:7, 22:1-5). Livet med Gud gjenopprettes med dåpen til Jesu død. Innpodet i ham, lik greinene på vintreet, lever med ham til gave – ikke hver for oss, men i Kirkenes samfunn med ham i de hellige ting. Vårt paradiset er alterets sakrament (1 Kor 10:16f).

Eksempler på Guds opprettholdende gjerning i nød: *Ravnene og Elias*, 1 Kong 17. - *Jesu bespisningsunder* i ødemarken, Mt 14. - *Lasarus*, Lk 16:19ff.

Til bibelstudium: Om lidelsen og håpet

(A) Om lidelsen:

- Åpenbaringsordets Gud er annerledes enn våre tanker om ham. *Gud vil oss noe*, enten lidelsen rammer en enkelt, noen få eller mange på en gang. Gud vil vi skal vende oss fra synder i våre liv og den straff de fortjener, og søke ham kun for hans godhets skyld.

Eksempler: Da Israels frafall medførte folkets undergang, formante Samuel til faste og syndsbekjennelse for den levende Gud, 1 Sam 7:1-14. – Da en naturkatastrofe rammet landet på profeten Joels tid, forkynte Joel at prestene skulle tillyse en hellig faste og bekjenne et liv i strid med Guds bud, Joel 1. – Nehemias' syndsbekjennelse og forbønn da folket led nød i Jerusalem og i Babel, Neh 1. – Profeten Daniels forbønn i en nasjonal katastrofe, Dan 9:4-19. - Jesu formaning til omvendelse, da flere galilèere var drept i templet, og atten omkom da Siloatårnet falt ned, Lk 13:1-9. Jf Mt 23-24.

- *Har vi det vondt, gjelder det å søke åpenbaringsordets Gud i hans nådeløfter* (kors-teologi). Det som gjør vondt, behøver ikke være ondt. Guds tanker er høyere enn våre tanker, Jes 55:8f. Gud tukter den han elsker, for hva har vi fortjent? Heb 12:6f.

Eksempler: Jesus og den verkbrudne, Lk 5:17-26. - Fortellingen om Jairus' datter, Lk 8:40ff (jf Jesu oppvekkelse av Lasarus: Joh 11:3-46).

- *Gud er hos sine når de lider*, 2 Kor 12. Jesu ord om spurven og hårstråene på hodet, Mt 10:29-31. Kristus har lovet å være med sine alle dager, Mt 28:20. Jesus sender Trøsteren el Hjelperen – Den Hellige Ånd, Joh 15:26, 14:16. Jf saligprisningen, Mt 5:4.

Eksempler: Gud var med Josef i nøden, 1 Mos 37-50, se 39:2. - Gud var med David mot Goliat, 1 Sam 17. - Jesus viste sin guddommelige allmakt mot stormen, Mt 8:23ff. Jesu løfte i Mt 10:19f og oppfyllelsen, Apg 4:13.

- *Kristen erfaring:* Sal 23, jf 68:20f, 1 Joh 5:4, Heb 13:5b (5 Mos 31:6, Jos 1:5). Regel, Rom 12:12 - Vær glade i håpet, tålmodige i motgangen, utholdende i bønner.

(B) Om håpet.

Evangeliets Gud er vårt håp, Sal 33:22, 62:6, 71:5, Jer 14:8, 17:13, jf Kol 1:5.

Håpet består i å få se Gud åsyn til åsyn, i all hans herlighet, 2 Kor 4:6, 1 Kor 13:12, Åp 22:4. Det gjenstår å få skue Guds herlighet, Rom 5:2, Tit 2:13.

Allerede i den gamle pakt ga Gud håpet om oppstandelsen og det evige liv, Sal 9:19, 73:24ff, Jes 25:8.

Gud skal forløse skaperverket fra fiendemaktenes terror, Jes 25:35, 35:40ff. Dette håp inngår i Guds frelsesråd fra evighet, Tit 1:2. *Rom 12:12 – Vær glade i håpet!*

Guds første og nødvendige inn gripen var Messias-løftets oppfyllelse, Sak 9:9-12.

Med Jesu Kristi person og verk var Guds rike kommet nær, Mt 4:17. Han er Oppstandelsen og Livet – «**et levende håp**», 1 Pet 1:3.

Den oppstandne Kristus er virksom med evangeliet og sakramentene i den forsamlede menighet. I dåpen ble Guds frelsesverk i Jesu død *gitt* den enkelte til del, og ved troen på ham *har* vi evig liv allerede selv om vårt legeme forgår! 1 Kor 15:19.

Evangeliet bringer «Israels håp og frelser» til folkene. Jer 14:8, 17:13, Apg 28:20. Mt 12:18-21.

Til sammenstillingen "tro, håp og kjærlighet", se 1 Kor 13:13, Gal 5:5f, 1 Tess, 1:3, 5:8, Heb 6:10-12, 1 Pet 1:21f.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER, T EKS -

- At bibelord om Gud som skaper og oppholder må man tilpasse vitenskapelige hypoteser om verdens tilblivelse og livets opprinnelse.
- At bibellesere har umiddelbar tilgang til skapelsesberetningens budskap, uavhengig av den rett utlagte Skrift fra dens Herre, Jesus Kristus.
- At livet på denne jord blir til og utvikler seg ved tilfeldigheter.
- At menneskets gudsbilde betyr at mennesket «selv» har del i Guds vesen og er sin egen gud og lykkes smed (panteisme).
- At den kroppslige side ved livet er noe ondt, som mennesket må frigjøre seg fra i en åndelig utvikling (gnostisisme, asketisme).
- At livets mål består i jordiske nytelser (epikureisme).
- At man ikke skal stole på legevitenskap og medisiner, men sette sin lit til Guds umiddelbare helbredelse uten slike midler.

Kilde: Ev.luth Konkordiekyrkan.

OM LIVSERFARING OG EVANGELIUM

373 Er menneskets livserfaring evangeliets klangbunn?

NEI. EVANGELIETS KLANGBUNN ER DEN BØNN SOM GUD VIRKER I OSS, NÅR VI STÅR OVERFOR DEN HELLIGE GUD: «GUD, VÆR MEG SYNDER NÅDIG!» LK 18:13.

Guds straffedom **må** lyde, når Guds nærvær i skaperverket blir utlagt og de harde hjerter avslørt (Rom 1:18ff). I denne avsløring spør mennesker etter en nådig Gud.

374 Hvilket krav må stilles til kirkens liturgiske språkbruk?

MENIGHETENS LITURGIER MÅ UTTRYKKE APOSTELORDETS LÆRE FRA JESUS KRISTUS, SKRIFTENS HERRE OG KIRKENS LÆRER. DA KAN VI GI GUD DEN HENGIVENE TILBAKEMELDING PÅ HANS ORD.

2 Kg 17:9 – Israels barn tilslørte HERREN sin Gud med ord som ikke var rette (dvs med falske forklaringer av hans ord). 1 Kor 10:14 – Mine kjære, fly avgudsdyrkelsen! .2 Mos 20:3.

Agerer vi Guds rådgivere med tilpasninger til yndlingsidéer i samtiden, lar vi avguder slippe til.

375 Hvorfor må kirken avvise kravet om et kjønnsnøytralt språk om Gud?

GUD "VÅR FAR" ER INGEN BESKRIVELSE, MEN BENEVNELSE PÅ OPPHAV.

1 Mos 1:27- Gud skapte menneske i sitt bilde /.../ til mannlig og kvinnelig skapte han det. Ef 3:14-16 – jeg bøyer mine knær for vår Herres Jesu Kristi Fader, etter hvem alt er oppkalt som heder far i himler og på jord, for at han etter sin herlighets rikdom skal la dere bli kraftig styrket i det indre mennesket ved sin Ånd.

Under syndefallets kår blir kirken fristet til å erstatte åpenbaringsordets gudsbenevelser med kjønnsbetingede erfaringer og ideologier.

Fra bekjennesskriftene:

Athanasianum, 29-31: Vår Herre Kristus Jesus er «Gud av Faderens vesen, født før alle tider, og han er menneske av sin mors vesen, født i tiden, fullkommen Gud, fullkomment menneske, bestående av fornuftig sjel og menneskelig kjød, lik med Faderen etter sin Guddom, ringere enn Faderen etter sin manndom».

376 **Har alt levende sin "egenverdi"?**

JA. LIKEVEL ER DENNE TALEMÅTE EGNET TIL Å TILSLØRE TO TING: (1) MENNESKET ER SKAPT I GUDS BILDE - TIL FORSKJELL FRA ANDRE SKAPNINGER, OG (2) MENNESKET ER SATT TIL Å RÅDE OVER SKAPERVERKET.

1 Mos 1:27-30.

Det skapte *er* til ære for Skaperen, og menneskene *er* Skaperens forvaltere, for det skaptes skyld og til vårt livsopphold.

Menneskeheten er ikke det skaptes mål. Det skapte får ikke verdi ved vårt forbruk. Dyrevern, naturvern og menneskevern er ikke forankret i mennesket, men i menneskets *forvalteransvar* overfor Skaperen (jf begjærbudene).

Eksempel: Åp 18. Guds sluttoppgjør med den grådige egokulturen (Babylon) og dens utplyndring av det skapte. Syndefallskulturens basis er ondt begjær og selvdyrkelse i et omfattende opprør mot Skaperens vilje med det skapte.

377 **Men er ikke den treène Gud en handlende Gud også utenfor kirken?**

SLIKE TALEMÅTER TILSLØRER FRELSERVERKET.

Skaperverket er i trelldom under satans tyranni, vanhelliget av synden og fremmedgjort for Gud. Gud har ikke åpenbart sin frelse på noen annen måte enn i Treènhetens andre person - i gudmennesket Kristus Jesus.

378 **Hvordan bør kristne møte vantroens undergangsstemninger?**

SVAR: GJERNE SNAKKE OM DE TING SOM ELLERS BLIR OVERSETT – VITNESBYRD OM GUDS OMSORG FOR SITT SKAPERVERK, OG OM "GUDS, VÅR FRELSERS, GODHET OG MENNESKEKJÆRLIGHET" (TIT 3:4),.

Sal 147:11 – HERREN har behag i dem som frykter ham, som venter på hans miskunn. Tit 3:4-8 – Da Guds, vår Frelser, godhet og menneskekjærlighet ble åpenbart, frelste han oss, ikke på grunn av de gjerninger i rettferdighet som vi hadde gjort, men på grunn av sin miskunn ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd, som han rikelig utgjøt over oss ved Kristus Jesus, vår Frelser, *for at vi, rettferdiggjort av nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv.* Dette er et troverdig ord, og jeg vil at du nøye innskjerper det, så at de som er kommet til tro på Gud, *legger vinn på å gjøre gode gjerninger.* Slikt er godt og nyttig for menneskene.

Kjenner vi den gode Skaperen, mottar vi maten og vårt livsopphold "med takksigelse" (1 Tim 4:3), og snakker gjerne med andre om Guds frelsesverk i Kristus Jesus, og om det håp som er gitt med Ham. Trengsler må komme før gjørløseren, Jesus Kristus, kommer med den nye jord. Glade i håpet og tålmodige i trengsler samarbeider vi med andre om fornuftige prioriteringer, og om praktiske og tekniske løsninger.

Til bibelstudium:

Dan 12. Mt 24. 2 Tess 2. Rom 2.

Gleden i håpet: Rom 12:9ff. 2 Kor 4. Åp 7:14, 21:1-4.

379 Når tar vi synden og oss selv på alvor?

VI TAR SYNDEN OG OSS SELV PÅ ALVOR NÅR VI TAR KRISTI KORSDØD PÅ ALVOR. DET ER Å GI GUD RETT NÅR HANS HELLIGE LOV FORDØMMER, OG RETT NÅR EVANGELIETS ORD FRIFINNER OG TRØSTER PÅ GRUNN AV KRISTI FORTJENESTE.

1 Mos 3:24 – Han drev mennesket ut, og øst for Edens hage satte han kjerubene og det luende sverd som svingte hit og dit for å vokte veien til livets tre. 2 Mos 33:5 – Dere er et hårdnakket folk. Sal 51:1, 6f – Vær meg nådig, Gud, etter din miskunnhet. /.../ Mot deg alene har jeg syndet, det som er ondt i dine øyne, har jeg gjort – for at du skal være rettferdig når du taler, være ren når du dømmer. Rom 5:1f – Da vi nå er blitt rettferdiggjort ved tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Kristus Jesus. Gjennom ham har vi også ved troen fått adgang til den nåde vi står i, og vi priser oss lykkelige fordi vi har det håp at vi skal få del i Guds herlighet.

Arvesynden er ”et så dypt forderv i menneskets natur at ingen fornuft kan fatte den, men den må tros på grunn av Skriftens åpenbaring” (SA C 1:3). Guds forsoning med verden i Kristus Jesus lar oss ane fordervelsens dyp, skjult i vår avmakt.

380 Kan bibelsk syndefallsrealisme være en hjelp til å mestre livet?

IKKE UTEN VIDERE. MED TROEN PÅ SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD BLIR SYNDEFALLSREALISME EN HJELP TIL Å MESTRE LIVET – GJERNE KRYDRET MED SELVIRONI OG HUMOR.

1 Kor 15:55-58 – ”Du død, hvor er din brodd? Du, helvete, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, syndens kraft er loven. Men Gud være takk som gir oss seieren ved vår Herre Jesus Kristus. Derfor /.../ skal dere være faste, urokkelige, overstrømmende i Herrens verk alltid, siden dere vet at deres arbeid ikke er forgyeves i Herren. Jf 1 Mos 3:7-13.

”Kristus Jesus og ham korsfestet” (2 Kor 2:2b) er Guds eviggyldige svar på menneskenes grunnproblem – egen skyld, død og håpløshet.

Kristi kors er *mitt* kors. - Det gir hjelp til å tilgi. Og Kristi kors er *Guds* kors. - Det gir framtid og håp, og hjelp til å godta en vanskelig livssituasjon.

OM SKAPELSEN OG UNIVERSALISMENS VILLFARELSE

Emnet tar for seg en utbredt tankegang innen kristenheten. Universalismen må ikke forveksles med New Age-begrepet ”universalitet”, begrunnet i religionshistoriske generaliseringer med påstand om ”ny innsikt” (se anmerkning til emnet ”Gud som Gud”).

381 * Hva er universalismens gudstro?

LYKKEPROFETENES TRO PÅ SLEKTSKAP MELLOM HERREN OG BAAL, MELLOM ÅPENBARINGSORDETS GUD OG MENNESKENES FORESTILLINGER I DE MANGE RELIGIONER.

Jes 45:9a, 18-20, 23f – Ve den som tretter med sin skaper – et skår blant andre potteskår av jord! /.../ Jeg er HERREN, og det er ingen annen. Ikke i det skjulte har jeg talt, ikke på et sted i et mørkt land. Jeg har ikke sagt til Jakobs ætt: Søk meg til ingen nytte! Jeg, HERREN, taler rettferdighet, forkynner det som rett er. /.../ (Hedningefolkene) vet ingenting, de som bærer sine trebiller og ber til en gud som ikke kan frelse. /.../ For meg skal hvert kne bøye seg, hver tunge skal

sverge meg troskap. De skal si om meg: Bare i HERREN er det rettferdighet og styrke. (Les Jes 44-45.)

Apg 17:30f – Gud har båret over med uvitenhetens tider, men nå forkynner han for menneskene at de over alt skal omvende seg. Han har nemlig fastsatt en dag da han skal dømme verden med rettferdighet, ved den mann som han har bestemt, og han har tilbudt troen til alle, etter som han har oppreist ham fra de døde.

Lykkeprofetene later som om religionene er slektninger underveis mot samme mål. Derfor satser de på ”dialog” framfor prekenembetets oppdrag fra åpenbaringsordets Gud

Til bibelstudium:

Lk 24:44-48 (Apg 1:8, 2:38f). 2 Kor 5:18ff. 1 Tim 6:16.

382 * **Hvorfor må vi skille mellom Guds åpenbaring i skapelsen og i Kristus?**

FRELSEN BESTÅR IKKE I SKAPERVERKETS UTVIKLING. GUDS FRIFINNENDE NÅDE FOR ALLE ER SLETTES INGEN NÅDEVIRKNING I ALLE.

Lk 4:6f – Djevelen sa til ham: ”Jeg skal gi deg all denne makt og deres herlighet. Den er blitt overgitt til meg, og jeg gir den til hvem jeg vil. Om du tilber meg, skal alt være ditt.”

Gal 1:4 – (Kristus Jesus) gav seg selv for våre synder for å ta oss ut av den nåværende onde tidsalder, ifølge Guds og vår Faders vilje. 1 Joh 5:19.

Kristentroen ”*ærer en Gud i Treenheten, og Treenheten i enheten, idet vi hverken blander sammen personene eller deler enheten*” (Athanasianum pkt 3f). Troen bekjenner Guds vesen i alt hans verk, men forveksler ikke Faderens oppholdende gjerning med Sønnens gjenløsergjerning, eller med Åndens helliggjørende og livgivende gjerning i de troendes liv.

Menneskehetens historie handler ikke om Guds barneskares seierstog, underveis til fullkommen gudlighet og frelsens mål.

383 * **Hvorfor er ikke nåden en konsekvens av skapelsen?**

GUD SKYLDER OSS INGENTING, HVERKEN ORDET, ÅNDEN ELLER NÅDEN.

Dan 9:18b-19 – Ikke på våre rettferdige gjerninger grunner vi våre ydmyke begjæringer, som vi bærer fram for ditt åsyn, men *på din store barmhjertighet. /.../ Herre, hør! Herre, forlat! Herre, gi akt og gjør det og dryg ikke – for din egen skyld, min Gud!*

Rom 9:22-24 – Og enda Gud ville vise sin vrede og kunngjøre sin makt, har han tålmodig båret over med de kar som var under vreden, de som var laget for å gå til grunne. Han gjorde det for å kunngjøre hvor rik hans herlighet er for de kar som han ville vise miskunn, og som var gjort ferdige for herligheten. Også oss har han kalt til å være slike kar, ikke bare blant jødene, men også blant de andre folk. 11:5 – På samme vis er det også i den tid som nå er, blitt en rest tilbake i følge utvelgelsen av nåde.

Gud benåder ingen fordi vi er hans skapninger. Gud er Gud. Mennesket er menneske.

Fra bekjennelsesskriftene:

FC SD 10:60

384 * **Hvilke følger får universalistisk nådelære for kirkens framtrede**n?

EN ALTOMFAVLENDE FORVANDLINGSNÅDE LAR KIRKEN FREMSTÅ SOM ET SUPPLEMENT TIL RELIGIONENE, OG SOM ET VELFERDSTILBUD I ALLMENNUTTENS TJENESTE.

Mt 7:6 – Gi ikke det hellige til hundene og kast ikke deres perler for svinene, for at de ikke skal trække dem ned under føttene og vende seg om og slite dere i stykker. Gal 1:9 – Om noen forkynner evangeliet for dere annerledes enn det som dere har mottatt, skal han være under bann.

Guds nåde er ingen virksom kraft i folkenes historie. Kristentroen er ikke religionenes høydepunkt og normale frelsesvei.

Det strider mot kirkens sendelse når prester og biskoper opptrer som folkets anførere. De later som om Gud foredler folket underveis mot fullendelsen, og forener de skjulte helgener i aktivt samarbeid og medvirkning til frelse.

Illustrasjon: Religionenes felles bønnemøte i *Assisi år 1986*. I San Pietro-kirken ble en Buddha-figur plassert oppå "tabernaklet" (i Romerkirken et lite hus på korveggen til oppbevaring og tilbedelse av Kristi legeme (hostien = innvidd brød) *utenom* nattverdhandlingen). De mange hedningeprestene flokket seg om pave Johannes Paul II i felles bønn for religionenes enhetsprogram. Blant dem var også Det Lutherske Verdensforbund representert med en lykkeprofet fra Norge.

Til forhistorien hører paleontologen *Teilhard de Chardin* med sin evolusjonisme, som påvirket Vatican 2 gjennom pavens innflytelse.

Anm: Av hensyn til bibelsk lære om kirkens katolisitet (utbredelse), er benevnelsen *Romerkirken* å foretrekke framfor "Den romersk-katolske kirke".

385 * **Hvilken følge har universalistisk tankegang på kirkens praksis?**

"MENNESKELIGE TRADISJONER" GIS PRIORITET FRAMFOR APOSTELORDETS LÆRE FRA KIRKENS HERRE. LÆREN FRA HAM MÅ VIKE FOR MENNESKERS "INNSIKT" (GNOSIS).

2 Kor 11:4f – Om det kommer noen som forkynner en annen Jesus enn ham som vi har forkynt, eller om dere får en annen ånd enn den dere før har fått, eller et annet evangelium enn det som dere før har mottatt, da tåler dere det så gjerne. Jeg mener nå at jeg ikke på noe vis står tilbake for disse superapostler. Gal 2:4f – I den hensikt å trelbinde oss, hadde disse sneket seg inn for å spionere på vår frihet, den vi har i Kristus Jesus. Men ikke et øyeblikk vek vi eller ga etter, dette for at evangeliets sannhet skulle bli bevart for dere. 1 Tess 2:13 – da dere tok imot det Guds ord som vi forkynte, ikke tok imot det som menneskers ord, men som det virkelig er – Guds ord, som også er virksomt i dere som tror. Jes 55:10f, Ef 2:19f.

Anm. Universalismen stiller aktørene i et uforpliktende forhold til apostelordets lære fra Kristus. Hensynet til allmenntjenesten krever at man utvikler kirkens tro og overskriper nye terskler. Konsekvensene ødeleggende for Guds kirkes fremtreden på sin grunnvoll, lagt i begynnelsen.

Forestillingen om en læreutvikling må med stor konsekvens omdanne Kristi lære til kvasiteologi og kirkefelleskapet til løgnkirke. Man anser bekjennelse i nytestamentlig mening (homologia) for en unødvendig hindring underveis mot kirkefelleskap på

”en bredere plattform” og i ”et større økumene”. Følgelig må man overhøre konfesjonell lutherdom og distansere seg fra den, også om man skulle stå den nær.

Rom 12:16 – vær ikke selvkloke!

Til bibelstudium:

Mt 7:15ff, 11:25f. 2 Tim 3. Jf Jes 65:2 (Rom 10:16ff).

386 Hvordan skal vi møte læren om troens utvikling i kirkens tradisjon?

VILLFARELSEN MÅ AVVISES.

Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli frelst, men den som ikke tror, skal bli fordømt. Åp 21:1-2 – Og jeg så en ny himmel og en ny jord. Den første himmel og den første jord var forsvunnet, og havet var ikke mer. Og jeg så den hellige stad, det nye Jerusalem, komme ned fra himmelen, fra Gud, gjort i stand som en brud som er prydet for sin mann.

Kristus kommer tilbake som verdens dommer, og da skal han frelse dem som på dåpens grunn har satt sin lit til den gaverettferdighet som Gud åpenbarer for alle ved evangeliet og tilregner troen. Gaven – gitt av nåde – er Kristus i sin lidende lydighet i alles sted.

Eksempel: Romerkirkens tro på skaperverkets utvikling, som blir fullendt med Kristi gjenkomst (Vatican 2. Den Kat. Kirkes Katekisme, 851, 854-856).

Anm. Den politiske liberalisme til kirkebruk

Man forutsetter *meningsutvekslinger gyldige i seg selv*. Med henvisning til følelser uten gyldighet for andre, krever man frihet fra forskjellsbehandling, som om forskjellsbehandling begrunnet i kjensgjerninger er meg uvedkommende.

Så sant man følger spillereglene, følger konklusjonen som et resultat av diffuse behov i psykososiale prosesser når tiden er «moden». Konklusjonen gis status som ”det resultat som vi alle er tjent med» og forplikter alle. Virkningen ødelegger kirkens fremtreden som apostolatets kirke og Ordets tjenerinne (Jer 6:14, 8:11. Joh 8:44).

Eksempler: Krav om likestilling tilslører faktisk ulikhet. Krav om likeverd tilslører ulike kallsoppgaver. Krav om likebehandling av ”individer” eller ”partnere” tilslører faktiske ulikheter mellom mannkjønn og kvinnekjønn. Kravene er i sak opprør mot åpenbaringsordets hellige Gud.

Symptomatisk er den vekt man tillegger *formene* eller *uttrykksmåtene*. Debatt om «formene» tilslører kortslutninger og manglende skriftbevis. Begrunnelsen søkes i tenkte virkeligheter og generelle betraktninger. Strategien er begripelig, for hverken logikk eller natur kan begrunne likeverd med like funksjoner. Med stor konsekvens blir handlefriheter etablert i strid med kulturens kjønnsbetingede grunnvilkår og til skade for enkeltmennesker, nærmiljø og samfunnsliv på kort og lang sikt.

Velferdsordninger av hensyn til subjektivt velvære tilslører grunnproblemet. Jak 1:15 – Når begjæret er svangert, føder det synd, og når synden er fullmoden, føder den død (jf Rom 6:23, 7:5).

Det er en oppgave for kristne samfunnsaktører å medvirke til vennlige oppklaringsrunder, selv om grunnproblemet består: En organisert kirkefelleskap uavhengig av bekjennelsen til apostelordets lære fra kirkens Herre.

Bekjennelsen samler i kraft av den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Bekjennelsestro-
skap bekrefter Guds troverdighet og lovpriser Guds trofasthet. Kirkevedtatte reser-
vasjoner mot åpenbaringsordets Gud lar kirken fremstå som løgnkirke og vitne falskt
om åpenbaringsordets Gud. Hjorden spres.

Til bibelstudium:

1 Mos 3:4. Jer 1:9f. – Jerusalem-møtet, Apg 15.

2 Kor 10:4f, 11:3, jf 6:7. 1 Joh 3:8-10. Ef 6:11, 13-20.

Om *lykkeprofetene*: Jer 6:14 (13-19).

Guds dom over blandingsreligion: Jer 2:26 (20-37), 4:9, 8:1ff, 13:13 (9-15).
Am 4:4f.

387 **Hvorfor er universalistisk nådelære en særlig utfordring til lutheranere?**

UNIVERSALISTISK NÅDELÆRE SETTER VÅR TROSKAP MOT APOSTELORDETS LÆRE PÅ PRØVE.

- når *myndighetspersoner* bedriver ideologisk kontroll over prekenembetets utøvere.
- når *utdanningsinstitusjoner* bedriver falsk teologi under skinn av vitenskap.
- når tillitsvalgte i *kirkelige råds- og møteorganer* medvirker til utviklingen av folkets religion, velferd og identitet.

1 Tess 1:6f – Dere blev våre etterfølgere, ja, også HERRENS, da dere tok imot ordet med glede i Den Hellige Ånd under stor trengsel. Derfor ble dere et eksempel for alle troende i Makedonia og Akaia. Åp 14:7 – Disse er de som følger Lammet, hvor det går.

Jes 53:5f – Vi før alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men HERREN lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham. Joh 14:6 - JEG ER Sannheten, Veien og Livet. Apg 4:12 - Det fins ikke frelse i noen annen, for det fins ikke noe annet navn under himmelen, gitt til menneskene, ved hvilket vi skal bli frelst. Joh 1:29 Tit 3:4f.

1 Kor 11:19 – Det må til og med finnes sekter blant dere, for at det skal bli tydelig hvem som består prøven blant dere (e Sv Kyrkobibel). 1:10.

En bekjennelsessituasjon avslører: Hvem tar syndens nød på alvor? Hvem blander sammen synderens *frifinnelse* ved tro alene (rettferdiggjørelsen) og synderens *fornyelse*, som Kristus virker ved troen (helliggjørelsen)? Hvem holder fast ved apostelordets lære fra Kristus og etterfølger ham?

Fra bekjennelsesskriftene:

"Da slike ting må tros og ikke kan nås eller fattes på annen måte ved gjerning, lov eller fortjeneste, er det klart og sikkert at bare en slik tro gjør oss rettferdige. /.../ Fra denne artikkel kan man ikke vike eller gi etter, om så himmel og jord og hva ellers ikke vil bestå, styrtet sammen. /.../ Og av denne artikkel avhenger alt det som vi lever og lærer mot paven, djevelen og verden. Dette må vi være fullvisse om og ikke tvile. Ellers er alt tapt, og paven, djevelen og alt som er imot oss, beholder seieren og får rett." (SA B 1:4f.

388 **Hvordan skal vi forholde oss til universalismen?**

VI SKAL VOKTE OSS FOR DENS ÅPNE FAVN.

Joh 17:20 – Jeg ber /.../ også for dem som ved deres (apostlenes) ord tror på meg. Rom 16:17b, 18b – Vend dere fra dem /.../ de forleder de godtroendes hjerter med fagre ord og veltalenhet. Mt 7:15 – Vokt dere for de falske profeter, som kommer til dere I saueham, men invortes er glupske ulver.

Anm. Konkordieboken - vårt beste forsvar.

Læren om forvandlingsnåden leder med stor konsekvens til universalisme og økumenisme.

Vatikan 2 (1962-1965) gjorde universalismen til offisiell lære (Den Katolske Kirkes katekisme, pkt 843, 845, 848, 851, 854, 856, 2105). Dermed bidro konsilet til å skjerpe motsetningen mellom romersk-katolsk og bekjennelsesstro lutherdom, men ignorert av moderne lutherdom.

Økumenismens enhetsbygg og *evangelikale* bevegelser opererer med tilnærming og tilstrekkelig enighet som enhetskriterier, samtidig som man blander sammen rettferdiggjørelse og helliggjørelse i frelseslæren. Sammenblandingen medfører en front mot den nytestamentlige tro. Skillet avsløres med spørsmålet: *Er frelsen kun begrunnet i Kristi verk "utenfor oss" eller hører Kristi verk "i oss" med til frelsens grunn?*

Mange enhetsbestrebelsler forutsetter at mennesket har evner til å forene konfesjoner, alternativt skape (!) fellesskap på tvers av konfesjoner. Men det er en enhet grunnet på synsvinkler og kompromisser, og på allmennytte og enighet i det man anser for fundamentalt (el sentralt). Fremgangsmåten sikter mot kirkefellesskap når tiden er inne (el moden).

Sterke menneskelige interesser overhører Herrens varselrop mot "farisèernes og saddusèernes surdeig" (Mt 16:6). Man foretrekker relativismens virkelighetsteori fremfor det unike ved apostolatets kirke – dens begrunnelse og kjennetegn.

Mot slike fornektelsesprosesser kan vi istemme de lutherske bekjennesskrifter, og det med større tyngde enn mulig var på reformasjonstiden (= Konkordieboken fra 1580). Vår identifikasjon med den gamle kirke beror på formidlingen av den rett utlagte Bibel, gitt kirken i og med det apostoliske ord.

Denne formidling krever bekjennere i nytestamentlig mening (homologi). De representerer det gudgitte alternativ til kirketorgenes privatmeninger, anført av superapostlenes selvkloke refleksjoner over kirkens tro under skinn av teologi.

ANDRE TROSARTIKKEL: OM SØNNEN OG GJENLØSNINGEN

Æren den er Frelsermannens,
Med et NAVN som ingen annens,
Løseren av syndens bånd.
Lov og takk og evig ære
Den treene Gud skal være,
Fader, Sønn og Helligånd. Amen.

T: Kom nå, sjele dyrekjøpte.

- OG JEG TROR PÅ KRISTUS JESUS, GUDS ENBÅRNE SØNN, VÅR HERRE, SOM BLE UNNFANGET VED DEN HELLIGE ÅND, FØDT AV JOMFRU MARIA, PINT UNDER PONTIUS PILATUS, KORSEFESTET, DØD OG BEGRAVET, FØR NED TIL HELVETET, STOD OPP FRA DE DØDE TREDJE DAG, FØR OPP TIL HIMMELEN, SITTE VED GUDS, DEN ALLMEKTIGE FADERS, HØYRE HÅND, SKAL DERFRA KOMME IGJEN FOR Å DØMME LEVENDE OG DØDE.

Hva betyr det?

Jeg tror at Kristus Jesus, sann Gud, født av Faderen fra evighet, og dertil sant menneske, født av jomfru Maria, er min HERRE, som har gjenløst meg, fordømte og fortapte menneske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldig og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet.

Det er sant og visst.

INNLEDNING

1. **Troens Jesus er historiens Jesus.** Artikkelen forteller den Jesus-historie som er årsaken til Guds forsoning med verden og vår frifinnelse hos Gud, «slik Skriftene har sagt» (1 Kor 15:3).
2. **Det innledende ”og”** signaliserer artikkelens *forankring i første trosartikkel* og den *trinitariske enhet*. Guds enhet kommer videre til uttrykk i benevnelsen ”Guds *enbårne Sønn*” og i ordene ”unnfanget av *Den Hellige Ånd*”. Begge antyder Sønnens evige Guddom, forklart med ordene ”*sann Gud, født av Faderen fra evighet*” (jf Sal 2:7b). Jesu persons hemmelighet er fra gammelt av kalt «**det store under**». Guddom og manndom forent i Jesu person danner forutsetning for alle Guds velgjerninger i Jesus Kristus, og alt hva den andre trosartikkel handler om.
3. Luthers forklaring er en eneste setning, kalt «verdens mest innholdsrike setning». Den har jeg delt i tre av hensyn til oversikt og utenatføring. Bruk «murermetoden»: Når du kan fremsi en bit utenat, plusser du på en ny bit, osv. Kan du ordene, kan du grunne på innholdet.
4. **”Vår HERRE” i trosartikkelen er i forklaringen ”min HERRE”.** Dette ordpar er *katekismens sentrum og høydepunkt*. «Min Herre» er troens svar på Guds tiltale i det første bud: ”Du”. Er ikke gudmennesket Jesus min Herre og GUD, har jeg plassert ham blant avgudene.
5. **Evangeliet om Guds forsoning med verden i Kristi død bygger direkte på gudmenneskets person og verk.** I Bibelens sentrum står Sønnens selvhengivende kjærlighet i den lidende Messias. Hans død er alles løsepenge (el gjenløsning) og eneste grunn til frifinnelse hos Gud. Mt 20:28, 1 Tim 2:6. Gjennom ham lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i hans trofaste kjærlighet, og med denne kjennskap setter vi all vår lit til Kristus alene, vår hellighet og rettferdighet for Gud. Da må overtro og spekulasjon vike for troens begrunnelse i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamente (jf magi, teisme, islam, New Age, osv).
6. **Kirkens bekjennelse i alle former er en lovprisning til verdens skaper og gjenløser,** som har gitt seg til kjenne i Jesus fra Nasaret, «den levende Guds Sønn», Mt 16:17.
7. **Luthers forklaringer i Lille Katekisme tar hensyn til barnets fatteevne.** Språkbruken er konkret-anskuelig. Forklaringen til andre trosartikkel beskriver bildet av gudmennesket Kristus i hans lidende lydighet og i hans seierrike oppstandelse. Med ham til gave gjenreiser han det tapte gudsbilde og skaper det nye menneske i samsvar med Guds gode skapervilje. Denne gaverettferdighet er den formende kraft i katekismens struktur og utforming.
8. **Guds nådige sinnelag er årsaken** til denne «pedagogikk» (el oppseding). Evangeliet åpenbarer Guds rettferdighet uten forbehold om noen vår kvalifikasjon. Hensikten er markert i forklaringen med et «**for at**». Tit 2:14 – *for å fri oss ut av all urettferdighet og rense oss så vi kan være han eget folk, som med iver gjør gode gjerninger*. Åpenbaringsordets Gud utøver denne peda-

gogikk i et jeg-du-forhold på nådepaktens grunn, gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død (3:4-8).

9. **Jesus-historien går forut for undervisningen om dens mening.** «Hva er det?» Barnet spør om meningen med Jesus-historien. En forklaring i samsvar med Jesu undervisning forteller *hvem* Jesus er, *hva* han har gjort og *hvorfor*. *Fremgangsmåten* i denne pedagogikk tar hensyn til barns fatteevne. Etter bibelhistorie og bibelord skal innholdet følge, trolig i tiårsalderen og senere. Da handler det om å fordype seg i kirkens gudgitte tro og dens begrunnelse i Guds løfter oppfylt i Jesu person og verk. Her kommer katekismeforklaringen oss til hjelp gjennom livet.
10. **Jesus-beretningen danner motstykket til Adam i syndefallsberetningen** (Rom 5:12ff). Jesu person og verk er *sentrum* i Guds skapelse og gjenløsning, og kilden til gudskunnskap og gudssamfunn i tid og evighet.
11. Luthers forklaringer til denne artikkel ligger tett på **åpenbaringsordets sakralspråk** (jf Dan 9:24, Rom 3:21ff. Karakteristiske ord og begreper retter oppmerksomheten mot kristentroens *sentrum*: Syndenes forlatelse på grunn av Kristi lidende lydighet. Denne tilregning for Kristi skyld åpenbarer Guds nådige sinnelag, for at hver den som tror, skal "leve av tro" med barnerett hos Gud (Rom 1:17, 8:15, Ef 2:9).
12. Den som vet å skjelne mellom lov og evangelium i Kristi død, oppfatter "akslingen" som katekismen dreier seg om (R Eckstein 1959 (4), 8). Alt i katekismen er innordnet «Jesus Kristus og ham korsfestet» (1 Kor 2:2). Han er Den Hellige og Rettferdige» (Apg 3:14) som medbestemmer partenes sammenstilling, indre struktur og ordbruken – like fra Det første bud til spørsmålet om en verdig mottagelse av alterets sakrament.
13. **Evangeliet kunngjør ingen teori**, men Jesu persons hemmelighet og Guds verk i hans lidelse, død og oppstandelse. Ved evangeliet skaper Gud troen, som anvender Kristi fortjeneste, enhver på seg selv: - "han er min HERRE". Denne tillitsfulle tro er Abrahams tro. Han trodde Gud, og det ble regnet ham til rettferdighet (1 Mos 15:6, Rom 4:3). Grunnteksten sier ikke at Gud tilregnet ham sin rettferdighet «fordi» Abraham trodde. Ikke noe bibelsted sier at troen er årsaken til vår frifinnelse hos Gud. Kristentroen er ingen tro på troen (eller en annen dyd).
14. **Luthers forklaring fremstiller Guds godhet for sin egen skyld**, stilt fram i Jesu lidende lydighet. Gjennom ham lærer vi Gud å kjenne som er eneste årsak til syndenes forlatelse og barneretten hos Gud (Mt 5:3, Rom 8:1-3 osv). Kristi lidende lydighet utelukker andre frelsesgrunner. Den oppstandne Kristus er troens rettferdighet og Guds kraft, virksom ved troen i døptes liv.
15. **Andre trosartikkel peker ut over seg selv til Helligåndens gjerning.** Den er indirekte markert med ordene om *hensikten* med Guds fullbrakte frelsesverk. Gud vil ha sitt verk trodd i verden og gjenreise det tapte gudsbilde. Med Kristus til gave, blir hensikten oppfylt i livet med ham til eksempel.

Til bibelarbeid om frelsens faktum: Sal 32:1f, Jes 53:6, 9, 11f. Joh 3:14f, 1 Joh 3:5, Rom 5:19, 2 Kor 5:19-21, Kol 1:19f, 2:9f, 1 Pet 2:22, osv.

Om frelsen tilegnet ved tro uten lovgjerninger: Rom 3:24f, 8:3, Gal 3:13, osv.

16. Luthers forklaring lar oss **anvende troens årsak** – enhver på seg selv. Årsaken omfatter Guds Sønnns lidende lydighet fra unnfangelse til død. Det har Gud stadfestet på endegyldig vis med Jesu oppstandelse fra de døde, slik «Skriftene» har sagt. Jesu undervisning i «Moses og Profetene» om sin person og sitt verk er med andre ord evig sannhet: Jesus fra Nasaret er Guds Messias - sann Gud og sant menneske, verdens Frelser.
17. Troen **istemmer** Guds vitnesbyrd, tilber Faderen ved Sønnen og i Den Hellige Ånd. Uten dette gjensvar i *vår* lidelse og død, står vi til ansvar for Gud med våre forskrudde idèer om Gud og vår frelse (herlighetsteologi). Men hvordan kan Guds vitnesbyrd i Jesus-historien bli den nyskapende kraft i våre livshistorier? Svaret gis i den tredje trosartikkel - om Helliggjørelsen.
18. Luthers forklaring til andre trosartikkel kan brukes som **veikart** under bibellesningen, når bibelord bevitner Kristi person og verk, og hva hensikten er. Forklaringen fremstiller i korthet den rett utlagte Skrift fra den Herre, Kristus Jesus, marlert med STORE bokstaver. Da er forutsetningen at man kan lese, motta undervisning og grunne på ordene. Søker vi fast føde, har vi glede av bibelstudium og bekjennelsesskriftene, især Filip Melanchtons lojale og emnente bevisførsel i *Apologien artikkel 4*.
19. Forklaringen til andre trosartikkel lar oss betrakte Guds skapelse og gjenløsning i **påskeperspektivet**. Vi ser Guds handlende allmakt og trofasthet gjennom frelseshistorien. Vi ser hvor underfull Guds frelsesplan og føremåte er i en dennesidig, jordisk historie. Vi ser i nåtid den oppstandne Kristus, virksom til stede med ytre, jordiske midler, og ser Helligånden komme oss til hjelp og redning med den kommende verden og Kristi synlige gjenkomst for øye. Ved dåpen og troen er vi hver for oss involvert i Guds frelsesplan.

Fra bekjennelsesskriftene:

I Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden er Kristi *person og verk* det tema som gjennomstrømmer høyst ulike emner. *Eksempler:* Arvesynden i FC art 1. - Dåp og nattverd i Store Katekisme. - Rettferdiggjørelsen i Apol 4 og FC 3. - Guds evige forutviten og utvelgelsen i FC 11.

Andre trosartikkel gjelder "*hovedstykket i evangeliet*" (CA 28:52) - læren om rettferdiggjørelsen ved tro. Begrunnelsen er Sønnens lovoppfyllelse i Jesu tjenerskikkelse. "*Fra denne artikkel kan man ikke vike /.../ av denne artikkel avhenger alt hva vi lever og lærer mot paven, djevelen og verden. Dette må vi være fullvisse om og ikke tvile. Ellers er alt tapt...*", SA B 1:4f (Jes 53:5f, Rom 3:23-26, 28, 4:25, Joh 1:29).

Ingenting er sikrere i kirken, enn at man får *syndenes forlatelse av nåde for Kristi skyld*, Apol 20:2 (Apg 10:43). Denne artikkel gir den engstelige samvittighet varig trøst og rett kjennskap til rikdommen i Kristi nåde. Hvor denne artikkel bevares ren, bevares kristenheten ren, uten sekter (Luther). FC SD 3:6, jf Apol 4:2-4.

Ingenting må skygge for Kristi velgjerning, nøklemakten og troens rettferdighet. Det er høyst *nødvendig* at alle kristne vet hvordan man får syndenes forlatelse, ikke på grunn av anger eller gjort gjerning, men *ved troen* på syndenes forlatelse for Kristi skyld. Apol 12:10 og 59.

Ingen kan forkynne evangeliet uten denne artikkels bibelske begrunnelse. "*Hele vår frelse og salighet har sin grunn i den, og den er så rik og omfattende at vi alltid har nok å lære av den*". SK Troen 33.

Til bibelstudium: Om korset

Sett med jødens øyne, er korset uttrykk for Guds forbannelse – og intet annet, Gal 3:13. Men sett i lys av GT, er det en halv sannhet.

- **Jesu korsdød** er uttrykk for Guds nidkjærhet for sitt verk.

Rom 1:16, 3:24f, 1 Joh 2:2, 1 Kor 1:18.

Av fri vilje, og for vår frelses skyld, var Sønnen lydige til døden på korset, Fil 2:6-8. Der var *Guds nidkjærhet innordnet Guds kjærlighet* til en fallen verden, fiendtlig mot Gud, Åp 21:1-4. Kristus er vår fred mellom Gud og oss, Ef 2:14-16, jf 1:10, Kol 1:20.

- **Den kristnes skjulte status** er barneretten hos Gud ved dåpen og troen, Joh 1:12f, Gal 3:26, Rom 8:17. Denne status er skjult i en ringe skikkelse, 1 Pet 4:1.

- **Troens kamp i forsakelser.**

Guds fiendemakter vil herske i den døptes liv, Rom 6:2ff, 1 Pet 2:24. - *Djevelen*: Rom 7:4, Gal 2:19f. - *Verden*: Mt 10:25, Gal 6:14. - *Kjødet*: Mt 10:37-39, 16:24, Lk 14:26f, Gal 5:24, Rom 6:6.

- **Bekjennelseskamp** medfører mange slags forsakelser:

Materielle goder, Mt 19:21f, Lk 14:33, 1 Kor 7:30.

Fornuftsvisdom, Mt 11:25f.

Ytre fred, Mt 10:34, Lk 12:51.

Ære og berømmelse, Mt 5:11, 1 Pet 4:14.

Vennskap i familieband, Mt 10:35-37, Lk 12:52f.

Kjødets laster og begjær, Gal 5:24, Kol 3:5, Rom 6:6.

- **Gud legger korset på**, 1 Pet 3:17, men gjør også byrden lett.

Den som unndrar seg korset i Kristi etterfølgelse, tar avstand fra evangeliet og Kristi herlighet, Lk 14:25, 35. Gud vet hvilke prøvelser som gagnar den kristne og han gir kraft til å bære dem, 1 Kor 10:3, 13. Det selvpålagte kors tilhører gjerningshelgener og djevelens martyrer (Luther).

Lovens anklager og trusler forsterker erfaringen av egen svakhet, Klag 5:20, Sal 13:2, Job 30:21.

Lovens anklager røver alle holdepunkter for troen, og mange faller fra, Lk 8:13.

Guds ord viser oss til Guds visdom - "Kristus Jesus og ham korsfestet", 1 Kor 2:2. Når Kristus-bekjennelsen medfører "kors og trengsel", vitner Åndens *ytre* vitnesbyrd (ved Kristi ord) om vår tilhørighet, 1 Pet 4:14, Mt 5:12.

Kristi oppstandelse viser vei til målet hos Gud, Rom 8:17, 2 Tess 1:5-7, 2 Kor 4:7f. Korset bringer bud om gleden hos Gud, Mt 5:12, Lk 6:23, Apg 5:41, 16:25.

Den dømte har mottatt kallet, Rom 6:5. Med kors og trengsel stadfester Gud sitt kall og de troendes barnekår hos Gud, Rom 8:12-17, Gal 4:6, Heb 12:6-10, 1 Kor 11:32.

- **Korsets mål og mening.**

Korset er ett av midlene Gud bruker for å dra sine til seg, Apg 14:22, 2 Kor 4:17.

Gud kan bruke *arvesyndens* kraft i de troende, Rom 7:15, 24. Gud ydmyker dem, 2 Kor 12:7, og viser dem at hans nåde er nok, 2 Kor 12:8f.

Gud øver deres tro og styrker den, 1 Pet 1:6f, og driver dem til bønn, især 5. bønn i HERRENS Bønn, Sal 18:7, Jes 26:16.

Gud dør syndemennesket, Rom 6:6, 1 Pet 4:1, og lærer dem å vende blikket mot Guds fullendte rike (herlighetsriket), 2 Kor 4:16-18.

Når troen øves i korsets skole, gjør Gud oss til oppmuntrende forbilder for hverandre, 2 Kor 1:6, 1 Tess 1:6f.

- **Kristus og ham korsfestet” vitner om en forsonet Gud.**

Evangeliet virker den tro som mottar Kristus til gave, så et menneske kan vite seg godtatt og elsket av Gud, tross arvesyndens kraft i sitt indre, Rom 5:5, 8, 7:21ff, 8:1-4.

Gud tilregner meg Kristi lydighet, som lar meg seire, om så midt i døden! *Eksempel*: David, Sal 13:1, 6.

Troens strid er kronet med Kristi seier. Kristi kors er Guds kirkes seiersmerke gjennom endetidens trengsler, 1 Joh 5:4f. Rom 8:37, 1 Kor 15:57. Åp 2:7, 11, 17, 26, jf 3:5, 21, 14:4, 21:7.

Åndens *indre* vitnesbyrd stadfester evangeliet, og gir kraft til å bære korset med håp om *nådelønn* hos Gud, Rom 8:8, Kol 3:3ff, Mt 5:12.

Fra bekjennesskriftene – om korset:

CA: Uten troen, kan ikke mennesket tåle korset, 21:37. Definisjon, samme 26:31-32.

Apologien: Den Hellige Ånd undertrykker og dør kjødet, 4:167, 170. Korset oppdrar de troende, men er ikke alltid straff for synd, 12:151-152. Korset vil gjøre oss lydige, 16:45-48.

Prøvelsen for evangeliets skyld hører med til den nye pakts offer, 24:30. De hører sammen - bekjennelse, lidelse og takksigelse, 24:25, 38. Korset er et takkoffer, når de forsonede holder ut, 24:67.

Anfektelsen kan regnes med til sakramentene (har Guds bud og løfte), 13:17.

Korset er Guds *fremmede* verk med Guds *egentlige* gjerning som mål, 12:158-161.

Kristi rike er skjult under korset, 7/8:18.

Store Katekisme: De som setter sin lit til Gud, har sorg og nød, se Budene, 42, 197. Det velsignede kors følger Guds ord, se Fadervår, 65

Konkordieformelen: Adam skal korsfestes, SD 4:19. Korset former de utvalgte i Kristi bilde, 11:45-49.

Del 1: Jesu Kristi person

Den kristne tro er **Abrahams tro** - Messias-troen i den gamle pakt. Forskjellen beror på forholdet løfte og oppfyllelse. Gud har oppfylt Messias-løftene i Kristus Jesus.

Inkarnasjonen (in carne = i kjød) handler hverken om Guds forvandling til et menneske eller om Guds nærvær i Jesu "selvbevissthet". Inkarnasjonen handler om det største under av alle: *Foreningen av guddomsnatur og menneskenatur i Jesu, Guds Sønnens person da han ble unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Maria's morsliv.*

Sønnens fornedrelse i Jesu tjenerskikkelse er forutsetningen for Guds forsoningsverk og den rettferdighet som evangeliet åpenbarer uten lovgjerninger. Fil 2:7, Rom 1:16f. Denne forening er en evig forening. Faderens enbårne Sønn fra evighet er i forening med vår menneskenatur alles bror og Guds slakede Lam ved Faderens nådeside.

Jesu oppstandelse fra de døde er Guds endegyldige eviggyldige vitnesbyrd om Jesu persons hemmelighet og forsoningsverket fullført i Jesu død på korset. Mennesket er utelukket fra frelsens årsak. Lik Kristus-bekjennelsen er også Guds frelsesverk gitt fra himmelen (Mt 16). Kirkens tro er Guds tro, gitt videre til kirken i og med apostelordets lære fra Skriftens Herre og kirkens Lærer, Jesus Kristus.

I Det gamle testamente ser vi hvordan troen på Guds lovede Messias blir stadig tydeligere, og etter mange århundrer oppfylt i en bevitnet Jesus-historie.

Gjennom kirkens historie foregår en *bekjennelseskamp* like fra Jesu oppgjør med fariséernes tradisjonalisme og sadduséernes fornuftstro. Allerede i aposteltiden ble kirkens Kristus-bekjennelse utsatt for stadig nye mot-bekjennelser tilpasset dominerende idéer i samtiden. Falske apostler hevdet at de formidlet det egentlige evangelium, nedfelt i skrifter fra Jesu innerste krets. Noe lignende skjer når man under skinn av bibel- og bekjennelsestroskap vil fremstille «kjernen» i evangeliet. Sviket gjelder Guds kirkes fremtreden som apostolatets kirke, trofast mot det apostoliske ord under skiftende forhold.

Kirkens trosforsvar i de første århundrer medførte tekniske termer eller språkmarkører. De signaliserer den rett utlagte Skrift fra dens Herre og verger Guds tro mot villfarelser.

OM JESU NAVN OG MESSIAS-TITTEL

Den historiske Jesus har lært kirken å lese Det gamle testamente som vitnesbyrd om ham, Joh 5:39. Leser vi **Guds NAVN**, leser vi det som en åpenbaring av Guds skjulte nærvær i Herren Jesus. Hans undervisning i Det gamle testamentes skrifter forutsetter at apostlene og senere embetsutøvere er fortrolig med Jesu undervisning. Lk 24:44-47. Joh 3:10. Selvkloke tolkninger er uttrykk for uforstand, Lk 24:25.

Gjennom hele Bibelen formidler Guds NAVN det mysterium som Gud **er**. Jesus bærer Guds utsigelige NAVN og utilgjengelige vesen. Han er annerledes og enestående blant

menneskene. Gud har gitt ham NAVNET ”over alle navn”, Fil 2:9 (HERREN/Jahve), og til ingen annen, jf Jes 45:14ff.

NAVNET er gitt ham *fra evighet*: ”Den enbårne Sønn, som er i Faderens skjød, han har åpenbart ham”, Joh 1:18. Når det er tale om de ”hemmeligheter” (el mysterier) som evangeliet åpenbarer, er det alltid tale om en *virkelighet* fra ”begynnelsen” – forut for skapelsen. I Det gamle testamente vitner ”alt” om Sønnen, Lk 24:27f.

Denne indre sammenheng i Gud og hans verk har kristne bevitnet like fra urmenigheten i Jerusalem. Et karakteristisk uttrykk er bruken av *Salmenes Bok*. I likhet med de Messias-troende i den gamle pakt, er Salmenes Bok de kristnes bønnebok fra slekt til slekt, Sal 145:4. Vi følger Jesu lese måte, gjenkjenner ham, og gjenfinder oss selv.

Hovedkilder: Hugo Odeberg, Sverre Aalen.

389 **Hvorfor kalles Gjenløseren JESUS?**

HAN GJØR HVA NAVNET BETYR: ”HERREN FRELSER”.

Mt 1:21 – Hun skal føde en sønn, og du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder. Apg 4:12 – Det fins ikke frelse i noen annen, for det er ikke gitt menneskene noe annet navn under himmelen, ved hvilket vi skal bli frelst. Joh 17:6a – Jeg har åpenbart ditt Navn for de mennesker som du har tatt ut av verden og gitt meg.

Navnet ”Jesus” kommer av ”Jeshua” eller Josva. Det var han – og ikke Moses, som førte Guds folk over Jordan og inn i det lovede land (Jos 3).

Til bibelstudium: Om frelse

Jesus er Frelseren, og derfor frelser han, Lk 2:11, 30. Han er Guds svar på syndens nød – vår avmakt under syndens og dødens og djevelens makt, 1 Mos 3:14ff. Vi lærer Jesu person å kjenne av hans ord og gjerninger, 1 Joh 4:14.

Mennesket i syndens vold:

Syndens *virkning* er folkenes forderv, Ord 14:34. Den fariseiske blindhet består i menneskets trang til egen rettferdighet.

Eksemplet Saulus, Apg 7:57, 8:1-4. Jf Fil 3:4-8, Rom 7:8.

Mennesket i dødens vold:

Sal 90:5-8, Heb 9:27. - Jesus er frelsen fra døden: 2 Tim 1:10, Joh 11:25, 14:19.

Eksempler: Enkens sønn i Nain, Lk 7:11-17. - Jairus’ datter, Lk 8:41f, 49ff. - Lazarus, Joh 11.

Mennesket i djevelens vold:

Fristelsen til frafall fra Gud og hans vilje. Jesus frelser fra Guds motstander, Heb 4:15, 1 Joh 3:8, Jak 4:7f, Ef 6:12.

Bønnens betydning, Mk 9:29 (Mt 17:21). Den rette rustning, Ef 6:13ff.

Eksempler: Syndefallet, 1 Mos 3. - Jesu fristelse i ørkenen, Mt 4:1-11. - Spotterne ved Jesu kors, Mt 27:39-44. - Peters fall i øversteprestens forgård, Mt 26:35 og 69ff. Jf Peters ord, 16:21-23 og hans formaning til årvåkenhet, 1 Pet 5:8.

Guds tilsynekomst (epifani) i Jesu skikkelse bringer frelsen fra Guds vredes dom over Guds fiendemakter synd og død og djevel. Dette viste Jesus i handling, da han løste mennesker fra deres synder, Lk 5:20, 19:9f, 23:43, Joh 8:11. Jf Guds nidkjærhet for sitt verk, Gal 6:7.

Jesu person og Faderen er ett, Joh 10:30. Han er Guds rene offerlam, kommet for å ta bort verdens synder, Joh 1:29. Lk 19:10, Mt 9:10-13.

Den oppstandne Jesus opprettet løse- og bindemaktens embete: Joh 20:23, Mt 16:19, 18:18. Vi står alle til ansvar for Gud og skal gjøre regnskap for ham på Dommens dag, Mt 12:36.

Fra bekjennelsesskriftene:

Skriften *"holder fram Kristus alene som midler, forsoningsmiddel, øversteprest og talsmann for oss"*, CA 21:2.

Å bli frelst, det er *"å bli forløst fra synd, død og djevel, og komme inn i Kristi rike og leve med ham i evighet"*, SK Dåpen, 25 (se forkl 2 trosart).

390 **Hvorfor er Gjenløseren KRISTUS (gresk Xristos)?**

HAN ER "DEN SALVEDE", DET VIL SI GUDS LOVEDE MESSIAS - PÅ HEBRAISK "MASHIACH". HAN ER I UENDELIG MENING SALVET MED DEN HELLIGE ÅND TIL SIN GJENLØSERGJERNING.

Sal 45:7 – Derfor har Gud, din Gud, salvet deg med gledens olje framfor dine frender. Av myrra, aloë og kassia dufter hele ditt skrud. Joh 3:34 – Den som Gud har sendt, taler Guds ord. Gud gir ikke Ånden etter mål. Apg 10:38 – Gud har salvet Jesus fra Nasaret med Den Hellige Ånd og kraft, han som gikk omkring og gjorde vel og helbredet alle dem som var i djevelens vold, for Gud var med ham.

I den gamle pakt helte man salveolje over den man innsatte noen i embetet som prest, profet eller konge. Salvingen var det ytre tegn på Guds kall til gjerningen, for ingen kunne innsette seg selv.

391 **Hvorfor er Jesus Kristus enestående blant mennesker?**

HAN ER SANN GUD, FØDT AV FADEREN FRA EVIGHET, OG SANT MENNESKE, FØDT AV JOMFRU MARIA, SÅ AT GUD OG MENNESKE ER FORENT I SØNNENS PERSON.

Lk 2:11 – i dag er Frelseren født dere, og han er Kristus, HERREN, i Davids stad. Kol 2:9 – i ham bor Guddommens hele fylde legemlig. Joh 1:14 – Ordet ble menneske og tok sin bolig iblant oss, og vi så hans herlighet som den enbårne Sønns herlighet av Faderen, og han var full av nåde og sannhet.

Til bibelstudium: Kristus-bekjennelsens begrunnelse og kilde³

Johannes stadfester hva Matteus forteller om Kristus-bekjennelsens opphav i himmelen og dens begrunnelse i Jesu skriftundervisning (**skriftbevis**). Joh 6:68.

Johannes viser hvordan *Jesus fulgte jødernes årskalender, og dermed knyttet undervisningen om seg selv til historiske hendelser i Israels historie (typologibevis)*. En gruppe JEG ER-utsagn knytter til påskefesten, løvhyttfesten og tempelinnvielsesfesten, og viser til fyllden i tittelen *"Guds Sønn"*. Kirken bruker denne tittel uavhengig av mytisk bakgrunn (jf Nicenum).

Påskefesten:

Gud kjente Moses "åsyn til åsyn", 5 Mos 34:10, men Moses fikk kun se Gud "bakfra", 2 Mos 33:23. Jesus har "vist oss hvem Faderen er", ikke direkte, men gjennom Jesu tjenerskikkelse, Joh 1:18. Også vi er henvist til å se Gud «bakfra». Vi

³ Hovedkilde: Ratzinger 2008, 143-182, 16-222).

ser Guds forsoning med verden i en korsfestet Kristus, og ser i Skriften Guds kjærlighet, større enn hans nidkjærhet, opphøyd på korset. Joh 3:15f, 14:8f.

Jesus er *det sanne* (virkelige) *påskelam*, Joh 12:1 (2 Mos 12), det vil si Guds rene Lam, som ble slaktet samtidig med jødernes påskelam, 19:31, også Jesus ble slaktet uten at et ben ble brukket, 19:36.

Jesus er *det sanne tempel*, Joh 2:21, (jf Mt 26:61, Mk 14:58. 1 Kor 3:16, 2 Kor 6:16, Ef 1:23, Kol 1:24. o fl).

Jesus er *det sanne brød*, Joh 6:4, 26 (2 Mos 16:4, Sal 104). Han erstatter ikke brød fra jorden, men trådte fram som brødet fra himmelen av evighetsbetydning for menneskene. Han var utsendt av Faderen for å oppfylle Loven og gi sitt kjød og blod til "liv for verden", Joh 6:51. Den som spiser eller drikker (dvs tror) Guds gave, har evig liv, v 28, 33, 35. Både gaven og troen er Guds suverene verk, v 44 (12:32).

Løvhyttefesten:

Jesus er *kilden* med "levende vann", Joh 7:38f (2 Mos 17:17, jf 4:4, 6:35, 7:38. 19:34. Til bakgrunnen i Israels historie, se Jes 12:3, Sak 13:1,14:8, Joel 3:1, Esek 47:1-12.

Jesu overga den himmelske lære til de utvalgte tolv, som overga den til kirken fra begynnelsen, jf Joh 1:8, Åp 22:1f. Jesus er kilden til liv i overflod - evig liv, Joh 10:10, og kilden til livsutfoldelse i fullkommen glede, 16:24. Jf Åp 22:1.

Beslektede JEG ER-bilder er oppstandelsen, veien, livet, sannheten, vintreet. Han kom til denne jord – og kommer stadig – med den virkelighet som bildene beskriver. Han er eksempelvis Veien - Guds vei - til menneskene, så den som lærer ham å kjenne, har Sannheten og Livet, Joh 14:6, 17:3.

Tempelinnvielsesfesten (Hanukka):

Jesus er *den gode Hyrde*, dvs hyrdekongen i egen person, som hans folk hører og tilhører, kjenner og følger, Joh 10:3f, 22, 27 (Sal 23, Esek 34:13:14-16).

Han på sin side har oppfylt Faderens vilje i alle deler, da han ga sitt liv for saue- ne, Joh 10:14f (Sak 13:7), 17:24, 19:30. Jf Mt 3:15, 5:17f.

Tilhørigheten Hyrde - hjord er gjensidig. Hjorden vet at den er dyrt kjøpt, Åp 5:9, 14:4. Jf Mt 20:28, 1 Pet 1:19, 1 Kor 6:20, 7:23, Gal 3:13, 1 Tim 2:6.

Den gjennomstungne Kristus (Joh 19:37) er "*døren*" (el porten) inn til godene i Guds rike, Joh 10:7, 12:10f, 13:1, jf Mt 26:31.

Guds folk er hjorden som følger ham gjennom verdens trengsler og dødens natt, for i ham har de allerede liv i overflod, Joh 10:10 (Sal 23:1, 7), jf Åp 21:1f.

Ukefesten/Pinse - "En jødisk høytid", Joh 5:1

Da Jesus første gang talte offentlig i Jerusalem, stadfestet han sin Guddoms person med helbredelsen av den lamme. Tilhørerne hørte røsten fra den brennende tornebusk, kommet i kjøtt og blod, 2 Mos 3:14.

Mange JEG ER-utsagn fins uten tilknytning til festkalenderen: Verdens lys, Joh 8:12. - Døren, 10:9. - Oppstandelsen og livet, 11:25. - Veien, Sannheten og Livet, 14:6 o fl.

Jesus er *det sanne vintre* (d sanne vin), Joh 2:1-11, 15:1-9. Jf 1 Mos 49:11, Høys 2:15, 7:13, Jes 5:1-7, Sal 80:9-20. Han er vingårdseierens sønn, Mk 12:1-12.

Vingårdens historie er ikke slutt med Jesu korsdød, men begynnelsen til den nye pakts gudsfolk, Joh 11:52. Begynnelsen var varslet i den gamle pakt, Sal 118:22f.

Jesus fremstod som *det sanne tempel*, kommet i kjøtt og blod. Det skulle rives ned og legges øde, men oppstå på den tredje dag, Joh 2:19-22.

Gjenklangen av disse Jesus-ord fins mange steder i Nytestamentet, t eks den levende hjørnesteinen i kirkens grunnvoll, Ef 2:20ff, 1 Pet 2:6.

Den nye pakts gudsfolk er den Kristus-virkelighet, hvor Ånden «bor» i de troendes legemer, 1 Kor 3:16. Derfor må Guds velsignede folk og kirke renses ved omvendelse og tro, for til sist å gå inn i Faderens rike, som er beredt dem fra evighet av, Mt 25:34, jf Joh 5:26, 6:40 (jf Ef 1:3-6).

Eksempler uten billedbruk:

(1) *Arrestasjonen* av Jesus langfredagsnatten, Joh 18:1-6. Jesus ga seg til kjenne med Guds eget Navn: "JEG ER", og flokken "vek de tilbake og falt til jorden", v 6. Jf Mal 3:2 – *Hvem kan stå når han lar seg se?* Jesus viste sin Guddoms makt i svakhet, da han overga seg frivillig i synderes hender, Joh 10:18, jf 14:31, 1 Kor 1:25.

(2) *Jesu svar til jødene*, Joh 8:58 - Amen, amen sier jeg dere: JEG ER før Abraham ble til. – Personen som svarer, er Den Evige.

Kirkens Kristus-bekjennelse stadfester Guds ord om Jesu person og verk i en *bevitnet* historie: Jesus er HERREN, som led, døde og oppstod "for vår frelses skyld" (Nicenum)! Rom 1:1-5, 10:9, 1 Kor 12:3, 2 Kor 4:5, Kol 2:6, Fil 2:11.

392 **Hvilke Jesus-portretter møter vi i evangeliene?**

HISTORIENS JESUS - GUDS LIDENDE KRISTUS "SLIK SKRIFTENE HAR SAGT" (1 KOR 15:3).

Illustrasjon: Joh 5:31ff: Jesus sier om "Skriftene" at de "vitner om meg", v 39. Og om Mosebøkene: "for om meg skrev han", v 46. Til forskjell fra andre undergjørere er Jesu undergjøringer *tegn som viser hvem han er*, v 36. De bevitner hva Faderen selv "har vitnet om meg" (i Loven og Profetene), at det er sant, v 37 (jf 32). Sønnen, som er Bibelens Herre, er selv underordnet Faderens vitnesbyrd om Sønnen.

Evangeliene stadfester Jesu undervisning for dem som kjente ham først. Apostelen Paulus var avhengig av deres beretninger (Apg 9:18-22, 26:15-18, 1 Kor 15:1-8, jf 11:23 o a). Jesus utrustet sine utvalgte apostler med Den Helige Ånd til å formidle den himmelske lære med den rett utlagte Skrift. Andre Jesus-bilder er vantroens fantasitegninger, den gang og til alle tider.

393 **Hvordan kom disiplene til tro på Kristus Jesus?**

VED Å HØRE JESU UTLEGGELSE AV DET GAMLE TESTAMENTE.

Joh 17:8 – De ord som du ga meg, har jeg gitt dem, og de har tatt imot dem og virkelig kommet til innsikt om at jeg er utgått fra deg, og de tror at du har sendt meg. (Jf v 6, 14, 17, 20)

Under Jesu jordeliv var disiplenes tro for svak til å tåle vitnesbyrdet om en fornedret Messias. De forstod ikke at han skulle lide, dø og oppstå, "slik Skriftene har sagt". Først da den oppstandne Jesus underviste dem, trodde de alt som stod om ham "hos Moses og Profetene", Lk 24:25-31.

Eksempel: Johannes Døperen sendte disiplene sine til Jesus for at de skulle høre Jesu undervisning, bli øyenvitner til Jesu gjerninger og tro at han er Guds lovede Messias, Mt 11:1-6.

394 **Hvorfor brukte ikke Jesus Messias-tittelen om seg selv?**

JESUS VILLE IKKE BLI FORVEKSLT MED FALSKE MESSIAS-FORVENTNINGER.

Joh 18:36-37 – Mitt rike er ikke av denne verden. /.../ jeg er konge. Til dette er jeg født og til dette er jeg kommet til verden, at jeg skal vitne for sannheten. Hver den som er av sannheten, hører min røst.

Jesus var Guds enbårne Sønn og kongen i *Guds rike*, virksomt tilstede i hans tjenerskikkelse. Gud fullbyrdet sin forsoning med verden i Jesu død på korset, og stadfestet sitt fullbrakte verk med Jesu oppstandelse fra de døde, slik Gud hadde lovt. Men folket ventet ingen lidende Messias, men håpet Jesus var Messias-kongen som skulle forløse Israel (Lk 24:2).

Anm. Mt 16:16ff. Etter lang tids undervisning i Skriftene, stilte Jesus det avgjørende spørsmål til de tolv, og på deres vegne svarte Peter med Kristus-bekjennelsen *fra Faderen*.

Straks forbød Jesus strengt at de ikke skulle gjøre dette kjent, v 20 (jf 17:9), og fortsatte sin utleggelse av Skriftene om en *lidende* Messias, v 21 (korsteologi). Da protesterte Peter og refset ham, v 22. En lidende og korsfestet Messias er for jødene et anstøt, 1 Kor 1:23, jf Apg 7:52-54.

Til bibellesning:

Falske Messias-forventninger vitner om menneskers lengsler og behov. De var den gang uttrykk for frihetslengsel og framgangsteologi.

Jesus forledet ingen til å slutte seg til ham på falske premisser, Joh 6:1-15. Bare to ganger ga han til kjenne at han var den lovede Messias: Første gang *i handling* med sitt inntog i Jerusalem på Palmesøndagen, Mt 21:1-9, jf Sak 9:9. Andre gang med *ord* under forhørene for Det høye råd og landshøvdingen Pilatus, Mt 26:63f, Joh 18:33-37.

395 **Hva var årsaken til apostlenes frimodig bekjennelse?**

(1) **DE VAR ØYENVITNER TIL DEN OPPSTANDNE JESUS OG LÆRT AV HAM.**

(2) **KRISTUS GA DEM FORSTAND TIL Å LESE HVA "MOSES OG PROFETENE" VITNET OM HANS LIDELSE, DØD OG OPPSTANDELSE: DEN KORSEFESTEDE OG OPPSTANDNE KRISTUS ER GUDS UNDERFULLE VITNE OM SIN ALLMAKT OG TROFASTHET, OG HANS UTLEGGELSE AV "SKRIFTENE" ER GUDS EVIGE SANNHET.**

(3) **OG KRISTUS** UTRUSTET DEM MED **DEN HELLIGE ÅND** TIL SIN GJERNING - Å GI VIDERE TIL KIRKEN KRISTI LÆRE FRA FADEREN, OG MED LÆREN LEGGE GRUNNVOLL I DEN NYE PAKT.

Apg 2:36 – Derfor skal hele Israels hus vite for visst, at denne Jesus som dere har korsfestet, har Gud gjort både til HERREN og til Messias. Jf 3:19f. 5:42 - De holdt ikke opp med å undervise daglig i templet og hjemme, og å forkynne evangeliet om at Jesus er Messias. Ef 2:20 – (Kirken) oppbygget på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.

Den Hellige Ånd la dem Kristi ord i munnen og stadfestet læren med undergjerninger, slik Jesus hadde lovt (Mk 16:17f). Derfor er apostelordets lære fra Skriftens Herre vår eneste grunn til frimodighet for den levende Gud.

Eksempler:

Etter møtet med den Oppstandne, vitnet *Saulus* (Paulus) med skriftbevis for jødene i Damaskus, "at Jesus er Messias", Apg 9:22. – Paulus forkynte det evangelium som han hadde mottatt "ved en åpenbaring av Kristus Jesus", Gal 1:12. Jf 1 Kor 11:23, Ef 3:3. «De andre» apostlene formidlet samme evangelium, 1 Kor 15:1-11. – *Apollos* "gjendrev jødene offentlig med stor kraft og beviste med Skriftene at Jesus er Messias", Apg 18:28.

396 Er det riktig å bruke "Kristus" som egennavn i stedet for Jesus?

JA. I NYTESTAMENTET ER KRISTUS-TITTELEN SIDESTILT MED EGENNAVNEN.

Gal 3:27 – Dere, så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus (jf 1 Kor 12:3 – Jesus er Herre). Heb 9:14 – hvor meget mer skal da ikke Kristi blod /.../ rense vår samvittighet fra døde gjerninger (jf 1 Joh 1:9 – Jesu, hans Sønnns blod).

Sier vi "Kristus" om Jesus, bekjenner vi at Jesus er Kristus – Guds lovede Messias - og ingen annen.

Fra bekjennesskriftene. Om Kristi herlighet el ære:

Kristi herlighet og ære trer ikke fram med gjerninger eller ved å stole på angeren eller kjærligheten, men med løftet om syndenes forlatelse og rettferdigheten som mottas ved tro. Apol 4:285, FC Ep 3:10, SD 3:30.

Gjerningsrettferdighet (el egenrettferdighet krenker og røver Kristi ære, Apol 12:75, Tr 44-48. Slik blir evangeliet tilintetgjort og begravd. Apol 4:18, 81, 120f.

Denne krenkelse skjer på flere måter:

- Med læren om menneskets vilje og evne til å samarbeide med Gud om frelsen. CA 2:3, Apol 2:10, 4:146, 156f, SA C 1:11.
- Med læren om tro formet av kjærlighet. Apol 4:221.
- Med gjerninger som fortjener Guds tiltivelse. Apol 4:157, 209, 213f, 269, 20:4.
- Med (menneskelige) overleveringer. CA 27:3f, 28:36, Apol 12:145.
- Med selvvalgte seremonier. Apol 15:9, 18 (jf Islam).
- Med misbruk av messen (HERRENS Nattverd). CA 24:21-29, Apol 26:98.
- Med bønn til hellige (helgener). Apol 21:14, 31, SA B 2:26.

OM SØNNENS OPPTAGELSE AV MENNESKENATUREN

«- unnfanget ved Den Hellige Ånd...» Dette hovedunder er likeså absolutt som virkningene er omfattende. Underet omfatter frelsesverket (frifinnelsen), fornyelsen (helligjørelsen) og skaperverkets gjenløsning (Åp 21:1).

Jesus utla **Det gamle testamentes vitnesbyrd** om ham. Med undergjerninger handlet han som Gud og bevitnet hvem «JEG ER». Det endegyldige vitnesbyrd er Jesu legemlige oppstandelse (1 Kor 15:3, 20). *Guds Jesus-vitnesbyrd* begrunner kirkens tro.

Den liberale teologi-tradisjon skiller mellom "den historiske Jesus" og "kirkens Jesus". Med dette skille får Konkordiebokens bekjennelser status som aktverdige minnesmerker om den tids kristendomssyn. Den gyldighet de har i kraft av apostelordets lære fra Jesus, blir underkjent. Konservativ fremstillinger fins med reservasjoner i tidens smak. Et felles trekk lar Nytestamentet formidle tids- og kulturbestemte Jesus-budskap, blitt til som sosiale produkt av Jesus-bevegelser etter øyenvitnenes tid. Den liberale tolkningstradisjon presenterer spekulative Jesus-historier og gjør Nytestamentets skrifter til en samling motstridende menighetsteologier. Ubegripelig blir *kontinuiteten* i apostlenes læreformidling fra Jesus, til sist avsluttet med apostelen Johannes' død tidlig på 90-tallet.

Nytestamentets skrifter formidler kirkens Jesus-tradisjon gjennom to generasjoner. Like fra urmenigheten i Jerusalem holdt de fast ved «apostlenes lære» fra Jesus (Apg 2:42, jf v 22-32). Siden Lukas gjorde bruk av skrevne beretninger, må nedskrivningen ha begynt kort tid etter Pinsedagen og ha fortsatt lenge før de siste Jesus-disipler og øyenvitner til den Oppstandne var døde.

På *Pinsedagen* fremstod kirken som den nye pakts gudsfolk, slik Gud hadde lovt. Like fra begynnelsen fremstod Guds kirke (ekklesia) forent i Kristus-bekjennelsen, gitt fra himmelen (Mt 16), og med de handlinger som den oppstandne hadde befalt: Det apostoliske prekenembete, løse- og bindemakten, dåpen til Jesu død og Herrens nattverd, innstiftet i den natt han ble forrådt. Til forskjell fra alle kollektivtradis – alle med en uklar etableringsfase, fremstod Guds kirke på Pinsedagen med de grunnleggende kjennetegn. Alt var gjort klart fra den Oppstandnes side, for ved dem er han hos sine venner, virksom i den forsamlede menighet hvor som helst dømte holder alle hans befaling.

En uklar overgangsfase fins ikke. Ryktespredning i dølgsmål var motstandernes strategi (jf Joh 18:20f, Apg 26:26). Deres bruk i nåtid bevitner den oppstandne Jesus, virksom i den forsamlede menighet, slik han lovte.

Blant øyenvitnene står *Jesu utvalgte apostler* i en særstilling. Evangelistene *Matteus* og *Johannes* hadde selv hørt og sett hva Jesus sa og gjorde. *Markus* skrev ned hva Peter fortalte. Johannes supplerte dem i skarp kontrast til spekulasjoner (gnosis) om den egentlige Jesus (1 Joh 1:1, 1 Joh 1:1-5). *Lukas* skrev ned Jesus-disiplenes erindringer (Lk 1:2, Apg 1:1-4). Evangelistenes Jesus-beretninger er informative og vil bli tatt på alvor som historisk dokumentasjon til kirkens Kristus-bekjennelse, begrunnet i Jesu utleggelse av Det gamle testamentes skrifter – om sin persons hemmelighet og det verk han var utsendt for å utføre.

Lik den første generasjons kristne, er mennesker i ettertid henvist til den bevitnede Jesus-historie. Vi står i samme posisjon. Det er gjennom det apostoliske ord vi lærer den eneste sanne Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet og trofasthet, og ha evig liv i ham. **Joh 10:38** – *Da skal dere skjønne og innse at Faderen er i meg og jeg i Faderen.*

397 Hva er Jesu persons hemmelighet?

SVAR: DEN ER HANS GUDDOMSNATUR OG MENNESKENATUR FORENET I DEN ENBÅRNE SØNNENS PERSON, SÅ HVER AV DEM ER DELAKTIG I DEN ANDRES EGENSKAPER.

Joh 1:1 – I begynnelsen var Ordet og Ordet var hos Gud og Ordet var Gud. V 14 – Ordet ble kjødt og tok bolig iblant oss, og vi så hans herlighet som den enbårne Sønnens herlighet av Faderen, og han var full av nåde og sannhet. Joh 14:6, 9, jf 10:30.

Når vi leser hva Guds Sønn erfarte i sitt jordeliv, handler teksten om de erfaringer han gjorde ifølge sin menneskenatur. Slik har den rett-troende kirke alltid lest Bibelen uten å komme i konflikt med Jesu undervisning.

Jer 23:5f - Se, dager skal komme, sier HERREN, da jeg vil la stå fram for David en rettferdig spire, og han skal regjere som konge og gå fram med visdom og gjøre rett og rettferdighet i landet.

Jes 9:5 – et barn blir oss født, en sønn blir oss gitt, og på hans skuldre skal herredømmet hvile, og hans navn skal være: Underfull i råd, Veldig Gud, Evig Fader, Fredsfyrste.

Mt 16:13, 16 – Hvem sier menneskene at Menneskesønnen er? /.../ (Peter) "Du er Kristus, den levende Guds Sønn." Apg 3:15 – Livets fyrste drepte de. Kol 2:9 – i ham bor hele guddommens fylde legemlig. 1 Joh 1:7 – Om vi vandrer i lyset, liksom han er i lyset, da har vi samfunn med hverandre, og Jesu, Guds Sønn's blod, renses oss fra all synd.

398 Hvilken person er "Sønnen"?

HAN ER DEN ANDRE PERSON I GUDS TREENHET, "FØDT AV FADEREN FRA EVIGHET".

Sal 2:7b – Du er min Sønn, jeg har født deg i dag. Mik 5:1f – Men du Betlehem, Efrata, som er liten til å være med blant Judas tusener! Av deg skal det utgå for meg en som skal være hersker over Israel, og *hans utgang er fra fordum, fra evighets dager*. Derfor skal han overgi dem inntil den tid da hun som skal føde, har født.

Eksempler: Engelen's ord til jomfru Maria, Lk 1:30-33. - Faderens ord ved Jesu dåp, Mt 3:13-17, og på Tabor berg, Mt 17:5, 2 Pet 1:17. - Peters bekjennelse på vegne av de tolv, Mt 16:16.

Jesu selvbennevnelse, Mt 11:25-27, 28:19, Mk 13:32, 14:55-64, Lk 2:49, Joh 3:16, 18. - Mennesker bekreftet indirekte Jesu hemmelighet ved å bruke selvbennevnelsen om ham, Mk 15: 39.

Anm. «Sønnen», «Guds Sønn»

Disse titler er i Nytestamentet brukt få ganger utenom evangeliene: Heb 1:2, 8, 3:6, 5:8, 7:28. 1 Kor 15:28. De markerer ulike perspektiv.

Tittelen «*Sønnen*» viser til inkarnasjonen og den guddommelige vesenshet. Med denne tittel markerte Jesus sitt opphav og sin sendelse. Benevnelsen forekommer oftest i Johannes-evangeliet, og noen ganger i Johannes-brevene når inkarnasjonen er tema. Unntakskarakter har det messianske jubelrop i Mt 11:25f, Lk 10:21f.

Tittelen "*Guds Sønn*" er en *messiansk kongetittel*. Den markerer Jesu Kristi posisjon som *kongen* i Guds evige rike – himmelriket. Da er perspektivet Jesu oppstandelse og himmelfart, og hans posisjon som kirkens Herre i nåtid og verdens Dommer på den ytterste dag.

Til bibelstudium:

Sal 8:3, 7-9. 147:15-18. Jf Hag 1:9, 11 og Mt 21:13 (mitt hus), 23:38.

Jesu ble anklaget for å ha *gjort seg selv* til Guds Sønn, Joh 18:36f. Jf Sal 2, 5 Mos 27:26 og Gal 3:10.

Jesus Kristus - Sønnen i Jesu tjenerskikkelse

Israels oppdrag – å være "Guds tjener", siktet fram mot Kristus. Da Sønnen ble menneske i Jesu skikkelse, ble Guds frelsesløfter virkeliggjort i Sønnens tjenerskikkelse, lydighet til døden på korsete. Sal 2:2ff, 89:20ff.

Faderen i Guds treenhet er kilden til Sønne-tittelen brukt om Jesus. Med undergjæringer stadfestet Jesus sin vesenshet med Faderen og sin lære fra ham. I hans lidende lydighet ble Guds frelsesløfter oppfylt på en foregripende måte. Faderen stadfestet denne enhet da han oppreiste Jesus fra de døde. Mt 16:16, Rom 1:4, Apg 9:20.

Til bibelstudium i GT: Sal 8:6f, 110:1, 7, Jon 2:1, 11, Hos 6:2f, osv. I NT: Mt 10:22, Joh 3:31, 10:17f, 17:1f, 5. Apg 2:24-28, 33-36. Ef 1:3, 20f. Heb 1:2-4, 2:1-10, osv.

Guds virksomme ord lar oss vite hvem Jesus er og har gjort, Mt 16:17, Joh 6:69, Apg 9:3-6, 17f. 2 Kor 4:4-6.

Hele *Guds fylde* bor i Jesus Kristus, Kol 1:19, og ved dåpen og troen er vi delaktig i den, Joh 1:16, Ef 3:19, 4:11, Kol 2:10.

Jesu undergjerninger var ikke bevis som kan etterprøves. De var Guds *tegn*: Mt 12:24, 26:65, 28:12, Lk 24:11, Joh 20:24ff. De stadfestet Jesu persons hemmelighet og oppdrag. Guds endegyldige og eviggyldige tegn er «Jona-tegnet», Jesu oppstandelse fra de døde, Mt 12:39, 16:4.

Jesu utvalgte apostler var Jesu *delegater og øyenvitner* til den oppstandne Jesus. Utrustet på Pinsedagen med Åndens gaver mer enn andre kristne, kunne de gi den himmelske lære videre til kirken. Jesus ga dem marsjordren «å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk», Lk 24:47.

Den oppstandne Jesus var virksom med sin kraft i prekenembetets gjerning. Med undergjerninger stadfestet apostlene evangeliets sannhet, slik Jesus hadde lovt, Mk 16:15ff. På lignende vis hadde Faderen stadfestet Jesu person og verk med proklamasjonene under Jesu dåp, Mt 3:17, og på forklarelsens berg, Mt 17:5.

Lik Herrens utvalgte apostler skal også deres etterfølgere i prekenembetet forvalte «Guds hemmeligheter» slik han befalte, 1 Kor 4:1f. Jf pastoralbrevene.

Fra bekjennesskriftene:

Kristus er den andre person i Den Hellige Treenhet, NC, Athanasianum 3ff.

Han er Guds ene, evige Sønn, SK Troen 29. Født, ikke skapt, NC, Athan 21. Han er Ordet, Apol 3. Alt er til og består ved ham, NC.

Kristus er den enbårne Sønnen, som er i Faderens favn, samme 11:67, jf Apol 27:13. Han er den evige sannhet og visdom, og den allmektige Gud, samme SD 7:43, 47. Han er "Guds rettferdighet", som gjenspeiler Faderens kjærlighet og nåde, SK Troen 65.

Hele Treenheten – Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd, henviser menneskene til Kristus, som den "livets bok" hvor vi skal søke Faderens evige utvelgelse, FC SD 11:66.

Gud har uttømt seg helt og fullt i Jesus Kristus, SK Troen 26. Han er Gud og frelser, FC SD 7:89, vår skaper og gjeløser, samme 44, 47.

Kristus bor ved troen i de utvalgte og virker den iboende rettferdighet, som følger etter troens rettferdighet, FC SD 3:2, 54.

399 **Hvordan ble Sønnen "sant menneske"?**

SØNNEN BLE UNNFANGET AV DEN HELLIGE ÅND I JOMFRU MARIAS MORSLIV – ET UNDER SOM OVERGÅR SKAPELSEN.

Jes 7:14 – Derfor skal HERREN selv gi dere et tegn: Se, en jomfru skal bli med barn, hun skal føde en sønn og gi ham navnet *Immanuel* (= Gud er med el hos oss). Mt 1:20, 22f – Josef, Davids sønn! Frykt ikke for å ta Maria, din hustru, hjem til deg. Det som er unnfanget i henne, er av Den Hellige Ånd. /.../ Alt dette er skjedd for at det skal gå i oppfyllelse som er sagt av HERREN

ved profeten, som sa: "Se, jomfruen skal bli fruktsommelig og føde en sønn, og de skal gi ham navnet Immanuel." Gal 4:4 – da tiden var fullbyrdet, utsendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven. Joh 1:14 – Ordet ble kjød og tok bolig i blant oss. 1 Joh 5:20c – Han er den sanne Gud og evig liv. 1 Tim 2:5 – Det er én Gud, én er også midler mellom Gud og mennesker, et menneske, Kristus Jesus. Kol 2:9 – I ham bor Guddommens hele fylde legemlig.

Eksempel: Lk 1:26-38. Merk engelen Gabriels ord, v 35: "Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også *det hellige som blir født, kalles Guds Sønn.*"

Jf *Immanuel*, Jes 7:14. Det hebraiske "El" brukes kun om en som selv er Gud. Tegner et ikke jomfrufødselen, men *barnet* som Maria fødte. Slik har den allmektige Gud valgt å åpenbare sitt komme blant menneskene.

Anm. Josef

Josef var "trolovet" med Maria, Mt 1:18. Jf Lk 2:5 – *sin trolovede som ventet barn*. Det er en misforståelse at Jesus ble født utenfor ekteskap. I samsvar med semittisk retts-tradisjon, hadde foreldrene på begge sider inngått en juridisk bindende avtale (el ekteskapskontrakt). I Mt 1:25 står det at "Josef tok sin *hustru* til seg". Bryllupet og fullbyrdelsen i ektesengen gjenstod.

I Danmark-Norge ble "trolovelse" gjort juridisk bindende i 1799. Etter trolovelsen fulgte vigselen og fullbyrdelsen. Brudgommens "ja" medførte *juridisk* farskap for barn som bruden eventuelt hadde fra før.

400 Hvorfor bekjenner vi at Jesus Kristus er "sann Gud"?

JESUS OPPTRÅDTE MED GUDS NAVN, EGENSKAPER OG GJERNINGER, OG GJORDE KRAV PÅ SAMME ÆRE OG TILBEDELSE SOM FADEREN. DETTE STADFESTET GUD DA HAN OPPREISTE JESUS FRA DE DØDE PÅ DEN TREDJE DAG, SLIK HAN HADDE LOVT.

Mt 1:23 – Se, en jomfru skal bli fruktsommelig og føde en sønn, og han skal kalles **Immanuel**. Det betyr: Gud med oss (Jes 7:14, 8:8, 10). Lk 2:11 – I dag er Frelseren født dere, og han er Kristus, **HERREN**, i Davids stad. (Se tema *Jesu navn og titler*.) 2 Pet 1:17 – "Denne er min elskede Sønn. I ham har jeg velbehag.

- Jesus opptrådte **med Guds navn:**

Joh 6:41 - JEG ER det brød som er kommet ned fra himmelen (v 48, 51). 8:12 – JEG ER verdens lys (v 18). 8:25 – BEGYNNELSEN, som jeg også er (v 28, 58). 10:9 – JEG ER døren. Osv

- Jesus opptrådte **med Guds egenskaper:**

Joh 1:1f – I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. Han jorden /.../ jeg er med dere alle dager inntil verdens ende (Joh 1:3). Joh 21:17b – Herre, du vet alt. 11:25f – JEG ER oppstandelsen og livet (jf 10:17f). Mt 7:29 – han forkynte som en som har makt, og ikke som deres skriftlærde.

- Jesus opptrådte **med Guds gjerninger:**

Lk 8:25 – De ble forskrekket og undret seg og sa til hverandre: "Hvem er han som befaler over vindene og vannet, og de lyder ham?" (Mt 8:23-27) Mt 9:6b - Menneskesønnen har makt på jorden til å forlate synder. Joh 5:27 – Faderen har også gitt ham makt til å holde dom, etter som han er Menneskesønnen. 15:26 – Når Hjelperen kommer, som jeg skal sende dere fra Faderen,

Sannhetens Ånd som utgår fra Faderen, da skal han vitne om meg. 16:7 – om jeg ikke går bort, kommer ikke Hjelperen til dere. Men når jeg går bort, skal jeg sende ham til dere.

Eksempler på tegnhandlinger (el preken i handling): Jesus gjorde vann til vin, Joh 2:1-11, oppvekket Lasarus fra de døde, Joh 11:38-44, oppvekket enkens sønn, Lk 7:11-16, demonstrerte sin makt over onde ånder, Mk 5:1-20, helbredet den lamme, Lk 5:17-26, osv.

- **Gud stadfestet Jesu person og verk da han oppreiste Jesus fra de døde:**

Mt 28:6f – Kom og se stedet der han lå! Skynd dere å gå til hans disipler og si til dem at han er oppstanden fra de døde! Rom 1:4 – med kraft bevist å være Guds Sønn etter hellighetens Ånd ved oppstandelsen fra de døde, Kristus Jesus vår Herre. 1 Kor 15:3f – Kristus er død for våre synder, slik Skriftene har sagt. Han ble begravet og er oppstanden på den tredje dag, slik Skriftene har sagt.

- **Derfor blir Kristus æret og tilbedt som sann Gud:**

Joh 5:22f – alt har han overlatt til Sønnen, for at alle skal ære Sønnen slik de ærer Faderen. Den som ikke ærer Sønnen ærer ikke Faderen, som har sendt ham. 20:28 – Da svarte Tomas: "Min HERRE og min Gud." 1 Joh 5:20b – (Kristus Jesus) er den sanne Gud og evig liv. Kol 1:17 – Han er før alt, og alt består ved ham. Rom 9:5 – Kristus etter kjødet. Han er Gud over alle ting, velsignet i evighet, amen. Heb 1:3a – Han er hans (Guds) herlighets gjenskinn og hans vesens avbilde og bærer alt med sitt kraftige ord. 13:8 – Jesus Kristus er den samme i går, i dag og i evighet.

Til bibelstudium: Kristi åpenbaring (epifànea):

Eksempler frå GT: 2 Mos 24:17. Ord 8:22f, Høys 5:9f. Mt:12:40. Sal 69:5. Jona 1:12, 15, 3:8, 10, 4:2. Jes 53:5f (Sal 40:13), 11:10. Sal 16:10. Dan 9:24-27.

Eksempler fra NT: Rom 15:9, 11. Apg 15:14-17 (Am 9:11f), 26:18 (Jes 35:5, 42:6f, 60:1).

Ordet åpenbaring brukt om *Kristi frelsesverk*: 2 Tim 1:10, 3:4, Tit 2:13. Brukt om *Kristi gjenkomst i herlighet*, 2 Tess 2:8, Tit 2:13f.

Dan 9:24-27 – *Derfor skal du vite og forstå at fra befalingen går ut om å gjenreise og bygge opp igjen Jerusalem, inntil Messias, Fyrsten, kommer, skal det være sju uker og sekkito uker...* Det siktes her til samme person i v 26: "Den Salvede" som "utryddes", er den kommende Messias/Kristus og hans soningsdød.

Teksten knytter til den befaling som perserkongen Artaxerxes ga år 457 f Kr i hans 7. regjeringsår (Esra 7:7). Befalingen ble iverksatt høsten samme år (Esra 7:12-26). Deretter skulle Messias komme om 69 uker (7 + 62 uker), dvs etter 483 år. En dag = ett år (Esek 4:6).

År 27 e Kr ble Jesus døpt av Døperen Johannes i Jordan og salvet med Den Hellige Ånd (Lk 3:21f, Apg 10:38). Jesus døde midt i uke 70, samtidig som forhenget i templet revnet (Mt 27:50f) og offerhandlingene opphørte.

401 **Hvorfor bekjenner vi at Jesus Kristus er "sant menneske"?**

HAN BLE KALT MENNESKE, HADDE LEGEME OG SJEL LIK MENNESKET, OG HAN GJORDE DET SOM ER TYPISK FOR MENNESKET.

Gal 4:4 – født av kvinne, født under loven. Rom 1:3 – av Davids ætt etter kjødet. Heb 2:14a – Siden nå barna har del i kjøtt og blod, blev også han delaktig i det på lignende vis, for at han ved

døden skulle ta makten fra ham som hadde døden i sin vold, nemlig djevelen. Tit 2:5 – Gud er èn, og èn er midleren mellom Gud og mennesker, et menneske, Kristus Jesus.

Lk 2:12 – Dere skal finne et barn, svøpt og lagt i en krybbe. 2:40 – barnet vokste opp og ble alt sterkere og fylt med visdom, og Guds nåde var med ham. Mt 4:2 – Da han hadde fastet i førti dager og førti netter, ble han til sist hungrig. Mk 4:38 – han selv lå og sov på en pute bak i båten. Joh 11:35 – Jesus gråt. 19:28b – Jeg tørster. Han led, Sal 22:1f, 14-17, 24.

Mt 26:2 – to dager heretter er det påske, og Menneskesønnen skal da bli utlevert til å korsfestes. Mt 26:38 – Min sjel er dypt bedrøvet inntil døden. Han døde og blev begravet, Mk 15:37, 44-46. Lk 24:39 – Se på mine hender og føtter, at det er jeg selv! Ta på meg og se! En ånd har jo ikke kjøtt og ben, som jeg har. Apg 17:31b – han skal dømme verden med rettferdighet ved en mann som han har bestemt...

402 **Hvorfor måtte Gjenløseren være «sant menneske»?**

MENNESKE MÅTTE HAN VÆRE FOR Å GÅ INN UNDER LOVEN, OPPFYLLE DEN OG LIDE OG DØ SOM ALLES STEDFORTREDER. LIKSOM MENNESKET ADAM - OG ALLE MED HAM, HADDE BRUTT GUDS LOV OG FALT I SYND, SÅ MÅTTE ET MENNESKE – KRISTUS, OPPFYLLE LOVEN I ALLES STED OG VÆRE VERDENS SYNDEBÆRER.

Gal 4:4f – I tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av kvinne, født under loven, for å kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnerett. Joh 8:46 – Hvem av dere kan overbevise meg om synd? Heb 2:14 – Etter som barna har del i kjøtt og blod, ble også han delaktig i det på lignende vis, for at han ved døden skulle ta makten fra ham som hadde døden i sin vold, nemlig djevelen. 19:5 – Se, mennesket (Adam). 2 Kor 5:15f - èn er død for alle, derfor er de alle døde. Og han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og stod opp for dem.

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin Sønn i syndig kjøds lignelse, for syndens skyld, og fordømte synden i kjødet. 5:18f – Liksom fordømmelse kom over alle mennesker på grunn av den enes synd, så kom også rettferdiggjørelse til liv over alle mennesker ved den enes rettferdiggjørelsesdom. /.../ så skulle de mange stå som rettferdige på grunn av den enes lydighet. Heb 4:15 – (Vi har en øversteprest) som er fristet i alt i likhet med oss, men uten synd.

Til bibelstudium:

Sal 22. 40:9, 13. 69:5, 22. Jes 50:5f, 53:4, 7.

Joh 19:11, 2 Kor 2:7f, Åp 13:8, Rom 3:26.

403 **Hvorfor måtte Gjenløseren være sann Gud?**

SANN GUD MÅTTE HAN VÆRE FOR MED SIN LIDELSE OG DØD FULLSTENDIG OG I ALLES STED FORSONE VERDENS SYNDER, BORTTA LOVENS FORBANNELSE OG BESEIRE DØDEN, DJEVELEN OG HELVETMAKTENE.

Sal 49:7f – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud den løsesum som kreves. For dyr er løsepenge for hans liv og kan ikke betales til evig tid. Mk 10:45 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange (= alle). Mt 26:28 – Dette er mitt blod, paktens blod, som blir utgytt for de mange til syndenes forlatelse. (Apg 20:28b) Joh 1:28 – (Johannes Døperen) Se der Guds Lam som bærer verdens synder.

1 Kor 2:8 – de korsfestet herlighetens Herre. 2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser og har betrodd oss forsoningens ord. Heb 5:8f – Skjønt han var Sønn, lærte han lydighet av det han led. Og da han var fullendt,

ble han for alle dem som lyder ham, årsak til evig frelse. 9:12b – (han har) med sitt eget blod, en gang for alle gått inn i helligdommen og vunnet en evig forløsning. 13:20b – ved en evig pakts blod. Ef 2:14a – Han er vår fred.

Syndebærer var han like fra unnfangelsen i Jomfru Marias morsliv. Bare gudmennesket kunne frambære seg selv til et eviggyldig syndoffer.

Guds *kjærlighet* er selvhengivende kjærlighet. Med sin lidende lydighet har Sønnen oppfylt all rettferdighet (Mt 3:15), og kjøpt alle fri fra Guds vrededom over synden. Dette har Gud gjort til frelse for hver den som tror.

Fra bekjennelsesskriftene:

”Lar jeg meg overtale til å tro at bare denne menneskenatur har lidd for meg, da blir Kristus virkelig en dårlig frelser, ja, en slik en som selv trenger en frelser”, FC SD 8:40. Alleösis er djevelens bedrag, samme 8:21, 38, 40.

Athanasianum, 35: ”For likesom den fornuftige sjel og kjødet er ett menneske, således utgjør Gud og menneske èn Kristus”. CA 3.

Guds Sønn har lidd for oss, etter sin menneskenatures egenskaper, som han opptok i enhet med sin Guddoms person. Slik kunne han lide og bli vår øversteprest for å forsone oss med Gud, FC SD Ep 8:14.

404 **Er det to personer i Kristus Jesus?**

NEI. LIKE FRA UNNFANGELSEN ER GUDDOMMENS NATUR OG MENNESKENATUREN ER **FORENET I SØNNENS PERSON**. SIN GUDDOMSNATUR HAR JESUS FRA FADEREN, SIN MENNESKENATUR FRA JOMFRU MARIA.

1 Kor 2:7f – vi taler Guds hemmelige visdom, den skjulte, som Gud før alle tider har forutbestemt til vår herlighet. Den har ingen av makthaverne i denne tidsalder kjent til. Hadde de kjent til den, da hadde de ikke korsfestet herlighetens Herre. Kol 1:26 – Denne hemmelighet som har vært skjult fra tidsaldrenes og slektenes begynnelse, er nå blitt åpenbart for hans hellige. 2:9 – I ham bor Guddommens hele fylde legemlig. 1 Joh 1:7b – Jesu, hans Sønnens blod, renses oss fra all synd. Rom 5:10a - vi ble forsonet med Gud ved hans Sønnens død. 1 Tim 3:16 – Stor er gudsfryktens hemmelighet: Gud åpenbart i kjødet, erklært rettferdig ved Ånden, sett av englene, forkynt blant hedningene, trodd i verden og opptatt i herlighet. 1 Pet 1:12b – Også englene lengter etter å betrakte dette evangelium (v 11: om Kristi lidelser og herligheten deretter).

Sønnen er **gudmennesket Kristus** i tjenerskikkelsen. Han lærte med myndighet fra Faderen, gjorde undere, led, døde og oppstod fra graven. Det skjedde hver gang med den egenskap som tilhører hver av naturene. Utelukket var menneskers medvirkning (1 Tim 6:3-5)

Denne forening er Guds hemmelighet (mysterion) fra evighet, og den består i evighet. Hver av naturene bevarer sine egenskaper uten sammenblanding, samtidig som hver av naturene er delaktig i den andres egenskaper ved Sønnens person som forener dem.

Anm. Nestorianisme (*Nestorius*, d c 451). Se sp 312 (innl), 321, 450.

Så kalles en form for ombyttingslære (dobbel bokholderi). Man *skiller* Jesu «jeg» fra Sønnens «jeg», når det passer, eller *innordner* Jesus Sønnens person, når det passer.

Slik unngår man å forkynne at Maria var *gudfødelse*, at *Gud* led og døde på korset, at *Gud* ble lagt i graven og oppstod på den tredje dag. Og slik unngår man at Kristi legemes og blods sakrament er *Sønnens* legeme og blod. Nestorianismens Jesus har i stedet status som Guds *redskap* i frelsesverket. En karakteristisk språkblomst er «Gud og Jesus».

Historisk sett er *Ulrich Zwingli* (d 1531) nestorianismens formidler og fornyer innen den såkalte "evangeliske" protestantisme (el reformerte kristenhet). Fra ham stammer den bibellesning som setter inn *Jesu person* når ordene sier at Sønnen led, døde og oppstod etter sin menneskenatur. I klartekst: Det som sies om den ene natur, blir tilskrevet den person som synes passende, samtidig som man utelukker den andre natur. Denne form for bibellesning formidler det nestorianske skille mellom to personer – Gud og Jesus, og praktiserer det doble bokholderi med ombytting personene alt etter som det passer fornuften (*alleösis*, av gresk *allos* = en annen).

Videre *erstattet* Zwingli den *personale* forening med den *mystiske* forening (*unio mystica*). Han innskrenket forsoningsverket til *Jesu person*, og lærte at han nå er i Guds himmel, fjernt fra oss. Her anvendte Zwingli den *filosofiske* grunnsetning som medbestemmer lære og liv i reformert kristendom: *Det endelige kan ikke romme det uendelige* (*finitum non hapax infinitum*).

Uten den *personale* forening (inkarnasjonen) kan ikke den *oppstandne* Jesus være til stede, virksom i den forsamlede menighet. Følgelig kan heller ikke Den Hellige Ånd være den suverene som skaper troen i dem som hører *Kristi* ord.

Konsekvent nok, må reformert kristendom utelukke Guds universelle nåde og lære en betinget nå, *innskrenket* til dem som *føler* forsoningen (el Jesus) i hjertet. Likeså må Kristi legemes og blods sakrament være *innskrenket* til kvalifiserte nattverdgjester.

Karakteristisk er den autoritære bibelbruk etter innfallsmetoden, og den suggestive retorikk med appeller til tilhørerne om "overgivelse", "standpunkt for Jesus" osv, og vise dette på den foreskrevne måte.

Denne *loviske* åndelighet forkynner en *annen* Kristus enn gudmennesket Jesus, som i sin lidende lydighet var lovens oppfyller og alles stedfortreder. Den samme åndelighet forkynner et *annet* evangelium enn han som i nåtid er nærværende og virksom med sitt skapende ord over framsatt brød og vin.

En annen ånd er virksom i reformerte tradisjoner, hvor menneskets medvirkning til sin frelse står i sentrum. Illustrerende er de sakssvarende uttrykk i møteritualer og møtelokalets interiør. De befester en forvrengt og forfalsket kristendom, gjennomsyret av skeptisisme og fariseisk overtro på menneskets evner og muligheter for Gud.

Til bibelstudium:

Allerede som barn i mors liv var han HERREN Gud, Lk 1:43.

Han hadde opptatt menneskenaturen i forening med sin guddomsnatur, Lk 1:35, Heb 2:14. Joh 1:14, 4:2f, Gal 4:4. Kristi menneskenatur er Guds Sønnens legeme, Kol 2:9. Denne forening fremholder bibeltekstene som en kjensgjerning – uten spekulasjon.

Kristi syndfrihet

Den tilhører Guds inngripen i historien, og innebærer at Kristus var *uten menneskenes arveskyld*, Rom 5:18f.

Kristi syndfrihet er en bevitnet kjensgjerning, Jes 53:9, Lk 135, Joh 8:46, 1 Pet 1:19, 2:22, Heb 4:15, 7:26 osv.

Kristi menneskenatur har aldri eksistert som selvstendig person, men alltid *i forening med Sønnens guddomsnatur*, og dermed opphøyet over Lov og skyld, Mt 12:8.

Kristi syndfrihet var *nødvendig* for hans gjerning som Guds syndebærer i alles sted, Heb 7:26f, 1 Pet 1:19.

I **Sal 69:6** bekjenner han verdens synd og skyld. Jf Jes 63:6, Mt 26:26, 37f, 27:46, 2 Kor 5:21.

Med syndfrihet følger *udødelighet*. Sønnen Kristus Jesus *døde etter sin menneskenatur*, fordi han ville dø synderes død i menneskenes sted, Joh 10:18. Slik ga han seg selv som løsepenge for alle, Mt 20:28, 1 Tim 2:6, og betalte vår syndeskyld, 1 Kor 15:2.

Kristus har ikke båret egne skrøpeligheter, men menneskenes synder. I sin død fikk han smake Guds vredesdom over verdens synder. Sønnens lidende lydighet etter sin menneskenatur ga lidelsen uendelig verdi, Mt 20:28, 1 Tim 2:6. Apg 20:28b, Heb 1:5, 10:10, 14. 1 Kor 6:20, 7:23. Gal 3:13. 1 Pet 1:18f, Åp 5:9, osv.

OM JESU TITTEL «HERREN»

405 Hva er "urevangeliet" (el protoevangeliet)?

SVAR: DET FØRSTE BIBELSTED SOM VISER AT JESUS ER GUD – HERREN.

1 Mos 3:15 - Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom din ætt og hennes ætt. **HAN** skal knuse ditt hode, og du skal knuse **HANS** hæl.

Stedet viser til en mannsperson med Guds vesen og egenskaper, for sant menneske er han etter sin mor. Med handlende allmakt skal han fullbyrde dommen over Guds fiende - djevelen.

Andre eksempler:

Jer 23:5f. Hans navn skal være "*HERREN, vår rettferdighet*".

Jes 9:6f. Han "*skal kalles*" med en rekke gudsnavn. Det er en hebraisk uttrykksmåte som betyr at han *skal være* Gud.

Jes 7:14. Navnet og jomfruen. (1) Det er *Navnet* som er tegnet, og ikke "jomfru" (på hebraisk egtl "ung, ugift kvinne"). Om hun levde etter loven, var hun jomfru, og derfor ble det greske ordet for jomfru valgt i den greske oversettelsen av GT (Septuaginta).

I grunnteksten består navnet *Immanuel* av to ord, som til sammen utgjør en setning: *Immanu El* = Med oss (er) Gud. Setningen sier to ting om den lovede Messias: I Ham er *Gud* en av oss og for oss ganske ufortjent. Jf Heb 2:14a, Rom 8:31f, Sal 91:1f.

(2) Det hører med til Navnet (tegnet) at han er *født av jomfru*, det vil si uten mann. Underet fremheves ved at *jomfruen* gir barnet navn – altså uten mann.

Normalt var dette farens oppgave (jf Sakarias, Lk 1:13, 59-63. Se Maria, v 31, 2:21). Altså: er Gud med oss, født av en jomfru!

Mi 5:1f. Uttrykket "*hun som skal føde*" forutsetter en kunnskap som var kjent, med vekt på "*hans utgang /.../ fra evighets dager*". Det kan bare sies om Gud. Jf Mt 2:1-6.

Anm. Begrepspar av typen "Nåden og Sannheten"

De **sammenfatter** Kristus-åpenbaringens hemmelighet. Uttrykkene varierer, men handler alle om Nåden og Dommen sett i det frelseshistoriske perspektiv: *Nåden* er Guds miskunn, barmhjertighet, godhet, kjærlighet, storhet og herlighet (el ære). *Dommen* er Rettferdigheten, Retten, Nidkjærheten, Strengheten, Vreden, Styrken og Makten.

Begrepsparene er ikke motsetninger, men **korrelater**. Sagt med Hugo Odeberg (min overs): Det er "*ikke slik at barmhjertigheten pruter på rettferdigheten, og nåden avstår fra en del eller hele dommen. Forholdet ligner en vekt med to vektskåler: Jo mer man legger i den ene vektskålen, jo mer må man legge i den andre for å få likevekt. Nå handler det her om guddommelige - det vil si fullkomne gaver. Den fullkomne nåde tilsvarende den fullkomne rettferdighet.*" (H Odeberg, u å 47.) **Eksempel:** Sal 101:1.

Guds velgjerninger i Kristus blir i Nytestamentet beskrevet på samme måte som i Det gamle testamente. **Eksempler:** Kol 1:13f - Han har frelst oss fra mørkets velde og satt oss inn i sin elskede Sønns rike. I ham har vi gjenløsningen, *syndenes forlatelse* (= rettferdigheten fra Gud, Guds rettferdighet). Åp 4:11 - Du, vår Herre og Gud, er verdig til å få æren og prisen og *makten*, for du har skapt alle ting... Mt 28:19 - Meg er gitt all *makt* i himmel og på jord.

Til bibelstudium: Om Guds Navn.

2 Mos 33-34 (spes 33:16ff og 34:5-10).

Navnet "JEG ER" utroper Guds innerste vesen - "*all min godhet*", 33:19. Guds navn er *Barmhjertighet, Nåde, Langmodighet, Stor i Miskunnhet og Trofasthet (el Nåde og Sannhet)*", 34:6. Jf Sal 106:19ff, Nem 9:17, Sal 103:8f.

I den bibelske språkbruk beskriver ordparet «miskunnhet og trofasthet» to sider ved Guds vesen. Vi kan trygt stole på Guds nådige sannhet, at Gud er en forsonet Gud, og alle frikjent for Kristi skyld. Problemet er vantroen som følge av arvesyndens motstand og lovens anklager. Sal 86: Jf Joh 8:12, 32, 12:46, 14:17, 18:37, Mt 5:37, 1 Joh 1:6, 2 Tim 1:8.

Joh 1:1-18: nåde og sannhet

Johannes-prologen munner ut i ordene: "Den enbårne Sønn, som er i Faderens skjød, *han har vist oss hvem han er*" (egtl utlagt ham, med krav på tilhørerens lydighet). Dette gjorde Guds inkarnerte, legemliggjorte Ord (Logos) i Jesu skikkelse, v 14 - og vi så hans herlighet, som den enbårne Sønnens herlighet fra Faderen, full av nåde og sannhet. Jf 2:11, 17:5-8.

V 17: "*Nåden og Sannheten*" er Guds navn, 2 Mos 34:6. De beskriver Ordet, *kommet i kjøtt og blod*. Personen er Sønnen, født av Faderen fra evighet, av samme vesen som Faderen. Guds vesen er her skjult under korset i Jesu ringe skikkelse, men like fullt *en nådig virkelighet å stole på i liv og død*. Slik blir han besunget i Salmene, t eks Sal 40:11f, 86:15, Sal 103:8, 145:8. I Kristus Jesus ser vi mening-

en med våre liv "slik Skriftene har sagt". Finner vi den andre steder, gjør vi meningen til en avgud.

Johannes viser – lik Hebrèerbrevet - til Guds løfter og forbilder i den gamle pakt, og til deres oppfyllelse i Jesus Kristus. Først kom løfter og forbilder som varslet Kristi komme, deretter løftenes oppfyllelse i Kristi person og verk. Men Nåden og Sannheten var "i begynnelsen" og er og blir i evighet.

Joh 1:17 omtaler "*Loven*" som Guds forberedende åpenbaringsord ved Moses. Stedet handler ikke om lovrettferdighet i motsetning til troens rettferdighet. Det er et annet tema, skjønt tingene henger sammen (for i kraft av sin lydighet under loven, er Kristus troens rettferdighet, dvs Sannheten, den nådige sannhet). I samme mening bruker *Paulus* ordet identifiserer evangeliet med "sannheten", 2 Tim 2:18, eller med den visdom som leder til frelse, 3:15f.

Evangeliet kunngjør en *virkelighet* i Jesu person og verk, en virkelighet i historisk-objektiv mening. Denne virkelighet var i begynnelsen (1 Mos 1:1, Joh 1:1) og i "Skriftene" (GT), og en dennesidig, virksom virkelighet i nåtid. Så er "Nåden og Sannheten" HERREN over prekenembetets oppdrag og fullmakter, og HERREN over sannhetens erkjennelse, 1 Tim 4:1-5.

Den makt som Kristus utøver i himmelen og på jorden består i "*himmelrikets nøkler*", makten til å løse og fastholde synder, Mt 9:1-8. Denne makt utøver Kristus gjennom sine medarbeidere i det offentlige prekenembete. Mt 16:16, Joh 20:23. Jf Heb 1:3, 2 Kor 2:10, Heb 1:3.

Å *døpe* er å forlate synden hos den som blir døpt, Apg 2:38, 22:16. Å *preke* er å lære døpte å holde alle *Kristi* befalinger til kirken, så enhver vet å leve i Guds kirke og anvende syndsforlatelsens evangelium på seg selv. Det synlige uttrykk er alterets sakrament mottatt med munnen, til pant på syndenes forlatelse og dermed evig liv. Prekenembetet skal ifølge Kristi løfte finnes på jorden inntil hans synlige gjenkomst, Mt 28:20.

Fra bekjennesskriftene:

Kristus er den evige, uendelige sannhet, visdom, og allmektig Gud, FC SD 7:43, 47.

Kristus-bekjennelsens *begrunnelse* er Guds Ord - den evige Sannhet. Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden stadfester og istemmer Sannheten med Guds ord. Regel og rettesnor 13, jf 2:51.

Den gode Gud brakte sannheten fram i lyset igjen ved dr. Luthers trofaste tjeneste, FC SD Regel og rettesnor 5. Derfor lærer vi med styrke botens andre del - at *vi oppnår syndenes forlatelse ved troen på grunn av Kristi blod og død*, Apol 12:2f.

Vi kan ikke fornekte den sannhet som er så klar og så nødvendig for kirken, Apol innl 16. Kristi kirke er "sannhetens støtte" i kraft av det rene evangelium el "grunnvollen", samme 7/8:20 (1 Tim 3:15, 1 Kor 3:12). Slik bringer hun lærdom til tvilende samvittigheter og besvarer tause lengsler, samme 12:129.

Saken er ikke vår, men Kristi og hans Kirkes sak. Vi har dertil mange tungtveiende grunner til å fremholde saken for dem som er tvunget til å samarbeide med forfølgere av sannheten. Apol 12:90, 27:56.

406 Hvilken medvirkning har Kristus i skapelsen?

FØDT AV FADEREN FRA EVIGHET, VAR KRISTUS "ORDET" OG "VISDOMMEN" I SØNNENS PERSON, SOM GA FADEREN RÅD OG SATTE DEM I VERK.

Sal 2:7 – Du er min Sønn, jeg har født deg i dag. (Mt 17:5, Heb 1:5) 1 Mos 1:26a – Gud sa: La oss gjøre mennesket i vårt bilde, etter vår lignelse. Ord 8:22f, 27, 30, 32 – HERREN skapte meg som sitt første verk, *før sine andre gjerninger* i fordums tid. Fra evighet er jeg blitt til /.../ Da han bygget himmelen, var jeg der /.../ da var jeg *verksmester* hos ham og jeg var hans lyst dag etter dag, jeg lekte alltid for hans åsyn. /.../ Salige er de som følger mine veier. 30:4 (Jf Sal 110:1, Ef 4:8-10)

Joh 1:1-3 – I begynnelsen var Ordet og Ordet var hos Gud og Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Ved ham er alt blitt til, og uten ham er ingenting blitt til av alt det som er blitt til. 17:5b, 24b – den herlighet jeg hadde hos deg før verden var til. /.../ du har elsket meg før verdens grunnvoll.

1 Kor 2:7 – vi taler Guds hemmelige visdom (mysterion), den skjulte, som Gud før tidsaldrene har forutbestemt til vår herlighet. Kol 1:15-17 – Han er den usynlige Guds avbilde, førstefødt før hele skapelsen. Ved ham ble alt skapt i himlene og på jorden, det synlige og det usynlige, troner, herredømmer, makter og myndigheter. Alt er skapt ved ham og til ham. Han er før alt, og alt består ved ham. Mt 28:18 (Jes 42:8, Sal 110:1, 139:6)

Alt består ved Ordet som ble kjødt (Joh 1:14). Midleren ved *skapelsen* var midleren ved *forsoningen*, og skal være midleren ved *nyskapelsen* av himmel og jord. Derfor kalles han HERREN – Kyrios – "Navnet over alle navn", Fil 2:10.

Anm. Sønnens fødsel "fra evighet"

Ordene overstiger den menneskelige fatteevne og sikter til en evig, usynlig fødsel utenfor tidens løp. Sønnen forkynner sin evige fødsel for oss, og den som griper ordene i tro, skal en gang forstå dem. Gud står utenfor tiden. Hos ham er en evig "dag", hvor alt er nærværende og ingenting skjult, 2 Pet 3:8. Det er denne evige dag det siktes til med uttrykket "fra evighet".

Kristus Jesus er etter sin guddomsnatur Guds "*bilde*" el "*avbilde*" (eikon), Rom 8:29, 1 Kor 11:7, 2 Kor 3:18, 4:4, Ef 4:24, osv. Jf Joh 1:1-3. Etter sin manndom er han "*førstefødt framfor enhver skapning*", Kol 1:15, jf 1 Mos 2:18ff.

Ved tro og dåp blir et menneske *opptatt* til barnekår (hyiothesia) hos Gud, Gal 4:5, Ef 1:5. Jf Heb 1:5 (Sal 2:7).

Til bibelstudium: Skaperverkets midler og opprettholder.

1 Mos 1:1, Sal 33:6, Jes 9:6, 55:4. **Kol 1:15-17.**

Jf Mt 28:18. Joh 1:10, 8:25. Rom 11:36, 1 Kor 8:6, Ef 3:8f, Fil 2:10f. Heb 1:2. 1 Pet 3:22. Åp 3:14 (jf 4:11), 4:8b, 21:6 og 22f, 22:13.

Fra bekjennesskriftene:

Etter sin oppstandelse er ikke Kristus lenger i tjenerskikkelsen. Fra da av gjør han ubegrenset bruk av sin Guddoms natur. Han er i nåtid nærværende i skaperverket, ikke bare som Gud, men *også som menneske*. Kristus er èn person med Gud, og derfor utenfor det skapte, like langt som Gud er, og samtidig likeså

dypt nærværende som Gud er. Hvor Gud er i alle skapninger. Det må han også være, for ellers er vår tro falsk. Guds åpenbaringsord stiller fram Sannheten, som overgår all forstand. Hvordan slikt er mulig, er ukjent for oss, og likevel sant. FC Ep 8:16, SD 498:101f.

407 **Hvorfor omtalte Jesus seg som HERREN?**

SVAR: JESUS FREMSTOD SOM SANN GUD, KOMMET FOR Å VISE OSS GUDS INNERSTE HJERTELAG.

2 Mos 3:13-15 – (når Israels barn) spør meg: Hva er hans navn – hva skal jeg da svare dem? Gud sa til Moses: JEG ER DEN JEG ER, og han sa: Så skal du si til Israels barn: "JEG ER" (JHWH) har sendt meg til dere. /.../ HERREN (Jahve), deres fedres Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud, har sendt meg til dere. Jes 43:10f – min tjener som jeg har utvalgt, forat dere skal kjenne og tro meg og forstå at JEG ER han (anu hu). Før meg er ingen gud blitt til, og etter meg skal det ingen komme. JEG, JEG ER HERREN (anu, anu Adonai), og foruten meg er det ingen frelser. 52:5f (jf 35:4a).

Joh 8:23-24b, 28, 58 - Dere er nedenfra, JEG ER ovenfra. Dere er av denne verden, JEG ER ikke av denne verden. Om dere ikke tror at JEG ER han, skal dere dø i deres synder. /.../ Når dere har opphøyet Menneskesønnen, skal dere forstå at JEG ER og at jeg ikke gjør noe av meg selv, men taler slik min Fader har lært meg. /.../JEG ER før Abraham ble til. 17:6a - Jeg har åpenbart ditt Navn for de mennesker som du ga meg fra verden (v 12). Joh 1:18 – Ingen har noen sinne sett Gud. Den enbårne Sønn, som er i Faderens fang, har vist oss hvem han er.

Lk 2:11b – i dag er Frelseren født dere, og han er Kristus, HERREN (Jahve), i Davids by. Mk 6:50b – Vær frimodige! JEG ER. Frykt ikke! Deretter steg han opp i båten til dem og vinden la seg. Men de ble helt ute av seg av skrekk. Lk 5:8 – Gå vekk fra meg, for jeg er et syndig menneske! (Job 9:8, Sal 77:20, Jes 43:16, Mt 14:33)

De fleste jøder avviste ham fordi de vil ha en Messias i *synlig* herlighet. Andre avviste ham fordi de vil ha en gud som *fornuften* godtar (1 Kor 1:22). Dette er kirkesituasjonen i tidens løp på denne jord.

Anm. «JEG ER»

Med ordene fra busken i lys lue, 2 Mos 3:2, 14 - "JEG ER", ga Jesus til kjenne sin person – jeg er *av samme vesen som Faderen*. Straks tydet Gud JHWH-navnet med de likeså gåtefulle ord "*jeg er den jeg er*". Poenget er klart: Gud er – nå og alltid og i all evighet den ene og enestående. Hos profetene fremtrer tydingen med større klarhet, Jes 43:10f – *dere skal kjenne meg og tro på meg og erkjenne at JEG ER HAN* (ani hu) /.../ og foruten meg er det ingen frelser (jf Joh 17:3).

En gruppe JEG ER-utsagn fra Jesus henter sitt innhold fra bilder med gammeltestamentlig bakgrunn (dør, vei, vintre, lys, osv). Gud, personlig til stede og virksom i kjøtt og blod, og som en person i enhet med Faderen. "*Jeg og Faderen er ett*", Joh 10:30. Derfor kunne han si: "*Den som har sett meg, har sett Faderen*", Joh 14:9.

På grunn av denne enhet fins ingen spekulasjon i Nytestamentet om Guds lidelse på korset. Evangeliet fremstiller Guds selvhengivende kjærlighet som en *kjensgjerning* i Skaperens avmakt på korset. Denne hendelse er en unik og derfor usammenlignbar, slik han selv er. Jesu liv overskrider våre liv og representerer en virkelighet så ganske annerledes enn vår omskiftelige og forgjengelige verden.

Folket spurte, *Joh 8:25* - "Hvem er du da?". Det var også Mose' spørsmål, da han hørte stemmen fra den brennende tornebusk, *2 Mos 3:14*. «BEGYNNELSEN», svarte Jesus dem. Derfor sa han, v 58 - "JEG ER før *Abraham ble til*", *Joh 8:58* (Sv Kyrkobel).

408 **Hvordan åpenbarte Jesus sin Guddoms herlighet?**

(1) PÅ FORKLARELSENS BERG, (2) VED SINE UNDERGJERNINGER, SOM KALLES "TEGN", OG (3) VED SIN LEGEMLIGE OPPSTANDELSE – DET AVGJØRENDE TEGN.

Jes 6:1-3 – I det år kong Ussias døde, så jeg HERREN sitte på en høy, høy tronen og slepet av hans kåpe fylte templet. Serafene stod omkring ham. /.../ Den ene ropte til den andre og sa: "Hellig, hellig, hellig er HERREN, Gud Sebaot. All jorden er full av hans herlighet. *Mt 17:2* – Han ble forvandlet for dem, hans ansikt skinte som solen, og hans klær ble hvite som lyset. (*Joh 1:14*, *2 Pet 1:16-18*)

Joh 2:11 – Dette sitt første tegn gjorde Jesus i Kana i Galilea og åpenbarte sin herlighet. *3:2* - "Rabbi, vi vet at du er kommet som lærer fra Gud. Ingen kan jo gjøre slike tegn som du gjør, om ikke Gud er med ham. *11:40, 43f* – "Sa jeg deg ikke at om du trodde, skulle du få se Guds herlighet." /.../ "Lasarus, kom ut!" Den døde kom da ut. *14:9f* – Den som har sett meg, har sett Faderen. /.../ De ord som jeg taler til dere, taler jeg ikke av meg selv, men Faderen som blir i meg, gjør sine gjerninger. (Jf *Joh 6:40, 17:4, 12a*) *Apg 2:32* – Denne Jesus har Gud oppreist, og om det er vi alle vitner. *1 Kor 15:3f* – Kristus er død for våre synder, slik Skriftene har sagt. Han ble begravet og oppstod på den tredje dag, slik Skriftene har sagt.

Jesu legeme er den nye pakts tempel, hvor Guds herlighet er virksomt til stede (*Joh 2:11*). Gjennom ham lærer vi Guds innerste vesen å kjenne og ha evig liv i Gud (*Joh 17:3*).

Eksempel: Lik profeten Jesaja i Jerusalems tempel, fikk tre apostler på forklarelsens berg *se* Jesu herlighet stråle fram av Jesu ansikt, *Jes 6:1-5*, jf *Mt 3:17, 17:5*.

Anm. Lk 2:49 – *Visste dere ikke at jeg må være i det som tilhører min Fader* = **Skriftene** (GT). Ordet "hus" fins ikke i grunnteksten. Gud bor ikke i hus gjort av mennesker, *Apg 7:48*. Guds tilsynekomst i Jesu skikkelse er inkarnasjonens hemmelighet. Derfor var gutten Jesus *Faderens tempel* på besøk i Jerusalems tempel. I sin fornedrelsestid var han *Ordets bolig* (tabernakel) i kjøtt og blod, *Joh 1:14*. Jf *2:19, 21, 8:20, Apg 2:46, 5:42, 17:24, 1 Kor 3:16, Ef 2:19ff*.

Mot denne bakgrunn må vi forstå *Sal 26:8, 27:4 og 84:1*. Den som søker Kristus i Skriftens ord om ham, vil finne ham "i det som tilhører min Fader". Den Hellige Skrift er kristnes katedral, hvor Kristus er kirkens lærer gjennom apostelordets lære fra ham.

Kirkehusets mening er det liturgiske rom, hvor den oppstandne Kristus er til stede i den forsamlede menighet, virksom med Ord og Sakrament. Her er ikke rom for gudshus-romantikk.

Til bibelstudium:

Den nye pakts tempel

Guds herlighet var til stede i Jesu jordiske legeme (Mt 17:2, jf Jes 6). Vi lærer Gud å kjenne gjennom hans legemes tempel, og med denne kjenskap ha evig liv (Joh 17:3). I nåtid er hans legemes tempel Jesu Kristi kirke, hvor han bor ved troen, virksom med sin Ånd i sitt legemes lemmer. 1 Kor 3:16, Ef 1:23, 4:12, osv

Til bibelstudium. Guds "herlighet"

Det greske ordet *doxa* tilsvarende det hebraiske *kabod*, brukt om den *lysglans* som stråler fram av åpenbaringsordets Gud i all hans rettferdighet, hellighet og storhet.

I *skaperverket* bryter Guds herlighet fram på indirekte vis, men aldri uten den tro som Gud skaper ved evangeliet. Vantroen forvrenger og forfalsker Guds herlighet i alt hans verk. Sal 8:2, 19:2, 72:19. Jf Rom 1:18ff.

Under syndefallets kår blir alle mennesker født uten Guds herlighet, Rom 3:23. Vi kommer til verden som "vredens barn", Ef 2:3, underlagt forgjengelighet, 8:20, og med kjærlighet til syndemørket framfor Sønnens åpenbaring i Jesu skikkelse, Joh 3:19f.

I sin fornedrelsestid trådte *Sønnens herlighet* fram på *indirekte* vis i Jesu skikkelse, dels gjennom undervisning i "Skriftene", dels gjennom undergjerninger, og aller klarest under dåp i Jordan-elven (Mt 3:17) og på forklarelsens berg (17:2-5).

Også i nåtid trer Jesu herlighet fram på indirekte vis i *den forsamlede menighet*, dels med Kristi ord som *høres* når evangeliet blir forkynt, dels med Kristi ord som *ses i sakramentets skikkelser*. Disse tegnhandlinger fra den Oppstandne bevitner hans person og verk i fortid og hans virksomme nærvær i den forsamlede menighet.

Lik Jesu disipler den gang, må også vi høre Den gode Hyrdes stemme og se av Guds ord hva tegnene betyr. Med sin lidende lydighet tyder han våre live og er med sin oppstandelse fra de døde vårt levende håp.

Eksempler fra frelseshistorien:

Kristi herlighet ledsaget *israelittenes vandring gjennom ørkenen*, dels som velsignelse, hjelp og ledelse, 2 Mos 16:7, 10, dels som tukt og straff, 4 Mos 14:10ff, 16:19ff. Jf 1 Kor 10.

Guds herlighet ledsaget *paktstiftelsen* på Sinai, 2 Mos 24:16f, 5 Mos 5:24.

Guds herlighet "*oppfylte tabernaklet*" til et tegn på Guds nærvær hos sitt folk, 2 Mos 40:34, jf 3 Mos 9:6, 23, 1 Kong 8:11, 2 Krøn 7:2.

Den som skuer Guds herlighet, blir selv "forklaret" eller preget av den, 2 Mos 34:29f. Esekiels syner viser Guds herlighet i Menneskesønnens skikkelse, Esek 1:26ff.

Joh 1:14 belyser det frelseshistoriske forhold (v 17).

Ordet (Logos) - sann Gud av evighet (1:1), "tok sin bolig" i blant oss, eller direkte oversatt: "*reiste sitt telt*" (tabernakel) i Jesu skikkelse, 1:14. Gjerningsordet viser til israelittenes tabernakel, hvor Guds herlighet opplyste det aller helligste. Tabernaklet - og senere templet, var skyggebilder av den nye pakts tempel - Kristus Jesus, "full av nåde og sannhet". Joh 2:19, 21, Mk 14:58, jf Ef 2:21 etc.

Med ordene ”*vi så hans herlighet*” sikter Johannes til hendelsen på ”forklarelsens berg”, Joh 1:14a, jf 2 Pet 1:16-18. Den samme Gud som åpenbarte NAVNET for Moses og utla det, gjorde sin tilsynekomst i Jesu tjenerskikkelse. Han fremstod som frelseren (Jeshua) og opprettet med lidende lydighet ”den nye pakt” i sitt blod, Mt 26:28.

Sønnen har i enhet med Faderen åpenbart Guds ”godhet og menneskekjærlighet” i Jesu tjenerskikkelse. Tit 3:4, jf Lk 10:42. Av fri vilje og for menneskenes skyld fremsto han i en *tjeners skikkelse* og oppfylte Faderens vilje i alles sted, slik Skriftene har sagt. Fil 2:5ff, jf Lk 24:26. Døden kunne ikke beholde ham som har sin herlighet fra Faderen, Rom 6:4, Joh 17:5 (jf 1 Tim 1:11), og er sant menneske i Guds bilde, 2 Kor 4:4, Kol 1:15, jf Rom 8:29. Han åpenbarte NAVNET (Joh 17:6) for «*at hver den som ser Sønnen og tror på ham, skal ha evig liv, og jeg skal oppvekke ham på den ytterste dag*», 6:40..

Troens gang begynner hos tilhørere som lytter til Kristi ord. Derfor ba Jesus for apostlene og «*dem som ved deres ord tror på meg*», Joh 17:20. Han er ikke lenger i sin fornedrelse for menneskenes skyld, men opphøyet til Faderens nådeside, virksom med Ord og Sakrament i den forsamlede menighet. Joh 17:2 – (Faderen) har gitt ham (Sønnen) *makt over alt kjød, for at han skal gi evig liv til dem som du har gitt ham*.

Historisk begrunnet er også håpet om å få skue Gud i hans herlighet. Også håpet er begrunnet i Kristi åpenbaring av NAVNET. Frelseshistorien slutter på den siste dag, når Jesus kommer *synlig* for alle i sin Guddoms herlighet, Tit 2:13, Mt 25:31ff, osv.

Så består ikke Jesu herlighet i ”noe” guddommelig, eller i ”noen” av Guds egenskaper. *Hele* Guddommens fylde bor legemlig i ham, Kol 2:9. I sin ringe skikkelse var han en «utstråling» av Guds herlighet og «bærer alt med sitt kraftige ord”, Heb 1:3, jf 2 Kor 4:6, Joh 1:14. Derfor er ikke kirkens Jesus-tro igenting annet enn Guds tro, den tro som Gud skaper ved evangeliet om sitt fullbrakte verk i «Jesus Kristus og ham korsfestet», 1 Kor 2:2, Han er ikke engang en «hjelper» på reservebenken, Apg 14:11.

Forestillingen om Gud som tilskuer, beskriver menneskers gudsforhold. Man oppfatter Gud som en truende inntrenger og holder ham på avstand, dels med uvitenhet og fordommer, dels med vrangforestillinger og likegyldighet. Med avstandtagen overser man egen fortapthet på vredens hav, og likeså den levende Gud som trådte oss nær i Jesus fra Nasaret, og hans virksomme nærvær med evangeliet og sakramentene, forvaltet i den forsamlede menighet slik han befalte. I hans sted trer alle slags avguder, begrunnet i uvisse spekulasjoner og tilpasset våre lengsler og behov.

OM JESU TITTEL «MENNESKESØNNEN»

Jesus unngikk å bruke Messias-tittelen om seg selv. Han kalte seg selv for ”**Menneskesønnen**”, beskrevet i Daniels Bok.

Jesus fremstod som den *guddommelige* Menneskesønnen, han som i Daniel-proftetien kommer med himmelens skyer (et gudsattributt). Fra ”den gamle av dage” hadde han fått et evig og universelt ”*herredømme og rike og ære*” (Dan 7:13f). Dermed markerte Jesus

hensikten med sitt komme. Han var ikke kommet for å innfri jødernes politiske messiasforventninger.

Menneskesønn-tittelen ga også en annen fordel. I Daniel-profetien er ikke poenget den ytre skikkelsen, men *det universelle gudsrike* han bringer (kap 7). "Guds rike er kommet nær" i Jesu tjenerskikkelse, virksomt *allerede*. (Sml Joh 3:10-16 og Dan 7)

De første kristne brukte andre titler: "**Kristus**", "**HERREN**" og "**Guds Sønn**", overtatt fra Jesu disippelkrets. De ble oppfattet og forstått i lys av Menneskesønn-tittelen.

Unntaket i Nytestamentet er Stefanus-talen. Den døende *Stefanus* så "*Menneskesønnen stå på Guds høyre side*" (Apg 7:56. Jf Ananias til Paulus, 22:14). Han så Menneskesønnen oppfylle profetien om HERRENS lidende tjener. Jes 53:11 – *ved å kjenne ham (som har hatt møye), skal Den Rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange (= alle) og deres misgjerninger skal han bære.* – Han fullfører med sin død «det salige bytte», som skjer med Menneskesønnens *første* komme. (Se Rom 5:19, 2 Kor 5:21, Jak 5:6, 1 Pet 3:18, 1 Joh 2:1, Åp 22:11.

Menneskesønnens universelle gjerning er fordelt over tid – hans første komme i fortid, hans komme i nåtid og hans komme i framtid, på ytterste dag.

409 **Hva er det Guds løfte om Menneskesønnen handler om?**

GUDS LØFTE OM MENNESKESØNNEN HANDLER OM VERDENS SYNDEBÆRER, SOM GA SITT LIV TIL LØSEPENGE FOR ALLE. GUD FORSONTE VERDEN MED SEG SELV I SIN TJENER JESUS, DEN RETTFERDIGE.

Amos 9:11a – På den dag vil jeg gjenreise Davids falne hytte... Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for å tjene og gi sitt liv til gjenløsning for de mange. Apg 15:17 (Amos 9:12) – for at også resten av menneskene skal søke HERREN, alle de hedninger som mitt Navn er blitt nevnt over.

Guds Sønn av evighet trådte frem i Jesu tjenerskikkelse. Med sin lidende lydighet har han oppfylt Guds lov i alle deler, og brakt Guds evige fredsrike til folkene. Nå gjelder det å leve under hans herredømme, for på den ytterste kommer han i synlig herlighet som verdens Dommer.

Til bibelstudium:

Den guddommelige Menneskesønnen er *sant menneske* i Jesu skikkelse. Dan 7:13f, Sal 8:5. Lk 22:42, 24:39. Joh 8:40, 1 Tim 2:5, Rom 9:5. Frelsesverkets vilkår er opptagelsen av menneskenaturen i forening med hans Guddoms natur, Heb 2:14f, 7:26f, 1 Pet 1:19.

Ættelisten i Lukas-evangeliet framhever det sant menneskelige. Jesus nedstammer fra *Adam*, Lk 3:23 og 38 ("sønn av Adam, Guds sønn", her i betydning visekonge, 1 Mos 1:26, 28). Adam er i sin delegat-posisjon en Kristus-profeti.

Guds rike (el Jesu Kristi rike, himlenes rike) er ikke av denne verden, og samtidig til sted med Jesu virksomme nærvær. Joh 18:36f. Mt 3:2, 4:17, 11:5, 24:30 etc.

410 **Hvorfor kalte Jesus seg "MENNESKESØNNEN"?**

SKJULT I JESU TJENERSKIKKELSE HAR MENNESKESØNNEN OPPFYLT GUDS LOV I ALLES STED (ROM 5:11FF). NÅ ER HAN VIRKSOM MED EVANGELIET OG UTBRER GUDS NÅDERIKE I FOLKESLAGENE. PÅ DEN YTTERSTE DAG SKAL HAN KOMME I SIN GUDDOMS HERLIGHET, SYNLIG FOR ALLE, HOLDE DOM OG BRINGE GUDS FULLENDTE RIKE PÅ DEN NYSKAPTE JORD.

Mt 20:28 – Menneskesønnen er kommet, ikke for å la seg tjene, men for å tjene og gi sitt liv som løsepenge for de mange. Lk 19:10 – Menneskesønnen er kommet for å oppsøke og frelse det som var fortapt. (Esek 19:10, Jes 53:11) Joh 13:1, 15 – Liksom han hadde elsket sine egne her i verden, så elsket han dem like til det siste. /.../ Jeg har gitt dere et forbilde, for at dere skal gjøre som jeg har gjort mot dere.

Mk 16:15 – Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for all skapningen. Mt 10:32f – Hver den som kjennes ved meg for menneskene, skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen. Lk 17:24f – Slik lynet flammer opp og lyser fra himmelbryn til himmelbryn, slik skal Menneskesønnen komme til syne på sin dag. Men først må han lide mye og bli forkastet av denne slekt.

Jesus opptrådte som menneskehetens frelser. Med sin lidelse, død og oppstandelse skulle han ”*samle alle Guds spredte barn*” til himlenes rike (Joh 11:52).

Til bibelstudium:

”År-ukene” i **Dan 9:20-27** gir en presis *tidfesting* av Kristi komme: 1 uke = 7 år. Fra ordren om å gjenreise Jerusalem og fram til Kristi komme gikk 7 uker + 62 uker = 483 år. Perserkongen Artaxerxes ga ordren i år 457 f Kr. Kristi komme blir altså år 26 e Kr, som er året for Jesu offentlige framtreten. –

Templet i Jerusalem ble ødelagt på samme dato og i samme måned, første gang av babylonerne i år 586 f Kr, og andre gang av romerne i år 70 e Kr. Årsaken var folkets frafall, som dyrket andre guder og tilba dem, 1 Kong 9:6f. Jesu domsord gjaldt hele Jerusalem, Lk 19:41-44. Urmenigheten fulgte Jesu anvisning og unnslapp, Mt 24:15f.

Dan 7 og 9: Guds frelsesråd blir fullbyrdet ved Den Salvete, som skal ”utryddes og intet ha”, Dan 9:26a. Jf Jes 52:13f, 53:2b-3. - Korsets visdom, Sal 92:6-8, Esek 21:27.

Heb 2:6-8: Kristi kongeverdighet og allmakt (= Skaperens) er *skjult under korsets avmakt*, i det som aktes lite og svakt i menneskers øyne. Jf Sal 8:3, Jes 53:11, Mt 18:1-4, 2 Kor 12:9f.

411 **Hvordan opptrådte Jesus som Menneskesønnen?**

JESUS OPPTRÅDTE SOM SANN GUD, UTSENDT I EN TJENERS SKIKKELSE UNDERVEIS TIL SIN STORE LIDELSE I JERUSALEM.

Mk 1:22 – Alle var slått av undring over hans lære, for han lærte dem med myndighet og ikke som de skriftlærde. 2:27f – Sabbaten ble til for menneskets skyld, ikke menneske for sabbatens skyld. Derfor er Menneskesønnen også sabbatens Herre. Mt 9:2f, 6 – ”Vær frimodig, mitt barn, dine synder er forlatt!” Og se, noen av de skriftlærde sa for seg selv: ”Han spotter.” /.../ for at dere skal vite at Menneskesønnen har makt på jorden til å forlate synder: /.../ ”Reis deg opp, ta din seng og gå hjem!”

Jesus opptrådte som alle menneskers syndebærer og frelser. (Joh 11:52).

Til bibelstudium:

Joh 10:16, 1 Joh 2:2, Åp 5:9.

Forholdet mellom den første og den andre Adam handler om to menneskeheter: Rom 5:12ff. 1 Kor 15:45-49.

412 **Hva skal Menneskesønnen gjøre på den ytterste dag?**

DA KOMMER JESUS SOM VERDENS DOMMER, SYNLIG I SIN GUDDOMS MAJESTET OG HERLIGHET. DA SKAL HAN SKILLE MENNESKENE FRA HVERANDRE OG FØRE GUDS VELSIGNEDE FOLK INN TIL GLEDEN FOR GUDS ÅSYN PÅ DEN NYE JORD.

Dan 7:13f – en som lignet en menneskesønn kom med himmelens skyer /.../ det ble gitt ham herredømme, ære og rike, og *alle folk*, ætter og tungemål skulle tjene ham. Hans herredømme er et evig herredømme, som ikke forgår... Mika 4:7 - jeg vil la de haltende bli i live *som en rest* og gjøre de langt bortdrevne til et tallrikt folk. HERREN skal være konge over dem på Sions berg, fra nå og til evig tid.

Mt 25:31f – Når Menneskesønnen kommer i sin herlighet og alle englene med ham, da skal han sitte på sin herlighets trone. Alle folkene skal samles for ham, og han skal skille dem fra hverandre, lik hyrden som skiller sauene fra geitene (Esek 34:17, 20). Mk 14:61f (øverstepresten spurte ham) – "Er du Kristus, den Velsignedes Sønn?" Jesus sa: "JEG ER, og dere skal få se Menneskesønnen sitte på Kraftens høyre side og komme på himmelens skyer" (skyer - Guds maktfulle nærvær). Åp 1:7 – Se, han kommer med skyene, og hvert øye skal se ham, også de som gjenomboret ham, og alle jordens stammer skal jamre seg over ham, ja amen.

Så streng er Guds hellighet, så høy er Guds kjærlighet, så dyp er Guds visdom.

Til bibelstudium:

Jesu omtale av seg selv som Menneskesønnen i Dan 7 har elementer fra *Sal 110 og 118*: Han er ved Faderens høyre side – nådesiden, og han er steinen som bygningsmennene forkastet (118:22). Se lignelsen om vingårdsmennene, Mt 21:33-44.

Jesu tale om verdens ende: Mk 13:24-27. – Jesu ord om seg selv i rettssaken mot ham, Mk 14:61 (merk JEG ER = Jahve).

Den indre sammenheng i Guds *fredsplan*, se Jes 53:5a, Sak 12:10. Apg 1:9-11. Ef 1:3. Åp 1:7, Mt 25:34.

413 **Hva gjør Jesus i tiden mellom sitt første og andre komme (interim-tiden)?**

I NÅTID ER DEN OPPSTANDNE JESUS HERREN VED FADERENS NÅDESIDE, TIL STEDE I DEN FORSAMLEDE MENIGHET. HER ER HAN VIRKSOM MED EVANGELIET OG SAKRAMENTENE, FORVALTET SLIK HAN HAR BEFALT.

Mt 28:19 – Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til mine disipler, i det dere døver dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lærer dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens slutt. (Apg 13:46). Lk 12:8f – Hver den som kjennes ved meg for menneskene, ham skal også Menneskesønnen kjennes ved for Guds engler. Men den som forneker meg for menneskene, han skal også bli fornektet for Guds engler.

Mellomtiden (interimtiden) er Guds kirkes *misjonstid* med Dommens dag for øye.

Guds rike vinner fram ved troen i det skjulte, i stadig kamp med Guds fiendemakter, djevelen, verden og arvesyndens motstand i menneskenes innerste. Fattige i oss selv, er vi helt avhengige av Kristi virksomme nærvær med evangeliet og sakramentene.

Til bibelstudium:

Menneskesønnen i Jesu skikkelse er den andre Adam og opphavet til en ny menneskehet - "Abrahams ætt" og "Guds barn". Rom 5:12ff. Født på ny i dåpen, er de opptatt til barnekår hos Gud, og ved troen bruker de sin nåderett hos Gud, kledd i Guds rettferdighet, Jesus Kristus. Gal 3:24-29.

Fra bekjennelsesskriftene:

Menneskesønnen er sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person, «ikke ved forvandling av Guddommen til kjød, men ved opptakelsen av manndommen i Gud», Den athanasianske bekjennelse, 33 (30-37).

Om foreningen av Gud og menneske i Jesus person uten naturenes sammenblanding: FC SD 8:14, 17-20.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER

- At Jesus ikke var noe annet enn et snilt og godt menneske som stilte seg på de undertryktes og svakes side mot undertrykkere og makthavere.
- At Jesus ville opprette et jordisk gudsrrike med velferd, fred og sosial rettferdighet for alle.
- At Jesus fikk varig betydning med sin etikk i Bergprekenen.
- At Jesu død var en martyrdød og ingen forsoningsdød.
- At Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død er noe Paulus har funnet på, eller en konstruksjon laget i ettertid.
- At Jesus aldri oppstod fra de døde i fysisk mening, men en oppstandelse i de kristnes hjerter.
- At Jesus ikke er den eneste vei til Gud.

Kilde: Ev.luth Konkordiekyrkan.

Del 2: Kristi embeter: Profeten, Presten og Kongen

Kristi *gjerning* som profet, prest og konge vitner om Sønnens fornedrelse i tjenerskikkelsen. Dommeren skal han være når han kommer synlig i sin Guddoms herlighet på den ytterste dag.

Ordet "*embete*" beskriver ikke et verv på omgang, men en **fast** tjeneste. Gud Faders enbårne Sønn var Faderens utsending (el delegat), sendt med Faderens myndighet. Hans embeter kan hverken erstattes, endres eller bli overført til andre.

Jesu legemlige oppstandelse på den tredje dag er Guds vitnesbyrd om Jesu persons hemmelighet og det verk han var sendt for å utføre.

KRISTUS JESUS – PROFETEN

Den oppstandne Kristus er til stede i den forsamlede menighet, virksom i prekenembetets gjerning med trofaste medarbeidere. Da er han *kirkens Lærer* - "*det troverdige og sann-drue vitnet, BEGYNNELSEN til Guds skaperverk*", Åp 3:14.

På Pinsedagen utrustet Kristus sine utvalgte apostler med Den Hellige Ånds gaver til å gi videre til kirken den rett utlagte Skrift (GT) fra ham. Også apostlenes etterfølgere i prekenembetet er Kristi gaver til Guds kirke på jorden (Ef 4:11). I Kristi sted, og med ham til forbilde, utfører de ”*embetets gjerning til Kristi legemes oppbyggelse*” (v 12). Deres troverdighet er *Guds troverdighet*. I en bevitnet Jesus-historie har Gud oppfylt sine løfter til profetene. Den som mottar apostelordets lære fra Herren Jesus og holder fast ved den, blir frelst (1 Kor 15:1-3).

414 Til hvilken oppgave var det Gud salvet profetene i den gamle pakt?

GUD SENDTE SINE PROFETER FOR Å KUNNGJØRE GUDS ORD FOR FOLKET.

Jer 1:7 - Du skal gå til alle dem jeg sender deg til, og alt det jeg befaler deg, skal du tale. Esek 3:17 – Til vekter har jeg satt deg for Israels hus. Når du hører et ord av min munn, skal du advare dem fra meg. Jes 55:11 – mitt ord /.../ skal ikke vende tomt tilbake til meg, men det skal gjøre det jeg vil...

Mk 4:11f – Guds rikes hemmeligheter er gitt dere, men for de som står utenfor, blir alt meddelt med lignelser, for at de, når de ser, ikke skal innse, og når de hører, skal høre uten å forstå, så de ikke omvender seg og får forlatelse (Jes 6:9f, 29:10, Joh 12:37-40) Apg 3:18 – Hva Gud har forutsagt gjennom alle profetenes munn, nemlig at hans Kristus skulle lide, det har han oppfylt...(jf v 13-15).

Profeti i bibelsk mening er ikke spådommer, men Guds *suverene* åpenbaringsord. Det kom alltid ubedt til et menneske, med befaling om å forkynne ordene uten hensyn til andres forventninger. Befalingen medfører lidelse.

Livshistoriene til Guds profeter i den gamle pakt var skyggebilder den kommende Profeten. I den nye pakt aner vi på lignende vis Kristus-bildet i etterfølgernes livshistorier (Joh 13:15, 1 Tess 1:6, Jak 5:10, 1 Pet 2:21, 5:3).

Anm. Guds profeter talte ”HERRENS ord” – klart og tydelig.

Typisk for hedningenes profeter er det usammenhengende babbler under ekstase eller ruspåvirkning. Da trengs ”eksperter” som kan tolke svarene og gjøre dem begripelige for tilhørerne. Åpenbaringsordets Gud har ikke talt med dunkle orakelsvar gjennom sine profeter, men meddelt sine tanker med tydelige ord på et menneskelig språk.

Følgelig er det et dårlig signal, når formålet med presteutdanningen er prester som evner å ”tolke” Bibelen og gjøre budskapet aktuelt for tilhørerne. Denne profesjon var Herrens apostler fremmed.

I likhet med Herrens utvalgte apostler, skal også deres etterfølgere i prekenembetet kunne gi videre og formidle *den rett utlagte Skrift (GT)* fra dens Herre. Det kan ingen gjøre uten den gudgitte begrunnelse med skriftbevis og de tegn som bevitner den Oppstandnes virksomme nærvær i den forsamlede menighet. Kirkens grunn er like fra begynnelsen apostlenes og profetens grunnvoll, hvor Jesus Kristus er den levende hjørnestein (Ef 2:20, Apg 2:42).

Fra bekjennesskriftene:

Guds profeter i den gamle pakt. Intet menneske frykter Gud og tror på Gud slik det første bud krever, Apol 27:25. Men det har alltid vært de helliges trøst, at syndene blir tilgitt uten vederlag for Kristi skyld, samme 12:72f.

Ingen profet i den gamle pakt fikk Ånden uavhengig av De ti bud, SA C 8:11. De lærte troens rettferdighet og fordømte folkets meninger om å fortjene syndenes forlatelse ved gjerninger, Apol 4:395.

For profetene var troen den høyeste gudstjeneste – ikke på grunn av troen, men *på grunn av troens gjenstand*: Guds løfte om miskunn. Apol 4:57. Profetene fordømmer selvvalgte gudstjenester el menneskepåfunn, gjort for å forsone Gud med gjort gjerning (ex opere operato). Apol 4:207, 15:14, 24:28-30, 26:97f. SA B 3:2.

I den gamle pakt var det forbudt å lyde ugudelige øversteprester, til tross for at de utøvet sitt embete i kraft av guddommelig rett (eks Kaifas). Heller ikke vi er skyldige til å lyde en embetsbærer som påbyr ugudelig gudstjenestebruk med lærdommer i strid med evangeliet. Tr 38. Falske profeter bør en forlate, slike som gir sin egen autoritet skinn av religion, Apol 8:48, 23:5.

Aposteltidens profeter hører med blant Guds gaver til kirken, Tr 26 (Ef 4:11). Deres samstemmige Kristus-vitnesbyrd stadfester den rett utlagte Skrift fra Kristus og hører med i den universelle kirkes basis. Vi godtar ikke at mennesker har myndighet til å treffe læreavgjørelser i strid med denne samstemmighet. Vi slutter oss til profetenes kirke, hvor syndenes forlatelse gis av nåde, for Kristi skyld, og ikke til dem som forneker gaven. Apol 12:66, 20:2.

415 **Hva var Profeten som Gud hadde lovt gjennom profetene?**

HAN SKULLE VÆRE GUDS ORD I KJØTT OG BLOD.

5 Mos 18:15, 18 – En profet blant ditt folk, av dine landsmenn, en som er meg lik, skal HERREN, din Gud, la framtre for deg. Ham skal dere lytte til. /.../ Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byder ham (jf 34:10). Jes 11:2 – HERRENS Ånd skal hvile over ham, visdoms og forstands Ånd, råds og styrkes Ånd, den Ånd som *gir kunnskap* om HERREN og frykt for ham (jf v 3-5). 50:4 – HERREN HERREN har gitt meg en *lærd tunge*, så jeg vet å tale med den trette i rette tid. Han vekker meg hver morgen, han vekker mitt øre så jeg *hører som en disippel*. 55:3 – Vend øret hit og **hør** på meg! **Hør**, så skal deres sjel leve! 66:1-2a – HERREN HERRENS Ånd er over meg, fordi HERREN har salvet meg til å *forkynne* et godt budskap for de elendige. Han har sendt meg til å forbinde dem som har et sønderbrutt hjerte, til å *utrope* frihet for de fangne og frigjørelse for de bundne, til å *utrope* et nådens år fra HERREN. (Lk 4:16ff) Joel 2:23 – fryd og gled dere i HERREN deres Gud! For han gir dere *Læreren til rettferdighet* ... (Jf Joel 3:1-3) Mt 4:23, 5:2, 9:35 osv.

Joh 1:14 – Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss. Mk 9:7b – Mens han ennå talte, senket en lysende sky seg over dem, og ut av skyen lød en røst som sa: "*Dette er min elskede Sønn. Hør ham!*" (Joh 7:16, 15:3, 6:68. Jf Rom 1:16f, Gal 3:13f.) Lk 7:16 – "*En stor profet er oppreist iblant oss, og Gud har gjestet sitt folk.*" 8:1 - han vandret fra by til by og fra landsby til landsby og forkynte evangeliet om Guds rike. 24:19 – Jesus fra Nasaret /.../ en profet, mektig i gjerning og i ord for Gud og alt folket. Heb 1:2a – i disse siste dager (har Gud) talt til oss *ved Sønnen*.

”Komme-stedene”:

a) **JEG ER kommet:** Joh 5:43a – JEG ER *kommet* i min Faders navn, og dere tar ikke imot meg (jf 6:14, 38f). 6:41 (51) – JEG ER brødet som *er kommet* ned fra himmelen. 10:10 – JEG ER *kommet* for at dere skal ha liv, ja, liv i overflod. 12:47 – Om noen hører mine ord og ikke tar vare på dem, så dømmer ikke jeg ham, for JEG ER ikke *kommet* for å dømme verden men for å frelse verden (8:14, 43, 12:27). 16:28 – JEG ER utgått fra Faderen og *kommet* til verden. 18:37 – JEG

ER konge. Til det er jeg født og til det *er jeg kommet* til verden, for at jeg skal vitne for sannheten. (6:38f, 7:27-31) Mt 5:17, 10:34ff, 11:3 (er du Den Kommende?) 1 Joh 5:20 – Guds Sønn er *komet*, og har gitt oss forstand til å kjenne den Sanne, i hans Sønn Jesus Kristus. Han er den sanne Gud og evig liv.

b) **Kristi komme i nåtid** foregriper hans komme i framtid: Mt 21:9 - *han som kommer* i HERRENS navn). Mt 3:2 og 4:17 – himlenes rike er kommet nær (med Jesu person, virksom med ord og undergjæringer. Apg 3:18-20 - vederkvegelsens tider.. 1 Kor 11:23-29, Kristi legemes og blods sakrament, mottatt med munnen – en forkynnelse "inntil han kommer". 1 Kor 16:22 - Maràn atà el maranata – *Kom, Herre - el HERREN kommer!* (Liturgens rop i overgangen til nattverd liturgien, jf Åp 21:20.) Kol 2:17, Åp 1:4 (v 8, jf 4:8). Heb 6:4 (13:14).

c) **Kristi komme i framtid:** Mt 24:42 – Våk derfor, siden dere ikke vet hvilken dag deres Herre kommer! (v 50). 25:31 – Når Menneskesønnen kommer... Joh 21:22 – Om jeg vil at han (Johannes) skal bli til *jeg kommer*... 1 Tess 3:13b – *vår Herres Jesu komme* sammen med alle sine hellige (4:15, 2 Tess 1:10). 2 Pet 3:10 – HERRENS dag *skal komme* som en tyv. Jak 5:7 – Vær da tålmodige til *HERREN kommer!*

Anm. Apostlenes utrustning på Pinsedagen

Kristus utrustet sine apostler med Den Hellige Ånds gaver - langt mer enn andre kristne. De ble i stand til å overgi Kristi ord og lære til kirken i den nye pakt (jf 1 Kor 2:2, 2 Kor 4:5). *Trofaste prester/pastorer har Kristus og hans apostler som forbilder.* De kommer ikke med sitt eget, men gir videre læren fra ham som er kirkens Lærer alle dager.

Jesu lignelse om såmannen og frøet er historien om prekenembetet. Hva Gud vil med sitt ord i "den gode jord", det virker han *i det skjulte* (Mt 13:23, jf Joh 12:24).

416 **Hvorfor kalles Jesus for "profet"?**

SVAR: MED SIN UNDERVISNING I DET GAMLE TESTAMENTE FORKYNNER HAN SIN HIMMELSK FADERS VILJE OG RÅDSLUTNING OM VÅR FRELSE I PROFETENS LIDENDE LYDIGHET.

5 Mos 18:15, 18 – En profet blant ditt folk, av dine landsmenn, en som er meg lik, skal HERREN, din Gud, la framtre for deg. Ham skal dere lytte til. /.../ Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byder ham (jf 34:10).

Til bibelstudium: Profeten er gudmennesket

Jesus viste med sin undervisning i Skriftene at han var Profeten som Gud hadde lovt. Guds frelsesløfter var i ferd med å bli oppfylt gjennom Jesu ord og gjæringer. Mt 4:17, 20:28, Joh 3:14f, 6:33, 35, 40, 47. Skjult i sin lidende lydighet er han verdens liv (Joh 6:51, 8:24), den troende kirkes hjørnestein og vårt levende håp (Joh 5:39, 45f. Apg 10:43, Ef 2:20).

Evangeliets lære (i omfattende mening) er Kristi undervisning om *seg selv i sin forsonergjærning*. Evangeliets lære gjør forskjellen mellom Kristus og Moses. Kristus opptrådte ikke som lovgiver, men som lovens Herre, utlegger og oppfyller. Mt 5-7, 22:34-40. Jf Lk 10:27, 3 Mos 19:18.

Farisèisk kalles den kristendom som fremstiller Kristus som lovgiver, som om evangeliet er en ny lov. Da forutsetter man to ting: (1) At Guds forsoningsverk og universelle nåde krever gjenytelser fra vår side, og (2) at mennesket evner å

samarbeide med Gud om lovoppfyllelsen. Fariséisk kristendom vitner falskt om Gud og mennesket.

417 **Hvordan viste Jesus at han er Profeten som Gud hadde lovt?**

HAN OPPFYLTE I ORD OG GJERNING GUDS LØFTE OM PROFETEN. HAN ER KIRKENS LÆRER ALLE DAGER.

Mt 5:21, 27, 33, 43 - Dere har hørt det er sagt til de gamle /.../ Men jeg sier dere (osv). 7:24 – Hver den som hører disse *mine* ord og gjør etter dem, er lik en klok mann... V 28f – folket var slått av undring over hans lære, for han prekte som en som hadde *makt*, og ikke som deres skriftlærde. Joh 8:28 – Når dere har opphøyet Menneskesønnen, skal dere forstå at JEG ER og at jeg ikke gjør noe av meg selv, men taler slik min Fader har lært meg.

De skriftlærde utla ”Skriftene” slik de var opplært til det av andre mennesker. Jesus var salvet med Åndens gaver uten mål. Han vokste i Guds visdom og kunnskap.

Faderens allvise Sønn trådte fram i Jesu skikkelse og forkynte Faderens lære. Jesus lærte som den som er ”i Faderens skjød” (Joh 1:18), og utla ”Skriftene” i ord og gjerning slik Faderen bød ham. Hans ord **er** Ånd og liv.

Til bibelstudium. Kristus – kirkens Lærer

Sal 45:8, Jes 42:4, 50:4. Ord 8:22f, 27, 30f. Kol 1:19, 2:9. Joh 8:26, 40, 58, 15:15. Heb 7:3.

Kristus var allerede i den gamle pakt den person i Treenheten som formidlet Guds ord og hadde samkvem med Guds folk. 1 Pet 1:11, Joh 12:41, 1 Kor 10:4.

Mt 23:8-10: Jesus forbød disiplene å kalle seg ”lærer”, lik den tids skriftlærde og farisæerne, v 2, for ”èn er lærer, Kristus.” Hvordan ble denne regel praktisert? Apostelen Paulus formaniner til trofasthet i overleveringen, og advarer mot fornuftens blindhet i menneskets gudsforhold. Falske lærere kjennes på lyst til tom ære (Fil 2:3) og hang til selvkloke ord (2 Tim 4:3). Da skjuler Kristus den himmelske lære for ”de vise og forstandige” og åpenbarer den for ”de umyndige”, Mt 11:25.

Paulus kalte seg ”hedningenes lærer i tro og sannhet” (1 Tim 2:7), og innsatte noen til *lærere* i kirken (1 Kor 12:28f, jf Ef 4:11 - ”har gitt”). *Hva* har Kristus forbudt?

Svaret framgår av apostolatets oppdrag og fullmakter med utspring i Sønnens *sendelse* og *profetiske oppdrag*. Han fortsetter sin gjerning i sine delegaters gjerning. Hvor apostlenes etterfølgere utfører Kristi oppdrag med fullmakter fra ham, der er Kristus **Læreren** så lenge det heter i dag. (Lk 10:16a, Joh 8:31f, Mt 28:20, 1 Tim 6:3-5, 1 Pet 4:11.) Til sist skal han dømme folkene i samsvar med læren, gitt i begynnelsen. (Rom 10:15-17, 12:7. Joh 20:21, 2 Kor 13:3.)

Hør Herrens ord, så skal dere leve! (Jes 55:3)

Gud vil vi skal *høre* Sønnens røst, Mt 17:5. Den høres når han utlegger ”Skriftene” (GT) i den forsamlede menighet. Undervisningen skjer med apostelordets lære fra ham (1 Kor 4:1f). Når tilhørere følger Den gode hyrdes røst, da lever de (Joh 10, 1 Pet 5:2).

Hyrdene for Guds hjord kjennes på den trofaste *delegat*-gjerning. De nærer Kristi menighet med ord i rette tid (Mt 24:44f), og Kristi ord blir til trøst og

oppmuntring i endetidens virvar (Lk 10:16, Joh 8:31f). Virkningen blir "voksne" kristne, rotfestet i "Kristi ord" (Kol 3:16). De mottar visdom og kunnskap fra Gud, og blir skikket til å undervise, formane og trøste hverandre (Joh 7:38f, Kol 3:16).

Gir denne beskrivelse et korrekt bilde av forholdet prest og lekfolk i vår menighet? Selvkloke kristne samles ikke om trofaste prester. De etterspør ikke deres undervisning og veiledning på Kristi vegne, men overlater dem til den «jobb» de er betalt for å gjøre. Den fariséiske åndelighet ødelegger kirken.

Påstanden om å forkynne "Guds ord" blir ubegripelig hvor veiledere bringer snusfornuft og synsing om livet i Guds kirke (jf Joh 7:16-18). Superapostler og falske profeter henter fram sitt eget (Joh 7:18a). De formidler visdom i den ondes tjeneste (1 Tim 4:2, 2 Pet 2:1). De er antikrister, som i ly av prekenembetet utlegger bibeltekstene etter eget skjønn (1 Joh 2:18). De er falske profeter som Herren ikke vedkjenner seg eller godtar (5 Mos 18:20, 1 Kor 14:38). De forfører mennesker på en annen grunnvoll med et annet apostolat og med et annet evangelium som ikke fins (1 Tess 1:5-7, 2:9-13, Gal 1:8).

Prekenembetet er en profetisk læretjeneste til formidling av "hvert et ord som går ut av Guds munn" (Mt 4:4). Denne læreformidling kjennetegner rettskafne hyrder og lærere (Joh 14:26, 16:12-14, Ef 4:11f). I deres gjerning er Kristus virksom som Profeten og Læreren i kirken – og *ingen annen*. (Lk 10:16, 1 Kor 12:8, 1 Tess 2:13.)

Illustrasjon

Jak 3:1 – *Mine brødre! Ikke mange av dere bør bli lærere, for dere vet at vi skal bli så mye strengere dømt.* – Deretter underviser Jakob om tungens bruk, v 2-12, og avslutter med "visdommen ovenfra" (v 17). Kristus er *Læreren*, og derfor skal munnen stå i Kristi tjeneste og formidle Guds visdom.

418 Hvordan utfører Kristus sitt profetembete i nåtid?

I NÅTID ER HAN NÆRVÆRENDE OG VIRKSOM I DEN FORSAMLEDE MENIGHET. HER ER HAN KIRKENS LÆRER, VIRKSOM I PREKENEMBETETS GJERNING PÅ TROSKAPENS VILKÅR.

Joh 20:21 – Som Faderen har sendt meg, sender jeg dere. Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg, og den som avviser dere, han avviser meg. Men den som avviser meg, han avviser ham som har sendt meg.

Profeten "*er kommet*" i Jesu skikkelse. I nåtid er han "*den som kommer*" med evangeliet og sakramentene, og i framtid "*den som skal komme*" synlig på den ytterste dag. Med sin munns sverd verger han kirken mot djevelens løgn og list. Den troende og kjempende kirke er apostolatets kirke. Hun etterfølger Kristi ord og holder fast ved det (Joh 14:23, Åp 14:4).

Fra bekjennesskriftene:

På grunn av menneskets svermernatur siden syndefallet (1 Mos 8:21), må vi holde ufravikelig fast ved dette: Gud vil ikke handle med oss mennesker på noen annen måte enn med sitt ytre ord og sakrament. "Men alt som uten dette ord og sakrament prises som ånd, er av djevelen." SA C 8:9f.

KRISTUS JESUS - PRESTEN

419 **Hva var øversteprestens oppgave i den gamle pakt?**

ØVERSTEPRESTEN SKULLE REPRISENTERE FOLKET OVERFOR GUD OG BÆRE FRAM OFFER FOR FOLKETS SYNDER.

2 Mos 30:30 – Aron og hans sønner skal du salve og hellige til prester for meg.

Heb 5:1 – Enhver øversteprest som tas ut blant mennesker, blir innsatt for menneskers skyld til tjeneste for Gud, for å bære fram gaver og offer for synder. 9:7 – i det andre (rommet) går bare øverstepresten inn én gang i året, og da ikke uten blod, som han ofrer for sine egne og folkets forseelser. 10:1, 4 – Loven har skyggen av det kommende gode, men ikke tingens virkelige skikkelse. Årlig bærer man stadig fram samme offer, men ved dem kan loven aldri gjøre dem fullkomne som trer fram. /.../ Det er umulig at blod av okser og bukker kan ta bort synder.

Øverstepresten trådte fram for Gud med blod, til et forvarsel om den kommende Messias og hans selvhengivende offerdød (3 Mos 16).

Eksempel: Aron var i sin øversteprestelige gjerning Kristi skyggebilde, Heb 5:5. Lik Aron, tok heller ikke Kristus selv den ære å bli øversteprest, jf Sal 2:7. Kristus Jesus er evige øversteprest og Guds rene Lam i en og samme person, Heb 9:9, 24.

420 **Hvilke krav måtte offerpresten oppfylle i den gamle pakt?**

ØVERSTEPRESTEN MÅTTE VÆRE AV JAKOBS ÆTT OG OPPFYLLE KRAVET TIL HELLIGHET FOR Å STÅ GUD NÆR.

Jer 30:2 (om prestekongen) - (Jakobs) Herlige skal være av hans egen ætt, og hans Hersker skal utgå av hans eget folk. Jeg vil la ham komme nær, for hvem ville ellers våge sitt liv og komme meg nær?

Til bibelstudium: Om offerpresten.

Offerpresten *tilhørte* HERREN og derfor *hellig* - utskilt fra verden og innviet til Gud, 2 Mos 28:1. Hellig måtte han være, for *Gud* er hellig, og *Guds lov* er bærer av Guds hellighet. Lovoppfyllelsen er forutsetningen for tabernaklet (senere templet) og prestenes gjerning der, 3 Mos 19:2. Det var offerprestens *privilegium* å få komme Gud nær, 4 Mos 18:7.

Illustrasjon: Korah og Datan. Opprøret mot Moses og Aron, 4 Mos 16:2-5.

421 **Hvorfor opprettet Gud offerembetet i den gamle pakt?**

GUD VILLE VÆRE NÅDIG MOT SITT FOLK OG HJELPE DET TIL Å LEVE FOR HAM SOM M ET HELLIG FOLK BLANT ALLE FOLKENE.

2 Mos 25:9 – Tabernaklet og alt som tilhører det, skal dere i alle måter lage etter det bilde jeg vil vise deg. 29:43, 45 – Der vil jeg komme sammen med Israels barn, og teltet skal helliges ved min herlighet. /.../ Jeg vil bo midt iblant Israels barn, og jeg vil være deres Gud. 2 Mos 19:5f – Dersom dere nå lyder in røst og holder min pakt, da skal dere være min eiendom fremfor alle folk, for hele jorden tilhører meg. Og dere skal være for meg et kongerike av prester og et hellig folk.

Anm. Guds nådeløfte gjør forskjellen mellom ofringene i Jerusalems tempel og i religionshistorien forøvrig. Alt var bestemt "ovenfra", like ned til minste detalj. Ingenting var menneskepåfunn, ikke engang arbeiderne ved templet.

Til bibelstudium:

Joh 14:23, 1 Kor 3:16, Ef 2:19ff.

422 **Hvorfor måtte arbeiderne ved templet være av Levi stamme?**

FORUTSETNINGEN FOR TEMPELARBEID I GUDS FOLK MÅ VÆRE ET EMBETE SOM GUD HAR INNSTIFTET OG ORDNET.

4 Mos 8.

Israels forfallshistorie begynte med *folkets krav om å være som andre folk* (1 Sam 8:20), og få velge seg prester etter eget ønske og behov. Men Guds folk ledes ikke med selvvalgte embeter og folkevalgte arbeidere.

Eksempel: Kong Jeroboam "gjorde hvem han ville av folket til prester, enda de ikke var av Levi stamme", 1 Kong 12:31. Og han innviet "alle som hadde lyst til det /.../ og det ble grunnen til at hans ætt ble utryddet og utslettet fra jorden", 13:33f.

Anm. Levittenes embete

I den gamle pakt var menn av *Levi stamme* kalt av Gud til å arbeide i templet. Levittene var *født* til tjenesten. Deres ansvar var tempelsangen og alt arbeid som fulgte med ofringene, t eks 4 Mos 1:50f, 3:6ff, 1 Krøn 6:48, 9:33. Fra Levi stamme kom også *øverstepresten* (Aron var den første) og de andre *offerprestene*.

423 **Hva vil det si at Levi stamme utførte en stedfortreders gjerning?**

GUD HADDE UTVALGT ISRAEL TIL Å VÆRE "ET KONGERIKE AV PRESTER FOR MEG OG ET HELLIG FOLK" (2 MOS 19:6). LEVITTENE UTFØRTE SITT KALL I STEDET FOR DE ANDRE.

4 Mos 8:16-18 - For de er helt overgitt til meg som en gave fra Israels barn. I stedet for alt som åpner morsliv, alle førstefødte blant Israels barn, har jeg tatt dem ut for meg... (Om de førstefødte, se 2:13-15, jf Kristus-profetien, 1 Mos 2:20-23.)

Anm. Offerprest.

Grunnbetydningen av det hebraiske ordet *cohen* viser til et midler-embete – til "en som står opp for å føre en annens sak". Offerprestens gjerning hadde Guds befaling og nådeløfte. I sin gjerning var han midler mellom Den Hellige og syndere.

424 **Hvorfor var en midler nødvendig?**

GUDS LOV ÅPENBARER GUDS HELLIGHET, SOM INGEN SYNDER TÅLER Å SE.

2 Mos 33:20 – (HERREN:) Du kan ikke se mitt åsyn, for intet menneske kan se meg og leve.

Derfor kom Sønnen i en tjeners skikkelse, lydige til døden på korset (Fil 2:8), og derfor tjener han oss med ytre midler – med evangeliet og sakramentene.

Eksempel:

Israelittenes rop til Moses da han kom ned fra Sinai-fjellet, 2 Mos 20:19: "Tal du til oss, så vil vi høre. Men la ikke Gud tale til oss, for at vi ikke skal dø!" Deretter befalte Gud Moses å bygge et alter, og knyttet et løfte til, v 24b: "På hvert sted hvor jeg lar mitt Navn ihukomme, skal jeg komme til deg og velsigne deg." (Jf Herrens Nattverd.)

Til bibelstudium: Kristi "stedfortredende godtgjørelse" (satisfactio vicaria).

Uttrykket favner en rik tematikk:

a. *Den uforanderlige, hellige Gud er rettferdig i absolutt mening.*

Gud krever av hvert menneske den fulle og hele kjærlighet til ham og vår neste som oss selv. I motsatt fall, er vi under en evig forbannelsesdom, støtt bort fra Guds nådige åsyn. Mt 22:39f, Mk 9:48, Gal 3:10. Hva Guds åpenbaringsord sier om Guds hellighet og hans nidkjærhet for sitt verk, har adresse til hvert menneske. Rom 3:19, Ef 2:3. Bare Gud kan komme oss til redning.

b. *Sønnen opptok menneskenaturen i forening med sin Guddoms natur.*

I *Kristi tjenerskikkelse* gikk han inn under Lovens krav – også kravene om godtgjørelse for synder. Gal 4:4f, 3:13, 2 Kor 5:14b, 1 Pet 3:18.

c. *Det er skjedd en sinnsforandring fra Guds side*

Gud er en forsonet Gud. Lar vi oss forlike med Gud? På grunn av Kristi stedfortredergjerning på korset er verdens syndeskyld betalt og Guds fordømmelsesdom opphevet, Rom 10:18. Guds «kvittering» er Kristi oppstandelse fra de døde, Rom 4:25. Nå er Kristus er Guds "nådestol", satt fram for alle mennesker i Guds kirke på jorden, Rom 3:25. Denne nyhet vil Gud ha proklamert og trodd i verden. 2 Kor 5:19-21.

Hvor er syndene? En kristen bærer fremdeles på den onde menneskenatur, men Gud regner troen til rettferdighet (1 Mos 15:6). Troen griper Gud i hans løfte og har Kristus. Han er Guds rettferdighet – og troens rettferdighet, tilregnet av nåde. Så er syndene kastet i "glemselens hav", Mi 7:19. Det er ingen fordømmelse for den som er i Kristus Jesus, Rom 8:1. Ved troen er vi Guds rettferdighet i ham og lever under Guds nådehimmel med Kristus til gave. Årsaken er ikke troen. Årsaken er Guds Sønn lidende lydighet i Jesu skikkelse. Han gav seg selv til en soning for våre synder, ja, ikke bare for våre, men for hele verdens, 1 Joh 2:2.

Fra bekjennesskriftene:

Uttrykket godtgjørelse (fyldestgjørelse) har sin opprinnelse i oldkirkens forfølgelsestider. Frafalne, men angrende kristne ble meddelt syndsforlatelse sammen med en botsøvelse. Det skjedde av to grunner, dels for eksemplets skyld, dels for å prøve oppriktigheten, Apol 12:113, 120-123.

Dessverre laget kirken en regel om *oppregning* av syndene i skriftemålet. Det ble gjort av hensyn til presten, som skulle utmåle godtgjørelser eller botsøvelser alt etter overtredelsens art. Dermed ble Guds frie nåde en betinget nåde. Slik mørkla man Kristi velgjerninger, Tr 45.

Menneskene blir ikke rettferdiggjort overfor Gud ved egne krefter, fortjenester eller gjerninger, CA 4:1, 12:10.

Kristus har med sin død godtgjort for syndene våre, CA 4:2, Apol 4:178. Det gjorde han ikke med sølv og gull, men med sitt eget dyrebare blod, SK Troen, 31, SA C 3:38.

Kristi lydighet under loven er ingen uviss godtgjørelse, men vår rettferdighet, gyldig for Gud. Evangeliet åpenbarer denne rettferdighet, som troen stoler på og Gud tilregner troen. FC SD 3:57.

425 **Hva gjorde offerpresten når han var folkets stedfortreder for Gud?**

DA VAR OFFERPRESTEN SKYLD BÆREREN SOM TOK BORT GUDS VREDE.

4 Mos 18:1, 5: HERREN til Aron: Du og dine sønner og hele din fars hus skal bære skylden for overtredelser mot helligdommen. Og du og dine sønner skal bære skylden for overtredelser mot prestedtjenesten /.../ Men dere skal utføre det som skal gjøres ved helligdommen, og det som er å utføre ved alteret, for at det ikke mer skal komme vrede over Israels barn.

Anm. I Nytestamentet benyttes uttrykket "døde for oss" om Kristi gjerning som *syndebæreren i menneskenes sted*: Rom 5:8, 8:32, 2 Kor 5:14, Gal 3:13 osv.

Samme sak sier Jesu nattverdord om sitt legeme og blod, som "gis for de mange", Mt 26:28. Det er en hebraisk uttrykksmåte som betyr "for alle".

426 **Hva gjorde offerpresten, når han handlet som Guds midler for folket?**

DA FORVALTET OFFERPRESTEN GUDS LOV OG UNDERVISTE FOLKET I GUDS ORD. MED SIN LIVSFØRSEL VISTE HAN HVORDAN MAN LEVER I "ET KONGEDØMME AV PRESTER OG ET HELLIG FOLK", 2 MOS 19:6.

Mal 2:7 – For en prests lepper skal bevare kunnskap, lov skal hentes fra hans munn, for han er sendebud fra HERREN, Gud Sebaot. (Jf 5 Mos 17:8ff, 33:10)

Anm. Samme regel og begrunnelse gjelder i den nye pakt, om det evangeliske presteembete (presbyter/episkopos): 1 Tim 4:9ff, 2 Tim 2:2f, 3:14, Tit 1:5-14. 1 Pet 2:9.

427 **Hvorfor var levittenes tempelarbeid uttrykk for Guds velsignelse over dem?**

DET VAR AV NÅDE GUD KALTE LEVI STAMME TIL TEMPELARBEID.

4 Mos 18:20 – HERREN sa til Aron: Du skal ikke ha noen arv i deres land, og det skal ikke tilfalle deg noen del iblant dem. *Jeg er din del og din arv* blant Israels barn. Sal 16:5 – Herre, du er min del og mitt beger, det er du som bestemmer min lodd.

Dermed fjernet Gud den forbannelse som hvilte over Levi stamme siden stamfaren Jakob.

Anm. 1 Mos 49:5-7. Innbyggerne i Sikem hadde skjendet Dina, søsteren til Simeon og Levi. De på sin side tok hevn ved å inngå en falsk pakt, for deretter å slå innbyggerne i hjel. - Gud dømte Simeon og Levi stammer til å leve spredt omkring i det lovede land, istedenfor å gi dem del i det, lik de andre stammene. Men fordi Gud er god, vendte han forbannelsen til velsignelse.

428 **Hva forteller øversteprestens drakt om hans stedfortredergjerning?**

ØVERSTEPRESTEN STÅR KOLLEKTIVT ANSVARLIG FOR FOLKETS SYNDER. FOLKET PÅ SIN SIDE BLIR DELAKTIG I DET SOM BLIR DEN ÆNE TIL DEL.

Dette *virkningsforhold* gjenspeiler Adams posisjon i menneskeheten, som er motstykket til Jesu posisjon som verdens gjenløser i kraft av sin lidende lydighet (Rom 5:12ff):

- *Gulltrådene* innvevd i øversteprestens drakt, som derfor ble kalt "den gylne drakt". Den avbilder Guds herlighet i templet, i likhet med de andre gjenstandene, som alle var av gull. Drakten bestod av fire deler:

- ”Overkjortelen” av blå, ternet ull. Fargen minnet folket om at øverstepresten - til forskjell fra alle de andre - representerte det som var fra himmelens Gud. Jesus sa: ”Dere er nedenfra, jeg er ovenfra”, Joh 8:23.
- ”Livkjortelen” utenpå overkjortelen. På hvert skulderstykke var det festet en onyksstein i gullinnfatning, og på hver av dem var seks av Israels stammer inngravert med navn (2 Mos 28:9-12). Onyks er en sort halvedelsten, som sammen med navnene forteller at han var den som skulle bære tyngden av folkets synder på sine skuldre, og gå inn for Guds åsyn i Det aller helligste. Det var øversteprestens kall å være ”den som kan bære”, og derfor ble han omtalt med dette uttrykk. Heb 9:24 – Kristus gikk ikke inn i den helligdom som var gjort med hender, som er et bilde av den virkelige, men inn i selve himmelen, for nå å være for Guds åsyn for oss” (= i vårt sted).
- *Bryststykket* festet til livkjortelen, 2 Mos 28:15-21, 28f. Tolv edelstener var festet på den, hver med et stammenavn inngravert. Bryststykket kunne ikke skilles fra de andre plaggene, for Guds folk kan ikke skilles fra Gud. Det er hva Jesus sier i Joh 10:28f. Og det er hva han også gjør, Heb 7:25 - Han kan ”fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham, da han alltid lever til å gå i forbønn for dem”. Og Johannes så ham ”kledd i en fotsid kjortel, ombundet med et gullbelte under brystet” (Åp 1:13). Når øverstepresten var i arbeid, hadde han bundet gullbeltet om lendene. Johannes så Jesus ombundet med gullbeltet, til oppmuntring og trøst for Guds kjempende kirke på jorden: Vår evige øversteprest hos Faderen går alltid i forbønn for Guds barn.
- ”Luen” med en plate av gull, festet på framsiden, over pannen, 2 Mos 28:36-38. På platen var det gravert: Helliget HERREN. Igjen: Det som gjaldt øverstepresten i alles sted, det gjaldt alle på grunn av den ène. Var Aron helliget HERREN, var folket det også. Platen satt over pannen for at gavene kunne behage Gud, til tross for den synd som hefter ved dem. Før Jesus frambar seg selv som et syndoffer i menneskenes sted, ba han for kirken i verden, Joh 17:19 - Jeg helliger meg for dem, for at også de skal være helliget i sannhet. Denne ikledning skjer i dåpen (Rom 6. Ef 5:26) og blir tilregnet troen til rettferdighet for Gud. Ved troen bærer vi frem våre legemer ”som et levende og hellig offer som behager Gud”, Rom 12:1. Kristus er vår hellighet for Gud.

Fra bekjennelsesskriftene:

Vi kan ikke komme til Faderen uten denne øversteprest, og derfor skal vi ikke søke andre mellommenn, samme 4:333, 21:24, SA B 2:26.

Kristus er *forsoningens midler*, CA 20:9, 21:2, Apol 4:80, 12:76, 21:17, FC SD 8:47, 78.

Kristus er Guds *sonoffer*, gitt èn gang for verdens synder, CA 3:3, Apol 4:179 (Gal 3:13), 13:8, 24:22. Han er Guds øversteprest som ga seg selv til et eviggyldig of-

fer for Faderen. Med sitt ufattelige offer har han *godtgjort* for verdens synder, CA 20:9, Apol 4:82, 165, 333, 376, 12:63, 24:58.

Kristus er også *rettferdiggjørelsens midler*, i starten og hele veien, ikke bare for frifinnelsen, men også for den fornyelse han virker i dem som tror frifinnelsen, Apol 4:162f, 317. Vi må alltid vende tilbake til løftet, at Gud vil være oss nådig på grunn av Kristi lidende lydighet, samme 81, 165.

Kristus er *nådestolen* som ikke viker fra oss, for Gud er trofast. Guds løfte om syndenes forlatelse, gitt i vår dåp, står fast alle våre levedager, tross arvesyndens motkrefter i vårt innerste. Ja, nettopp derfor står løftet fast! SK Nattverden 86.

Kristus er *HERREN til liv*, til rettferdighet, til alle goder, og til frelse. SK Troen 30. Han er *min Herre*, samme 27 (se forkl 2 trosart).

429 Hva betyr det at **Kristus** helliget seg selv for kirken i den nye pakt?

KRISTUS HAR MED SIN DØD FOR VERDENS SYNDER HELLIGET GUDS ENE HELLIGE KIRKE I SANNHETEN.

Joh 3:6 – Det som er født av kjød, er kjød; det som født av Ånden er ånd. Mt 7:16.

Joh 17:17, 19 – Hellige dem i sannheten, ditt ord er sannhet. /.../ Jeg helliger meg selv for dem, for at også de skal være helliget i sannhet. Heb 10:10 – (I samsvar med Guds vilje) er vi helliget ved Jesu Kristi legemes offer èn gang for alle. 13:12 – (Jesus led utenfor byporten) for at han ved sitt eget blod skulle hellige folket. 1 Kor 1:30 – Han er for oss blitt til visdom fra Gud, til rettferdighet og helliggjørelse og gjenløsning. 6:11 – dere er renvasket, dere er helliget, dere er blitt erklært rettferdige ved HERRENS Jesu Kristi navn og vår Guds Ånd.

Ef 5:2, 26f – (Kristus) gav seg selv for oss til gave og offer, til en velluktende røkelse for Gud. /.../ for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet og for at han skulle stille kirken fram for seg i hellighet... 1 Pet 3:21, Tit 3:5, Kol 1:13, 22. Joh 13:10.

Faderens enbårne Sønn og skaperverkets midler kom til ”sitt eget” fordi det ”ligger i det onde” (Joh 1:11a, 1 Joh 5:19). Guds kjærlighet til sitt verk fins ikke uten Guds nidkjærhet for sitt verk (Joh 3:19).

Anm. Noen kobler Joh 17:19 til nattverdlæren for å begrunne offerteorier om framføring av Kristi legeme og blod for Faderen. Noen slik kobling fins ikke i NT.

Andre hevder at Guds kjærlighet gjør syndoffer overflødig og røper en gudsforestilling i strid kunnskapen fra åpenbaringsordets hellige Gud i en bevitnet historie. De tilslører syndens nød, underkjenner Guds hellighet og kall til omvendelse og syndenes forlatelse.

430 **Hvorfor kalles Kristus Jesus for ØVERSTEPREST?**

SVAR: HAN HAR OPPFYLT GUDS LOV I ALLES STED OG GITT SEG SELV TIL ET SONOFFER FOR VERDENS SYNDER. NÅ GÅR HAN I FORBØNN FOR SINE HOS SIN FAR I HIMMELEN.

Jes 53:12b – han som bar manges synd og bad for overtrederne. 19:22. Sal 22:19.

Gal 4:4f - født av en kvinne, født *under loven*, for at han skulle *kjøre dem fri som var under loven*, så vi skulle få barnekår. 1 Pet 2:24a – Han bar selv våre synder i sitt legeme opp på treet. Heb 9:11f, 28 – Kristus kom som øversteprest for det kommende gode, og gjennom det større og mer

fullkomne tabernakel /.../ med sitt eget blod, èn gang for alle gått inn i helligdommen og vunnet en evig forløsning.

Heb 7:24f – denne har et uforgjengelig prestedømme, fordi han blir til evig tid, og derfor kan han også fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham, da han alltid lever til å gå i forbønn for dem. 9:24-28, 12:24. Jf Åp 5:6,12, .

Rom 8:34 – Kristus Jesus er den som er død, ja, enn mer den som er oppreist, og som er ved Guds høyre side. Han ber også for oss. 1 Joh 2:1 – Om noen synder, har vi en forsvarer hos Faderen, Kristus Jesus, som er rettferdig. Lk 13:8f – ”Herre, la det stå også dette år, til jeg har fått gravd omkring det og gjødslet det! Kanskje kommer det til å bære frukt neste år...” Joh 17:9, 20 – .For verden ber jeg ikke, men for dem som du har gitt meg, fordi de er dine. /.../ Men jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord tror på meg.

Eksempler: Jesu forbønn for Peter, Lk 22:32. – Joh 17.

Til bibelstudium:

Mose forbønn for Guds Israel, 2 Mos 32:31f, jf 30:7f og 3 Mos 16:12f.

Abels blod, 1 Mos 4:10. Dan 9:24

I likhet med Kristi offerdød for alle omfatter hans forbønn Guds fiender, Lk 23:34. Mt 5:44, Apg 7:60. Jf kong Joas, 2 Krøn 24:22.

Den såkalte ”øversteprestelige forbønn” i Joh 17 er bønnen for dem som kommer til tro på ham ved apostelordets lære fra ham. Han ber spesielt om at de må bli bevart fra det onde. 1 Tim 4:10 forener Lk 23:34 og Joh 17.

Heb 2:17, 3:1, 4:14f, 5:5, 7:22 (garantist), 9:11-15, 28a, 10:10-12.

Ef 2:17f, 3:12, 5:25-27. 1 Pet 2:9f, 2 Pet 1:4-11 (merk begrunnelsen v 4 og 9).

Fra bekjennesskriftene:

CA 3:2-3. Apol 4:40, 80, 24:23.

KRISTUS JESUS – KONGEN

Benevnelsen ”**Guds Sønn**” stammer fra orientalske kroningsritualer, hvor kroningen ble oppfattet som en fødsel, og kongen kalt ”Guds sønn”. Tittelen kunne sikte til et guddommelig *opphav* – så i det gamle Egypt, eller bli oppfattet juridisk som en *adopsjon*.

I Israel ble sønne-tittelen overført på *Guds utvalgte folk*. Moses forkynte Herrens ord til farao, 2 Mos 4:22f – *Så sier HERREN: **Min sønn, den førstefødte, er Israel, og jeg sa til deg: La min sønn fare, så han kan tjene meg, men du ville ikke la ham fare. Derfor vil jeg nå slå i hjel din sønn, den førstefødte.***

Kongene i det davidiske kongedømme representerte på legemlig vis Israels posisjon som *Guds førstefødte* blant folkene. Da er ikke bakgrunnen orientalske myter, men **Guds utvelgelse**. Løftet i kroningssalmene overstiger politiske realiteter i samtiden. De gir uttrykk for det messianske håp i et lite folk, innklemt mellom stormakter, og i en periode drevet i eksil til Babylon.

Tittelen «*Guds Sønn*» ble brukt om *kongen som **Guds representant*** i folket. Hyllingsropene under kroningen var *hyllingsrop til Gud* skaperen og gjenløseren, som har gitt seg til kjenne med ord og under i Israels historie. Det er i denne sammenheng vi møter Messias-profetiene - først dunkle på lang avstand, etter hvert tydelig og nært.

Eksempler: 2 Sam 7:12f (jf Sal 89:27f, 37f). Sal 2:7f (jf Sal 24, 47, 93, 96-99, 110).

De første kristne så Messias-løftene oppfylt i påske-perspektivet på Jesu liv. Det stemmer med Jesu undervisning etter sin oppstandelse (f eks Lk 24, Apg 1). Messias-løftene var oppfylt i Guds Sønnens lidende lydighet, men skjult i tjenerskikkelsen og foregripet på en underfull måte i den oppstandne Jesus.

Kirkens Kristus-bekjennelse var begrunnet i Jesu undervisning i «Skriftene», men ved Caesarea Filippi gitt *fra himmelen* til de tolv apostlene, **Mt 16:16** – *Du er Kristus, den levende Guds Sønn*. Etter oppstandelsen ble tittelen «Guds Sønn» brukt om den guddommelige **vesenshet** mellom Sønnen og Faderen. Sitt fulle meningsinnhold har tittelen fra andre titler i Jesu utleggelse av ”Moses og Profetene”, f eks Menneskesønnen, Profeten, Presten, Spire, Rotskudd.. De medbestemmer innholdet i en Messias-forventning annerledes enn den jødiske.

431 **Hvorfor ble Israel utvalgt av Gud?**

GUDS UTVELGELSE AV ISRAEL FORBEREDTE GUDS RIKES KOMME.

Sal 2:6-9 – ”Det er jeg som har innsatt min konge på Sion, mitt hellige fjell.” Jeg vil kunngjøre HERRENS beslutning. Han sa til meg: ”Du er min sønn, jeg har født deg i dag. Be meg, så gir jeg deg folkene til arv og hele jorden til eie. Du skal knuse dem med jernstav og slå dem i stykker som leirkar.” (110:1f, 5f) Dan 2:44 - Og i disse kongers dager vil himmelens Gud opprette et rike som i all evighet ikke skal ødelegges (7:14).

Mk 10:42-45 – fyrster over folkene, hersker over dem /.../ men den som vil bli stor blant dere, skal være de andres tjener, og den som vil bli fremst blant dere, skal være alles trell. Heller ikke Menneskesønnen er kommet for å la seg tjene, men for å tjene og gi sitt liv til gjeløsning for de mange (= alle). 1 Kor 15:24 – Deretter kommer enden, når han overlater riket til Gud og Faderen, etter at han har tilintetgjort all slags velde og alle slags myndigheter og makter.

Guds profetier ved Daniel skildrer fire verdensriker. I det siste – romerriket – ble Kristus født, som brakte Guds rike – himmelriket til menneskene. Kristus fremstod som kongen i Guds rike. Det er skjult under korset, men har Guds kirkes kjennetegn.

Gud leder verdenshistorien mot målet: Kristi gjenkomst som verdens Dommer på den ytterste dag. Da bringer han den nye jord hvor Guds rike er fullt synlig. (Jf Åp).

432 **Hvordan gjenspeiler Israels historie seg i løftene om Messias-kongen?**

JAKOB SÅ MESSIAS LANGT UNNA OG UTYDELIG - ”I DE SISTE TIDER” (1 MOS 49:1). SENERE I ISRAELS HISTORIE BLIR MESSIAS-BILDET TYDELIGERE. I GUDS LØFTER TRER HAN STADIG NÆRMERE.

4 Mos 24:17 (profeten Bileam) – Jeg ser ham, men ikke nå. Jeg skuer ham, men ikke nær. 2 Sam 7:11-16 (profeten Natan) – HERREN vil bygge deg et hus. Når dine dagers tall blir fullt, og du hviler hos dine fedre, da vil jeg etter deg oppreise din sønn som skal utgå av ditt liv, og jeg vil grunnfeste hans kongedømme. Han skal bygge et hus for mitt Navn, og jeg vil trygge hans kongetrone til evig tid. Jeg vil være hans far, og han skal være min sønn. (Uklart: Når han gjør det som ondt er), vil jeg tukte ham med menneskers ris og med menneskebarns plager. Men min miskunnhet skal ikke vike fra ham /.../ Ditt hus og ditt kongedømme skal stå fast til evig tid for ditt åsyn, og din trone skal være grunnfestet til evig tid.

Eksempler på tydelig nærhet:

Anm. Natan-profetien, 2 Sam 7:11-16.

Guds løfte om et evig kongedømme var *uten vilkår*. I likhet med Abraham-pakten (1 Mos 15 og 17), hviler oppfyllelsen på Guds trofasthet og miskunnhet. Forpliktelsene ligger på Guds side, rettighetene på vår side. En slik løftespakt er en "nådepakt".

Gud talte til Natan om *Salomo* og hans nærmeste etterfølgere (jf "når han gjør det som ondt er"), men også om Messias-kongen i fjernere framtid. Løftet om templet er knyttet til Salomo (av shalom = fred). Salomo er bildet på den kommende "**Fredsfyrsten**", som Gud hadde lovt kong David, *1 Krøn 22:9f*: "I hans dager vil jeg la Israel få fred og ro /.../ Han skal være min sønn, og jeg skal være hans far". Jf Jes 9:6, Sak 9:9f og Mika 5:4. Jesus er den sanne "Salomo", som stifter fred.

Guds fred må ikke forveksles med harmoni og gode dager, eller med fravær av krig, terror og konflikter. Guds fred overgår all forstand og omfatter menneskets forhold til Gud, seg selv og sin neste. Guds fred består i *et gjenopprettet gudsforhold, hvor Guds gode skapervilje skjer allerede*, 4 Mos 6:26, 1 Kor 1:3, Fil 4:7, Kol 3:15.

Davids åndelige testamente gjaldt Natan-profetien, 2 Sam 23:1-5 (jf Sal 45 og 72). David var sikker på at HERREN ville holde ord (jf Jes 1:12, 33:2), og han tegnet bildet av Messias som den rettferdige og gudfryktige:

(1) Den rettferdige oppfyller Guds lov (jf Jes 23:5f, Sak 9:9).

Hva Messias er, skal bli hans folk til del, for hans navn er "HERREN, vår rettferdighet". Frelsen består i å kjenne "Den Rettferdige", som ved å bære alles misgjerninger rettferdiggjorde alle (de mange = alle, Jes 53:11, 1 Joh 2:1f). Se Apg 3:14f.

Rom 1:16f. Evangeliet åpenbarer "Guds rettferdighet" (jf Jes 11:1-5, hvor "belte" betegner arbeid, virksomhet, og "dømme" er synonymt med frelse). Evangeliet er "Guds kraft til frelse for hver den som tror" hva evangeliet åpenbarer (Rom 1:16, jf 1 Kor 1:30, Fil 3:9). Altså åpenbarer evangeliet en rettferdighet som var til **før** den ble åpenbart.

Uttrykket "**Guds kraft**" sikter ikke til kraften i og for seg, men til *Guds maktfulle vilje*, gitt til kjenne i frelseshistorien (jf 2 Mos 9:13-16, 15:6, 13, 32:11, Rom 9:17ff).

Sønnen i Jesu tjenerskikkelse talte med guddommelig autoritet, og med undergjøring demonstrerte han Guds maktfulle vilje og innledet den nye frelestid (Mt 13:58, Lk 4:4, 19:37). Brukt om Jesu oppstandelse, er "Guds kraft" det endegyldige vitnesbyrd om Guds fullbrakte frelsesverk (Apg 2:24, Ef 1:19, 1 Kor 15:54ff), og Jesu herredømme, Mt 28:18, 1 Kor 15:24ff. Evangeliet er Guds kraft til frelse fordi det åpenbarer Guds rettferdighet "av tro til tro" (jf Ef 1:17ff).

(2) "En hersker i gudsfrykt".

"Visdoms og forstands Ånd, råds og styrkes Ånd" skal hvile over Messias, Jes 11:1-3. Under hans herredømme får *menneskene* – og ikke bare Israel - "kunnskap om HERREN og frykt for ham". Han er et lys for *folkene* (Jes 49:6, 51:1f, 4, Lk 2:29-32).

I Kristus Jesus er *Guds løfte til Abraham oppfylt* (1 Mos 12:1-3, Rom 4:9-11, Gal 3:8f, 13f). Abrahams barn er *løftets barn* (Rom 9:6-8). Også troende av hedensk stamme er "*medarvinger til løftet og Guds husfolk*", Ef 2:11ff. Kirkens tro er Det gamle testaments Messias-tro.

2 Sam 7:18f: Davids takkebønn har ikke Moselovens formel "dette er loven om" osv, men uttrykket "dette er loven for menneskene" (jf 3 Mos 6:2, 7, 18 osv). Takken gjelder løftet om en *universell* rettferdighet, som Gud skulle oppfylle for *alle* mennesker og tilregne troen. Lovgiveren skulle sørge for den lovoppfyllelse som ingen dødelig evner!

Fra bekjennesskriftene :

(Luther) "*ordet "HERRE" betyr ganske enkelt det samme som forløser (frelser). Og det vil si at han er den som har ført oss tilbake fra djevelen til Gud, fra død til liv, fra synd til rettferdighet, og som nå oppholder oss der. De øvrige deler av artikkelen tjener ganske enkelt til å klargjøre og uttrykke hvordan og med hvilke midler denne forløsning er skjedd – det vil si hvor mye den kostet ham og hva han har gjort og våget for å vinne oss og føre oss inn under sitt herredømme.*" (SK, Troen, 31. Uth her.)

Merk exodus-motivet overført på Jesu liv og - etter ham - på den troende kirke.

433 **Hvilken oppgave ble kongen salvet til i den gamle pakt?**

KONGEN BLE SALVET TIL Å STYRE FOLKET PÅ GUDS VEGNE OG BESKYTTE DET.

1 Sam 8:20 – Også vi vil være som de andre folkene. Vår konge skal dømme oss. Han skal dra ut foran oss og føre våre kriger. 9:17 – Da Samuel fikk se Saul, sa HERREN til ham: "Se, der er den mannen som jeg talte til deg om: Han skal styre mitt folk."

Folket foraktet Guds ord og advarsel og forkastet Gud. Likevel tillot Gud at folket innførte kongedømmet, for Gud hadde en annen plan: Kristus Jesus skulle komme av Davids hus og ætt og Guds løfter bli oppfylt i ham.

Eksempel: Samuel salvet David til konge, 1 Sam 16:12f.

434 **Hvorfor måtte Messias-kongen være "av Davids hus og ætt"? (Lk 2:4)**

KONG DAVID VAR ET SKYGGEILDE AV KRISTUS JESUS – DEN EVIGE KONGEN I SITT EVIGE NÅDERIKE.

1 Sam 13:14 - David - "mannen etter Guds hjerte". Sal 18:51 – (HERREN) gir *sin konge* store seire, han viser troskap mot *sin salvede*, mot *David* og *hans ætt til evig tid*.

Lk 1:32f – Han skal være stor og kalles den Høyestes Sønn, og HERREN Gud skal gi ham hans far Davids trone. Han skal være konge over Jakobs hus til evig tid, og hans rike skal være uten ende. 2:26 – Den Hellige Ånd hadde åpenbart for ham (Simeon) at han ikke skulle se døden før han hadde sett HERRENS Kristus (Salvede). Jf Mt 3:17, 17:5, Joh 1:14.

Rom 1:1-4 – Guds evangelium, som han forut har lovet ved sine profeter i De Hellige Skrifter, om sin Sønn, født av *Davids ætt* etter kjødet, med kraft bevist å være *Guds Sønn* etter Hellighetens Ånd ved oppstandelse fra de døde, Kristus Jesus, vår Herre. 2 Kor 1:20a – Guds løfter, så mange som de er, har fått sitt ja i ham. Apg 13:32f

Til bibelstudium:

Kristi evige kongedømme. 1 Krøn 22:10. Sal 45:7, 89:37, Jer 23:5, Dan 2:44, 6:26, 7:14, Mika 4:7. 1 Kor 15:24, Heb 1:8.

Eksempler på Messias-løfter: 1 Mos 3:15, 22:18, 26:4, 49:10. 5 Mos 18:15, 18. 2 Sam 7:13. Jes 4:2, 7:14, 9:6. Jer 33:14-17. Dan 9:24ff.

David – en Kristus-profeti

Navnet David betyr " *den elskede*". I GT blir Messias kalt med dette navn flere ganger: Sal 89:4 og 21, 132:1, Jer 30:9. Esek 34:23, 37:24f. Hos 3:5.

Kongene bar tittelen "*Den Salvede*" (Messias el Kristus). Ofte ble kongen omtalt som "Den Salvede", eller "HERRENS Salvede". I Salmene møter vi tittelen flere ganger: Sal 2:2, 18:51, 28:8, 84:10, 89:39, 52 (jf 105:15 i fl).

Sett fra vår side, var David et menneske av Adams falne ætt. Sett fra Guds side, var David utvalgt til å være et skyggebilde av den kommende Kristus og Menneskesønnen, kongen i Guds evige rike. David-skikkelsen peker fram mot Kristus, "*Den Elskede*", som Gud har benådet oss med, Mt 3:17, 12:18, 17:5 (2 Pet 1:17). Ef 1:6, Kol 1:13, 19.

Kristus i Salmene

Salmene er sekundære i forhold til den frelseshistorie de viser til. De sammenfatter Guds ord og undergjerninger med sikte på bruken: Lovprisning og bønn til Herren om å komme sine løfter i hu og gripe inn til frelse (jf Kristi innstiftelsesord til Nattverden). –Jf Sal 18:47-51 med 1 Mos 3:15.

Jesus forklarte at Salmene handler "*om meg*", Lk 24:44. To **eksempler:** Davids bønn i *Salme 51*: "Vær meg nådig, Gud, *i din miskunnhet*", dvs i Kristus. Med Da-

vids ord i *Salme 22* uttrykker vi vår egen og *menneskehetens* nød under syndefallets kår. Det er *denne nød* Kristus ropte ut på korset: "*Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?*" (da han led etter sin menneskenatur). Derfor slutter salmen slik: "*De skal komme og kunngjøre hans rettfærdighet for det folk som blir født, at han har gjort det.*"

Sal 2,8, 24:1ff, 89:5, 110:4 o fl.

«**Den elendige**» i Salmene er Sønnen i sin lidende lydighet etter sin menneskenatur. Jf disposisjonen i Mt 16 med Sal 34 og 1 Sam 21.

Anm. Jesu ættetavler

Matteus (Mt 1) følger en jødisk frelseshistorie delt i tre deler, hver på fjorten ledd (14 er David-navnets tallverdi) – fra Abraham til David, fra David til det babylonske fangenskap, og derfra til Jesus. Inndelingen er en bekjennelse til Jesus som *den rettmessige tronarving* til det davidiske kongedømme, om det hadde vært ved makten på Jesu tid (jf tidens fylde, Gal 4:4). Det hendte av samfunnets små hyllet Jesus som "Davids sønn", dvs Messias-kongen: Mt 9:27, 15:22, 20:30f, 21:9.

Lukas har plassert Jesu ættetavle *etter Jesu dåp* og bemerker at Jesu var omkring 30 år gammel, det vil si gammel nok til å starte offentlige virksomhet. Perspektivet er *tilbakeskuende og universelt*. Ættleddene føres tilbake til Adam – "Guds sønn" – en *menneskesønn*. Indirekte er alle menneskebarn i slekt med Gud Sønn etter sin menneskenatur. Hans exodus fra denne falne verden - gjennom lidelse, død og oppstandelse - representerer en ny begynnelse og et nytt mål på den jord som kommer (Åp 21:1.4). Derfor begynner barndomshistorien med befalingen fra keiser Augustus, som representant for menneskehetens historie (jf Lk 3:1f). Kontrasten er megetsigende.

Anstøtet var en fattig og lidende Messias-konge. Da Jesus ble stilt for jødernes høye råd, stadfestet han bekjennelsen "Messias, Guds Sønn", og sa at "fra nå av skal dere se Menneskesønnen sitte ved Kraftens høyre hånd og komme på himmelens skyer". Da dømte de ham til døden for gudsbespottelse. Mt 26:63-66.

Skjult for denne verden gjennomførte Gud sin frelsesplan, slik han hadde lovet. Jf 1 Kor 2:8. Hadde de bare visst...

435 Hvorfor kalles Kristus for "Spire" og "Davids rotskudd"?

I HAM ER FRELSEN SKJULT TILSTEDE, OG ORDNET I ALLE DELER. GUD ER OSS NÅDIG FOR KRISTI SKYLD. HAN ER GUDS KIRKES EVIGE PRYD, GITT AV NÅDE.

Jes 4:2 - På den dag skal HERRENS spire være til pryd og herlighet, og landets frukt til stolthet og til pryd for de av Israel som slapp unna. Sak 3:8 – Se, jeg lar min tjener Spire komme (6:12). Sal 72:6 – Han skal komme ned som regn på *en nyslått eng*, lik en regnskur som væter jorden (jf 1 Sam 2:6). Jes 27:6 – I kommende dager skal Jakob skyte røtter, Israel blomstre og få skudd, og de skal fylle jorderike med frukt (jf 37:31, Sal 72:16f).

Jes 53:2a – Han skjøt opp som en kvist for hans åsyn og som et rotskudd av tørr jord. (Jf 5 Mos 9:6) Joh 15:1a – JEG ER det sanne vintre. Åp 5:5 – Gråt ikke! Se, løven av Juda stamme, Davids rotskudd, har seiret og kan åpne bokrullen og de syv segl på den. 22:16 – Jeg, Jesus, har sendt min engel for å vitne for dere om dette i menighetene: Jeg er Davids rotskudd og ætt....

Kristi svake skikkelse (Jes 53:5) rommer Guds herlighet og allmakt. I denne spede spire av Davids ætt, og i upløyd og tørr jord, har Gud oppfylt sin løftespakt med Abraham og hans ætt og opprettet en ny pakt til velsignelse for alle folkene.

Anm. Messias "skal kalles en **nasarèer**" (Mt 2:23, jf Apg 2:22-22). Derfor måtte Josef og Maria vende tilbake med Jesus-barnet til Nasaret. Navnet henspiller på Jes 11:1 - en kvist skal skyte fram av Isaïas stubb, og et skudd (hebr: nezær) fra hans røtter skal bære frukt. Det fremgår av fortsettelsen at Jesus bringer fredsriket fra Gud. Frykten for kong Herodes er en rimelig forklaring til Jesu bosted i Nasaret.

Til bibelstudium: Jesu person er Guds under i trefoldig mening

(1) *Hans **unnfangelse**, fødsel og liver et under.* Han spirer fram av sin rot hos Faderen, Sak 6:12. Han **er** en "rettferdig spire", som **gjør** "rett og rettferdighet". Hans navn er "HERREN, vår rettferdighet", Jer 23:5f.

Dermed er han ulik alle andre av Adams ætt, Rom 3:10-12, 18, 23. Han er "tjener Spire", som tok bort folkets misgjerning "på èn dag", Sak 3:8f. "Den Rettferdige" i Guds øyne tok bort verdens synd, og alle (= de mange) ble vi erklært rettferdige i ham (= alle), Jes 53:11f, Mt 20:26, Rom 3:23ff, 4:5ff, osv.

(2) *Hans **gjerninger** er et under.* Evangeliet er unikt. Guds selvhengivende kjærlighet gjør verdens visdom til skamme (1 Kor 1). Evangeliet har ingen religionshistorisk parallell eller naturlig forklaring. Det er "ikke menneskeverk", Gal 1:11, heller ikke mennesketankens produkt, 1 Kor 2:9.

Gud er begrunnelsen til Guds gjerninger, Jes 43:25, 48:11, 2 Kong 19:34, jf 5 Mos 7:7f. Guds velgjerning er gaven "ovenfra", Joh 8:23, 10:18f. Guds endegyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag, slik Skriftene har sagt (Apg 4:20, 1 Kor 15:1-11). Lik de førte kristne, er også vi henvist til kjensgjerninger. Kirkens tro er Guds tro, og begrunnelsen Guds begrunnelse.

(3) *Hans **folk** er et under.* Gud skaper seg et folk av ingenting. Ved evangeliet tilbyr og tilsier han syndenes forlatelse og skaper troen, Jes 41:19, 43:19f, 51:3, 2 Kor 4:6f.

Tre illustrasjoner til Messias-løftene:

1. Arons stav, 4 Mos 17:1-8.

Folket gjorde opprør fordi de ville ha rett til samme tjeneste som Moses og Aron. HERREN befalte Moses å legge fram tolv staver, en stav fra hver stamme, og med høvdingens navn skrevet på staven. Stavene ble lagt i vitnesbyrdets telt, og Gud lovte at staven til den han valgte ut til øversteprest, skulle spire. Da Moses kom tilbake neste morgen, så han at Arons stav - den fra Levi stamme, hadde spirt. På staven satt blomster og modne mandler. I nattemørket var underet skjedd, uten lys og vann og næring. Da folket fikk se Arons stav, ble de redde. Alle de som hadde krevd en *selvvalgt* tjeneste, skrek: "Se vi omkommer! Vi er fortapt, vi er fortapt alle sammen!" (v 12)

Gud kalte ikke Aron for å favorisere ham, men *for å være nådig mot folket* gjennom Arons soningstjeneste. Den ga liv av døde istedenfor syndens lønn. Dette profetiske vitnesbyrd om Guds tjener Spire er oppfylt i Kristus Jesus.

2. Davids siste ord, 2 Sam 23:1-5.

Messias skal være "lik morgenenens lys når solen går opp, en morgen uten skyer, når gresset spirer fram av jorden ved solskinn og ved regn /.../ En evig pakt har han jo gjort med meg, ordnet i alle deler og trygget, all min frelse og alt godt" (v 4-5a).

David så at alt var gjort ferdig for oss – også frukt var gitt av nåde, og ingen tilleggssytelse fra menneskets side.

Tittelen *Spire* er en påminnelse om *korsets vei* (Mt 10:38f), som er "*hvetekornets lov*" (Joh 12:24, jf Jes 53:10, 2 Kor 4:10, Heb 12:2). Som HERREN, så hans tjenere (Mt 10:24-26, Joh 12:25f).

3. Sangene om HERRENS vingård, Jes 5:1-7 og 27:2-13.

Jf 4:2 ovenfor: HERRENS Spire er folkets pryd og landets frukt. Også dette eksempel lar oss skjelne mellom Kristi gjerning "for oss" og "i oss". Han er sann Gud - det sanne vintre, fruktens vilkår og den troende Kirkes pryd, Joh 15:1-8. "*Bli i meg*", v 4, og han vinner skikkelse i oss (Gal 4:19). Spiren er livets tre og frelsens grunn, og samtidig gartneren som kvister, renser og døder, for at Livet kan vinne skikkelse i våre legemer, 2 Kor 4:10f.

436 Når skulle Guds tjener "Spire" og "Davids rotskudd" komme?

GUD VILLE OPPFYLLE SITT LØFTE I EN TID DA FOLKET HADDE FORKASTET GUDS ORD OG DET SÅ MØRKEST UT.

Jes 8:20(22) – Til Ordet og til Vitnesbyrdet! Dersom de ikke taler i samsvar med dette ord, så er det ingen morgenrøde for dem. 9:1f – Men det skal ikke alltid være mørke i det land hvor det nå er trengsel /.../ i framtiden skal han føre ære over det /.../ Det folk som vandrer i mørket, skal se et stort lys. De som sitter i dødsskyggens land, over dem skal lyset stråle.

Jos 24:19a (Josva) – Dere vil ikke makte å tjene HERREN, for han er en hellig Gud. (Ikke makte = ikke evne, jf Rom 7:18). Mt 3:10a (Døperen Johannes) – Øksen ligger allerede ved roten av treet. (Jf Mt 7:16ff, 12:33f) Joh 19:30 – Det er fullbrakt (Sal 22:1, 31f). Lk 14:17 – Kom, alt er nå ferdig! (Jf Heb 2:2f, Lk 19:40)

Anm. Kapitelinndelingen – som er av sen opprinnelse, kan tilsløre sammenhengen.

Jf Jes 3:1-4:1 og 4:2-4, og 10:34f og 11:1f. Jf Mt 16-17, 1 Kor 14-15:11.

Til bibelstudium: Et gjenstridig folk

Et gjenstridig folk svarer åpenbaringsordet Gud med selvkloke forbehold, og belærer ham, som om Gud trenger rådgivere. Men Gud har ikke gjort seg avhengig av våre ønsker og behov! *Jes 5:1-6*. Obs v 4a: Hva var det mer å gjøre med min vingård, som jeg ikke har gjort med den?

Jf 5 Mos 8:7ff og 32:15, Hos 10:1, Esek 15:1-6 (jf Joh 15:6).

437 Hvordan ble Jesus salvet til Messias-konge?

DA JOHANNES DØPEREN DØPTE JESUS I ELVEN JORDAN VAR DEN HELLIGE TREËNHET VIRKSOM OG INNSATTE JESUS I EN KONGEGJERNING I LIDENDE LYDIGHET.

Jes 42:1, 6f – "Se, min tjener, som jeg støtter, min utvalgte, som min sjel har velbehag i! Jeg legger min Ånd på ham, han skal føre rett ut til folkene. /.../ Jeg vil verne deg og gjøre deg til en

pakt for folket, til et lys for hedningene, for at du skal åpne blinde øyne, føre de bundne ut av fangehullet, og føre dem som sitter i mørke, ut av fengslet.”

Mt 3:17 – en røst fra himmelen sa: ”Denne er min elskede Sønn. I ham har jeg velbehag. Apg 10:38 – Gud salvet Jesus fra Nasaret med Den Hellige Ånds kraft. 2 Pet 1:17 – Fra Gud Fader fikk han pris og ære, da en røst lød til ham fra den høyeste majestetets herlighet: ”Denne er min elskede Sønn. I ham har jeg velbehag”.

Til bibelstudium: Kongesalving

Gud salvet *Saul* til konge ved Samuel, 1 Sam 9:16, 10:1, 15:1.

Gud salvet *David* til konge, 2 Sam 5:17, 7:14, 12:7, 1 Krøn 17:12-14.

Profeten Elisa og salvingen av *Jehu*, 2 Kong 9:1-13.

Åndsutrustning: 1 Sam 16:13, 2 Sam 23:1f osv.

Sal 110:1. Heb 1 og 12:1f.

Fra bekjennesskriftene. Jesus – Den Salvete

Den Salvete – Kristus – var Jesu persons hemmelighet og forutsetningen for å fullføre sin gjerning som HERRENS lidende tjener. Han er den andre person i Den Hellige Treenhed.

Ånden er utgått fra Faderen og Sønnen, og forblir deres Ånd i all evighet. Kristi menneskenatur er utrustet med Åndens gaver i fullt mål. Det er han i kraft av menneskenaturens forening med Sønnens guddomsnatur. FC SD 8:72.

Anm. Jesu dåp Mt 3:13-17

Vi vet ikke om Jesu dåp i Jordan skjedde med overøsing eller neddykking. Avgjørende er ikke dåpens form, men den betydning som Jesu dåp har for alle mennesker: Han begynte sin *stedfortredergjerning* med synderes dåp, og forklarte for Johannes at ”*det-te må vi gjøre for å oppfylle all rettferdighet*”.

Sønnen var født under loven for å ”oppfylle” Faderens rettferdighet, Mt 3:5 (Joh 19:30, Gal 4:4f). Slik åpenbarte han Guds nådige rettferdighet uten lovens åk (Jes 11:2-5, 61:1-2a, Lk 4:16ff. Gal 5:1).

Dåpens form avbilder nedstigning og oppstigning - død fra synden og oppstandelse til nytt liv (gjenfødelse, Joh 3:5, Rom 6:4). Denne mening var den gang skjult for Jesu disipler, men ble åpenbar for dem i ettertid, i lys av påskebegivenhetene. Ordene ”*du er min Sønn, den Elskede*” peker mot oppstandelsen. Han oppstod fordi han hadde oppfylt ”*all rettferdighet*” på korset. Derfor brukte Jesus ordet ”*dåp*” om sin død, Mk 10:38, Lk 12:50.

Jesu dåp til død og liv står i et utfyllende forhold til Johannes’ dåp i Jordan, samtidig som den foregrep den kristne dåp (Rom 6). Jesu ord i Getsemane bekrefter sammenhengen: ”*Min Fader /.../ ikke som jeg vil, men som du vil*”, Mt 26:39. Stedfortrederen steg ned i syndens lønn og vant en evig seier over Guds fiendemakter.

Johannes-ordene ”*se, der er Guds Lam, som borttar verdens synd*” gir et universelt perspektiv på Jesu sendelse og dåp. Det hebraiske ordet for ”*lam*” (talia) kan bety gutt eller tjener (Joachim Jeremias). Sønnen fremstod som Guds uskyldige Lam i Jesu tjenerskikkelse. Ordene viser til sangen om *HERRENS lidende tjener*, som lik lammet føres bort for å slaktes, Jes 53:7. Med sin korsdød i påkehøytiden oppfylte han påske-

lammets betydning ved utferden fra Egypt, jf 1 Kor 5:7, 1 Pet 1:19, Åp 5:6. Jf Mt 26:28 - *mitt blod, paktens blod, som blir utgytt over de mange til syndenes forlatelse.*

Da Johannes hadde utført Jesu dåp, steg Jesus opp av vannet og himmelen åpnet seg (eller delte seg, Mk). Ånden kom over Jesus "lik" en due, samtidig som Faderen proklamerte Sønnen, den Elskede. Denne underfulle hendelse minner om Ånden som svevde over vannene ved skapelsen (1 Mos 1:2). Jesu rettferdighet er Sønnens rettferdighet, som i sin viljes enhet med Faderen åpner himmelen. Himmelen er den virkelighet hvor Guds vilje skjer (jf Mt 28:19f, 2 Pet 3:13, Åp 21-22).

Den Hellige Treenhet var virksom i Jesu dåp (jf Peters tale, Apg 10:36-38(41)). **Ånden** salvet **Sønnen** til sin Messias-gjerning i Jesu skikkelse (v 16) og "ble værende over ham", Joh 1:32. Fra da av var gudmennesket Jesus innsatt i sin gjerning som konge og prest i Guds rike.

Faderen stadfestet at nå blir løfte oppfylt, gitt ved profetene (jf Jes 42:1, Sal 2:7): Fra nå av skal Sønnen utøve sin stedfortredergjerning i Jesu skikkelse (v 17), og si med guddommelig autoritet "JEG ER Veien" – det vil si Veien tilbake til livets tre. Derfor er han Sannheten og Livet, Døren og Trøet (Mt 27:51, Heb 10:19f, Joh 14:6, 15:1-9. Jf 1 Mos 3:24).

438 **Hvorfor innsatte Gud Jesus fra Nasaret til konge?**

GUDS SØNN AV EVIGHET VILLE UTFØRE SIN GJERNING SOM PROFET, PREST OG KONGE I JESU TJENERSKIKKELSE.

Sal 40:8f – Da sa jeg: Se, jeg kommer – i bokrullen er det skrevet om meg – *for å gjøre din vilje*; min Gud er min lyst, og din lov er i mitt hjerte. Heb 10:5-10 – /.../ Først sier han: "Offer og gaver, brennoffer og syndoffer ville du ikke ha, og du fant ikke behag i dem", enda de ble båret fram etter loven. Deretter sier han: "Se, jeg kommer *for å gjøre din vilje*, Gud". Han tar bort det første for å innsette det andre. *Ifølge denne vilje* er vi blitt helliggjort ved Jesu Kristi legemes offer én gang for alle. Mt 5:17 – Dere skal ikke tro at jeg er kommet for å oppheve loven og profetene. Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle. Joh 3:17 – Ikke sendte Gud sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skal bli frelst ved ham. (Jf Joh 3:18, 9:39, 12:47, 1 Joh 4:14. Lk 9:56, 19:10.)

De tre embetene lå nede ved Jesu komme, men mange ventet at Messias skulle gjenreise dem. De tilhører Guds Sønnens fornedrelse i Kristi lidelse og død. *Dommer* skal han være når Kristus kommer i herlighet på den ytterste dag.

Eksempler: 1 Kong 19:16 (profet), 1 Sam 10:1 og 16:13 (konge), 2 Mos 29:7 (prest).

439 **Hvorfor måtte Guds Sønn være prest og konge i Jesu skikkelse?**

DET MÅTTE HAN VÆRE FOR Å OPPFYLLE GUDS LØFTE OM DEN EVIGE PRESTEKONGEN. HANS PRESTELIGE VERDIGHET ER DEN SELVHENGIVENDE KJÆRLIGHET. HANS KONGELIGE VERDIGHET ER SYNDENES FORLATELSE. MED DEN HERSKER HAN I SAMVITTIGHETENE OG VERGER DEM.

Sak 6:12f – Se, det skal komme en mann som heter Spire. Han skal spire fram av sin rot, og han skal bygge Herrens tempel. Ja, han skal bygge HERRENS tempel. Han skal vinne herlighet og sitte og herske på sin kongetrone, og han skal være prest der han sitter på sin trone, og freds råd skal det være mellom dem begge. Sal 110:4 – HERREN har sverget, og han skal ikke angre det:

"Du er prest til evig tid på Melkisedeks vis." Joh 13:5 – (Han) helte vann i et fat og begynte å vaske disiplenes føtter og tørke dem med linduken, som han hadde bundet om seg. 18:36 – Mitt rike er ikke av denne verden. Ef 2:20.

Med sin død og oppstandelse har Kristus gjort to ting: Brakt offertjenesten i templet til opphør, og gjenreist HERRENs tempel. I den nye pakt er templet Guds kirke og bolig ved Ånden, bygget av levende steiner (Ef 2:21f).

Eksempler på sammenblanding av konge- og prestemyndighet: Kong *Jerobam* i Nord-riket, som "gjorde hvem han ville av folket til prester", uten noen myndighet fra Gud, 1 Kong 12:31, 13:33. - Samme overgrep begikk kong *Ussias* i Jerusalem, og ble straffet med spedalskhet, 2 Krøn 26:16ff.

Anm. Melkisedek var prest og konge i samme person

Da Abraham hadde seiret over de fem kongene, gikk Melkisedek ut fra Salem med brød og vin for å velsigne Abraham. Kristus Jesus er den evige prestekongen "på Melkisedeks vis", Sal 110:4, Heb 5:6, 10. Med evangeliet og sakramentene tjener han oss med evige velsignelser i sitt nåderike på jorden.

Jesus er øversteprest, til tross for at han *ikke er av Levi stamme* (men av Juda). Dette forhold stadfester seremoniloven er opphevet, **Heb 7:12-19**. Seremoniloven kunne "ikke /.../ føre noen til fullkommenhet", men bare være et skyggebilde eller en eksempellundervisning om Kristus, som kom for å "sette alt i rette skikk", Heb 8:5, 9:9f, 10:1.

Til bibelstudium:

1 Mos 14:18. Dan 9:27, 2 Sam 7:13. Heb 5-7.

440 **Hvilken kongsgjerning har Guds Sønn utført i Jesu skikkelse?**

SØNNEN FORENTE MENNESKENATUREN MED SIN GUDDOMSNATUR I JESU TJENERSKIKKELSE. SLIK BRAKTE HAN GUDS EVIGE RIKE TIL MENNESKENE.

SØNNEN I TJENERSKIKKELSEN VANT EN EVIG SEIER OVER SYNDENS OG DØDENS OG DJEVELENS HERREDØMME. MED UNDERGJERNINGER STADFESTET HAN SIN UNDERVISNING I "SKRIFTENE" OM SIN PERSON OG DET VERK HAN VAR SENDT FOR Å UTFØRE.

Jes 9:6 – Et barn er oss født, en sønn er oss gitt. Herredømmet er på hans skulder, og hans Navn skal kalles Under, Rådgiver, Veldig Gud, Evig Far, Fredsfyrste.

Mk 1:15 - Tiden er fullkommet, og Guds rike er kommet nær. Omvend dere og tro på evangeliet! 11:5f – Blinde blir seende, halte går, spedalske blir rene og døve hører, døde oppstår, og evangeliet blir forkynt for fattige. Salig er den som ikke tar anstøt av meg (Jes 29:18f, 35:5f, 61:1). Lk 17:21b – se, Guds rike er midt mellom dere. Joh 18:36f - Mitt rike er ikke av denne verden /.../ jeg er konge. Til dette er jeg født og til dette er jeg kommet i verden, at jeg skal vitne for sannheten. Hver den som er sannheten, hører min røst.

Heb 2:14 – Etersom nå barna har del i kjøtt og blod, blev også han delaktig i det på lignende vis, for at han ved døden skulle ta makten fra ham som hadde døden i sin vold, nemlig djevelen (12:2). Rom 14:9. 1 Kor 15:57 – Gud være takk som gir oss seieren ved vår Herre Kristus Jesus.

Den inkarnerte Guds Sønn trådte fram i Jesu tjenerskikkelse som "Løven av Juda" og "Fredsfyrsten". Han utøvte sin makt med selvhengivende kjærlighet i sitt fredsrike "inntil det siste", Joh 13:1.

Anm 1. Håpet nærmer seg oppfyllelsen

Det framgår av Det gamle testamente at Gud lot håpet nærme seg oppfyllelsen og bli stadig tydeligere i en *dennesidig* historie. Samtidig ser vi hvordan oppfyllelsen i nåtid *foregriper* håpet om Rikets fullendelse i framtid. I *Daniels* bok er det tale om Menneskesønnen i nåtid, han som skal fullende herredømmet.

Kongene i David-ætten var "HERRENS salvede", 1 Sam 24:7, 26:9 osv. Derfor er Kristus HERRENS salvede i *Guds rike*, Apg 4:26, Åp 12:10, 11:15.

Anm 2. Tronstigningssalmene i lys av Jesu undervisning

Sal 47, 93, 96-99 gjenspeiler folkets messianske framtidshåp da det var bortført til Babylon. Jesu undervisning lar oss se håpet oppfylt i Jesu lidelse, død og oppstandelse.

Den som begir seg inn under Guds herredømme, påtar seg dets "åk". Med dette ord siktet jødene til Mose Lov. Jesus viste med sin undervisning og undergjerningene han gjorde, at nå var Guds *nåderike* til stede i Jesu virksomme nærvær, Mt 11:30 - *Mitt åk er gagnlig, og min byrde er lett.*

Kristi åk er Guds *gave* til oss. Troens sabbatshvile hos ham gjør byrden gagnlig og lett, for lovens åk har han båret, Mt 11:28-30, og lovens anklager har han oppfylt, Jes 9:4, 50:4, 52:7. Rom 8:1, Kol 2:14.

Anm 3. Riket som kommer

Liksom Kristus var "*den Kommende*" i fortid, kommer han med Riket i nåtid, inntil han kommer i synlig herlighet som Menneskesønnen på den ytterste dag. Da skal han "sitte på sin herlighets trone", Mt 25:31, og skille "*min Faders velsignede* (= *de rettferdige*, v 37) og de vantro, v 32-34, 41ff. (Jf lignelsen om ugresset og hveten, 13:24-30.)

Med Kristi *første komme* har Gud beredt et fredsrrike for sitt folk "midt iblant dere", Lk 17:21. Den greske preposisjonen "entós" kan bety "i" eller "midt iblant". Sammenhengen krever oversettelsen "*midt iblant*".

På *den ytterste dag* skal han komme med Guds *fullendte* fredsrrike på den nye jord. Da skal Guds gode skapervilje skje uten begrensninger, befridd fra nøden under syndefallets kår. 5 Mos 28:1-14, jf Mk 1:13, Mt 11:5f.

I nåtid – i interimtiden – kommer Kristus i den forsamlede menighet, virksom med Ord og Sakrament. Derfor skjelnet de gammelluthetske teologer mellom *nåderiket* og *herlighetsriket*, som tilsvarende spenningen mellom et „allerede“ og et „ennå ikke“.

Eksempler: Rikets komme **allerede:** Rom 8:2 – *Så er det ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus.* 1 Kor 1:3 – *Nåde være med dere og fred fra Gud vår Fader og HERREN Jesus Kristus.* Fil 4:7 – *Guds fred som overgår all forstand, bevare deres hjerter og tanker i Kristus Jesus.* **Ennå ikke:** Det fullendte gudsrrike på den nye jord, Åp 21:1-7, 22:1-5. Merk billedbruken om tilstander som overgår vår forstand.

Jesu oppstandelse fra de døde stadfestet Guds rikets komme i Jesu tjenerskikkelse (fortid). Den Oppstandnes innstiftelser av kirkens kjennetegn borger for hans virksomme nærvær i den forsamlede menighet (nåtid).

Vilkåret er den trofaste forvaltning i samsvar med Kristi ord og bud. Da kommer Guds rike med forsoningens goder også til oss og lar oss eie et levende håp. Mk 1:15, Mt 11:12, 12:28, 28:20. 1 Kor 4:1f. *1 Pet 1:3-5*. Fil 3:20 – *vi har vår borgerrett i himmelen, og derfra venter vi Herren Jesus Kristus, som frelser.*

Guds godhet motiverer omvendelsen hos dem som hører evangeliet. Da griper noen himmelriket, lik skatten i åkeren og den dyrebare perlen, Mt 13:44-46.

Til bibelstudium: Messias-kongen og Riket

De hører sammen i Guds løfters oppfyllelse:

I Guds **løfter** - 1 Mos 49:9f (Jakobs velsignelse). Sal 8:7-9 (Kol 1:15-17), 89:27f, 118:25f. Jes 9:6. Dan 7:14, Sak 9:9f.

I løftenes **oppfyllelse** - Mt 4:23, 10:34-36, 26:52-54. Joh 3:36 (Gal 5:4), 18:33-37, 19:11a. 1 Joh 5:12, 1 Kor 1:25, Heb 1:1, Apg 2:36, Åp 5:5ff.

Kongens herlighet var *skjult* i tjenerskikkelsen med unntak av undergjerningene. Derfor er også Kristi *nåderike* skjult under korset, inntil hans komme i synlig herlighet på den ytterste dag, Mt 26:64, Apg 1:11, Joh 14:3, Åp 1:7f, Mt 25:31ff.

441 **Hvorfor viste Guds Sønn seg som en fattig og lidende konge i Jesu skikkelse?**

GUDS SØNN STEG NED I JESU RINGE SKIKKELSE FOR Å GJØRE ALLE EVIG RIKE.

Lk 1:33 – Han skal være konge over Jakobs hus til evig tid, og det skal ikke være ende på hans kongedømme (jf v 52). Joh 18:36f – Mitt rike er ikke av denne verden. /.../ hver den som er av sannheten, hører min røst. 2 Kor 8:9 – vår Herres Jesu Kristi nåde, hvordan han som var rik, blev fattig for deres skyld, for at dere ved hans fattigdom skulle bli rike.

442 **Hvor regjerer Kristus som konge?**

HAN ER KONGEN OVER HELE SKAPELSEN, OVER NÅDERIKET I NÅTID OG OVER HERLIGHETSRIKET IFRAMTID.

Skaperverkets konge. Mt 28:18 – Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Lk 8:25 – Hvem er han som befaler over vindene og vannet, og de lyder ham?

Nåderikets konge: Joh 18:36 – Mitt rike er ikke av denne verden. Mt 21:5 – Si til Sions datter: Se, din konge kommer til deg, saktmodig, ridende på et asen, på en asenfole, på et lastedyrs føll. Lk 1:33 – Han skal være konge Jakobs hus til evig tid, og hans rike skal ingen ende ha.

Herlighetsrikets konge: 2 Tim 4:18 – HERREN skal frelse meg fra alt ondt og gjøre meg salig i sitt himmelske rike. Ham tilhører æren i evighetenes evigheter. Amen. Åp 21.

I skaperverket – i *allmaktariket* – rår han i det skjulte. I *nåderiket* rår han med Sannhetens ord fra Faderen. *Herlighetsriket* gjenstår, når Kristus kommer synlig i sin Guddoms herlighet og bringer den nye jord.

Anm. Herlighetsriket. Fra nattverdliturgien stammer det tvetydige "maranata"-ropet: *Kom, Herre Jesus* – eller: *HERREN Jesus kommer*, Åp 22:20, jf 1 Kor 16:22. - Kristus-hymnen i Fil 2:5-11 gir et sammenfattende perspektiv på Kristi kongedømme.

Til bibelstudium:

Flere steder omtaler Kristi makt og herredømme uten å inkludere hans jordelig, Ef 1:20ff, Apg 2:33. Også da var han Messias-kongen, Jes 9:6, Lk 2:11, når han

avstod fra den fulle bruk av sine guddommelige egenskaper, Joh 5:46. (Se nærmere, Kristi fornødelse og opphøyelse.)

1 Mos 49:10 (Joh 19:15). 2 Sam 7:13, Sal 89:5, 110:4. Esek 37:25, Dan 2:44, 7:14, osv.

Nå gjelder det å høre Kongens røst. Den hører vi i ordene som hans profeter, apostler og evangelister har gitt videre til kirken i den nye pakt. Mk 9:7, 2 Joh 9f (i Kristi lære). Da lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne og ha evig liv i ham. Joh 14:12, 17:3 og 20b, osv.

443 **Når viste Jesus seg første gang som Kongen i Guds rike?**

DA JESUS UTÅNDET PÅ KORSET FØR HAN NED TIL HELVETET OG TRIUMFERTE OVER DJEVELENS RIKE. DET SKJEDDE SKJULT FOR MENNESKER, MEN VI MÅ TRO DET PÅ GRUNN AV GUDS ORD.

Sal 93:1a (NO 1930) – HERREN er blitt konge, han har kledd seg i høyhet. Heb 2:8f – Alt har du lagt under hans føtter /.../ Men ennå ser vi ikke at alt er ham underlagt. Jesus, som en liten tid har vært mindre enn englene, ser vi kronet med herlighet og ære for sin døds lidelses skyld. Ved Guds nåde skulle han smake døden for alle og enhver. 1 Kor 15: 55-57 – ”Du død, hvor er din brodd? Du helvete, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, syndens kraft er loven. Men Gud være takk som gir oss seieren ved vår Herre Jesus Kristus. Jf Åp 3:21b, 12:4.

Skjult i Jesu tjenerskikkelse, døde gudmennesket for verdens synder og vant en evig seier i alles sted. Løven av Juda og Guds slaktede Lam ”*drepte døden og gav opplysning om liv og uforgjengelighet ved evangeliet*”, 2 Tim 1:10.

Anm. Guds rike skjult under korset

Guds rikes herlighet var skjult i Jesu tjenerskikkelse, og skult i den korsfestede Jesus. Allmaktens Herre døde ufortjent alles fortjente død. Kristi kors er vårt kors, hans død er vår død. Denne kjensgjerning lar oss se Gud ”bakfra” da han oppfylte Messias-løftene, 1 Mos 33:12ff. Han lar oss seire ved troen, Esek 21:26f, 1 Kor 1:23-25.

Kristi kongedømme endevender mennesketanker om smått og stort, om dårskap og visdom, og om lønn som fortjent. Mt 20:25-28, Sal 72:12-14.

Mennesket vil gripe Gud med føleri og fornuft og ser kun dårskap i en korsfestet Kristus. Gud griper oss ved troen og gir sitt innerste vesen til kjenne ved evangeliet. Denne kjennskap kommer av evangeliet om ”Kristus og ham korsfestet”, 1 Kor 2:2.

444 **Hvordan hersker Kristus som Kongen i sin kirke på jorden?**

KRISTUS HERSKER IKKE MED ”JERNSTAV” (SAL 2:9), MEN MED EVANGELIET OG SAKRAMENTENE. DENNE KONGEGJERNING ER KIRKEN HERLIGHET PÅ JORDEN.

Mt 28:18-20 – gjør alle folkeslag til disipler, döp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil dagenes ende. Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle helige henne ved å rense henne i vannbadet ved ordet og for at han skulle stille kirken fram for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller annet slikt. Joh 20:23 – De som dere forlater syndene, de er forlatt, og de som dere binder i syndene, er bundet i dem. Mt 26:27f – og han tok kalken, framsa takksigelsesbønnen og gav dem og sa: ”Drikk alle herav! Dette er mitt blod, paktens blod, som blir utgytt for de mange til syndenes forlatelse. Joh 15:1-9.

Korset er Kristi kongetrone. Derfra rår han med syndenes forlatelse i hjerter som tror. Og de tjener ham som Guds *kjære* barn, med gjerninger som har hans ord og bud for seg. Skjult i deres innerste, virker gudmennesket det nye livet til Guds ære.

Anm. Keiserkult og cæsareopapisme

Keiser Augustus overtok den orientalske kongeideologi og kalte seg "sønn av den guddommelige Caesar". Med påstanden om et guddommelig opphav, ble den romerske keiserkult gjort til en borgerplikt. Til følgene hører den rettskonflikt som førte til kristenforfølgelsene i kirkens første århundrer. Samme den åpne konflikt mellom statens rett og kirkens rett følger kirken gjennom historien (enevoldskongedømmet, totalitære ideologier, den sekulær-liberale stat).

Kristne anerkjenner den rettmessige øvrighet (Mt 22:15-22), men bøyer seg ikke for påbud hjemlet i uinnskrenket myndighet over kirken (Apg 5:29, Rom 13:1-7). Kristus er kirkens Herre, og kirken et kristokrati hvor han styrer med sitt ord, gitt kirken i og med apostelordet. Prekenembetets utøvere er Kristi delegater, som forvalter evangeliet og sakramentene med Kristi fullmakter og på troskapens vilkår. Kristi kirke på jorden har ingen andre foruten ham, og sammen med kirken i himmelen tilber skal vi tilbe Herren Jesus i enhet med Faderen og Ånden, nå og alltid og i all evighet – og ingen annen.

Fra bekjennelsesskriftene:

Kristus er Kongen el hodet for sin kirke på jorden.

Det er èn kirke under èn Kristus, CA Fortale 4, 8, 11, 13, Apol 7/8, 10, 30, 51.

Guds kirke er en (dennesidig) virkelighet grunnet på evangeliets rene lære og sakramentene, Apol 4:400, 7/8:10, 20, 31.

Kristus rår med sin rettferdighet, visdom, makt, liv og salighet, SK Troen 30 (en beskrivelse), jf Apol 7/8:5.

Kirken er samfunnet av de troende, de som har Den Hellige Ånd i hjertet og kjennes på evangeliets rene lære og forvaltningen av sakramentene i samsvar med Kristi evangelium, Apol 7/8 5, SA B 4:9, FC SD 8:47, 78.

Kristi rike er et åndelig (dvs Helligåndens) myndighetsområde. Her utøves løse- og bindemakten under forvaltningen av evangeliet og sakramentene, CA 28:5-10, 20-26, 34, Apol 12:176, 16:2, Tr 31.

Nøklemakten ble gitt de tolv - som Peter var talsmann for, og til hele kirken, Tr 24.

Tross alle de farer som truer kirken på jorden, er Kristus virksom etter sine løfter – tilgir synder, hører bønner og gir Den Hellige Ånd, Apol 7/8:9.

Del 3: Sønnens fornedrelse og opphøyelse

OM SØNNENS FORNEDRELSE

Sønnens fornedrelse handler om ”hvetekornets lov”, Joh 12:24 – *Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene kornet. Men hvis det dør, bærer det mye frukt.*

Sønnen herliggjorde Faderen med sin lidende lydighet under loven. Selv ba han Faderen om å bli herliggjort etter sin menneskenatur. Denne bønn ble oppfylt straks Sønnen hadde oppfylt loven med sin offerdød på korset. Han triumferte over helvetmaktene og på den tredje dag ble han opphøyet etter sin menneskenatur da hans guddomsnatur gjennomlyste den med sin evige herlighet. (Joh 12:23f, 28, 13:31f, 14:13, 16:14, 17:1f, 4f.)

Dette forhold mellom Faderen og Sønnen i Guds treenhet består i evighet. Faderen herliggjør Sønnen, og Sønnen herliggjør Faderen, nå og alltid og i all evighet.

445 Hva hører med til Sønnens fornedrelse?

DET SIER VI MED BEKJENNELSENS ORD: - ”UNNFANGET VED DEN HELLIGE ÅND, FØDT AV JOMFRU MARIA, PINT UNDER PONTIUS PILATUS, KORSEFESTET, DØD OG BEGRAVET.”

Lk 9:58 – (Jesus:) ”Revene har huler og himmelens fugler reir, men Menneskesønnen har ikke et sted hvor han kan hvile sitt hode.” 1 Pet 2:21 – Kristus led for dere og etterlot seg et mønsterbilde, for at dere skal følge i hans fotspor. V 23 – Da han ble utskjelt, skjelte han ikke igjen, og da han led, truet han ikke, men overlot sin sak til ham som dømmer rettferdig (Jes 53:7b) Mk 15:15, 22, 24, 37, 46 – Da Pilatus ville gjøre folket til lags, gav han dem Barabbas fri. Jesus lot han piske og utleverte ham til å korsfestes. /.../ De førte ham til det sted som kalles Golgata, som betyr Hodeskallestedet. /.../ Da korsfestet de ham. /.../ Da ropte Jesus med høy røst og oppgav ånden. /.../ (Josef) kjøpte et linklede, tok ham ned, svøpte ham i linkledet, la ham i en grav som var hogd ut i berget og rullet en stein for inngangen til graven.

Sønnens fornedrelse begynte da Faderens enbårne Sønn ble unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv. Da opptok Sønnen *menneskenaturen* i forening med sin guddomsnatur, og menneskenaturen ble delaktig i Guds handlende allmakt.

Sønnens fornedrelse omfatter hans fødsel i fattigdom og forakt, omskjærelsen og flukten til Egypt, hans dåp i Jordan, fristelser, fiendskapet mot ham, osv.

Eksempel: Da soldatene kom for å ta Jesus til fange, lot han være å tilkalle Guds gode engler til hjelp, Joh 18:3-6.

Til bibelstudium: Jesu persons hemmelighet

Fornedrelsens mysterium er underet over alle underer i Guds frelsesplan for Adams falne ætt: ”Herlighetens Herre” måtte gå til Jerusalem for å bli korsfestet på ”forbannelsens tre” (1 Kor 2:8, 5 Mos 27:26, Gal 3:13). Se Peters reaksjon, Mt 16:22f (= djevelens fristelse). Jf 2 Kor 4:6. Åp 1:14-19.

Forklarelsen på berget, Mt 17:2: Jesu forvandling på berget gjaldt ansiktet og klærne. En kort stund ble de gjennomstrålet el forklaret av hans Guddoms herlighet (*metamorføthæ*, jf metamorfose). Poenget med Moses og Elias er ikke at de ”viste seg for dem”, men at de ”*samtalte med ham*” som er ”*Israels håp*”, Jer 14:8, 17:13. Jf Joh 1:14b, 2 Pet 1:16-18. -

Om Jesu handlende *allmakt*: Joh 13:3, 18:6, Mt 26:63f, 1 Kor 2:8 osv.

Om Jesu *allvitenhet*, Lk 2:52, Mt 13:32.

Kristus avla tjenerskikkelsen da han ble oppreist fra de døde. På *Himmelfartsdagen* ble han opptatt til Faderens høyre, og fra da av er Kristus nærværende og virksom *gjennom sin menneskenatur alle steder*, Ef 1:20ff, 4:10, Mt 28:20 osv.

446 **Hva er det Sønnens fornedrelse handler om?**

SØNNENS FORNEDRELSE HANDLER OM GJENLØSERENS LIDENDE LYDIGHET. BARE UNNTAKSVIS VISTE HAN SIN ALLMAKT MED UNDERGJERNINGER, NÅR HAN VILLE DET OG HANS OPPDRAG VAR TJENT MED DEM.

Fil 2:6-8 – Han var i Guds skikkelse, men han regnet det ikke for et rov å være Gud lik, men fornedret seg selv og tok en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. Endog i det ytre fremstod han som et menneske. Han ydmyket seg og ble lydige til døden, ja, til døden på korset. Joh 10:37f – Gjør jeg ikke min Faders gjerninger, da tro meg ikke. Men gjør jeg dem, da tro gjerningene, selv om dere ikke tror på meg, så dere kan forstå og tro at Faderen er i meg og jeg i Faderen! Gal 4:4f. Kol 2:9. Heb 2:7 – Du har en liten tid latt ham være mindre enn englene. Mt 18:5 – den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg (Jf 10:24f, 20:26, 1 Pet 2:21) Se Fil 2:5-11.

Det er ingen fornedrelse å være menneske. I Sønnens fornedrelse var den største over alle den minste av alle. Tjenerskikkelsen avla han ved oppstandelsen, men ikke sin menneskenatur.

Eksempler på Sønnens lidende lydighet:

Han unnlot å bruke sin guddomsrett til å beseire soldatene, Joh 18:3-6. – Hans offerbønn i Getsemane, 26:39.

Han motstod djevelens fristelser: - i ørkenen, Mt 4:1-11, - ved Cæsarea Filippi, 16:22f, - og fristelsene på korset, 27:40-44.

"Måtte-stedene": Mt 16:21 (17:22, 20:18f). - Mk 8:31 (9:31,10:33f). - Lk 9:22, 24:26, 44-48. - Joh 2:19, 5:36, 39.

Eksempler på Sønnens bruk av sin allmakt:

Vinunderet i bryllupet i Kana, Joh 2:1-11a. - Underet på berget, da Jesus lot sin Guddoms herlighet gjennomstråle ansiktet og klærne, Mt 17:2 (Lk 9:29, Mk 9:1-8).

Jf Synet av Herrens herlighet på Sinai-fjellet, 2 Mos 24:16-18, og gjenskinnet i Mose ansikt, 34:29. Jf "rettferdighetens sol", Mal 4:2, Lk 1:78.

Anm. Det største under

Underet over alle under skjedde da Guds Sønn, født av Faderen fra evighet, ble unnfanget av Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv. Da ble *menneskenaturen* opptatt i forening med Sønnens guddomsnatur, og Sønnen delaktig i Guds handlende allmakt. Derfor kunne Sønnen tre frem i Jesu skikkelse og gjennomføre Faderens plan og maktfulle vilje.

Etter sin himmelfart gjør gudmennesket full bruk av sine egenskaper. Med sin menneskenatur er han nærværende og virksom - i skapelsen skjult, men i den forsamlede menighet hørbart og synlig med evangeliet og alterets sakrament.

447 **Hvordan viste Sønnen at menneskenaturen var opphøyet i Jesu skikkelse?**

MENNESKENATURENS OPPHØYELSE VISTE HAN MED UNDERGJERNINGER OG MED MÅLTIDENE ETTER OPPSTANDELSEN, DA HAN ÅT OG DRAKK SAMMEN MED DISIPLENE OG UNDERVISTE DEM.

Joh 2:11 – Dette sitt første tegn gjorde Jesus Kana i Galilæa og åpenbarte sin herlighet, og hans disipler trodde på ham. Joh 1:14, 11:40, 12:37-43, 20:30f, 21:12-15. Lk 24:30, 38-43.

1 Kor 10:16 – Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?

I sin undervisning utla Jesus det som står skrevet om hans person og verk i ”Skriftene”. Denne undervisning stadfestet han med undergjerninger.

Også nå er hans fremtreden uanselig - med ord som høres, og med vann, vin og brød som ses. Nå *hører* vi Kristi ord fordi manndom og Guddom er forenet i Sønnens person. Av samme grunn *hører* vi Kristi ord over framsatt brød og vin, og *ser* evangeliet i dets underfulle skikkelser.

448 **Hvorfor ydmyket Sønnen seg selv og ble Guds tjener i Jesu ringe skikkelse?**

SØNNEN VISTE SEG I TJENERSKIKKELSEN FOR Å GJENLØSE MENNESKENE. HADDE HAN VIST SIN GUDDOMS HERLIGHET I FULLT MÅL, VILLE IKKE VÆRT NOEN FRELSE FOR MENNESKENE,.

Jes 53:10 – Når han har gitt sitt liv til et skyldoffer, skal han se etterkommere og leve lenge. Mt 20:28 - .Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for de mange. 1 Tim 3:16 – Gud ble åpenbart i kjød... Gal 4:4f – (Gud) sendte sin Sønn, født av kvinne, født under loven, for å kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnereppen.

Menneskenaturen er begrenset i tid og rom, avmektig og dødelig. Sønnens guddomsnatur er hverken begrenset, avmektig eller dødelig. *Sønnen forener begge naturer i sin person og gir begge del i den andres egenskaper.*

Gud led, døde og ble begravet, da Sønnen - etter sin menneskenatur, ble ”pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet”.

Anm. Det står ikke i menneskers makt å kontrollere Gud. Magi er djevelens verk. Etter oppstandelsen viste Sønnen seg *som den opphøyede* for vantro og forskrekkede disipler.

Fra bekjennelsesskriftene:

Tekster til ettertanke: FC SD 8:26f, 64-66, Ep 8:16, jf 30-34.

449 **Hva menes med ordene ”unnfanget av Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria”?**

DET STØRSTE AV ALLE UNDERE: GUDDOM OG MANNDOM BLE FORENT I SØNNENS PERSON, HAN SOM VAR FØDT AV FADEREN FRA EVIGHET.

Lk 1:35 – (HERRENS engel) Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn. Mt 1:20b – (HERRENS engel varslet Josef i en drøm) ”Josef, Davids sønn! Frykt ikke for å ta Maria, din hustru, til deg. Det som er unnfanget i henne, er av Den Hellige Ånd” (jf v 18-20).

Sønnen har sitt opphav i Faderen, som fødte Sønnen fra evighet. De hører alltid sammen. Sønnens fornedrelse på lidelsens vei begynte med Jesu embryo, lydige til døden på korset (jf Mt 2 og kap 26-27, Fil 2:6-11).

Maria fødte Ham som frelser sitt folk fra deres synder (Mt 1:21), ham som Guds engleskarer og kirke tilber og lovpriser - "Lammet som er slaktet" (Åp 5:12a, 7:14ff).

Anm 1. Hva med Josef? Hadde Jesus søsken og slektninger?

Josef er omtalt som **juridisk "far"** (ikke biologisk far), Lk 2:34. I denne mening var Jesus "Josefs sønn", 4:22, 6:42. **Mt 1:25** – han kjente henne ikke før hun hadde født sin førstefødte sønn. Ordet "kjenne" (hebraisk *jadà*) er her brukt om den seksuelle forening, jf 1 Mos 4:1, Dom 19:22.

Mt 1:25 og Lk 2:7 beviser ingen ting. I *semitisk språkbruk* er ordet "**bror/brødre**" ofte brukt i vid betydning - om slektning, stammefrende, landsmann og - i den tids språkbruk - også om søskenbarn. Spørsmålet berører forestillingen om jomfru Maria som "alltid jomfrur" (*semper virgo*).

En mulig forklaring kan være at Josef var enkemann og brakte med seg seks barn fra tidligere ekteskap (en Jerusalem-tradisjon, iflg Hieronymus d 420). Men Mt 1:25 kan også være et hint om søsken som Josef var far til.

Mk 6:3 omtaler Jesu fire *brødre* ved navn, samt to *søstre* (jf Mt 12:46, 13:55f, Joh 2:12, 7:3). **Jakob** var "HERRENS bror". Ved siden av Peter og Johannes var han en av hovedvitnene til den oppstandne Jesus, og en av de tre lederne for urmenigheten (Gal 1:19, Apg 1:13f, 12:17 osv). Da Paulus besøkte dem i Jerusalem, stadfestet de hva Paulus lærte om Jesu person og verk (Gal 1:18f, 2:1-10). Paulus kom ikke med sitt eget, men lærte hva han selv hadde mottatt (1 Kor 11:23, 15:3-7). Jakob var urmenighetens høyt aktede biskop (leder for prestekollegiet) i den tidlige kirke (jf Jerusalem-synoden, Apg 15). Jakobs brev bekrefter hans posisjon, uansett forfatterskap.

Spørsmålet om Jesu jordiske slektninger lar seg ikke besvare ved hjelp av bibelsteder. Avgjørende er hva *Hegesippus* skriver ca år 190:

"Etter Jakobs martyrdød /.../ kom de av Herrens apostler og disipler som ennå levde, fra alle kanter, og de møtte Herrens jordiske slektninger. Flere av disse levde ennå. Sammen rådslo de om hvem som var verdig til å bli Jakobs etterfølger. Enstemmig kom de fram til at Simeon, Klopas' sønn, var verdig til å bestige bispestolen".⁴

Hegesippus forteller at menigheten var ortodoks så lenge biskopene var Jesu slektninger. (Samme.) Det var altså nære på at kirken fremstod som et kalifat! Etter sin menneskenatur hadde Jesus søsken og slektninger.

Anm 2. Saksvarende og gode kirkeskikker.

I den gamle kirke var det skikk å synge langsomt når man kom til ordene «*unnfanget av Den Hellige Ånd, født av Jomfru Maria*», og bukke eller neie og slå korsets tegn.

Inkarnasjonens under blir markert i kirkeårskalenderen med *julens «satelitt dager»*:

2. februar - Jomfru Maria's Kirkegang (el Kyndelsmess): Kristus ble båret fram i templet.

⁴ Hist. Eccl. III,11. Sit Oskar Skarsaune u å, Wikipedia pdf-fil 2.2.2011.

25. mars - Jomfru Maria's Budskapsdag (el Maria Bebudelse): Maria mottok budskapet om Kristi unnfangelse og fødsel.

2. juli - Jomfru Maria's besøk hos Elisabet (el Maria Besøksdag): Elisabet bekjenner Maria som *Guds moder*.

Et gammelt fyndord: "Den som ikke feirer Maria Budskapsdag, bør heller ikke feire jul."

450 Hvem er "jomfru Maria"?

HUN ER "HERRENS MOR" OG TJENERINNE. HUN FIKK DEN ÆRE Å BÆRE FRAM GUDMENNESKET, OG DERFOR KALLES HUN OGSÅ "GUDFØDERSKEN". SOM TJENERINNE ER HUN DET FREMSTE EKSEMPEL BLANT KRISTNE.

Jes 7:14 – Derfor skal HERREN selv gi dere et tegn: Se, en jomfru skal bli med barn. (9:5)

Lk 1:43 – *min Herres mor* kommer til meg? 2:7a – Hun fødte sin sønn, den førstefødte, og svøpte ham og la ham i en krybbe. 1:28, 42 – Vær hilset, *du benådede!* HERREN er med deg! Velsignet du blant kvinner, og velsignet frukten av ditt morsliv! (Oversettelsen "full av nåde" er en feiloversettelse etter Hieronymus, d 430.) 1:45 (Elisabet) – Salig er hun som trodde at det skulle gå i oppfyllelse som var sagt henne av HERREN.

Gud hadde i sitt frelsesråd fra evighet utvalgt denne tjenestepike til å bli HERRENS mor. Det var hun som sa til tjenerne under bryllupet: "Hva han enn sier til dere, **gjør det!**" (Joh 2:5) Sammen med Elisabet priser vi Jomfru Maria salig på grunn av Guds underfulle inngripen og ufattelige nåde.

Anm. Gudfødtersken.

I Nytestamentet fins ikke Eva fremstilt som motbilde til jomfru Maria. Analogislutninger fra GT til NT beviser ingenting. Maria er ikke Kristi medforløser, og representerer heller ikke Kristi kirke.

Ærestittelen gudfødterske (**theotòkos**) fikk jomfru Maria under konsilet i Efesus år 431. Begrunnelsen er **Lk 1:43** - *HERRENS mor* (med vekt på *HERREN*). Jf Joh 1:14, 2:1, 11, 11:40, 12:37-41, 20:30f.

Andre mennesker bærer med seg den onde lyst i sitt innerste, Sal 51:7, Ef 2:3. Jomfru Maria fødte Ham som var unnfanget "ved Den Hellige Ånd", Mt 1:20, jf Jes 1:14.

Maria fødte ingen ny person. Etter sin guddomsnatur, er Sønnen ikke skapt, men født av altets Opphav før alle tider. Etter sin menneskenatur, er Sønnen en skapning av Adams ætt. Han er etter sin person "det andre menneske" (den andre Adam) "fra himmelen", 1 Kor 15:47, og "den siste Adam", v 45.

Tittelen "gudfødterske" utelukker den nestorianske kombinasjon med to personer. Dette doble bokholderi gjør jomfru Maria til "Jesu mor" og kristendommen til en «Gud-og-Jesus»-religion. Det tyder på svakhet ved forkynnelse og undervisning når kristne later til å være fremmede for Gudmenneskets virksomme nærvær i det skapte (allmaktsriket) og likeså i sin kirke på jorden (nåderiket). En indikasjon er åndeliggjørende nattverdforståelse, en annen talemåten «Gud og Jesus».

Lk 1:48 – og, se, heretter skal alle slekter prise meg salig (jf v 46-49).

Den umiddelbare foranledning var Elisabets hilsen, som ga til kjenne at hun var blitt fruktsommelig i sin alderdom (v 39-45).

Mange leser inn et *påbud* eller en *formaning* i Marias ord, men teksten har ingen bydeform. Futurum-formen "skal prise meg salig" (makariousin) uttrykker Marias visshet, at alle slekter kommer til å prise henne lykkelig som var svanger med Guds love-de Messias.

Saligprisning eller lykkeønskning var (er) vanlig i semittisk kulturtradisjon (jf Sal 1:1, Jer 17:7f). Et eksempel er Jesu ord i Lk 11:27 - *Ja, salige er de som hører Guds ord og bevarer det*. Blant dem var Maria, Lk 2:19, 51b. Jesus-ordet er her en korrigerende i tråd med Marias lovsang, Lk 1:52f. Jf saligprisningene, som hos Lukas blir fulgt av verop, 6:24-26.

Så ærer vi Maria som HERRENS mor og gudfødgerske, og priser henne salig *fordi Gud har gjort det*. Allerede i sitt evige frelsesråd har han for sin store miskunnhets skyld æret henne, dvs med den miskunnhet som er Kristus kommet i kjød. Gud gav henne nåde til å tro hans løfte og fullføre sitt kall. Hun satte Kristus i sentrum, og er en stadig oppmuntring til å stole på Guds ord og løfte (Lk 1:37, 45).

Martin Luthers skrift "Magnificat" (utg 1521) er en utleggelse av Marias lovsang og et av de vakreste bidrag til Maria-litteraturen. Også i dette spørsmål er den bekjennelsestro lutherdom den gamle kirkes talerør inn i den protestantisk-reformerte kristenhet, så gjennomsyret av bibelskepsis og fornuftsvisdom.

Fra bekjennelsesskriftene:

"Selv om hun (jomfru Maria) er verdt den høyeste ære, vil hun likevel ikke bli likestilt med Kristus, men heller at vi *gir akt på og etterfølger hennes eksempel*. /.../ For Kristi fortjenesters skyld blir vi erklært rettferdige, når vi tror på ham, slik teksten lyder (Rom 9:33): "Hver den som tror på ham, skal ikke bli til skamme". Vi må ikke tro at vi blir erklært rettferdige ved den velsignede jomfrus eller andre helliges fortjenester." (Apol 21:28, 31, kursiv her)

Hun er omtalt på flere måter: Den velsignede jomfru Maria, CA 3:1. - Guds mor, FC Ep 8:12. - Den rene, hellige jomfru Maria, SA A 1:4 (latinsk tekst: den *evige* jomfru Maria).

Konkordieformelen omtaler henne som "den høyt lovede jomfru Maria", men *mangler bibelbelegg* for følgende utsagn: "Han viste også sin guddommelige majestet i mors liv, i det han ble født av en jomfru *uten å skade hennes jomfrudom*. Hun er derfor i sannhet Guds mor og likevel *blitt værende jomfru*", FC SD 8:24 (kursiv her). Bekjennelsesskriftenes blivende autoritet består i det Guds ord de bevitner.

451 **Hvem dømte Kristus til å bli pint og korsfestet?**

DEN ROMERSKE LANDSHØVDING PONTIUS PILATUS.

1 Mos 49:10 – Kongespør skal ikke vike fra Juda, ikke herskerstav fra hans føtter, inntil fredsfyrsten kommer og folkene blir ham lydige. 1 Tim 6:13b – Kristus Jesus, som vitnet med den gode bekjennelse for Pontius Pilatus. Joh 18:28ff.

Pilatus er nevnt i trosbekjennelsen for å vise at beretningen om Kristi lidelse og død er *sann*, og at den profeti er oppfylt som sier at Spiren skulle tas *fra Juda*.

452 **Hva bekjenner vi om Kristi lidelse og død på korset?**

VI BEKJENNER AT KRISTI STORE LIDELSE VIRKELIG HAR FUNNET STED I ALLE MENNESKERS STED, SLIK SKRIFTENE HAR SAGT.

Jes 53:4-6, 11 – Sannelig, våre sykdommer har han tatt på seg, og våre piner har han båret. Men vi aktet ham for plaget, slått av Gud og gjort elendig. Men han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom. Vi fór alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men HERREN lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham. *.../ Ved at de kjenner ham, skal Den Rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære* (kalt "det salige bytte").

Mt 27:46 - Eli, Eli, lama sabaktani? Det betyr: Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg? (Sal 22:2, 20ff) 8:20, 26:39f. Joh 19:30 – Han bøyde sitt hode og oppgav sin ånd. Gal 3:13 – Som skrevet står: Forbannet er hver den som er opphengt på et tre (korsets tre).

Heb 2:9 – Ved Guds nåde skulle han smake døden for alle og enhver. 4:15. Rom 5:10a – vi ble forsonet med Gud ved hans Sønnens død, mens vi var fiender. Kol 1:19-23.

Like fra unnfangelsen var Faderens enbårne Sønn syndebæreren i Jesu skikkelse. Sønnen har *virkelig* lidd etter sin menneskenatur og ble *virkelig* forlatt av Faderen. Stedfortrederen fikk på korset *virkelig* lide de fortaptes «utenfor» i alles sted. Samtidig var han Faderens elskede Sønn, og gjenstand for den uutsigelige kjærlighet (Mt 3:17, jf Sal 22:23ff).

Eksempler:

Abraham trodde Guds løfte, da Gud satte ham på prøve, 1 Mos 22:1-14. Se utlegelsen i Joh 3:16, Heb 11:17-19, Rom 4:17f.

453 **Hva betyr det at Kristus ble "begravet"?**

KRISTI HELLIGE LEGEME BLE TATT NED FRA KORSET OG LAGT I EN GRAV, MEN UTEN AT FORRÅTNELSE FANT STED. HAN DØDE **VIRKELIG** SYNDERES DØD, OG GUD HAR **VIRKELIG** FORSONET VERDEN MED SEG SELV I KRISTI LEGEME. FORSONINGEN ER IKKE SKJEDD NOE ANNET STED ELLER I NOEN ANNEN PERSON ENN I GUDMENNESKET KRISTUS.

Jes 53:9 – De gav ham hans grav blant ugudelige, men hos en rik var han i sin død, fordi han ingen urett hadde gjort, og det var ikke svik i hans munn. Mt 27:59f – Josef tok hans legeme, svøpte det i et rent linklede og la det i sin nye grav som han hadde hogd ut i klippen. Han veltet en stor stein for inngangen til graven og gikk derfra. Apg 2:27 – de skal ikke overgi min sjel i helvetet og ikke la din Hellige se forråtnelse.

Da Sønnen døde og ble begravet etter sin menneskenatur, helliget Gud de troendes graver og gjorde dem til hvilekammer.

Til bibelstudium:

4 Mos 23:19, Dan 6:17, 9:24, Mik 7:19, Jes 53:9, 12.

Også i sin død var Kristus *sant menneske*. Kristi død var en virkelig død, som skilte ånd og legeme, Mt 27:50, Mk 15:37, Lk 23:46, Joh 19:30.

Kristi død var samtidig *Sønnens død* etter sin menneskenatur. Det døde legemet var forent med Sønnens person. Denne enhet skal tros som en kjensgjerning. Joh 5:26-29, 1 Tim 2:5f, Apg 20:28b (Guds blod).

Fra bekjennelsesskriftene:

FC SD 8:64-66.

454 **Hvorfor måtte Guds Sønn fornedre seg selv så dypt for å frelse menneskene?**

FRIVILLIG OG AV KJÆRLIGHET TIL MENNESKENE STEG HAN NED TIL OSS I SYNDENS NØD. DET GJORDE HAN FOR Å FULLFØRE GUDS FRELSESPLAN FOR SITT FALNE SKAPERVERK, OG FRELSE OSS FRA SYNDENS OG DØDENS HERREDØMME OG DJEVELENS TYRANNI.

Sal 130:1 – Fra dypet roper jeg til deg, Herre. **40:2-4** - Jeg ventet og håpet på Herren, han bøyd seg til meg og hørte mitt rop. Han drog meg opp av fordervelsens grav, opp av den dype gjørmen. Han satte mine føtter på fjell /.../ Han la i min munn en ny sang.

Mt 1:21 – Han skal frelse sitt folk fra deres synder. **Joh 1:29** – Se, der er Guds Lam som bærer verdens synder. **10:17** – Faderen elsker meg fordi jeg gir mitt liv for siden å ta det tilbake. **Fil 2:8f** – han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham Navnet over alle navn. Rom 8:38f.

OM GJENLØSNINGEN

Menneskene har hver for seg og til sammen et *omfattende* forsoningsproblem av moralsk-religiøs art (jf 1 Kor 7:17-24). Med overtro på egen fornuft og kraft vil mange fri seg selv fra egen skyld og skam og håpløshet. Vanlig er tre strategier: (1) Man forestiller seg en *indre frihet*, løst fra ytre ”lenker, bånd og tvang”, eller (2) begrunner egne valg med *synsing og følelser*, eller (3) søker mening og trøst i *selvrealiseringens* livsprosjekt.

Ingen strategi løser det omfattende forsoningsproblem. Det består med *den etiske fordring* i relasjonene Gud – jeg – du/det. Der må enhver representere seg selv med meg og mitt. Da kan hensynet til egeninteresser begrunne hva som helst og løsningen være mer eller mindre uforutsigbar.

Forholdet til «du/det» medfører alltid kontrollerende og grensesettende rammevilkår av ulike slag: Foreldre og overordnede myndigheter, samfunnets institusjoner, konvensjoner og tradisjoner, de naturressurser som medbestemmer våre levekår, osv. Kort sagt: Menneskets forsoningsproblem krever en omfattende løsning som ingen dødelig evner. Den har åpenbaringsordets Gud gitt i en bevitnet frelseshistorie kalt «b ibelhistorien», hvor en bevitnet Jesus-historie er dens sentrum og høydepunkt: Gud forlikte verden med seg selv i Jesu Kristi død (Joh 3:15f, 2 Kor 5:19). Han ble gjort til synd for oss, for at vi skulle bli «Guds rettferdighet» i ham (v 21). Denne omfattende løsning kaller oss til å leve forsonet med Gud, oss selv og hverandre i det liv vi er skapt til å leve.

Midleren fra evighet er vår frihet og vårt håp i absolutt mening. Døpt til hans død, lever vi oppreist med ham ved troen på ham, og er Guds kjære barn på grunn av ham som døde og oppstod for alle. Mk 16:16, Rom 6:3-11, Gal 3:26f. Så er løsningen på det omfattende forsoningsproblem er det nye livet med ham på dåpens grunn (Gal 6:15).

Når vi leser i Det gamle testamente om ”*HERRENS verk*”, er det alltid en henvisning til Sønnen som er ett med Faderen i Jesus Kristus. Han forlater og leger, frifinner og fornyer, erklærer rettferdig og helliggjør. Ordparene illustrerer rekkefølgen i sak uten sammenblanding. Guds frigjøringsverk i fortid er ikke målet. Han er en forsonet Gud «*for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet*”. osv (Luthers forklaring).

455 **Hva kalles Guds verk da han kjøpte menneskene fri fra Guds fiendemakter?**

SVAR: **GJENLØSNINGEN.** , ELLER DEN LØSESUM SOM MÅTTE BETALES FOR Å KJØPE OSS FRI.

Heb 9:12, 15 - (Kristus gikk øversteprest) en gang for alle med sitt eget blod /.../ inn i helligdommen og vant en evig gjenløsning. /.../ Hans død skjedde til gjenløsning fra de overtredelser som var begått under den første pakt. **1 Joh 2:2** – Han er forsoningen for våre synder, ikke bare for våre, men for hele verdens. 4:10. Rom 8:32.

Til bibelstudium: Gjenløsning (el løsepenge)

Ordet «gjenløsning» ble opprinnelig brukt om slektningers plikter og rettigheter (familierett). Ble en israelitt nødt til å selge jordeiendom for å dekke *gjeld*, hadde nærmeste slektning rett til å *kjøre eiendommen tilbake* (gjenløse), 3 Mos 25:24-28. Samme rettighet gjaldt i tilfelle en israelitt ble nødt til å selge seg som *trell* for en velstående innflytter, v 47-49.

Eksempel: Boas kjøpte tilbake åkeren som slektingen No'omi hadde solgt da hun ble enke, Rut 4. Dessuten tok han til hustru hedningekvinnen Rut, No'omi's svigerdatter som selv var enke. Rut ble stammor til David. Slik ble Boas et skyggebilde til den kommende Messias, gjenløseren Jesus, som etter sin menneskenatur er av Davids ætt. (Se hvordan løsepenge er beskrevet i Luthers forklaring.)

Jubelåret

Hvert femtiende år kunne vedkommende eier eller slekt få tilbake sin eiendom, 3 Mos 25:10, 13-16. Også denne ordning var et skyggebilde av Guds gjenløsergjerning i Kristi lidende lydighet.

”*HERREN gjenløser Israel*”, Jes 43:1, 44:22ff, 52:3, 62:12. Gud påla seg selv innløsningsplikt - plikten til å gjenløse sitt folk fra fangenskapet i Babel, Jes 52:3-10. Det skulle Gud gjøre i ham som er *Israels Hellige*, Jes 44:22-24 (jf Apg 3:14).

Guds løsepenge var Sønnens fornedrelse, som gav sitt liv til løsepenge for «de mange», lydig til døden på korset, Fil 2:7f. Mt 20:28 (de mange = alle). 1 Tim 2:6a, 14. Jf Lk 24:21, Rom 3:24, 1 Pet 1:18f.

Kristus har med seg selv som løsepenge gjenløst verden (1) fra syndens *skyld*, 1 Tim 2:5f, Mt 20:28, og (2) fra *trelldommen* under syndens og dødens tyranni, 1 Pet 1:17-21.

Kristi verk som gjenløser omfatter hans gjerning fortid, nåtid og i all evighet. I sentrum står Kristus og ham korsfestet – Guds slaktede Lam. Den himmelske lovsang gjelder Guds eviggyldige offer – Lammet som er slaktet, Åp 5:5ff.

Evangelienes Jesus-beretninger beskriver Jesu virksomhet i lys av Guds frelsesplan. Denne fremstillingsmåte var Jesu egen. Mt 4:23 = 9:35. Mt 9:1-6. Jf Jes 53:5, Sal 103:3, 147:3, Mal 4:2.

Guds gaverettferdighet til alle er Sønnens tjenende lydighet i Jesu skikkelse, like fra unnfangelsen til døden på korset. Han er «Den Hellige og Rettferdige», og derfor vår eneste hellighet og rettferdighet for Gud. Apg 3:14. **1 Kor 6:20** – *De er kjøpt og prisen er betalt. Så herliggjør da Gud i deres legeme.*

På samme måte som på Pinsedagen blir denne gave gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død og oppstandelse. Og liksom den gang, blir frifinnelsen til salighet for hver den som tror, men til fortapelse for den som foretrekker livet under syndens, dødens og djevelens tyranni. Mk 16:16.

Dette har Gud stadfestet en gang for alle da han reiste Kristus opp fra de døde på grunn av vår rettferdiggjørelse i hans død. Rom 4:25, 2 Kor 5:19ff, Gal 3:11-

14. Jf Åp 7:10, 12:10f, 19:1. *Han* som er troens rettferdighet, er også skaperen av den nye lydighet i Guds frie barn. (Se Første bud m forkl).

I den nye pakt er jubelåret *evig*. Det begynner med dåpen og troen, fortsetter i daglig omvendelse og tro på gjenløseren Kristus. På den ytterste dag skal jubelåret være fullendt i den jubel for Guds og Lammets trone, Åp 21:1f. Mt 5:3, 5.

Hovedkilde: Odeberg u å, 49-51.

456 **Hvorfor si om seg selv "meg fortapte og fordømte menneske"?**

DEN GODE SKAPEREN ER HELLIG OG NIDKJÆR FOR SITT VERK. JEG ER GUDS VERK, MEN KJENNER DEN ONDE LYST I MITT HJERTE OG VET AV KRISTI DØD HVA JEG HAR FORTJENT, OG VET AT OGSÅ JEG DYRT KJØPT.

Rom 7:18 - For jeg vet at i meg, det vil si i mitt kjød, bor det ikke noe godt. 3:22f – Det er ingen forskjell. Alle har syndet og mangler Guds herlighet. 5:12 – døden kom over alle mennesker, fordi de syndet alle. Ef 2:1 – dere var døde ved deres overtredelser og synder. Joh 8:34 – Hver den som gjør synd, er syndens trell. 1 Joh 3:8 – Den som gjør synd, er av djevelen.

Gud elsker sitt verk med en uutgrunnelig kjærlighet, slik Jesu korsdød viser. Guds nidkjærhet lar oss ane dybden og rekkevidden i Guds universelle nåde.

Evangeliet gir frimodighet for Gud, så vi gir Gud rett når han med sin lov viser vår fortjente dom. (Se Luthers forklaring).

457 **Hvilke fiendemakter har Kristus fridd oss fra?**

KRISTUS HAR FRIDD OSS FRA **GUDS** FIENDEMAKTER - SYNDEN, DØDEN OG DJEVELENS MAKT.

1 Joh 3:8b – Derfor ble Guds Sønn åpenbart, for at han skulle gjøre ende på djevelens gjerninger. Joh 8:31f, 36 – Om dere blir i mitt ord, så er dere i sannhet mine disipler og dere skal forstå sannheten, og sannheten skal frigjøre dere. /.../ Får Sønnen frigjøre dere, da blir dere virkelig fri. Rom 5:18 – Likesom fordømmelse kom over alle mennesker ved den enes synd, så kom også rettferdiggjørelse til liv over alle mennesker ved den enes rettferdiggjørelsesdom. 8:21 – endog skapelsen skal bli befrikket fra forgjengelighetens treldom til den frihet som tilhører Guds barns herlighet. 1 Mos 15:6, Rom 4:3, 18, Gal 3:6.

Hvert eneste menneske blir født med ondt begjær, uten frykt for Gud og uten kjærlighet til Gud. Vi ligner hver for oss et land okkupert av Guds fiendemakter. I dåpen til Jesu Kristi død får vi del i det nye livet med barnerett og arverett hos Gud. Som Guds frie barn er vi fri til å tjene ham i evig uskyldighet, rettferdighet og salighet, likesom Kristus er oppstanden og lever i evighet.

Til bibelstudium:

Rom 4:3, 18, 7:24f, 8:1. 2 Kor 3:17, Heb 2:15 osv.

458 **Hva betyr det at Kristus har gjenløst deg fra syndens makt?**

KRISTUS HAR FRIDD MEG FRA TRELDDOMMEN UNDER SYNDENS HERREDØMME.

Joh 8:34b, 36 – Hver den som gjør synd, er syndens trell. /.../ Får da Sønnen frigjort dere, blir dere virkelig fri. 1:29 – Se Guds Lam som borttar verdens synd. 2 Kor 5:21 – Han som ikke visste av noen synd har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. 1 Joh 1:7b – Jesu, hans (Guds) Sønns, blod renser oss fra all synd. Gal 4:4f - født av en kvinne, født under loven, for at han skulle frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barnerett. 3:13a – Kristus har frikjøpt oss fra lovens forbannelse, da han ble en forbannelse for vår skyld.

Kol 2:13 – Mens dere var døde i overtredelsene og i deres uomskårne kjød, gjorde han dere levende med ham (ved dåpen og troen), etter som han hadde tilgitt oss alle overtredelser. Rom 8:1 – Så er det nå ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus.

459 **Hva betyr det at Kristus har gjenløst deg fra dødens makt?**

KRISTUS HAR KJØPT MEG FRI FRA TRELDDOMMEN UNDER DØDENS HERREDØMME, NÅ OG I EVIGHET. DEN LEGEMLIGE DØD SKADER IKKE DEN SOM HAR EVIG LIV I KRISTUS JESUS.

Joh 11:25f – JEG ER oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø. 2 Tim 1:10b – Han har drept døden og gitt opplysning om liv og uforgjengelighet ved evangeliet. 1 Kor 15:54, 57 – Men når dette forgjengelige har kledd seg i uforgjengelighet og dette dødelige har kledd seg i udødelighet, da skal det skje, ifølge det ord som står skrevet: "Døden er oppslukt til seier." /.../ Gud være takk som gir oss seier ved vår Herre Kristus Jesus. Fil 1:21 – Å leve er for meg Kristus og døden en vinning.

Eksempler: Jesu ord om den døde *Lasarus*, Joh 11:11-14. Jesu ord om *Jairus' datter*, Lk 8:49-56. – *Stefanus*, Apg 7:60. – Paulus om døden, *1 Tess 4:13-18* (merk v 14: De som er sovnet inn i Jesus, skal han føre fram sammen med ham).

460 **Hva betyr det at Kristus har gjenløst meg fra djevelens makt?**

KRISTUS HAR FRIDD MED FRA TRELLEKÅR UNDER DJEVELENS TYRANNI.

1 Mos 3:15 – Jeg skal sette fiendskap mellom deg og kvinnen og mellom din ætt og hennes ætt. Han skal knuse ditt hode og du skal knuse hans hæl. 1 Joh 3:8 – Guds Sønn ble åpenbart for å gjøre ende på djevelens gjerninger. Heb 2:14f – (han skulle med sin død) ta makten fra ham som hadde døden i sin vold, nemlig djevelen, og for at han skulle frigjøre alle dem som hele sitt liv har måttet leve i trelldom av frykt for døden. Rom 8:31 – Er Gud for oss, hvem kan da være mot oss? Jak 4:7 – Derfor skal dere underordne dere Gud. Stå djevelen imot, så skal han fly bort fra dere. (1 Pet 5:9) Åp 12:10f – Nå tilhører frelsen og kraften og riket vår Gud, og makten Kristus, for våre brødres anklager er kastet ut, som dag og natt anklaget dem for vår Gud. De beseiret ham i kraft av Lammets blod og det ord de vitnet. 1 Joh 2:1 – Men om noen synder, har vi en forsvarer hos Faderen, Jesus Kristus, som er rettferdig.

Guds fiendemakter kan ikke hverken anklage eller beseire meg, for Kristus har med sin død avvæpnet sin motstander djevelen. Skulle jeg på grunn av min svakhet faller for hans fristelser, reiser Kristus meg opp igjen i sin kirke på jorden: «Jeg forlater deg dine synder, i Faderens osv».

Anm. Jesu fristelser.

Fristelsen består i å leve sitt liv som om Gud er en illusjon og livet «min egen sak». Da går vi glipp av livet med vår skaper og gjenløser, den levende Gud og den han utsendte, Kristus Jesus.

Mt 4:1-11. Da Jesus var salvet og innsatt i sin Messias-gjerning, førte Ånden ham straks ut i ørkenen for å bli fristet av djevelen. De 40 dagene viser til israelittenes vandring i ørkenen, og til Moses som var 40 dager på Sinai før han mottok lovtavlene.

Med *Guds ord* som våpen, kjempet Jesus mot virkelige fristelser. Han motsto fristestens angrep og bandt ham. Han lignet Adam før syndefallet – uten synd, 1 Mos 2:19f,

20, 23. Jesus seiret uten å bruke sin Guddoms herlighet. Døpt med synderes dåp i Jordan, gikk hans ferd mot døden på korset i alles sted, Fil 2:7, Rom 8:3.

Markus skriver (Mk 1:13) at «Jesus holdt til blant villdyrene og englene tjente ham». Sal 91:1ff. Med sitt nærvær i skaperverket representerte Jesus den fred som rådde før syndefallet, til et forvarsel om den kommende verden, jf Jes 6:11, Rom 8:19.

Den første fristelsen: Brød-fristelsen ble gjentatt da Kristus hang på korset, Mt 27:40 – *frels deg selv og stig ned av korset!* Samme fristelse følger Guds kirke gjennom historien – fristelsen til å tjene menneskene alt etter deres behov.

Guds brødunder i Jesu skikkelse varer til evig liv, Joh 6. Han er hvetekornet som bærer rik frukt, Joh 12:24. 5 Mos 8:3, Jes 53:10. Til et på syndenes forlatelse og evig liv gir han i sin nattverd sitt legeme og blod i brødets og vinens skikkelser,. Guds kirke gir ikke steiner for brød (jf moderne kirketilpasninger)

Den andre fristelsen: Kvasiteologi med avgjørende vekt på fornuft og skjønn. Jesu svar viser til opprøret mot Moses – indirekte et opprør mot Gud, 2 Mos 17:7 – *Er HERREN i blant oss eller ikke?*

Den tredje fristelsen: Kirkens verdsliggjøring, når kirkens virksomhet fremstår som et stykke verden, med «*sans for det som hører mennesker til*», Mt 16:22f. Kun Kristus har makten i *himmelen* og på jorden (28:19). Hans rike er et evig rike, grunnet på Guds nådepakt i Guds "eget" blod og skjult under korset, Apg 20:28. Kirkens samfunn er likeså unikt som kirkens Herre (jf Mt 16:22f).

461 Til hvilken pris har Gud kjøpt deg fri?

GUD HAR KJØPT MEG FRI "MED SITT HELLIGE OG DYRE BLOD, OG SIN USKYLDIGE LIDELSE OG DØD."

Jes 53:5 – Han er såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, og ved hans sår er vi legd. Mt 20:28 – Menneskesønnen (er ikke) kommet for å la seg tjene, men for å tjene og gi sitt liv til gjeløsning for de mange. 1 Pet 1:18f – Dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra det meningsløse livet deres, som dere hadde overtatt fra deres fedre, men med Kristi dyrebare blod, som blodet av et feilfritt og ubesmittet lam. (Rom 5:10) 2 Kor 5:18a, 19a – Alt er av Gud, som forsonte oss med seg selv ved Kristus /.../ Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Ef 1:7 – I ham har vi gjeløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse etter hans nådes rikdom. (Kol 1:21-23) Åp 1:5f – Han som elsker oss og har kjøpt oss fri fra våre synder med sitt blod /.../ Ham tilhører æren og makten i evighetenes evigheter. Amen.

Verdens gjeløsning i Kristi død er et Gud Fader-og-Sønnen-verk. Enhver kan si: Kristus er også min fred mellom Gud og meg.

Anm. Lignelsen om "den fortapte sønn"

Lk 15:1-2: *Tollere og syndere holdt seg nær til Jesus, og han hadde måltidsfelleskap med dem.* Det mislikte farisæerne og de skriftlærde, som oppfattet parallellen til brødreparene Kain og Abel, Ismael og Isak, Esau og Jakob.

Jesu identifiserte sine motstandere med brodermorderen *Kain*, som drepte Abel fordi troens offer behaget Gud (1 Mos 4:1-16, jf Jak 1:15, 1 Joh 3:15),

Ismael var trellkvinnens sønn, som Abraham fikk på Saras initiativ (1 Mos 16). Paulus forklarer: Ismael var født "etter kjødet" – etter menneskers vilje, og representerer "det nåværende Jerusalem som lever i trelldom med sine barn", Gal 4:23, 25.

Jesu motstandere lignet synderen *Jakob*, som lurte Esau til å selge sin førstefødselsrett for en porsjon brød og linsevelling (1 Mos 25:27ff). Disse bibeltolkninger i Jesu undervisning har Paulus mottatt og formidlet. Se Gal 4 og Rom 9.

Men hvem er **sønnens far** i Jesu lignelse? Det er han som tar imot syndere og eter og drikker med dem. De er fattige i seg selv, lik Abel, og uten gjerningenes rettferdighet. Lik Isak og Jakob lever de i kraft av Guds løfte. De gjør Davids ord til sine: "*Mot deg alene har jeg syndet, og hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort*", Sal 51:6. I den fordømtes posisjon lærer mennesker Guds selvhengivende kjærlighet å kjenne, stilt fram for verden i Jesu lidende lydighet. Mt 9:13, 20:28, 1 Tim 1:15.

"Tollere og syndere" representerer "**løftets barn**" på grunn av Jesus. De holdt seg til ham som er troens rettferdighet eller "Guds rettferdighet", gitt av nåde. De er Guds frie barn med barnerett hos Gud. Fariséerne og de skriftlærde foraktet troens rettferdighet. De stolte på gjerningenes rettferdighet og hevdet en førstefødselsrett i strid med Guds nådeløfte. De foraktet Jesu utleggelse av Messias-løftene hos «Moses og Profetene». De avviste **Guds løsepenge** da han gjenløste en fallen menneskehet fra trellekår under synd, død og djevel, for løsepenge var en *lidende* Messias. Mt 20:28, 1 Tim 2:6, 2 Pet 2:1. De søkte frihet og fred i bekvemme gudsbilder fremfor å la seg forlike med Gud i Stedfortrederens død.

Også jøder og muslimer taler om Guds barmhjertighet og kjærlighet, men uten Guds omkostninger. De vender alltid det døde øret til Guds selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus og ham korsfestet. Fremmede for Guds *frie* nåde, må de gjøre seg fortjent til illusjonen om en *betinget* nåde (Mt 1 Kor 1:22-25, 2:2, Gal 2:16, 21, 4:4f, 5:4 osv). Tvilen er for dem en dyd, for frelsesvisshet kjenner de ikke til.

Til bibelstudium: Blodets verdi

Blodets verdi består i det liv som ofres. Da har ikke offerdyr den verdi som Gud krever, når synd skal sones. Likevel tillat Gud dem denne verdi av nåde, nok til å sone eller dekke over folkets synder. 3 Mos 17:11, 2 Mos 17:10-14. Heb 10:3f.

Jesu, Guds Sønnens blod har den *uendelige* verdi som Guds strenge rettferdighet krever. **Guds blod** er løsepenge for verdens synder. Han er med sin menneskenatur gjenløseren fra Guds fiendemakters okkupasjon – ikke bare da han døde på korset, men nå og alltid og i evighet. Rom 3:25f. Lammet som er slaktet er vår fred mellom Gud og oss, Ef 2:14. Jf Heb 9:12, 14, 1 Joh 1:7, 1 Pet 1:18f, Åp 5:9, osv.

Det er en villfarelse å fornekte "*den HERRE som har kjøpt dem*" etter sin menneskenatur. 2 Pet 2:1, jf Mt 7:15, 24:11, Apg 20:28-30. Denne fornektelse skiller personen fra menneskenaturen. Den kan vel tale fromt om «Gud og Jesus», men tier om *dåpens betydning* for den døptes kroppslige liv med Kristus til gave og eksempel. Rom 6:4, 8-13, 16, 23, 12:1f. Jf Lk 12:9, Joh 15:23, 17:3, 1 Joh 1:22f, 4:15 osv. Med stor konsekvens må den også fortie eller bortforklare gjenløsningens *synlige* pant, rakt frem i *Herrens Nattverd*.

Fra bekjennesskriftene:

LK, forklaringen til 2 trosart. – Forklaringen til Femte parten: Kristi legemes og blods sakrament er *Guds synlige pant* på verdens gjenløsning i Kristi død.

Ambrosius fraskriver gjerningene rettferdiggjørelsen, og tilskriver den troen, det vil si *den* tro som frifinner på grunn av Kristi blod, Apol 4:85 (sit Rom 5:20, Joh 1:29). Jf samme 273 (sit Apg 10:43, Joh 2:12, Ef 1:7). - SA B 1:1-3 (sit Rom 4:25, Joh 1:29, Jes 53:6, Rom 3:23-25).

Syndenes forlatelse mottas kun ved troen på syndenes forlatelse kun for Kristi skyld, Apol 12:63f (sit Rom 3:25, 5:2, 1 Pet 2:6 (= Jes 28:16), Apg 10:43).

Seremoniloven inneholder skyggebilder av den nytestamentlige gudstjeneste. Skyggen i Det gamle testamente foregriper saken i Det nye testamentet.

Eksempler: Til det daglige offer hører, iflg 4 Mos 28:4f, tre deler: (1) *Brennofferet* – en skygge av Kristi død. (2) *Drikkofferet* eller bestenkingen med lammets blod – en forkynnelse av evangeliet, som helliger dem som tror det, 1 Pet 1:2. (3) *Matofferet* – et uttrykk for hjertets tro, påkallelse og takksigelse. Apol 24:36.

Når Skriften sier om Menneskesønnen (1 Joh 1:7) at "*Kristi blod* renses oss fra alle synder", da er ordene mer enn en henvisning til Kristi død på korset – en hendelse i fortid. «Kristi blod» er en henvisning til *personen etter sin menneskenatur, som nå har den egenskap at blodet renses fra alle synder*, liksom hans legeme, som nå *virkelig* har den egenskap å gjøre levende (Joh 6:48-58). FC SD 8:59.

Godtgjøringen for verdens synder kan ikke være uviss, for den består i Guds Lams lidelse og blod, SA C 3:38. Den er løsepenge fra den evige død. Følgelig er alle tilleggsytelser er "en unyttig gudstjeneste", Apol 12:147.

Syndesforlatelsens evangelium virker den tro som ser på løftet og har full visshet om Guds tilgivelse, "for Kristus er ikke død forgjeves", Apol 4:149 (ref Rom 5:20).

Om Kristi verk for oss, dets årsak, innhold og hensikt, se SK Troen, 30-31.

462 **Hvorfor var et så dyrebart middel nødvendig?**

GUD ER HELLIG. VI MENNESKER ER AV NATUREN FIENDER AV GUD. DERFOR ER LØSESUMMEN UOPPNÅELIG FOR OSS.

Sal 49:8 – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud den løsepenge som kreves. 1 Joh 1:7b - Jesu, hans (Guds) Sønn, blod renses fra all synd. 1 Pet 1:19 – (dere ble kjøpt fri) med Kristi dyrebare blod, som med blodet av et feilfritt og ubesmittet lam. Åp 5:9 – Du ble slaktet og har med ditt blod kjøpt dem til Gud.

463 **Hvorfor sier vi Kristi "uskyldige" lidelse og død?**

GUDS SØNN HAR I JESU SKIKKELSE OPPFYLT GUDS LOV I ALLES STED. HAN VAR DERFOR GUDS RENE OG USKYLDIGE LAM SOM TOK BORT VERDENS SYNDER. OG DERFOR ER HAN DEN HELLEGE OG RETTFERDIGE TIL FRELSE FOR HVER DEN SOM TROR.

Jes 53:6, 11 – Vi før alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei, men HERREN lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham. /.../ Ved at de kjenner ham, skal Den Rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære.

2 Kor 5:21 – Den som ikke visste av noen synd, har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. Heb 4:15 - vi har en slik øversteprest /.../ som er blitt prøvd i alt liksom

vi, men uten synd. 7:26f – En slik øversteprest trengte vi, en som er hellig, uskyldig, ubesmittet, skilt fra syndere og høyere enn himlene, en som ikke daglig trenger å bære fram offer i likhet med øversteprestene, først for egne synder og så for folkets. Dette har han nemlig gjort én gang for alle, da han ofret seg selv.

Fra bekjennelsesskriftene:

Siden trelldom under loven ikke er nødvendig til rettfærdiggjørelse, har Gud befalt sin kirke å bevare den kristne frihet i menighetene, CA 28:51, FC SD 10:15.

Skal menneskers skikker forandres, krever den kristne frihet at man er tilbakeholdende med hensyn til bruk av påbud, CA 26:42, Apol 28:15f, FC Ep 10:6, 10, 12.

Apostlene holdt fast ved den kristne frihet, Apol 7/8, 44. Et eksempel er avskaffelsen av sabbaten, CA 28:60.

Den kristne frihet kan benyttes så sant ingen tar anstøt, Apol 15:51. Friheten blir misbrukt når alle skal kalles kristne og krever adgang til sakramentene, uten hensyn til uvitenhet og levnet lik "kveg og vettløse griser", LK, Luthers forord, 3.

Prester har misbrukt den kristne frihet til latskap og kjødelig frihet, SK Luthers forord, 3, jf Apol 28:1-3.

464 **Hvorfor sier du om Jesus at han er "min HERRE, som har gjenløst meg"?**

JESUS KRISTUS ER SANN GUD OG SANT MENNESKE, SOM MED SIN LIDELSE OG DØD HAR GJENLØST MEG OG ALLE MENNESKER – OGSÅ MEG.

1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord og på alle vis vel verdt å mottas, at Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere – og blant dem er jeg den største. 2:5f – Gud er én, én er også midler mellom Gud og mennesker, et menneske, Kristus Jesus. Han gav seg selv til gjenløsning for alle. Tit 2:14 – for å gjenløse oss fra all lovovertrødelse, og for å rense seg et eiendomsfolk ivrig til å gjøre gode gjerninger. (Heb 9:28b)

1 Joh 2:2 – Han er forsoningen for våre synder, ikke bare for våre, men for all verdens. 2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtrødelse og har betrodd oss forsoningens ord. 2 Pet 2:1 – Endog falske profeter opptrådte i folket, liksom det også blant dere skal komme falske lærere, som skal lure inn fordervelige villfarelser, fornekte den Herre som har kjøpt dem, og dra over seg selv en brå død.

Til bibelstudium: 5 Mos 7:8, 2 Mos 6:6, Jes 41:14, Sal 44:27.

Fra bekjennelsesskriftene: Guds løsepenge

Gudmennesket er gjenløseren. Athanasianum 35f, CA 3, Apol 3, SK Troen 27-30. Guds Sønn i Jesu skikkelse ga seg selv til en løsepenge og er frelsens årsak for alle, Apol 4:98. Han er frelseren fra vår fordervede natur, til frelse for hver den som tror, samme 30 (Rom 10.4).

Kristi gjenløsergjerning: Merk overskriften til Andre trosartikkel i LK. Om saken, se CA 3, Apol 3, SA B 1, SK Troen 25-33.

Løsepengen er Kristus i hans lidelse, død og oppstandelse, SK Troen 38, samme Dåpen 35-37. Kristi fortjeneste omfatter løsepengen og forsoningen, og hører sammen med Guds løfte, gitt av nåde (ufortjent), Apol 4:53.

Godtgjøringen for syndens skyld og den evige død består i Kristi fortjeneste, Apol 4:53. Fortjenesten består i Guds Sønnens, lidende lydighet under Guds lov, CA 24:21, Apol 12:140, 147.

Kristi død er et offer, CA 24:25, og det eneste sonoffer i verden, Apol 24:22, 53. Slik er det Gud vil bli kjent og dyrket, Apol 4:60.

Nå blir vår løsepenge rakt fram som en skatt ved evangeliet, SK Troen 37.

Løsepenge utelukker våre gjerninger, Apol 4:155, 204, 12:144. Syndenes forlattelse blir gitt oss på grunn av Kristi lidelse og død - og av ingen annen grunn, Apol 4:51. Med ham til gave, stiller troen stiller midleren og forsoneren Kristus opp mot Guds lovs anklager og fordømmelser.

Å kjenne Kristus er å kjenne hans velgjerninger, mottatt ved tro, og ved troen bli levendegjort. Samme 46, 154, 24:72. Denne kjennskap forutsetter syndserkjennelse, dvs det erfarte syndeforderv i vårt innerste, samme 2:50.

I tillit til Guds løfte og gave i dåpen, har enhver kristen fått nok å lære og øve i hele sitt liv, SK Dåpen 41f.

OM SØNNENS LYDIGHET I TJENERSKIKKELSEN

Bibelen lar oss betrakte Sønnens lidende lydighet som både *passiv* og *aktiv* lydighet.

Sønnens **passive** lydighet fremstiller ham i tjenerskikkelsen som Guds rene Lam og verdens sydebærer. Det kunne han være i kraft av sin **aktive** lydighet.

Med sin menneskenatur var Sønnen lovens oppfyller i alles sted. 2 Mos 12:5. Ef 5:2, 1 Pet 1:19, Heb 9:14, Joh 1:29. Med sin lydighet er han motstykket til den første Adam, Rom 5:12ff. Skriftene i Nytestamentet presenterer hans lydighet i ulike perspektiv.

Evangelistene presenterer Jesus som *lovens oppfyller like til døden på korset*, og viser med eksempler *hvordan* Jesus oppfylte Tibudsloven. Luthers forklaring til Første Parten lar oss se Guds kjærlighetsbud oppfylt i gudmenneskets lydighet. Hans gjerning «for oss», mottatt i tro, er lovoppfyllelsens mulighet «i oss».

De øvrige skriftene i Nytestamentet lar oss se Jesus-historien *i påskeperspektivet*, og proklamerer ham som lovens oppfyller og troens rettferdighet, virksom til stede i den forsamlede menighet.

465 Hva er frelsens grunnvoll?

SVAR: GUDS ENBÅRNE SØNN I JESU RINGE SKIKKELSE OG HAM KORSESTET FOR VERDENS SYNDER.

Joh 1:29 – (Døperen Johannes) Se Guds Lam som bærer verdens synd! 10:10b – Jeg er kommet for at dere skal ha liv, ja, overflod av liv. 1 Pet 2:24 – Han bar selv våre synder i sitt legeme opp på treet, for at vi skulle være døde fra syndene og leve for rettferdigheten. Ved hans sår er vi leget. 2 Kor 5:21 – Ham som ikke visste av noen synd, har (Gud) gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. 2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Rom 5:1 – Da vi nå er blitt rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Kristus Jesus. 1 Kor 3:11 – Ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, Kristus Jesus. 1 Tim 6:20. 2 Tim 1:12-14.

Kristus Jesus er den ”Guds rettferdighet” som evangeliet åpenbarer ”av tro til tro” (Rom 1:17). Når prekenembetet utøves på Kristi vegne, er han selv virksom for at vi skal bli ”Guds rettferdighet i ham” (2 Kor 5:18ff).

466 Hva er det Sønnens aktive lydighet handler om?

SVAR: DEN HANDLER OM LOVGJERNINGER. FADERENS ENBÅRNE SØNN GIKK FRIVILLIG INN UNDER LOVENS KRAV OG OPPFYLTE DEN I JESU SKIKKELSE. DET GJORDE HAN MED HELE SITT LIV OG I ALLES STED, LIKE TIL SIN DØD PÅ KORSET.

Sal 40:8 (Heb 10:7) – Se, *jeg kommer* - i bokrullen er det skrevet om meg – for å gjøre din vilje, Gud, er min lyst, og jeg har din lov i mitt hjerte. Jes 53:11 – Etter all sin /.../ sjelenød, skal han se lys og mettes. Derved at de kjenner ham, skal Den Rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære.

Mt 5:17 – jeg er ikke kommet for å oppheve loven eller profetene. Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle. Joh 4:34 – Min mat består i å gjøre hans vilje som har sendt meg og å fullføre hans verk. Gal 4:4f – da tiden var fullbyrdet, sendte Gud sin Sønn, født av kvinne, født under loven, for at han skulle frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barnekår. Rom 5:19 - Liksom de mange kom til å stå som syndere ved det ene menneskes ulydighet, så skulle de mange stå som rettferdige på grunn av den enes lydighet.

Rom 5:10 – Om vi blev forsonet (= rettferdiggjort) med Gud ved *hans Sønnens død*, mens vi var fiender, skal vi desto mer - da vi er forsonet (= rettferdiggjort), bli frelst ved hans liv (v 12-21.) 1 Joh 2:2 – (Kristus Jesus) er forsoningen (= rettferdiggjørelsen) for våre synder, ja, ikke bare for våre, men for *hele* verdens.

Vi kan ikke gjøre lydighetshandlinger som ikke Jesus har gjort allerede. Vi kan ikke angre en eneste synd som ikke Jesus alt har tatt bort allerede. Guds Sønn i sin lidende lydighet er troens rettferdighet - og han alene.

Til bibelstudium: Sønnens aktive lydighet

Sal 40:7-9. - De fire "*Guds tjener*"-sangene, Jes 42:1-7, 49:1-6, 50:4-9 og 52:13-53:12. – Jesus åpenbarte at han er sabbatens Herre, Mt 12:1-8.

Joh 5:36-38, 17:4, 19:30. Rom 1:4. Gal 3:13. Ef 2:4-6. 1 Kor 2:6-8, 15:21f, 45-47. Kol 1:12-20, osv.

Den mat som troen lever av på åndelig vis: Joh 6:51, 54f, mottar vi med munnen i Herrens Nattverd – på sakramentalt vis. Gud skaper og opprettholder troen med det evangelium vi hører og ser.

Mt 5:17. Ordene inngår i "Bergprekenen", Mt 5-7, også kalt Jesu "ordinasjonspreken" for de tolv (jf Lk 6:13).

Gal 4:4f. Guds frelsesvilje er ikke begrenset til dem som tror evangeliet. Guds lov-åpenbaring er gitt alle mennesker, og med lovoppfyllelse som frelsesvilkår. Denne lov har Kristus oppfylt i alles sted. Han var Guds *uskyldige* Lam, som tok bort verdens synder. Sønnen i tjenerskikkelsen ga seg selv til et eviggyldig syndoffer. Sal 40:8-12, 2 Kor 5:19, 21.

Det er feil å innskrenke Sønnens lydighet til hans offerdød (el omvendt). Ved siden av bibelord om Kristi *offerdød* (eks Kol 1:12-14 og 1 Pet 1:18-21), står bibelord om frelsen på grunn av hans *aktive lydighet*. Den inkarnerte Guds Sønn er ifølge sin menneskenatur både lovens oppfyller og verdens syndebærer. Det er han over alt og i all evighet, Åp 5:14ff.

Fra bekjennesskriftene: Rettferdiggjørelse og forsoning

CA 4: - "de blir rettferdiggjort uten vederlag, for Kristi skyld ved troen, når de tror at de blir tatt til nåde, og at syndene blir forlatt for Kristi skyld, han som ved

sin død *har gjort fyllest* for våre synder. Denne tro tilregner Gud som rettferdighet for seg, Rom 3 og 4". (Kursiv her.)

Apol 4:76 - "Å motta syndenes forlatelse er å bli rettferdiggjort, ifølge det som står: "Salige er de som *har fått sine misgjerninger forlatt*", Sal 32,1.

Samme 53 - "så ofte som vi snakker om den rettferdiggjørende tro, må vi vite at disse tre ting hører sammen: Løftet selv, det at løftet er ufortjent, og *Kristi fortjeneste som løsepenge og forsoning*".

Samme 148 - "rettferdiggjørelse er forsoning for Kristi skyld, at vi blir rettferdiggjort ved tro".

Samme 182 - "vi blir *rettferdiggjort* for Gud kun ved tro (sola fide), fordi det er kun ved tro vi mottar *syndenes forlatelse og forsoningen* for Kristi skyld".

Troen har alltid Guds løfte for øye – at Gud vil være oss nådig for Kristi skyld, Apol 4:180. Dette løfte utelukker våre fortjenester, SA B 2:24.

FC SD 3:14f, 30, 56 – «Den rettferdighet som blir tilregnet troen eller den troende for Gud av bare nåde, er *Kristi lydighet, lidelse og oppstandelse*, fordi han har oppfylt loven for oss og betalt for vår synd /.../ *troens rettferdighet* for Gud består kun i *forsoning av nåde eller forlatelse for syndene* /.../ Derfor tror, lærer og bekjenner vi at *hele* Kristi persons hele lydighet, som han har vist Faderen for oss, like til den mest forsmedelige død på korset, blir *regnet oss til rettferdighet*.» *Kristi rettferdighet i hans lidende lydighet er eneste grunn til opptagelse i barneår* hos Gud og arverett til det evige liv, FC SD 3:22, 32. Med sin *aktive* lydighet oppfylte han loven for oss, og ved sin *passive* lydighet bar han syndens straff for oss, samme 15f.

Anm. Synonym ordbruk om forsoning og rettferdiggjørelse

Forsoning og rettferdiggjørelse blir i Nytestamentet brukt om samme sak. Ordet forsoning plasserer oss i templet, rettferdiggjørelse i rettssalen.

Eksempler: 2 Kor 5:19a (14-21) – *Gud var i Kristus og forsonet (= rettferdiggjorde) verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser. Rom 5:9f (1-11) – Da vi nå er blitt rettferdiggjort (= forsonet) i hans blod, skal vi desto mer bli frelst ved ham fra vreden. Om vi blev forsonet (= rettferdiggjort) med Gud ved hans Sønns død, mens vi var fiender, skal vi desto mer - da vi er forsonet (= rettferdiggjort), bli frelst ved hans liv. 1 Joh 2:2 – (Kristus Jesus) er forsoningen (= rettferdiggjørelsen) for våre synder, ja, ikke bare for våre, men for hele verdens.*” Derfor er prekenembetet "rettferdighetens embete" (2 Kor 3:9) og "forsoningens embete" (2 Kor 5:18).

En frifinnelsesdom på grunn av Kristi lovoppfyllelse

Gud har avsagt sin dom over *Stedfortrederens lovoppfyllelse*: Frikjent! Det er: *Han skal leve!* Jf Rom 2:13, 3:13, Lk 7:29 (også tollerne ga Gud rett, dvs rettferdiggjorde Gud).

Evangeliet proklamerer og tilsier oss vår frifinnelse på grunn av Stedfortrederen: Du er frikjent og godtatt! Årsaken er Kristi fortjeneste, "slik Skriftene har sagt", 1 Kor 15:3f.

Alternativet er en fordømmelsesdom i samsvar med den rettferdighet som Guds hellighet krever, men ingen dødelig oppfyller: Du skal dø den evige død i dine synder, 1 Mos 2:17, Rom 5:18a, 6:23 osv. Eneste årsak er vantroen, alle syndearters mor. Van-

troen hverken ærer eller akter Gud som Gud, men setter sin lit til fremmede guder. Mt 12:37 osv.

Guds forsoning med verden

Den består i et *gjenopprettet* gudsforhold: Mt 16:22, Lk 18:13, Heb 2:17, 8:12, 1 Joh 2:2, 4:10. Gud er både den krenkede part og Forsoneren til samme tid. I Jesu store lidelse trer den krenkede part fram som offerprest og offerlam, både initiativtager og midler til samme tid. Guds visdom i en korsfestet Kristus oppfyller Guds løfter, men innfrir ikke våre krav til logikk og konsekvens. Og likevel er Guds dårskap «visere enn menneskene, og Guds svakhet sterkere enn menneskene», 1 Kor 1:25.

Skyggebilder av Guds visdom var offertjenesten i templet, og især offeret på den store Forsoningsdagen, Heb 10:3. Men her er en viktig forskjell. Jesu tjeneste som øversteprest skjedde *ikke skjult* for folket i templets Aller Helligste. Han frembar seg selv som Guds tempel, skjult i en ringe skikkelse. Offeret var Jesu persons hemmelighet, skjult for folkets øyne, men synlig for Gud og den himmelske verden var templets herlighet og offerets uendelige verdi. Gud forlikte verden med seg selv i Kristus Jesus, 2 Kor 5:19. Virkeligheten avløste skyggebildenes tid, Heb 9:11ff. Vi ser i Skriften, og ser i påskeperspektivet Guds underfulle visdom, som overgår all forstand.

Hvordan kan Gud være meg - en synder, nådig?

Guds lov reiser dette spørsmål til alle tider. Guds svar er løftenes oppfyllelse i Kristus Jesus – løsepenge. Gud har for sin godhets skyld gjenløst sin eiendom fra Guds fiendemakers okkupasjon.

Et under reiser nye spørsmål: Hvorfor tok ikke Gud et oppgjør med sine fiendemakter lenge før? Hvordan kan Gud være rettferdig, som har båret over med generasjoners synder? Vantroen sysler gjerne med skjulte ting til forsvar. Svaret ligger hos Gud, som er "*en rettens Gud*", Jes 30:18. I sin langmodighet vil Gud være nådig og vise miskunn *for Kristi skyld*. Guds *frelsesplan* med verden er Guds sak.

Vi er henvist til *bevitnede kjensgjerninger* i frelsens historie, hvor ordene "rettferdiggjørelse" og "forsoning" favner sentrum og hovedsak i Guds frelsesplan.

Med alterets sakrament stadfester den oppstandne Kristus verkets betydning for oss. Det gjør han med to ord: "*Syndenens forlatelse*". Kristi ofrede legeme og blod i brødet og vinens skikkelser er Guds synlige pant på vår frifinnelse og barnerett i Guds Ene Hellige Kirke.

467 **Hvorfor har den enbårne Sønnen oppfylt loven i Jesu tjenerskikkelse?**

SØNNEN I JESU TJENERSKIKKELSE HAR OPPFYLT GUDS HELLIGE LOV FOR Å VÆRE GUDS GAVERETT-FERDIGHET TIL EN FALLEN MENNESKEHET. GUDS SØNN I JESU LIDENDE LYDIGHET ER VÅR ENESTE GRUNN TIL FRIFINNELSE HOS GUD.

Jes 53:11 – Fordi hans sjel har hatt møye, skal han se det og mettes. Ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min Tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære.

1 Tess 5:9f – Gud har ikke bestemt oss til vrede, men til å vinne frelse ved vår Herre Kristus Jesus. Han døde *for oss* for at vi, enten vi våker eller sover, skal leve sammen med ham. Gal 4:4b – født av en kvinne, født *under loven*, for at han skulle *kjøpe dem fri som var under loven*, så vi skulle få barnekåret. Rom 5:19 - Likesom de mange kom til å stå som syndere ved det ene men-

neskes ulydighet, så skulle de mange stå som rettferdige *på grunn av den enes lydighet*. 6:14 – Synden skal ikke ha herredømmet over dere. Dere er jo ikke under loven, men under nåden.

468 Hvorfor kunne bare Jesus oppfylle loven, og ingen andre?

JESUS KUNNE OPPFYLLE GUDS LOV PÅ GRUNN AV SIN PERSONS HEMMELIGHET: SANN GUD OG SANT MENNESKE, FORENET I SØNNENS UDELELIGE PERSON.

1 Pet 2:22 – Han hadde ikke gjort noen synd, og svik fantes ikke i hans munn. Heb 5:8f – Skjønt han var Sønn, lærte han lydighet av det han led. Etter at han var fullendt, ble han årsak til evig frelse for alle dem som lyder ham. Fil 2:6-9 – Han var i Guds skikkelse, men regnet det ikke for et rov å være Gud lik, men fornedret seg selv og antok en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. Endog i sin ferd fremstod han som et menneske. Han ydmyket seg og ble lydig til døden, ja, til døden på korset. Derfor har også Gud høyt opphøyet ham, og gitt ham NAVNET over alle navn. Gal 4:4, Joh 1:29, Åp 5:9, 12.

Anm 1. Guds enhet i Guds rettferdighet. Når det i Bibelen er tale om Guds rettferdighet, ses den i sammenheng med Guds *enhet*, Sal 11:7, eller *treenhet*:

Faderen, Joh 17:25. *Sønnen*, Jes 9:7, 11:3-5, 53:11, 1 Pet 3:18, 1 Joh 2:1. *Ånden*, Jes 11:2-5, Joh 16:8-11.

Guds rettferdighet møter oss dels i lovens strenge rettferdighet, dels i evangeliets nådige rettferdighet. Den tro som Ånden virker ved Kristi ord, mottar av nåde den rettferdighet som evangeliet åpenbarer og meddeler oss, nemlig Guds Sønn i sin lidende lydighet. Joh 3:16, Rom 3:21-26, 5:8, 1 Joh 1:9 osv.

Anm 2. Lk 2:49 – *Visste dere ikke at jeg må være i det som tilhører min Fader* (= **Skriftene**, dvs GT). Ordene belyser inkarnasjonens hemmelighet. Ordet "hus" fins ikke i grunnteksten. Gud bor ikke i hus gjort av mennesker, Apg 7:48.

Den 12 år gamle Jesus var *Faderens tempel* på besøk i Jerusalems tempel. I sin fornedrelsestid var han *Ordets bolig* (tabernakel) i kjøtt og blod, Joh 1:14. Jf 2:19, 21, 8:20, Apg 2:46, 5:42, 17:24, 1 Kor 3:16, Ef 2:19ff.

Mot denne bakgrunn må vi forstå *Sal 26:8, 27:4 og 84:1*, som ikke gir belegg for gudshus-romantikk. Den som søker Kristus i Skriftens ord og selvvitnesbyrd – vil finne ham "i det som tilhører min Fader", nemlig Den Hellige Skrift. Den er kristnes katedral på denne jord.

Til bibelstudium: Den første Adam – og den siste

1. Kristus er "den siste Adam", 1 Kor 15:45, og **den førstefødte**, før hele skapelsen, og den førstefødte av de døde, Kol 1:15, 18 (jf 1 Mos 2:18ff).

Den første Adam representerer livet under syndefallets kår – "utenfor" den paradisiske virkelighet. Kristus representerer en annen virkelighet med en annen virkningshistorie. De to er hverandres motstykker og hovedpersonene i verdenshistorien:

"Det første menneske, Adam" ble – ved sin ulydighet - stamfar til en menneskehet under syndens og dødens lov. Men på grunn av Sønnens lidende lydighet, har Faderen "frelst oss fra mørkets velde og satt oss inn i sin elskede Sønnns rike", Kol 1:13. Sønnen i Jesu skikkelse er etter sin menneskenatur (adamsnatur) det gjenreiste menneske- den siste Adam. Ved sin lydighet ble han Kirkens hode og kilden til liv og udødelighet. Rom 5:12ff, 1 Kor 15:21f, 45-47, Kol 1:18f. Kristus ble stamfar for en kirke av førstefødte, oppskrevet i himmelen, Heb 12:23.

2. Skapelse og syndefall belyser Sønnens inkarnasjon.

Unnfanget ved Den Hellige Ånd, ble *adamsnaturen opptatt i forening med Sønnens guddomsnatur og delaktig i Sønnens allmakt* "i himmel og på jord", Mt 28:19. Eller sagt på en annen måte: Sønnens *menneskenatur* i Jesu skikkelse har overtatt den posisjon som Adam hadde i skaperverket før fallet.

I et lignende forhold står Sønnens guddomsnatur til sin menneskenatur: "*Herlighetens Herre*" led, døde og oppstod i Jesu tjenerskikkelse, 1 Kor 2:8. *Gud* vant seg en kirke "med *sitt eget blod*", Apg 20:28. *Gud* før ned til helvetmaktene og triumferte. *Gud* døde og ble lagt i graven.

Guds evige frelsesråd og inkarnasjonens mysterium ligger skjult i Adams skapelse og syndefall, 1 Mos 1-3. Mennesket skapt i Guds bilde - "i vårt bilde", 1 Mos 1:26, peker fram mot Kristus - "den usynlige Guds bilde", som var *før* alt det skapte, Kol 1:15-17.

Gudmennesket er Guds tabernakel, Joh 1:14, som *åpenbarer "Nåden og Sannheten"*. *Han er "Guds hemmelige visdom, den skjulte, som Gud før tidsaldrene har forutbestemt til vår herlighet"*, 1 Kor 2:7, jf Sal 78:2 og Mt 13:35.

I Jesus Kristus møter vi i samme person Lovens Herre og Menneskesønnen som oppfylte loven. I motsetning til den første Adam, har den siste Adam utført sitt oppdrag til punkt og prikke. Oppreist fra de døde, **er** han "en rettferdig Spire" av Davids ætt, og "HERREN vår Rettferdighet", Jer 23:5f.

Hans folk er endetidens gudsfolk og Faderens velsignede. Han på sin side er den enkeltes rettferdighet og frimodighet på Dommens dag, Ef 1:4, 1 Joh 4:17, Mt 25:34b. De kommer alle fra dåpen og tjener den levende Gud som hans kjære barn ved troen på Kristi velgjerninger. Se nærmere Rom 5:12-21. Jf 1 Kor 2:6-8, 15:21f, 45-47, Kol 1:12-20.

Den ene Hellige og Rettferdige er etter sin himmelfart ved Faderens høyre side - nådesiden: Mt 22:44. Apg 2:33f, 3:14. Rom 8:34, osv. Ved Faderens nådeside er han som kalte de tolv og alle sine disipler for "*mine brødre*", Joh 20:17, jf Mt 12:50, Joh 6:40. Rom 8:16f, Heb 2:11. Nå kan han fritt gjøre hva han kan etter sin guddomsnatur, Heb 2:14, 16-17, Ef 1:20-23, 1 Tim 6.15.

469 Hvordan kan Jesu lydighet være vår rettferdighet?

VÅR RETTFERDIGHET FOR GUD ER GRUNNET PÅ JESU KRISTI **PERSON**, OG IKKE PÅ DEN ENE ELLER ANDRE AV KRISTI NATURER.

Jes 53:7, 11 – Han ble mishandlet, enda han var elendig, og han opplot ikke sin munn /.../ ved å kjenne ham, skal Den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange (= alle), og deres misgjerninger skal han bære. Lk 22:42 – Fader, om du vil, ta denne kalk ifra meg! La allikevel din vilje skje, og ikke min! (Joh 16:10) Rom 5:19 – Likesom de mange kom til å stå som syndere ved det ene menneskes ulydighet, så skal de mange stå som rettferdige på grunn av den enes lydighet. (Jf Jes 53:7, 11)

Kristi vilje etter sin menneskenatur **bøyde seg** under den guddommelige vilje og oppfylte den. Troens rettferdighet er gudmennesket i sin ene, hele og fullkomne lydighet.

Vi må gjøre Kristi bønn til vår i gjerninger som har Guds bud for seg: "Fader vår /.../ skje din vilje!" (Mt 26:42).

Fra bekjennelsesskriftene:

CA 4 og 20:15-17. Apol 3 og 4:305 (definerer verbet «å rettferdiggjøre»).

SA B 1:1-5 (merk Luthers skriftbevis fra apostelene Paulus og Peter). Samme C 13:2-2f – «hele personen og hans gjerningerr skal kalles og være rettferdige og hellige utelukkende av Guds nåde og barmhjertighet, som i Kristus er blitt utgytt og utbredt over oss» (e sv overs).

Vår rettferdighet for Gud er den *hele* Kristus – Gud og menneske - i sin egen lydighet mot Faderen, **FC Ep 3:3-4**: Lydig til døden, vant han forlatelse for syndene og det evige liv "som fortjeneste for oss /.../ vår rettferdighet for Gud består i at Gud tilgir oss syndene kun av nåde – uten noen gjerninger, fortjeneste eller verdighet fra vår side på forhånd, samtidig eller etterpå. Dessuten at han skjenker og tilregner oss rettferdigheten i Kristi lydighet. På grunn av denne rettferdighet blir vi tatt til nåde hos Gud og betraktet som rettferdige."

FC SD 3:6 – «Denne artikkel om rettferdiggjørelsen ved troen er, som Apologien sier, «hovedpunktet i hele den kristne lære», og «uten den kan ingen engstelig samvittighet ha en varig trøst eller kjenne rett rikdom men i Kristi nåde». Slik har også Dr Luther skrevet: «Hvor denne ene artikkel blir bevart ren, der forblir også kristenheten ren, uten noen sekter. Hvor den derimot ikke blir bevart ren, der er det ikke mulig å verge seg mot en eneste villfarelse eller sektånd.»

Pkt 14 og 16 – «Den rettferdighet som blir tilregnet troen eller den troende for Gud av bare nåde, er Kristi lydighet, lidelse og oppstandelse³, fordi han har oppfylt loven for oss og betalt for vår synd. /.../ Denne rettferdighet blir tilbudt oss av Den Hellige Ånd ved evangeliet og i sakramentene og anvendt, tilegnet og mottarr vede troen. Derfor har de troende forsoning med Gud, tilgivelse for syndene, Guds nåde, barnekår og arverett til det evige liv.» Se også pkt 3, 9, 22, 32, 56-58.

Samme 55 – «all vår rettferdighet må søkes utenfor vår og alle menneskers fortjeneste, gjerninger, dyd og verdighet, og har kun sin grunn i Herren Kristus.» Man bør legge nøye merke til i hvilken forstand Kristus /.../ kalles vår rettferdighet. Vår rettferdighet hviler nemlig ikke på den ene eller andre av Kristi naturer, men på hele Kristi person, som er vår rettferdighet som Gud og menneske i sin ene, hele og fullkomne lydighet.»

470 **Er Sønnens lydighet hans lidelse i Getsemane og fram til døden på korset?**

NEI. SØNNENS LYDIGHET OMFATTER HANS HELE GJENLØSERGJERNING FRA UNNFANGELSE TIL DØD, MED ALT HVA HAN HAR SAGT OG GJORT.

Rom 5:15b-19 – Guds nåde og gave har overstrømmet de mange ved et eneste menneskes, Jesu Kristi, nåde. Med gaven er det annerledes enn da en syndet: Dommen fulgte på den enes synd til fordømmelse, mens nådegaven fulgte etter manges synder til en rettferdiggjørelsesdom. Om døden ved denne ene synd har hersket for denne enes skyld, så skal ennå mer de som mottar nådens og rettferdighetsgavens overflod, herske i liv ved denne ene, Kristus Jesus. Altså: Liksom fordømmelse kom over alle mennesker ved den enes synd, så kom også rettferdiggjørelse til liv over alle mennesker ved den enes rettferdiggjørelsesdom. Likesom de mange kom til å stå som syndere ved det ene menneskes ulydighet, så skulle de mange stå som rettferdige på grunn av den enes lydighet. (Fil 2:8-11) Kol 2:14 – Han har utslettet skyldbrevet, som med sine bestemmelser gikk oss imot.

471 Kan en mangel ved Sønnens lydighet tjene til vår unnskyldning?

DET FINS INGEN MANGEL VED SØNNENS LIDENDE LYDIGHET I JESU TJENERSKIKKELSE.

Heb 4:15f – Vi har ikke en slik øversteprest som ikke kan ha medlidenhet med våre svakheter, men en som er blitt fristet i alt i likhet med oss, men uten synd. La oss derfor med frimodighet tre fram til nådestolen for å få miskunn og finne nåde til hjelp i rette tid. Joh 8:28b – jeg gjør ikke noe av meg selv, men taler slik min Fader har lært meg (38a, 6:38f).

Ingenting ved Jesu liv kan tjene som unnskyldning for et menneskes vantro eller fortapelse. Ingenting i Jesu liv tilsier en tilleggsytelse fra vår side. Han talte og handlet alltid etter Faderens ord og vilje. Derfor er han de troendes eksempel (jf 1 Tim 4:12).

Eksempel: Joh 17. Se vekslingen mellom "dine", "mine" og "deres" ord.

472 Hva er Kristi passive lydighet?

SVAR: SØNNENS GJERNING SOM MENNESKENES STEDFORTREDER OG SYNDEBÆRER I JESU TJENERSKIKKELSE, LIKE FRA UNNFANGELSEN TIL SIN DØD PÅ KORSET.

Jes 53:5 – Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred. Mt 20:28 – (Menneskesønnen er kommet for å) gi sitt liv til gjenløsning for de mange (= alle). Heb 10:10 – i kraft av denne vilje er vi helliget ved at Jesu Kristi legeme blev ofret én gang for alle. Lk 22:19f – Han tok et brød, framsa takksigelsesbønnen, brøt det og gav dem og sa: "Dette er mitt legeme som gis for dere. /.../ Denne kalk er det nye testamente i mitt blod som blir utgytt for dere." 1 Joh 3:16a – På dette kjenner vi kjærligheten, at Gud gav sitt liv for oss.

Rom 4:25 - Han ble gitt på grunn av våre overtredelser og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse. 5:6, 8, 18 – Mens vi ennå var svake, døde Kristus for ugudelige, da tiden var inne. /.../ Kristus døde for oss, mens vi ennå var syndere... 8:32 – Han som ikke sparte sin egen Sønn, men gav ham for oss alle, hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alt med ham?

Gal 3:13 – Kristus har frikjøpt oss fra lovens forbannelse, da han blev en forbannelse for vår skyld. 1 Kor 5:21 – Han som ikke visste av noen synd, har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. (8:9) Ef 5:2 – Vandre i kjærligheten, slik Kristus har elsket oss og gitt seg selv for oss til gave og offer, til en velduftende røkelse for Gud. 1 Tim 2:6a – Han gav seg selv til gjenløsning for alle. Tit 2:14 – Han har ofret seg selv for oss for å frikjøpe oss fra all lovovertrødelse og for å rense seg et eiendomsfolk, ivrig etter å gjøre gode gjerninger.

I Bibelen er Kristi stedfortredergjerning alltid omtalt med ord og vendinger som *utelukker troens frukter fra frelsens årsak*.

Anm. Guds underfulle kjærlighet i Kristi lydighet

Mens vi enda var fiender av Gud, har Gud forsonet oss med seg selv i Kristi død. Han ble gjort til alles synd, "for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham", 2 Kor 5:21. Gud reiste ham opp fra de døde på grunn av menneskenes frifinnelse i ham som er alles stedfortreder hos Gud. Lk 10:28, Rom 4:25, 5:16-19, 21. Evangeliet åpenbarer Guds gaverrrettferdighet for at vi skal "bli frelst ved hans liv", Rom 5:10.

Nå vil Gud ha denne frifinnelse forkynt og trodd i verden. Derfor fortsetter Kristi profetiske gjerning ved dem han betror det hellige prekenembetet - "forsoningens embete" (2 Kor 5:18). Marsjordren fra begynnelsen står fast: I Jesu navn skal omvendelse og syndenes forlatelse forkynnes for alle folkeslag (LK 24:47).

Nyttestamentets skrifter skiller ikke forsoning og rettferdiggjørelse, men fremstiller dem som den samme frelseshistoriske kjensgjerning i Jesu liv. Menneskenes frelse er "ordnet i alle deler", 2 Sam 23:5a. Denne kjensgjerning har sitt motstykke i en annen kjensgjerning: I menneskets forhold til Gud og sin neste er den onde lyst virksom i tanker ord og gjerninger. Vi skal gjøre regnskap for Gud, men får ikke se ham uten den tilregnede rettferdighet – Jesus Kristus (Rom 8:1). Det er begripelig.

Han alene er Den Hellige og Rettferdige - uten synd. Gud *tilregnet* ham verdens synder og *gjorde* ham til synd og syndebærer. Det er ubegripelig. Syndenes forlatelse har sin opprinnelse i Gud fra evighet av. Gud tilgir og oppreiser kun for sin godhets skyld. Kjærligheten er ikke den at vi har elsket Gud, men at Gud har sendt sin Sønn til soning for vår synder, 1 Joh 4:10. Guds kjærlighetsbevis er «Kristus og ham korsfestet», 1 Kor 2:2. Guds kjærlighet til sitt verk gjør ham nidkjærhet for sitt verk. Rom 5:9f, 2 Kor 5:19, 21.

Evangeliet viser til Stedfortrederens lidelse, død og oppstandelse som *fullført* historie. Jesus Kristus dør ikke mer, Rom 6:9. Evangeliet kunngjør frelsen som fullbyrdet kjensgjerning i en bevitnet Jesus-historie, slik Skriftene har sagt. Og frelsen blir gitt den enkelte til del i dåpen og stadfestet med løseordet i Kristi sted: "Jeg forlater deg dine synder. I Faderens osv." Ordene er Kristi virksomme ord. De er troens støtte-stav hele veien, oppreist fra døden i våre synder. Ef 2:1-9, 1 Pet 4:8, Sal 32:1. Den som tror på Sønnen, "har evig liv", Joh 3:18, 36, 5:24 osv.

Om rettferdiggjørelsen ved tro, se nærmere katekismeforklaringen til 3. trosartikkel.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER, TIL EKSEMPEL

- At rettferdiggjørelsen ved tro ikke er nok til frelse, men må bli utfylt og kompletteres med gode gjerninger (synergisme).
- At rettferdiggjørelsen består i noe annet enn syndenes forlatelse.
- At Kristus ikke er frifinnelsens årsak for alle, men har med sin lidende lydighet vunnet syndenes forlatelse kun for de troende.
- At alle blir salige uten hensyn til tro eller ikke (universalisme).
- At troen er en gjenytelse og et pressmiddel for Gud.
- At evangeliet om Guds rettferdighet uten lovgjerninger er en påminnelse eller informasjon om Guds frelsesverk i fortid og ikke Guds frifinnelseshandling ved Ordet og sakramentene i nåtid.
- At Gud frikjenner synderen umiddelbart, uavhengig av nådemidlenes bruk (nådemiddelforakt).

Kilde: Ev.luth Konkordiekyrkan.

OM GUDS FORSONINGSVERK I KRISTUS

Ingen så Guds forsoning med verden dan den skjedde i den korsfestede Jesus. Vi er henvist til Guds vitnesbyrd, som reiste ham opp fra de døde på den tredje dag og dermed stadfestet Jesu undervisning om sin persons hemmelighet og det verk han var utsendt for å gjøre, slik Det gamle testamente vitner om ham. Altså må vi «se» med Skriftens ord og være korsteologer og la herlighetsteologi fare.

Altså handler ikke dette emne om forsoningsteori, men om Guds vitnesbyrd om oppfyllelsen av sine Messias-løfter i en bevitnet Jesus-historie, stadfestet med den Oppstandnes undervisning i «Skriftene». Lk 24. Han er den «Guds rettferdighet» som evangeliet åpenbarer til frelse for hver den som tror. Gud er en forsonet Gud, og Guds fiendemakter er beseiret i Kristi eviggyldige offerdød.

Hovedunderet er likevel ikke Guds forsoningsverk i Jesu død, men dets forutsetning i hovedunderet - foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Denne underfulle forening bekjenner vi med ordene «*unnfanget ved Den Hellige Ånd*». Dette under over alle under er forutseningen for Guds forsoning med verden. Gud var i Jesu skikkelse og forlikte verden med seg selv på forbannelsens tre (2 Kor 5:19, Gal 2:13 = 5 Mos 21:23). Gud er en forsonet Gud.

Sann Gud måtte han være for å oppfylle loven og være Guds rene Lam. *Sant menneske* måtte han være for å være alles bror og dø den evige død i alles sted. Dette gudmenneske er den «*Guds rettferdighet*» som evangeliet åpenbarer uten lovgjerninger. Han er opphøyet til Faderens nådeside, men ikke fjernt fra oss. «*Vidunderligst av alt på jord er Jesu Kristi rike*». I den forsamlede menighet er den oppstandne og opphøyede Kristus til stede, og virksom med midler som høres og ses, byr han frem forsoningens goder.

473 **Hvorfor mangler kirkerommet et soningsalter?**

GUD ER EN FORSONET GUD. GUD FADER, SØNN OG HELLIGE AND HAR FORSONET VERDEN MED SEG SELV I KRISTUS JESUS (2 KOR 5:19A).

Heb 7:17, 26f – Du er prest til evig tid på etter Melkisedeks vis (Sal 110:4). /.../ En slik øversteprest trengte vi, en som er hellig, uskyldig, ubesmittet, skilt fra syndere og høyere enn himlene, en som ikke daglig trenger å bære fram offer i likhet med øversteprestene, først for egne synder og deretter for folkets. Dette har han nemlig gjort én gang for alle, da han ofret seg selv. 1 Kor 3:16 – Vet dere ikke dere er et Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere?

Rom 6:4 – Vi er /.../ begravet med ham ved dåpen til døden for at også vi skal vandre i et nytt liv, liksom Kristus er oppreist fra de døde ved Faderens herlighet. Mt 26:27f – Og han tok kalken, framsa takksigelsesbønnen og gav dem og sa: "Drikk alle derav! Dette er mitt blod, paktens blod, som blir utgytt for de mange til syndenes forlatelse. 1 Kor 10:16

Sønnen har i sin lidende lydighet åpenbart *Faderens* nådige sinnelag. *Ånden* kaller, opplyser og helliggjør med evangeliet om Sønnens verk «for oss», og med sitt vitnesbyrd «i oss» fører *Ånden* oss ved *Sønnen* til *Faderen* (Ef 2:12).

Til bibelstudium:

Faderens delaktighet i forsoningsverket: Joh 17:25f.

Sønnens delaktighet: Jes 9:7, 11:3-5, 53:11, 1 Pet 3:18, Joh 16:10 og 1 Joh 2:1.

Åndens delaktighet: Jes 11:2-5, Joh 16:8-11.

474 **Hva vil det si "å sone"?**

I BIBELEN BETYR ORDET Å SKJULE ELLER TILDEKKE. DEN ALLVITENDE OG ALLSEENDE GUD HAR SØRGET FOR DEN SONING SOM SKJULER OG TILDEKKER SYNDEN.

Jes 43:25 – Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu. (Sal 32:1f) 1 Joh 2:2 – Han (Kristus Jesus) er soningen for våre synder, og ikke bare for våre, men også for hele verdens (2:2). 4:10 – Kjærligheten består ikke i at vi har elsket Gud, men i dette at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder. Rom 3:23-25 – Alle har syndet og mangler Guds herlighet og blir rettferdiggjort gratis av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus. Ham har Gud satt fram som en **nådestol** ved troen i hans blod, for å vise sin rettferdighet ved at han forlater synder som før var begått, som han har hatt tålmodighet med. Gal 3:26f – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.

Kristne mennesker er samtidig syndere og "rene for HERREN" (3 Mos 16:30). Derfor øver de troen på syndenes forlatelse på grunn av Kristi fortjeneste, og med ham til gave tjener de ham som Guds kjære barn.

Til bibelstudium:

3 Mos 16. Jf Kol 2:11f, 3:3. Rom 5:8, 8:1. Ef 2:13-16. 2 Kor 5:18-21. Heb 2:17. Åp 3:18.

Anm 1. Lk 18:13b.

Tollerens bønn blir gjerne oversatt med ordene: "Gud, vær meg synder nådig!" Det greske gjerningsordet (hilastæti) kommer av "nådestol" (hilastærion). Ordrett oversatt, sa tolleren: "Gud, nådestole deg over meg, en synder!". Jesus tilregnet tolleren sin rettferdighet og *erklærte* ham rettferdig for Gud. Rom 4:5.

Anm 2. Hebraisk har samme ord for synd, skyld og syndoffer.

I bibelsk språkbruk handler *ikke synd om hendelige uhell*. Tvert imot: Synden *hefter ved oss*, så den som har syndet, "løfter synd" eller "bærer synd", for ingen evner å framkalle noen årsak til at den hellige Gud skulle være nådig mot meg.

Sønnen var i sin lidende lydighet syndebæreren som tok bort verdens synder. Den syndfrie ble "gjort til synd", dvs til syndebærer i alles sted, 2 Kor 5:21. Derfor proklamerer evangeliet (i avgrenset mening) syndenes forlatelse som en *kjensgjerning*. Den har funnet sted i fortid, så tilleggsytelser er spilt møye. Gud er i Kristus en forsonet Gud, og i dåpen til Jesu Kristi død blir Guds rettferdighet gitt den enkelte til del, og med ham reist opp til det nye livet.

Forsoningsverket åpenbarer Guds frelsesråd, skjult fra evighet av, men stilt frem for verden i Kristus og ham korsfestet til frelse for hver den som tror. De lever ikke under vreden, men under Guds nådehimmel (4 Mos 18:5b, Ef 2:1-5).

475 **Hva betyr det at soningsofrene var "nådemidler"?**

GUD HADDE LOVET Å VÆRE NÅDIG MOT FOLKET OG TILGI SYNDENE VED BRUK AV YTRE, SYNRLIGE MIDLER.

3 Mos 17:11a – Kjøttets sjel er i blodet, og *jeg har gitt dere det* på alteret til å gjøre soning for deres sjeler. Heb 9:22 – Etter loven blir nesten alt rensset med blod, og uten blodsutgytelse, blir det ingen forlatelse. Joh 11:50-52 (Kaifas om Jesu død:) - det er til gagn for dere at ett menneske dør for folket, og ikke hele folket går til grunne. 2 Kor 5:19a – Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv.

Det var ikke folket som blidgjorde Gud med ofringer (Sal 50:12f), men Gud som forbarmet seg over folket for sin godhets skyld.

Anm 1. Abrahams barn og ætt.

Også den gang tilga Gud syndene på grunn av Kristi soningsdød. Rom 3:21, Gal 3:17. Abraham og Moses trodde evangeliet, Joh 5:46, 8:56.

De Kristus-troende i den nye pakt kalles "Abrahams barn", Joh 8:39, Rom 4:12, 16, Gal 3:17, eller "Abrahams ætt", Gal 3:29, Heb 2:16. Motsetningen danner de som ikke tror Messias-løftenes oppfyllelse i Kristus Jesus, Joh 5:45-47, Lk 24:25.

Forskjellen mellom Adams og Evas tro og den nytestamentlige tro er ingen forskjell i sak, men i klarhet. 1 Mos 3:15. Jf Evas ord, 1 Mos 4:1 – *Jeg har fått en mann, HERREN!*

Anm 2. Guds nådemidler i den gamle pakt

All tempeltjeneste i den gamle pakt var skyggebilder av "det kommende gode", Heb 10:1a (nærmere forklart v 1b-14). Ofringene synliggjorde løftet ved å sone synden på en foregripende måte, og foregripe Guds forsoningsoffer i Kristi lidelse og død, Heb 7:1-10:21. Jf Rom 3:25, 1 Kor 5:7. I alt dette var Gud nådig mot folket, slik han hadde lovt, Apg 10:43.

I tabernaklet var forholdet mellom *Det Hellige og Det Aller Helligste* forholdet mellom det jordisk-foreløpige skyggebilde, Heb 9:8f, og Guds fullbrakte forsoningsverk i Kristi død på korset. Sønnens offerdød i Jesu skikkelse har en gang for alle gitt Guds folk fri adgang til Guds nådetrone, 10:19ff. Se oppfyllelsens perspektiv i 5:6, 10, 6:20.

Kristus er midleren for *"det kommende gode"*, for han gikk gjennom "det telt som er større og mer fullkomment", nemlig den himmelske helligdom, som det jordiske tabernakel bare var en skygge av, Heb 9:11. Der har han vunnet *"en evig forløsning"*, v 12, han som *"ved den evige Ånd har ofret seg selv uten feil for Gud"*, v 14. Når er det Guds blod – Lammets blod – som gir syndenes forlatelse ved evangeliet, Ef 1:7, Kol 1:14, og frelser fra vreden, Rom 5:9, 2 Kor 5:21.

I lovreligionene er forholdet motsatt. Menneskene tillegger ofringene forsonende virkning. De forestiller seg at offerdyrene mildner guden(e)s vrede, med håp om belønning, hva den enn måtte være. Samme strategi gjennomsyrrer lovgjøringene med håp om å blidgjøre gudene eller skjebnen.

Eksempler på andre nådemidler i den gamle pakt:

Omskjærelsen gir syndenes forlatelse, med løfte om at Gud vil være en nådig Gud, 1 Mos 17:7 (jeg skal være din Gud), Rom 4:11.

Påskemåltidet: På grunn av påskelammets blod ble jødene spart for Guds vredesdom ved morderengelen, 2 Mos 12:21, 23f.

Omskjærelsen og påskemåltidet var den gamle pakts sakramenter, og tilsvarer dåpen og Kristi legemes og blods sakrament i den nye pakt. Felles for dem alle er Guds løfte, som er føyd til tegnet. Et løfte krever tro. Derfor var omskjærelsen og påskemåltidet rettferdiggjørelsens sakramenter i den gamle pakt.

476 **Er syndenes forlatelse begrenset til de synder vi bekjenner?**

NEI. GUDS TILGIVENDE NÅDE OMFATTER HELE LIVET, FOR DET ER SYNDERE VI ER.

Sal 31:6 – Alle mine tider er i din hånd. 51:7b – med synd ble jeg til i mors liv.

Anm. Syndofferet i den gamle pakt

Det ble ofret et syndoffer for hvert barn som ble født (3 Mos 12:6-8), og dessuten brennoffer, for å innvie barnets liv til Gud (3 Mos 1).

Josef og Maria skulle ha ofret et lam til brennoffer og en due til syndoffer, men loven ga fattigfolk anledning til å ofre to turtelduer eller dueunger (3 Mos 12:8). Deres fattigdom og lovoppfyllelse vitner om Sønnens fornedrelse, født under loven, Lk 2:22-24, Gal 4:4.

Menneskets *død* har sin årsak i synden, og var derfor omgitt av strenge renselsesforskrifter i syv dager (eks 3 Mos 21, 4 Mos 6:9ff, 19:13ff. Jf apostelen *Tomas*, Joh 20:24-29). Av samme grunn ble "*det stadige offer*" frambåret morgen og kveld (4 Mos 28:3-8), og i tillegg et *heloffer* til soning for synder og innvielse av livet for Gud.

I den nye pakt er Guds rene Lam Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet like til døden på korset. Derfor er han Guds *endegyldige* og *eviggyldige* syndoffer, gitt den enkelte til del i dåpen for å være vår oppreisning og støttstav alle våre levedager - ikke bare i begynnelsen, men *hele veien* (Martin Chemnitz).

477 **Hvorfor ville Gud forsone verden med seg selv?**

GUD HAR AV UBEGRIPELIG KJÆRLIGHET GITT SIN ENBÅRNE SØNN TIL SONING FOR MENNESKENES SYNDER. HAN GIKK INN UNDER LOVENS KRAV OG OPPFYLTE DEM I ALLE DELER. HAN HAR SONET VERDENS SYNDER MED SEG SELV SOM GODTGJØRING.

2 Mos 33:20 - Intet menneske kan se meg og leve. Mt 15:11b – det som går ut av munnen, det gjør mennesket urent. 3 Mos 4:20 – Presten skal gjøre soning for dem, så de får forlatelse...

Gud har løst menneskenes livsproblem – vår skyld og skam og håpløshet. Løsningen er Guds frelsesråd fra evighet, som Gud åpenbarer ved evangeliet.

Eksempler:

Folkets reaksjon etter Guds ordåpenbaring på Sinai: 2 Mos 19-20. - Peters reaksjon etter den store fiskefangst: Lk 5:8.

Til bibelstudium:

Menneskenes livssituasjon: Ef 2:3, 12b.

Guds nådige inngripen: 2 Kor 5:17-6:1, Rom 5:10, Ef 2:13-16, Kol 1:19-23. Med sin løsepenge har Gud gjort felles sak med ugudelige, Mt 20:28, Rom 4:5.

Kristi død på «forbannelsens tre» (Gal 3:13) var *et oppgjør i Gud* til forsoning av verdens synder, 2 Kor 5:19. *Gud* var i Den Rettferdige og forsonte verden med seg selv, Mt 5:17, 2 Kor 5:19. Gud mot Gud.

Verden ble erklært rettferdig i stedfortrederens selvhengivende kjærlighet på *offerets grunn*, Mk 15:28, Rom 2:26, 8:36f, 9:8. Evangeliet om denne hendelse bringer oss Guds frelsesråd fra evighet, tilsier syndenes forlatelse og med den evig liv.

Frelsens årsak fins i Gud. Guds enbårne Sønn var i Jesu lidende lydighet Guds *uskyldige* Lam, 1 Kor 1:30, 2 Kor 5:21, Rom 5:21, 8:4, Jes 45:24.

Guds rettferdighet i Kristi lydighet er *virkelig og hel* i alle stykker, Rom 4 (v 3-6, 10f, 22, 24). Frelsens årsak *i Gud* alene lar oss høre vår frifinnelsesdom "gratis av nåde", Rom 3:24.

Dette under over alle under holder Gud skjult også for sine engler, 1 Pet 1:12. Men troen "ser" i Guds ord, og ser *Guds visdom* i Kristus og ham korsfestet, Rom 3:31, 1 Kor 2:2, 7. Det er ham Gud har oppreist fra de døde på grunn av vår rettferdiggjørelse.

478 Hvilke vilkår må være oppfylt for at et syndoffer skal være gyldig for Gud?

STEDFORTREDEREN MÅTTE VÆRE FEILFRI, OG GUD OVERFØRE SYNDEN PÅ OFFERET.

Jes 53:6 – Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei, men HERREN lot alle våre misgjerninger ramme ham. Gal 4:4f – I tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, for at han skulle frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barnerett. Fil 2:5-11.

Guds Sønn oppfylte lovens vilkår da han frembar seg selv som et syndoffer.

Til bibelstudium: Guds sydebærer og regnskapsunder

Jesus var syndfri: Heb 9:14, 1 Pet 1:19, jf 2 Mos 12:5, 3 Mos 1:3, 4:1-3 osv. Jesus var *stedfortrederen og offeret i samme person*.

I den gamle pakt var det menighetens eldste, det vil si lederne (2 Sam 3:17, 5:3), som framsa syndsbekjennelsen (3 Mos 4:15). Samtidig la de med hele sin tyngde hendene på oksens hode, til et synlig tegn på syndebyrden som nå ble lagt på offerdyret.

Da Sønnen opptok menneskenaturen i seg, gikk han frivillig inn under lovens dom og bar verdens *syndebyrde* (Joh 1:29, jf 3 Mos 4:13-21). Dermed tok han også skyldbyrden på seg, det vil si menneskenes skyld og skam (3 Mos 4:3, 13. Jf sydebukken, 3 Mos 16:21f). Ef 2:13-16.

Oppdraget ble fullført i Kristi offerdød, Joh 19:28, 30. "*Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss*", 2 Kor 5:21. "*Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv*" (v 19a). I Det gamle testamente benyttes et spesielt ord om denne *overføring*, nemlig det hebraiske ordet for "*tilregning*". Denne språkbruk danner bakgrunnen for evangeliet om synderens rettferdigerklæring på grunn av Jesu Kristi, Guds Sønn, lidende lydighet. Den blir tilregnet troen.

Det er tale om et *regnskapsunder*. Gud overfører skylden fra skyldneren til den skyldfrie Stedfortrederen. Og omvendt: Gud overfører den skyldfries rettferdighet til skyldneren. Den *hellige* Gud erklærer *synderen* rettferdig på grunn av sin rettferdige Tjener, Kristus Jesus. "*Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser*", 2 Kor 5:19b, jf. Rom 8:3 – *det gjorde Gud*.

Se nærmere Rom 3:19-26, 4:1-8, kap 5. Den moderne økumenisme overser begrunnelsen i Det gamle testaments vitnesbyrd om saken og gjør den tilregnede rettferdighet til en spesialitet for «konfesjonelle lutheraner».

479 **Hvem andre enn offerdyret og presten kunne være stedfortredere for Gud?**

KUN GUD SELV KUNNE ERSTATTE OFFERPRESTENES GJERNING. DET GJORDE GUD I SIN LIDENDE TJENER, JESUS KRISTUS.

2 Mos 34:6f – HERREN gikk forbi hans ansikt og ropte: *HERREN, HERREN er Barmhjertighet, Nåde, Langmodighet, Stor i Miskunnhet og Trofasthet*. Han lar miskunn være i tusen ledd. Han *forlater* misgjerning og overtredelser og synd, men han lar ikke den skyldige straffet... Jes 53:5f – han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom. Vi fór alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men HERREN lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham.

Rom 5:10 – vi ble forsonet med Gud ved hans Sønn's død, mens vi var fiender... 2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser...

480 **Hvorfor ble offerblodet båret fram for Guds åsyn, men skjult for folket?**

DET VAR NOK TIL SYNDERES FRIFINNELSE AT GUD SÅ OFFERBLODET.

2 Kor 5:7 – Vi vandrer i tro, ikke i beskuelse. Heb 6:19f – (vi har) et fast og sikkert sjelens anker, som når inn bak forhenget, dit Jesus gikk inn som forløper for oss. Han er blitt en øversteprest til evig tid etter Melkisedeks vis. 11:1 – Troen er en fast tillit om det man håper, en overbevisning om det man ikke ser.

Øverstepresten bar blodet inn i helligdommen, alene fram for Guds åsyn i Det aller helligste. Tilskuere er saken uredkommende. Skjult i Jesu død på korset var øverstepresten og Det aller helligste forenet i samme person.

Eksempler:

Offerprestens tjeneste: 3 Mos 4:5-7.

Øversteprestens tjeneste på den store Forsoningsdagen: 3 Mos 16.

Fortellingen om påskelammet: 2 Mos 12:7, 13. Se tydningen i Hebreerbrevet.

Anm. Blodet - livets element.

Synd er krenkelse av den hellige Gud, og syndens lønn er døden. Offerdyret var folkets stedfortreder, som bar (tok bort) dets synder. Synd bøtes med liv.

Gud var etter sitt løfte nådig og tilga. Det gjorde Gud straks blodet var stenket på arkens lokk, dvs på "*nådestolen*" inne i Det Aller Helligste (el på alterets horn under de daglige ofringene). Da var folket rent i Guds øyne.

Blodet av "vanlige" syndoffer ble båret inn i Det Hellige, *foran* forhenget hvor røkofferalteret stod. På den store *Forsoningsdagen* bar øverstepresten blodet *inn* i Det Aller Helligste, *innenfor* forhenget. Her stenket han blodet syv ganger på nådestolen. Ifølge rabbinske forskrifter gjorde han det ovenfra og ned, og fra venstre mot høyre. Slik har øverstepresten slått korsets tegn over nådestolen helt siden Mose tid!

Til bibelstudium: Kristi gjerning som stedfortreder

Det var *ikke for sin egen skyld* gudmennesket frambar seg selv som **syndoffer**. Han var jo uten synd, Joh 1:29, 1 Joh 2:2, 4:10.

Verdens synder var lagt på ham, 2 Kor 5:21. Denne stedfortredergjerning åpenbarer Guds *universelle* nåde, Hes 33:11, Tit 2:11, 1 Joh 2:2, 2 Pet 3:9, 1 Kor 8:11.

Når bibelsteder viser til en del av forsoningsverket, er hele verket inkludert. *De- len representerer helheten og helheten belyser delen*. Hele verket er i samsvar med Guds vilje og rådslutning fra evighet (Guds mysterium). Kristi lidelse og død er Sønnens lidelse og død, som har *absolutt og evig gyldighet for alle og enhver*, 1 Joh 1:7, Rom 5:10.

Om Kristi øversteprestelige forbønn, se ovenfor: Om Jesus Kristus - øverstepres- ten.

481 **Hvordan har Kristus oppfylt bestemmelsene om offerblodet?**

PÅ LANGFREDAG GIKK KRISTUS FRAM FOR GUDS TRONE I HIMMELEN MED SITT BLOD, OG VANT EN EVIG FORLØSNING ËN GANG FOR ALLE. HAN ER DØREN TIL HIMMELRIKET, ÅPEN FOR ADAMS FALNE ÆTT.

Mt 27:51 – Og se, forhenget i templet revnet i to, ovenfra og ned. Heb 10:19-22 – Brødre, da vi nå ved Jesu blod har frimodighet til å gå inn i helligdommen, siden han har innvidd for oss en ny og levende vei gjennom forhenget, det vil si gjennom sitt kjød, og da vi har en stor prest over Guds hus, så la oss tre fram med oppriktig hjerte, i full trosvissnet, med våre hjerter stenket og rensset fra en ond samvittighet og med legemet vasket i rent vann (jf 9:11-14. 1 Mos 3:24).

Anm. Rabbinske kilder forteller om ødeleggelsen av Jerusalems tempel i år 70, at for 40 år siden hadde portene til helligdommen åpnet seg av seg selv.

482 **Hvorfor ble Kristus Jesus korsfestet på Golgata - utenfor Jerusalem?**

DET MESTE AV SYNDOFFERET SKULLE BRENNES OPP UTENFOR BYEN. DET VAR SÅ SYNDIG AT OGSÅ DEN SOM BAR SYNDOFFERET DIT, BLE REGNET FOR UREN (3 MOS 16:27F).

Heb 13:10-13 – Vi har et alter som de som tjener ved tabernaklet, ikke har rett til å ete av. For of-ferdyrenes blod blir båret inn i helligdommen av øverstepresten til soning for synd, men kroppene deres blir oppbrent utenfor leiren. Derfor led også Jesus utenfor byporten, for at han ved sitt eget blod skulle hellige folket. 1 Kor 1:25a - Guds dårskap er visere enn menneskene.

Lovens bestemmelse pekte fram mot Sønnens død i alles sted.

Hva Sønnen led og døde etter sin menneskenatur, ble Sønnen til del etter sin guddomsnatur (1 Joh 1:7b). Gud ble gjort til synd i Kristus. Gud ble forkas- tet av Gud da gudmennesket bar verdens synder (2 Kor 5:21).

483 **Hva betyr det at Jesus er "Guds Lam"?**

KRISTUS ER GUDS EVIGGYLDIGE OFFER, SOM HAR TATT BORT VERDENS SYND.

Sal 103:12 – Så langt som øst er fra vest, tar han våre synder bort fra oss. Heb 10:10, 12-14 – Ifølge denne vilje er vi blitt helliget ved Jesu Kristi legemes offer Ën gang for alle. /.../ Men etter at Jesus har båret fram ett eneste offer for synder, sitter han for alltid ved Guds høyre side. Nå ven-ter han på at hans fiender skal legges under hans føtter. Med ett eneste offer har han for alltid gjort dem fullkomne som blir helliget. Åp 5:12 – Lammet som er slaktet, er verdig til å motta kraft

og rikdom og visdom og styrke og ære og herlighet og velsignelse! Gal 4:4f, Joh 1:29 (1 Mos 22:7).

Ved evangeliet innprenter Gud denne tro i våre sinn: En har båret menneskenes synder – Sønnen i Jesu skikkelse. Han har kjøpt oss fri fra syndens og dødens og djevelens tyranni.

Alternativet til troen er Guds motstanders gjenerobring (Lk 11:21-26). Han blander sammen lov og evangelium og forfører med et annet evangelium (Gal 1:6, 8).

484 **Hva er forsoningens gaver?**

DE ER SYNDENES FORLATELSE, FORSONINGENS EMBETE, GUDS RETTFERDIGHETG, HÅPET OG GUDS LØFTERS OPPFYLLELSE.

- *Syndenes forlatelse.* Den er det historiske faktum som blir gitt den enkelte ved tro og dåp, stadfestet med absolusjonen (nådetilsagnet) og med Kristi legemes og blods sakrament til et synlig pant (Mt 26:28).
- *Forsoningens embete* - prekenembetet, som apostlene og deres etterfølgere utøver som Kristi delegater i Kristi sted. I kraft av Kristi ord, formaner og oppmuntrer de mennesker til å la seg forlike med Gud. Gud virker troen – når og hvor han vil - i dem som hører evangeliet (CA 5). 2 Kor 5:20f, Rom 10:17.
- *"Guds nåde og gave"* (Rom 5:15). Guds rettferdighet – Kristus Jesus til alle, til frelse for hver den som tror. Rom 5:15-19, jf 1:16f, 3:25f.
- *Håpet.* Evangeliet bringer "den rettferdighet som er vårt håp" (Gal 5:5), da Gud skal være "alt i alle" (1 Kor 15:28). Rom 5:21b, 8:18-21.
- Guds løfters oppfyllelse.

Det fullbrakte forsoningsverk er alltid årsaken til forsoningens gaver, som gis av nåde. Den minste sammenblanding av lov og evangelium gjør gavene til lønn etter fortjeneste, lik et premiebord.

Anm. Bukken for HERREN, og bukken for Asasel.

De var folkets offer på den store *Forsoningsdagen*, og avbilder soningsofferet hver på sin måte. Det ble kastet lodd om dem, ett for *HERREN*, og ett for *Asasel*. Bukken for *HERREN* ble slaktet og blodet båret inn i Det Aller Helligste. Folkets synder ble bekjent over bukken for *Asasel*, som deretter ble ledet ut i ørkenen. Navnet *Asasel* betyr "å føre bort", eller "lede bort". Synden ble ledet bort på denne bukken.

Hugo Odeberg: "Istedenfor at menneskeheten skulle ha forsonet seg med Gud, har Gud forsonet menneskeheten med seg. Det vil si: Gud selv satte seg i menneskehetens sted /.../ Altså steg Gud også inn i menneskehetens synd /.../ ved mennesket Kristus. Det ubegripelige skjedde: Gud var i Kristus – ikke bare som den hellige Gud, - da hadde han jo likevel ikke kunnet tre helt inn i menneskehetens sted, - men han var lik den syndige menneskehet i ham. (Sit 2 Kor 5:19.) /.../ Nå er altså frelsen mulig. Liksom Kristus – som Gud selv er i, blev synd – menneskehetens synd – så skjedde dette for

oss, "for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham" (v 21). Nå har vi altså fått denne gave, vi lever under Guds himmel, under hans nåde." (Kommentar til Korinterbrevene.)

Til bibelstudium: Joh 1:29 - Guds Lam, som bærer (airòn) verdens synder.

Grunnteksten bruker et verb som – foruten grunnbetydningen "å løfte opp", betyr "å ta opp og bære" eller "bære bort, ta bort". Her handler det om *opphevelse* av menneskenes skyld, men i hvilken mening? Tar Kristus vår skyldbyrde for å bære den som sin egen? Eller bærer han vår skyld for å ta den bort, dvs *godtgjøre* for den? I førstnevnte mening bruker man presens i liturgiske tekster og røper interesser som er den nytestamentlige tro fremmed.

En rekke steder taler for sistnevnte mening om fullført handling i fortid. **1 Joh 1:7** - Jesu, (Guds) Sønn, blod renser oss fra all synd. Joh 1:29 henspiller på HERRENS lidende Tjener i **Jes 53:4, 6, 11f**.

Med **sin dåp i Jordan**, innledet Jesus sin stedfortredergjerning (derfor presens partisipp). Kristi ord stadfester hans gjerning som syndebærer *med fullførelsen for øye*, Mk 10:38 (Mt 20:22), Joh 11:50, 18:11, 19:30.

Døperens ord står som forord til Guds *ufullførte* forsoningsverk. I Hebræerbrevets tilbakeblikk er verket *fullført* en gang for alle (hapax), **Heb 9:26b** – *nå er han en eneste gang, ved tidenes ende, blitt åpenbart for å ta bort synden ved sitt offer*. Kristus er ikke lenger syndebærer. Han **har båret** seg selv fram som Guds syndoffer og ryddet av veien verdens synder, som sperret adgangen til Gud. Nå er han selv paradisetts åpne dør og livets tre (1 Mos 3:24, Joh 10:1f, 9f, 15:1-9).

Hva Døperen sa i presens - og Nytestamentet senere omtaler som fullført - gjelder samme person og verk med *godtgjørelsen for øye* – som i himmelen så og i Guds kirke på jorden (jf Lammet som *er slaktet*, Åp 5:6, 9, 12).

Gjør man Kristus til en *evig syndebærer*, *tilslører* man to ting: (1) Man tilslører Guds hellighet i Lovens krav om *godtgjøring*, og (2) tilslører Kristi verk som Guds *endegyldige* og *eviggyldige* syndoffer i Jesu korsdød.

Bruker man "*innlevelsens presens*", må hensikten være å forvise tilhøreren om det frelseshistoriske faktum: Kristus har med sin lidelse og død tatt bort verdens synder, og dine synder **er** forlatt! Tilhørerne blir oppmuntret til å anvende Kristi fullbrakte verk - enhver på seg selv, til evig trøst og glede.

Eksempler på tekster som belyser Sønnens gjerning som syndebærer:

Guds ofrede Lam er *HERREN over døds- og helvetmaktene, og skaperverkets gjeløser*: 1 Krøn 29:11, Job 12:14, Sal 68:21. Mt 16:18f, 21, Joh 1:29, 1 Kor 5:7, Rom 6:9. Åp 1:17f, 3:7, 5:9ff, 20:1.

Guds ofrede Lam er *sann Gud i evighet*: Ord 8:22f, Jes 41:4, 44:6, 48:12, Dan 8:18, 10:9-12. Joh 14:9f, 2 Kor 4:4-6, Fil 2:6, Heb 1:3. Åp 1:8, 17f, 3:14, 5:9, 12f (jf 21:8f), 21:6.

Han er det *seirende* Lam i sin fornedrelse og opphøyelse. Frelsen tilhører i all evighet den slaktede Skaperen - Lammet som *er slaktet*: Åp 5:6, 12f, 7:9f, 17, 12:11, 13:8 (21:27), 14:1, 4, 15, 17:14, 19:7, 9, 21:23.

Fra bekjennesskriftene:

Godtgjøringen for verdens synder er Kristus i sin lidelse og død, Apol 4:103, SA B 1:2f, 2:7, 3:38.

485 Hvilket offer fra vår side behager Gud?

TROENS TAKKOFFER FOR GUDS FORSONINGSVERK I KRISTUS. GUD HAR IKKE BEHAG I SELVVALGT GUDSDYRKELSE ELLER FREMMED ILD.

Mt 15:8f - Dette folk ærer meg med leppene, men deres hjerte er langt borte fra meg. Forgjeves dyrker de meg, i det de kommer med lærdommer som er menneskebud.

1 Kor 3:16 – Vet dere ikke at *dere* er et Guds tempel og at Guds Ånd bor i dere? Om noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham. Guds tempel er hellig, og det er dere! V 23 – dere tilhører Kristus, og *Kristus tilhører dere*. Rom 12:1f – Så formaner jeg nå /.../ ved Guds miskunn, at dere bærer fram deres legemer til et offer som er levende, hellig og velbehagelig for Gud, deres åndelige tempeltjeneste. Skikk dere ikke etter denne verden, men la dere forvandles ved fornyelse av sinnelaget, så dere kan prøve hva som er etter Guds vilje...

Eksempler:

Kain og Abels offer (1 Mos 4:1-16, jf Heb 11:3). - Arons sønner Nadab og Abihu (3 Mos 10:1-3 (-20)).

486 Hvordan frembærer Guds barn takkoffer for den levende Gud?

TAKKOFFER SKJER VED Å TRE FRAM FOR DEN TREÈNE GUD MED LEGEME OG SJEL, OG TAKKE OG LOVE HAM FOR ALLE HANS VELGJERNINGER SOM HAN GIR FOR SIN GODHETS SKYLD.

Heb 13:15 – La oss derfor alltid ved ham bære fram lovprisningsoffer til Gud, det er frukt av lepper som bekjenner hans Navn. Rom 12:1 – Ved Guds barmhjertighet formaner jeg dere /.../ til å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag. Det skal være deres åndelige gudstjeneste. 1 Pet 2:5b – Bli et hellig presteskap, og bær fram åndelige offer som Gud gjerne tar imot, ved Jesus Kristus.

I sentrum for den sanne gudsdyrkelse står Kristi offerdød, som ofringene i den gamle pakt pekte fram imot. Forskjellen mellom takkofferet i den gamle og den nye pakt beror på Guds forsoningsverk i Kristi offerdød.

Fra bekjennelsesskriftene:

Ingen dødelig evner å oppfylle det første bud. Selve budet virker denne erkjennelse. Lik tiggere må vi "rekke hatten frem", som Luther sier. *Altså må Gud hellige sitt Navn på oss*. En oppmuntring i troens gode strid er *nådelønnen* som følger gjerninger og trengsler for Jesu navns skyld. FC 4:368 (sit 2 Kor 9:6, 2 Mos 20:12 – fjerde bud).

Guds forsoning og rettferdiggjørelse *hører sammen* i det samme frelsesverk i gudmenneskets død. Han er Guds gaverettferdighet til alle og eneste grunn til barnerett hos Gud. Apol 4:161, FC SD 3:4, 14-16, 30.

Det er forskjell på *Guds forsoning* med verden i Kristi død, og *vår forsoning* med Gud ved omvendelse og tro. Forskjellen begrunner Guds kall til omvendelse og tro på ham. Ved evangeliet oppmuntrer Gud oss til å anvende Kristi fortjeneste, enhver på seg selv. Men med selvforbedring til forsoningens vilkår gjør vi Gud til medhjelper og fraskriver oss «Guds nådeord» (Apg 20:32). Men frelsens årsak er ikke vår kjærlighet, men Guds fullbrakte verk i Kristus Jesus. På frifinnelsen følger fornyelsen – ikke omvendt. Ved troen på Kristi selvhengivende kjærlighet for oss, virker han kjærlighetens gjerninger i de troendes liv. FC SD 3:54.

En kristen øver troen i gjerninger som har Guds ord og bud for seg. Gjerningen behager Gud ved troen på Kristus Jesus – "Guds rettferdighet". Troen anvender syndsforlatelsen, stoler på den og overvinne døden. FC 4:278, 12:37, 80.

Følgende emner kommer vi tilbake til i forklaringen til Tredje trosartikkel:

Gud styrker troen med evangeliet og sakramentene, så vi lever under Kristi herredømme. Sakramentene er Guds ytre Guds tegn på den forsoning og rettferdiggjørelse som har funnet sted i Kristi lidende lydighet. Apol 12:42 (sit Lk 22:19).

De levittiske ofringene er erstattet med de rene og nye offer i en ny og bedre ordning: De nye offer er tro, påkallelse, takksigelse, bekjennelse og forkynnelse av evangeliet, prøvelser for evangeliets skyld, osv. Apol 24:25f, 30, 33.

OM SØNNENS OPPHØYELSE

Etter sin opptagelse til himmelen står gudmennesket Jesus i sin *ytre* herlighet ved Faderens nådeside. Der er han Guds *evige* rettferdighet, som evangeliet åpenbarer av tro til tro uten lovgjerninger. Det skjer i vår jordiske virkelighet og i dennesidige livshistorier, for Kristus er ikke innelukket i et rom fjernt fra vår verden. Slike forestillinger beror på en filosofisk teori om en verden delt i to – en himmelsk og åndelig verden bortenfor vår jordiske og materielle verden. Guds tronehimmel er oss nærmere enn vi aner, for Kristus er virksom til stede sitt rikes «hemmeligheter» hvor to eller tre er samlet i hans Navn og holder alle hans befalinger.

I tiden etter sin død, gjør Sønnen i Jesu skikkelse full bruk av Guddommens egenskaper. Han er hos Faderen deres *forbeder* som ved evangeliet kommer til tro på ham (Joh 17:20, 1 Tim 3:16, Heb 2:9f), og virksom til stede i skaperverket og sin kirke på jorden.

487 Hva menes med "Sønnens opphøyelse"?

VI BEKJENNER SØNNENS OPPHØYELSE MED ORDENE "FØR NED TIL HELVETET, OPPSTOD FRA DE DØDE PÅ DEN TREDJE DAG, FØR OPP TIL HIMMELEN, SITTER VED GUDS, DEN ALLMEKTIGE FADERS, HØYRE HÅND, SKAL DERFRA KOMME IGJEN FOR Å DØMME LEVENDE OG DØDE."

Joh 12:23 – (Jesus:) Timen er kommet da Sønnen skal bli herliggjort. Joh 3:13f – Ingen har fart opp til himmelen, uten han som før ned fra himmelen, Menneskesønnen *som er i himmelen*. Liksom Moses opphøyet slangen i ørkenen, så må Menneskesønnen bli opphøyet. (8:28, 12:32, 14:28f) Fil 2:9 – Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham Navnet over alle navn. Apg 2:32f. Lk 1:33 – Han skal være konge over Jakobs hus til evig tid.

1 Pet 3:19f – I Ånden gikk han bort og forkynte også for ånder i fangenskap. Rom 6:4 – Kristus er oppreist fra de døde ved Faderens herlighet. 14:9 –for at han skulle herske over både døde og levende. Fil 2:9 – Derfor har også Gud opphøyet ham og gitt ham Navnet over alle navn. (Mk 16:19, Joh 10:18) Apg 10:42b - Han er den som av Gud er bestemt til å være dommer over levende og døde.

Da Sønnen oppstod fra de døde, la han bort tjenerskikkelsen.

Faderen herliggjorde Sønnen etter sin menneskenatur, da han oppreiste Kristus fra de døde. *Sønnen* herliggjør Faderen med evangeliet om sin død for verdens synder. Nå har gudmennesket all makt i himmel og på jord, og anvender sin Guddoms herlighet til Faderens ære uten begrensning.

Fra bekjennelsesskriftene:

Ved oppstandelsen fra de døde ble menneskenaturen opphøyet over alt det skapte i himmelen og på jorden. Det betyr ikke noe annet enn at han (Sønnen) helt og holdent avla sin tjenerskikkelse, FC SD 8:25f.

488 **Hvorfor har Gud opphøyet Sønnen i Jesu legemlige skikkelse?**

GUD ER EN FORSONET GUD, OG JESUS ER TROENS RETTFERDIGHET VED FADERENS NÅDESIDE.

MED JESU LEGEMLIGE OPPSTANDELSE FRA DE DØDE HAR GUD STADFESTET JESU UNDERVISNING I SKRIFTENE OM SIN PERSON OG SITT VERK.

Apg 2:32f, 36 – Denne Jesus har Gud oppreist, og om det er vi alle vitner. Etter at han nå er blitt opphøyet ved Guds høyre hånd /.../ skal hele Israels hus være forvisset om at denne Jesus, som dere korsfestet, har Gud gjort både til HERRE og til Kristus. 5:31 – Ham har Gud opphøyet med sin høyre hånd til Høvding og Frelser, for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse. Joh 16:10 (Helligånden overbeviser) – om rettferdighet, fordi jeg går til Faderen...

489 **Hva bekjenner jeg med ordene ”før ned til helvetet”?**

STRAKS KRISTUS UTÅNDET PÅ KORSET, DRO HAN BORT OG VISTE SEG SOM SEIERHERREN OVER ALLE SINE FIENDER. MED SIN LOVPREDIKEN AVVÆPNET HAN DEM OG STILTE DERES SKYLD OG SKAM ÅPENT TIL SKUE.

1 Mos 22:17b – Din ætt skal ta sine fienders porter i eie. Hos 13:14 – Av helvetets vold vil jeg frelse dem ut. Fra døden vil jeg forløse dem. Du død, hvor er din pest? Du helvete, hvor er din sott? (1 Kor 15:54f)

1 Pet 3:19 - I Ånden gikk han bort og forkynte også for ånder i fangenskap. Mt 16:18 – Helvetets porter skal ikke bli henne (Kristi kirke) overmektige. Kol 2:15 – Han avkleddede maktene og myndighetene og stilte dem åpenlyst til skue, da han triumferte over dem på korset. Ef 4:9f – Men dette at han steg opp, hva er det annet enn at han først steg ned til de lavere regioner, til jorden? Han som steg ned er også den som steg opp over alle himler, for at han skulle oppfylle alt.

Jeg bekjenner at Jesus er Kristus, sann Gud og sant menneske, som med sin lidelse og død har kjøpt meg fri fra djevelens tyranni. Men *hvordan* denne triumfferd har foregått, det overgår all forstand.

Til bibelstudium: Herrens seier og den seier som Herren gir

1. Når vi leser i Det gamle testamente om *HERRENS seier og om den seier som HERREN gir*, da leser vi over alt om Kristus. Sal 21:6.
2. Sett med *verdens øyne*, var Kristi død en død i skam og vanære. Sett med Guds åpenbaringsord, var Kristi død *verdens* skam og nederlag. 1 Kor 3:19ff, 15:12-20, Fil 2:8. *Eksempel*: Sangen om "HERRENS tjener" i Jes 52:13-53:12.
3. Apostlene forkynte gudmenneskets seier over Guds fiendemakter og deres anfører, som Kristus bandt, Apg 2:27, 31, Åp 1:17f, 3:7, 20:1, 14 (har nøklene til helvetet).

Om Kristi seier: Sal 69:5, 107:15f, Jer 1:19, Jes 53:11f. Joh 12:31, 16:11. Rom 5:10, 19, 8:33f. Ef 1:20ff, Kol 2:10, Åp 5:12, 12:10, osv.

Åp 19:11ff. Det kommer ikke til noe egentlig slag, for rytteren på den hvite hest har allerede beseiret sin motstander. Alene rir han ut på valen, mens hans engleskarer og troende kirke blir stående. Alene seirer han med sin munns sverd.

Dette situasjonsbilde fremstiller Kristi kirkes levekår på jorden. Det som gjenstår, er kun for en "opprenskingsaksjon" å regne (O Cullmann, sit Nikolainen 1971, 302).

Seieren som Kristus gir

er *troens* seier i Kristi etterfølgelse, Fil 2:5ff, Joh 16:33, Rom 7:19ff, 1 Joh 5:4, Åp 12.11, osv. Jf sendebrevenes avslutning i Åp 2-3 - "*den som vinner seier*".

Sett i lys av Israels historie i den gamle pakt, er Kristi etterfølgere de som frykter og elsker ham av en eneste grunn: *Han er den han er og derfor gir han seieren kun av nåde*. Følgelig er Kristi person og verk *årsaken* til takk og utholdenhet i etterfølgelsen. Sal 86:1, 6, 11-13. **Åp 1:9a** – *Jeg, Johannes, deres bror, og med dere delaktig i lidelsen og riket og utholdenheten i Jesus*. Jf 13:10, 14:12f.

Fra bekjennelsesskriftene:

- "vi tror at hele personen, Gud og menneske, etter begravelsen før ned til helvetet, overvant djevelen, ødela helvetets makt og fratok djevelen all hans makt. «*Men hvorledes dette er gått til, skal vi ikke bekymre oss om med høye, spissfindige tanker.*» For likeså lite som vi kan forklare *hvorledes* Kristus er opphøyet til Guds allmektige kraft og majestets høyre side, lar denne artikkelen seg begripe "*med fornuft og fem sanser*". Kristi triumfferd til helvetmaktene vil bli trodd og fastholdt ifølge Ordet. Slik beholder vi kjernen og trøsten, at "*hverken helvetet eller djevelen kan ta til fange eller skade*" oss og alle som tror på Kristus." FC SD 9:2f, tysk tekst. Sit Luther i kursiv.

Kristus har med sin død og av bunnløse godhet gjenløst oss fra dødens og djevelens makt og den evige fordømmelse. I stedet for djevel, synd og død, har han på nytt brakt oss inn under Faderens velbehag og nåde, for å kunne styre oss ved sin rettferdighet, visdom etc. SK Troen, 30, FC Ep 9:4, SD 8:25, 9:1ff.

Helvetmaktene (helvetets porter) evner ingenting mot Guds utvelgelse. FC Ep 11:5, SD 11:8, og ingenting mot Guds kirke, SD 11:50.

Den Hellige Ånd utfører ved lov og evangelium begge gjerninger: Han "døder og gjør levende, han fører ned i helvetet og fører opp derfra". FC SD 6:12.

KRISTUS «STOD OPP FRA DE DØDE TREDJE DAG»

Er det sant hva jeg tror? Er Jesus i graven, eller er han stått opp fra de døde og Gud en forsonet Gud og gudmennesket Jesus menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud?

Hovedinnvendingen presenterer en *omfattende* teori om «virkeligheten» - at alt har en naturlig forklaring (jf placebo-effekten). Innvendingen utelukker troen på den gode Skaperen, som med handlende allmakt er virksom i alt sitt verk, synlig og usynlig. Utelukket er Guds inngripen i menneskers liv uavhengig av lovmessigheten i Guds skaperverk. Vi tror på åpenbaringsordets Gud, den levende Gud som gjør under med sitt virksomme ord, når og hvor han vil for å fremme sin gode vilje. Underne lar seg ikke forklare, bare konstatere som bevitnede kjensgjerninger.

Den gudsfornektende hovedinnvending blir fulgt opp med avviser Jesu legemlige oppstandelse med følgende påstander:

(1) *Tyveri-påstanden*. Jesus-disipler stjal liket mens vaktstyrken sov på sin post uten å legge merke til disiplene og steinen de veltet til side. Uten å ta disiplene til fange og forhøre dem, kunne de melde fra om det passerte. Tyveri-teorien er en oppdiktet forklaring som indirekte bekrefter at Jesu grav var tom.

(2) *Massegrav-påstanden*. Liket ble gravlagt i en massegrav for henrettede forbrytere, Senere visste ikke disiplene hvor Jesu grav var å finne. Denne påstand overser den kjensgjerning at landshøvdingen Pilatus ga Josef fra Arimatea tillatelse til å ta hånd om Jesu døde legeme og legge det i en grav klargjort til privat bruk.

(3) *Feil grav-påstanden*. Jesu legeme ble lagt i feil grav. Da overser man den kjensgjerning at liket ble lagt i en rikmanns familiegrav. Vaktstyrken visste hvor graven var, og likeså de kvinnene som vendte tilbake til graven for å salve Jesu legeme.

(4) *Legende-påstanden*. I løpet av noen årtier ble det dannet legender om Jesu person og hans virksomhet. En legende av sen datering var den om Jesu legemlige oppstandelse. Denne påstand overser den kjensgjerning at kirkens fremtreden på Pinsedagen beror på den Oppstandnes befalinger til hans apostler.

(5) *Hallusinasjons-påstanden*. Oppstandelsestroen handler om Jesu *åndelige* oppstandelse i en overjordisk virkelighet. Denne påstand legger avgjørende vekt på Jesu *umiddelbare* nærvær i den troendes liv, virksom «i hjertet». Problemet er den *kroppslige* side ved kristentroens begrunnelse i en bevitnet Jesus-historie, og til den hører Jesu fortsatte nærvær i den forsamlede menighet, virksom med ytre, hørbare og synlige midler. I løpet av de førti dagene før Jesu opptagelse til himmelen møtte han sine disipler flere ganger; en gang var over 500 til stede (1 Kor 15:1-17). De kunne ta på ham, høre ham undervise, gi befalinger og holde måltid sammen med dem. (Lk 24:13-21, 1 Joh 1:1-4.) Slikt skjer ikke med hallusinasjoner. Et samstemmig budskap med de samme handlinger like fra begynnelsen blir ikke til på den måten.

Kristentroens begrunnelse i bevitnede kjensgjerninger

Selv om vi kan avvise det uholdbare og absurde ved innvendingene, kan ingen begrunne den nytestamentlige tro med fornuftige argumenter. Begrunnelsen er Guds løfter i Det gamle testamente, oppfylt i en *bevitnet* Jesus-historie. Dens troverdighet består i underfulle *kjensgjerninger*, slik Det gamle testamente vitner om ham. Løftenes oppfyllelse i Jesus fra Nasaret lærer oss å kjenne åpenbaringsordets Gud i hans trofaste kjærlighet og ha evig liv i ham. (Se Lille Katekismes forklaringer til de tre trosartiklene.)

Det er viktig å merke seg at i sentrum for Nytestamentet står **Jesu persons hemmelighet**: Foreningen av Gud og menneske i den historiske Jesus - Jesus fra Nasaret. Med sin undervisning i «Skriftene» om «Den Kommende» fremstod han som Messias-kongen i et rike som ikke er av denne verden, og stadfestet dette nærvær med de undergjerninger han gjorde, når hans oppdrag var tjent med dem. Han unngikk messias-tittelen om seg selv og foretrakk «Menneskesønnen» for ikke å bli forvekslet med de jødiske forventninger om en jordisk messias-konge. Det endegyldige og avgjørende vitnesbyrd om Jesu persons hemmelighet og hans verk er Jesu oppstandelse fra de døde, slik Skriftene har sagt, 1 Kor 15:1-3. Jesu legemlige oppstandelse fra de døde er Guds vitnesbyrd og evige «amen» til sin forsoning med verden, fullført i Jesu Kristus og ham korsfestet. Gud har oppfylt sitt løfte til Abraham, **1 Mos 12:3** - *i deg skal alle jordens slekter velsignes*. Fil 2:5-11, Åp 5.

Foreningen av Gud og menneske i Jesu person gjør kirkens tro til Guds tro, begrunnet i i en bevitnet Jesus-historie, slik «det står skrevet» om ham hos Moses, Profetene og Salmene, Lk 24. Dette evangelium i omfattende mening åpenbarer «*Guds rettferdighet*» av tro til tro uten lovgjerninger. Rom 1. Gud er en forsonet Gud i Jesu Kristi lidende lydighet inntil døden på korset. Han alene er menneskenes rettferdighet og hellighet for Gud. Apg 3:14. Ved dåpen til Jesu Kriti død er vi født på ny «til *et levende håp* ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde», 1 Pet 1:3, jf Joh 3, Mk 16:16, Rom 6, Tit 3:4-7.

Kristentroens troverdighet

Den nytestamentlige tro beror ikke på ønsketenkning, synsing og føleri, men på *viten*, **2 Tim 1:12** - *Jeg vet hvem jeg tror på*. Kjensgjerninger taler for seg. En bevitnet Jesus-historie lar oss «forstå hvor pålitelig det er, det som du er blitt undervist i», Lk 1:4 (jf Åp

1:5; 22:6). Denne pålitelighet har Gud gjort troverdig da han reiste Jesus opp fra de døde, Apg 17:31. Derfor er evangeliet «*et troverdig ord*» og «det troverdige ord» i absolutt mening, 1 Tim 1:15, Tit 1:9. Jf Gal 1.1-8, Joh 7:28, 17:3. Denne viten må bli forkynt, for troen kommer av budskapet som høres, Rom 10:16f, jf apostelen Paulus i samtale med filosofene på Areopagos, Apg 17:31.

Den Oppstandnes virksomme nærvær, nå på en indirekte måte

Før Himmelfartsdagen viste Jesus seg for disiplene på en *direkte* måte. Siden Pinsedagen viser han seg på en *indirekte* måte i prekenembetets gjerning. Hvor som helst hans delegater «holder seg til det troverdige ord», Tit 1:9, hører de ham som er virksom til stede i den forsamlede menighet, Lk 10:19. Påminnelser ses i kirkerommets inventar: prekestol, døpefont, skriftestol (i det gammellutherske interiør) og det nakne alterbord. De vitner om den Oppstandens befalinger til apostlene og deres etterfølgere i prekenembetets gjerning. Han hadde gjort alt ferdig til kirkens fremtreden som den nye pakts gudsfolk på Pinsedagen. Hvis ikke, ville det ikke ha vært noen kristen gudstjeneste. Interiøret stadfester Jesu undervisning gjennom de mange menighetshistorier. **Mt 21:42 (Sal 118:22f)** - *Den steinen bygningsmennene vraket, er blitt hjørnestein. Dette er Herrens eget verk, underfullt er det i våre øyne.*

Innvendingene - både fornuftige og absurde, bekrefter menneskets tanker, **1 Mos 8:21** – (*De er*) *onde like fra ungdommen av.* De er problemet i et gudsopprør til dagens ende, stadig. Åpenbaringsordets Gud er Den Trofaste og Sanne, Åp 19:11, Begynnelsen og Enden, Jes 41:4, Joh 8:25, Åp 1:4 osv. Guds evangelium er Guds kraft til frelse for hver den som tror. Guds kraft er gudmennesket Jesus, menneskenes eneste hellighet og rettferdighet for Gud, og det levende håp, virksom til stede med Ord og Sakrament han tjener holder seg til det troverdige ord, mottatt med apostelordets lære fra ham.

Til ettertanke: 1 Kor, 1:18-21, 15:1-5, 12-21, 16:22f (10:14-17). Åp 22:20. Apg 4:11, Ef 2:20, 1 Pet 2:7, osv. Rom 1:1-4, 16:25-27.

490 **Når skjedde Jesu oppstandelse?**

"PÅ DEN TREDJE DAG" ETTER JESU DØD, PÅ DEN SØNDAG VI KALLER PÅSKEDAGEN.

Lk 24:46, 48 – Så står skrevet, at Messias måtte lide og oppstå fra de døde den tredje dag. /.../ Dere er vitner om dette. Apg 3:15 – Ham har Gud oppreist fra de døde, og om det er vi vitner. 1 Kor 15:4-6 – han oppstod på den tredje dag, slik Skriftene har sagt. Han viste seg for Kefas og deretter for de tolv. Deretter viste han seg for mer enn fem hundre brødre på en gang, hvorav de fleste ennå lever, mens noen er hensovet.

Til bibelstudium:

"På den tredje dag", fordi Langfredagen regnes som den første, Lk 24:21, 1 Kor 15:5, Apg 10:40.

Jesu forutsigelser om sin oppstandelse, se Mt 12:40, jf 26:61, 27:40. Mk 8:31, 9:9, 31, 10:34. Joh 2:19-22.

491 **Hva er Jesu legemlige oppstandelse?**

DEN ER GUDS SØNNNS HERLIGGJØRELSE ETTER SIN MENNESKENATUR. PÅ DEN TREDJE DAG OPPSTOD HAN SEIERRIKT FRA DE DØDE OG GIKK LEVENDE UT AV GRAVEN MED SITT HERLIGGJORTE LEGEME. DERETTER VISTE HAN SEG FLERE GANGER FOR DISIPLENE SINE.

2 Sam 7:12f – (jeg vil) oppreise din sønn som skal utgå av ditt liv, og jeg vil /.../ trygge hans kongedømme til evig tid. Sal 16:8-10 – også min kropp kan være trygg. Du overgir meg ikke til helvetet (= Guds fiendemakter) /.../ for ditt åsyn er det en fylde av glede, en evig fryd ved din

høyre hånd. Dan 9:24 – Sytti uker er tilmålt ditt folk /.../ til å dekke over misgjerning og til å føre fram en evig rettferdighet og til å besegle syn og profeti og til å salve et Aller Helligste. (Sak 13:7-9) Hos 6:2f – Han gjorde oss levende etter to dager, på den tredje dag vil han oppreise oss, og vi skal leve for hans åsyn. Jon 2:1 – HERREN lot en stor fisk komme og sluke Jonas, og Jonas var i fiskens buk tre dager og tre netter (Mt 12:40, 16:4). Sal 22:32f, Jes 53:12.

Joh 12:16 - da Jesus var blitt herliggjort, kom de i hu at dette var skrevet om ham. (17:4f) Apg 1:22 - (valget av Mattias til en av de tolv) *et vitne om hans oppstandelse sammen med oss* (v 21-26). 4:2, 20 – de underviste folket og forkynte oppstandelsen fra de døde *ved Jesus*. /.../ Vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt. Ef 4:10, Heb 2:9. Joh 5:21, 28 (v 24-29), 6:40, 17:5. Fil 2:9. Sal 36:10, Joh 1:4, Apg 3:15, osv.

Jesus er sann Gud og sant menneske forent i Sønnens person. Derfor har Jesus *liv i seg selv*.

Anm. Jesu oppstandelse – ikke et unntak fra "naturlovene".

Skaperverkets lovmessighet er uttrykk for Skaperens *konsekvente* opprettholdelse av sitt verk. Denne forutsigbarhet utelukker undere, men er samtidig åpen for Guds inngripen "*ved sin kraft*" (1 Kor 6:14). Denne inngripen gjør Gud uavhengig av det skaptes orden, når han vil forandre noe eller tilføye noe nytt.

Guds kraftgjerninger lar seg begripe i en bevitnet frelseshistorie. Den handler om Guds underfulle inngripen til dom og frelse med skaperverkets gjenløsning som mål. Gud iverksetter sin frelsesplan for den verden han opprettholder. I sentrum står *Guds løfters oppfyllelse* i den enbårne Sønnens unnfangelse og hans lidelse, død og oppstandelse i Jesu skikkelse (Lk 1:35, Mk 9:1, 1 Kor 1:18, Apg 2:24, Rom 1:4, 7:24-25a). Dette sentrum i frelseshistorien omfatter fortid, nåtid og framtid i all evighet, Åp 5:6ff.

Evangeliet bringer ingen teori om «virkeligheten», men viser til *hendelser og øyenvitneberetninger*. Evangelistene formidler en bevitnet Jesus-historie, forstått i lys av den rett utlagte Skrift. Hvorfor? Guds endegyldige svar har vi mottatt i ettertid. Vi ser Jesus-historien i påskeperspektivet. Med ham til gave, øver vi troen i en verden som vi efarer hver for oss på ulikt vis.

Til bibelstudium: En fysisk-legemlig oppstandelse og to talmåter om den

1. Jesu legemlig oppstandelse, Mt 28:1-7, Mk 16:1-6, Lk 24:1-12, Joh 20:1-10.

Ingen ånd eller spøkelse, Lk 24:37-40, men identisk med den korsfestede, Joh 20:27, Lk 24:39f, Joh 20:27. - Han åt og drakk som et vanlig menneske, Lk 24:41-43, Joh 21:12-15; Apg 10:41. - Han åpenbarer seg i ulike skikkelser, Mk 16:12, Lk 24:16, Joh 20:14, Mt 28:17, Lk 24:38.

Det var især to grunner til at de første kristne ble overbevist om av Jesus var den lovede Messias: *Øyenvitnene* til den oppstandne Jesus og Jesu *skriftbevis* da han underviste dem i "Skriftene". De bekreftet hverandre gjensidig.

Vitneutsagn forteller om et *forherliget* legeme - fylt av Guds herlighet og kraft, uforgjengelig og udødelig, 1 Kor 15:42-43. Jesu oppstandelseslegeme har en ny beskaffenhet, annerledes enn dem han hadde oppvekket fra de døde, Joh 20:26, Lk 24:36. Han kunne gå gjennom steinen som stengte graven, *Mt 28:2*, og gjennom den stengte døren, *Joh 20:19f, 26*. Det var ikke et annet legeme til erstat-

ning for det gamle, men det *samme* legeme som ble unnfanget i jomfru Marias morsliv, for senere å lide, dø og oppstå på den tredje dag.

Denne sammenheng i en dennesidig, jordisk virkelighet betyr to ting: (1) Vi hører Kristi ord på en indirekte måte under skriftlesningene og prekenen i kraft av Kristi ord, og (2) likeså under Herrens Nattverd når han viser seg på en indirekte måte med sitt Golgata-offer i sakramentets skikkelser– ”dette er mitt legeme /.../ dette er den nye pakt i mitt blod” (epifani).

Den Oppstandnes *skriftbevis* overbeviste om Jesu lidelses og døds eviggyldige betydning: Lk 24:27, 45f, Mt 16:21-23, Joh 20:19. Jf Joh 5:39, 46f, Rom 16:25f, 1 Pet 1:20f.

2. To talemåter

Den ene sier at *Gud oppvekket eller oppreiste Jesus* - alternativt at Jesus *ble oppreist*: 1 Kor 15:4, Rom 6:4. Apg 2:24, 32, 3:15, 4:10, 10:40, 13:30 osv.

Den andre sier at *Jesu oppstod eller kunngjør Jesu oppstandelse* i sin Guddoms kraft. Joh 2:19-22, 10:17f, 11:25. Apg 1:22, 2:21, 4:2, 33. Mt 16:21, Rom 1:4, Fil 3:10, Kol 1:18, 1 Pet 1:3b, 3:21, 1 Kor 15:12-14, 16f, 20.

Førstnevnte talemåte betoner *Kristi gjerning* i sin lidelse og død. Han er Guds hellige og rettferdige Tjener *for oss*, og vår rettferdighet *for Gud*, Rom 4:25, 1 Kor 15:3, 2 Kor 5:19 (*dikàiosis* – rettferdigerklæring). Denne talemåte setter *midleren* i sentrum, som i historisk-objektiv mening er Guds gave-rettferdighet og forsoning med menneskene, Rom 4:24f, 10:9, 1 Kor 15:3. Da er oppstandelsen *Guds maktfulle proklamasjon* av den frifinnelse som har funnet sted for hele den syndefulle verden, Rom 4:24, 10:9.

Sier vi at Jesus oppstod fra de døde, *bekjenner* vi hans *Guddom*: Jesus er Kristus, ”den levende Guds Sønn”, Mt 16:16, og all makt tilkommer ham i Sønnens enhet med Faderen!

Eksempel: Joh 5:17-32. Ordene i v 21 sikter til Jesu undergjerning. Den er en tegn-handling som viser hvem denne person er. Det avgjørende og endegyldige tegn er Jesu oppstandelse fra de døde, Joh 2:19-22.

492 Hva stadfestet Gud da han reiste Kristus opp fra de døde?

GUD STADFESTET TRE TING: (1) JESUS ER KRISTUS, SANN GUD OG SANT MENNESKE, (2) GUD HAR FORSONET VERDEN MED SEG SELV I KRISTI DØD, OG (3) ERKLÆRT ALLE RETTFERDIG PÅ GRUNN AV DEN ENES LYDIGHET.

Joh 11:25 – JEG ER oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve, om han enn dør (v 24-27). Rom 1:3f, 16 – (evangeliet) om hans Sønn, født av Davids ætt etter kjødet, **med kraft** bevist å være Guds Sønn etter hellighetens Ånd ved oppstandelsen fra de døde, Kristus Jesus, vår Herre. /.../ en **Guds kraft** til frelse for hver den som tror. 6:4 – Kristus ble reist opp fra de døde **ved Faderens veldige kraft**.

1 Mos 12:3b – i deg (Abraham) skal alle jordens slekter velsignes (3:15, 22:18 26:4, 49:10). 2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser og har betrodd oss forsoningens ord. 1 Kor 15:20f – nå er Kristus oppstanden fra de døde, som førstegrøden av de hensovede. Ettersom døden kom ved ett menneske, så er også de dodes oppstandelse kommet ved ett menneske.

Jes 53:11 – Ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min Tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære. Joh 19:30 – Det er fullbragt. (4:34, Mt 5:17, 26:39) Rom

4:25 – Han ble gitt på grunn av våre overtreidelser og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse.
5:19b – så skulle de mange stå som rettferdige på grunn av den enes lydighet (v 12ff). Fil 2:8 – Han fornedret seg selv og blev lydig til døden. (Mt 5:17, 16:21,

Evangeliet åpenbarer Guds *gaverettferdighet* i Kristus og tilsier oss syndenes forlatelse. Slik lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne og ha evig liv. Utelukket er andre frelsesråd.

Inkarnasjonen, forsoningen og rettferdiggjørelsen hører sammen og må aldri skilles:

- *Inkarnasjonen* - Jesus er Kristus, sann Gud og sant menneske, forent i Sønnens person. Han er Guds vei til menneskene, og vår eneste vei til Gud
- *Forsoningen* - Sønnens død i Jesu skikkelse er Guds endegyldige offer for verdens synder. Gud er en forsonet Gud, og blidgjørende offer utelukket fra Guds side.
- *Rettferdiggjørelsen* - Sønnens lidende lydighet i Jesu tjenerskikkelse er "Guds rettferdighet" til alle. Løsepenge er betalt (Mt 20:28). Vi "er blitt rettferdiggjort i hans blod" (Rom 5:9a), og våre gjerninger utelukket fra frelsens grunn.

Anm. Gudmennesket Jesus fra Nasaret.

Det er først og fremst *personen* Gud stadfestet med Jesu oppstandelse: Jesus er Kristus – sann Gud og sant menneske, Apg 2:36.

Kristus – den allestedsnærværende. Sønnens nærvær i Kristus er ikke lenger romlig begrenset, men skjer nå **ved** (gjennom) hans menneskenatur.

I sitt *allmaktsrike* er han allestedsnærværende, men skjult for mennesker.

I sitt *nåderike* på jorden er han allestedsnærværende og lokalisierbar i den forsamlede menighet, hvor som helst kristne holder Kristi befalinger og tar vare på hans ord. Der *høres* han i "prekenen ved Kristi ord", Rom 10:17, og *ser* hans legeme og blod i sakramentets skikkelser, 1 Kor 10:16f. Mt 28:20, Joh 14:23, Fil 4:5, Rom 10:6ff, Gal 2:20, Ef 3:17.

Kristus Jesus - seierherren. Han har beseiret døden, Rom 6:9, Apg 2:24, og alle Guds fiendemakter, 1 Kor 15:54f, Kol 1:13, 2:15, Mt 16:18.

Kristus Jesus - skaperverkets gjenløser. Jesu oppstandelse foregriper nyskapelsen av den falne verden, Rom 8:29, Kol 1:18, 1 Kor 15:25.

Kristus Jesus - Guds "førstegrøde", 1 Kor 15:20. Jesu oppstandelse foregriper de dødes oppstandelse, Apg 26:23, Kol 1:18. Den skal finne sted ved hans komme i herlighet, 2 Kor 5:2-4, 1 Tess 4:16f.

Kristus - det levende håp. Ved dåpen og troen *har* den dømte evig liv i Kristus. Joh 3:5, 36, 5:24, 6:40, 11:25, 17:3. Rom 6:4-11. Gal 2:20, Kol 2:12ff, Ef 2:1-5, 2 Kor 4:10ff, 1 Pet 1:3.

Til bibelstudium: Guds kraft

Guds kraft handler om *åpenbaringsordets Gud, som med sitt skapende ord kaller på det som ikke er, så at det er*. Guds fiendemakter skaper ingenting, men forfører og bedrar med illusjoner.

Altså handler «Guds kraft om noe annet enn åndsmakter ”på den andre siden” og upersonlige krefter, virksom i vår tilværelse. «Guds kraft» handler heller ikke om «medier» med budskap fra ånde verden, eller om kunsten å gjenoppretter harmonien i tilværelsen ved hjelp av formler eller ritualer som den innviede kan.

Guds kraft beviser Jesu person og verk

Guds endegyldige vitnesbyrd om Jesu undervisning i «Skriftene» er Jesu oppstandelse fra de døde. Guds vitnesbyrd er illusjonenes død.

Johannes istemmer Guds vitnesbyrd med ordene om Jesu person: Han er Guds enbårne Sønn, og hver den som tro på Sønnen, har evig liv i ham, Joh 3:16, 1 Joh 5:7-11.

Samme sak uttrykker *Paulus* med ordene om Kristus som ble reist opp fra de døde ”ved Faderens veldige kraft”, Rom 6:4, jf 1:3f, 16. Gud har *stadfestet* Jesu undervisning i ”Skriftene” om sin person og sitt verk. Jesu korsdød er *Guds* død og nådepakt i Kristi blod, gitt for verdens synder, Mt 20:28, 26:28, Apg 20:28.

Det er ikke Jesu oppstandelse som beviser Guds kraft, men *Guds kraft som beviser Jesu person og verk*: Han er Guds enbårne Sønn, ”født av en kvinne, født under loven, for å frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barnerett”, Gal 4:4f. På grunn av Sønnens lidende lydighet i alles sted har Gud oppreist ham fra de døde.

Jesu lovoppfyllelse lar seg begripe i den frelseshistoriske sammenheng. Her er noen perspektiv:

- *Alle må vi dø som fortjent*, for ingen evner den kjærlighet som Gud krever, Rom 7:18, Gal 5:17. Unntaket er den ene Rettferdige, Kristus Jesus, som har oppfylt kjærlighetens bud i alles sted, Mt 5:17, Rom 5:12ff. Derfor oppstod han rettferdiggjort.
- *Dødens brodd er den onde lyst i vårt innerste, som Guds lov fordømmer*. Men ut av Jesu grav gikk *Mennesket* (adam) rettferdiggjort i alles sted, Apg 2:24, Rom 4:25. Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Kristi død, 2 Kor 5:15, 19ff, Ef 1:7f, 17-21. Derfor ble han kledd i udødelighetens legeme som fortjent. Hva han krevde av den lovkyndige, det gjorde han som er den barmhjertige samaritan, Lk 10:25-37.
- *Den Enes seier i døden for alle er alles seier i den Enes død*. Ut av graven gikk seierherren over synd, død og djevel. 1 Kor 15:51ff, Rom 8:37, osv. Alle Guds fiendemakter er ham underlagt inntil dagens ende, 1 Kor 15:24-28, Mt 28:18. Verket er fullført til frelse for hver den som tror, Rom 1:17 (jf dåpens mening - ”for at”, Rom 6:6-11).

Guds kraft virker Kristus-bekjennelsen

Kirkens Kristus-bekjennelse er Guds Kristus-bekjennelse gitt *fra himmelen*, Mt 16:16f. Den har like fra begynnelsen en *indretrinitarisk* struktur: Jesu undervisning er Sønnens lære fra Faderen, og ved denne lære virker Helligånden den tro som har Sønnen og evig liv i ham. Jf Mt 16:13-23, Joh 6:69, 1 Joh 5:5-11, osv.

Hverken menneskers spekulasjoner eller tradisjoner begrunner de tolv apostlers Kristus-bekjennelse i Peters munn. Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-

historie, slik «Skriftene» har sagt. Øyenvitnene kunne ikke tie om det de hadde hørt og sett, Apg 4:20. Deres legitimitet var den den *kjensgjerning* de bevitnet. Uten Jesu undervisning er også hans oppstandelse fra de døde ubegripelig. Den oppstandne Jesus begrunner kirkens sendelse og virksomhet på ethvert sted – og ingenting annet.

Jesus er i sin persons hemmelighet «Guds kraft»

Evangelister og apostler kaller Jesus for "*Guds kraft*" (el Herrens kraft), og viser dermed til Jesu persons hemmelighet: Lk 5:17, Apg 8:10 (10:38), 1 Kor 2:5, Kol 1:29, Ef 6:10.

Guds rike var til stede i Jesu skikkelse, virksom "midt iblant dere", Lk 17:10, jf Mk 9:1, 1 Kor 4:20, Heb 6:5, Åp 12:10.

De *synoptiske* evangelister (Mt, Mk, Lk) kaller Jesu undergjerninger for "*kraftgjerninger*" (dynamis, fl av dynamis). Med dette ord viser de til Jesu persons hemmelighet. Kraftgjerningene demonstrerte Guds rikets nærvær i Jesu person *allerede*, Mt 13:58, Mk 5:30, Lk 4:14, 5:17, 19:37f.

Guds enbårne Sønn ble unnfanget ved "*Den Høyestes kraft*" i jomfru Marias morsliv, Lk 1:35. I sin fornedrelse fremsto personen som Menneskesønnen i Jesu tjenerskikkelse, Joh 4:17, Mt 10:24f, 1 Pet 2:21. Nå sitter han "*ved Kraftens høyre side*" og skal ved dagens ende komme på himmelens skyer og dømme verden, Mt 26:64 (Mk 14:62) osv.

Evngelisten *Johannes* uttrykker Jesu persons hemmelighet med ordet "*tegn*". Tegnet åpenbarer Guddommens herlighet, skjult i Jesu tjenerskikkelse, Joh 2:11, 4:48 osv. Samme benevnelse er brukt i Apg 1-16:10 (erindringsstoff som Lukas brukte).

Paulus anvender Jesus-historien når han viser til Guds kraft i Jesu skikkelse: 1 Kor 1:24, 5:4, 6:14, 2 Kor 12:7, 13:4, Ef 1:19, Fil 3:10, Kol 1:11.

Sett i lys av oppstandelsen, anvender Paulus "*Guds kraft*" om *Kristi korsdød*, 1 Kor 1:17f, eller sammenfattende om *evangeliet* til frelse for hver den som tror, Rom 1:16 (om Guds kjærlighet, 8:38).

Guds kraft i endetidens gudfolk

Peter og Paulus ble utrustet med «Guds kraft» da de mottok apostelkallet umiddelbart, Gal 2:8, Ef 3:7.

Guds kraft trengs i prekenembetets gjerning, Lk 24:49, Ap 1:8, 3:12, 4:7, 33, Kol 1:29, 1 Tess 1:5, 2 Tim 1:7f, 2 Pet 1:3f.

Alle kristne trenger Guds kraft til tro og gjerning, Mt 5:13, Lk 21:36. Ved den blir vi bevart i troen og kan tjene vår neste slik Gud vil. Apg 6:8 (Stefanus), Rom 15:13, Ef 3:16f, 20f, 6:10, Fil 3:10f, Kol 1:11, 1 Tess 2:13, 1 Pet 1:5, 5:10.

Den oppstandne Kristus er virksom med sitt ord den forsamlede menighet, Mt 18:20, 1 Kor 4:1f. Jf Lk 10:16, Mt 16:19, 26:26-28, Joh 3:5f osv.

Guds underfulle inngripen i Israels historie danner en kjede av *kraftåpenbaringer* i ord og hendelser: Jes 40:26, Jer 27:5, 32:17. Sentralt blant dem står israelitenes *exodus* fra Egypt: 2 Mos 15:6, 13, 32:11. Den var av grunnleggende betydning for Guds Israel i den gamle pakt, og er det for Guds folk i den nye pakt (jf Messias-løftenes oppfyllelse i Jesu person og verk, Guds rike, Pinsedagen, prekenembetet, dåpen, nattverden, håpet, osv). Målet var hele tiden å iverksette

Guds evige rådslutning: 2 Mos 9:13-16, jf Rom 9:17ff. Guds frelsesplan har nådd sitt foreløpige mål i evangeliet om Jesu person og verk.

Guds exodus i Jesu lidelse, død og oppstandelse

Guds exodus i en bevitnet Jesus-historie foregriper *skaperverkets* befrielse fra Guds fiendemakters okkupasjon. Gudmennesket ble etter sin menneskenatur gjort til alles synd, alles død og alles forbannelse, men ut av graven gikk alles rettferdighet, alles liv og alles velsignelse, sier Luther i en preken på Påskedagen.

Den samme "Guds kraft" som var midleren for skapelsen, var virksom i Jesu oppstandelse og *er* virksom i den forsamlede menighet. Her er den Oppstandne til stede. Virksom med evangeliet og sakramentene, gir han forsoningens goder og foregriper herlighetsriket på den nye jord.

Guds kraft – virksom i i forsakelse og tro

Emnet har en rik tematikk. Dåplivet er likeså enestående som Guds exodus i Jesu lidelse, død og oppstandelse. Kilden er den Oppstandnes befaling til kirken. Hvor dømte lærer å holde dem, lærer de «å leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet». Den oppstandne Kristus er til stede i den forsamlede menighet, virksom med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Disse handlinger er likeså enestående som deres kilde og opphavsmann. I kirkens liv handler alt om dåpen.

Troen lever av *Guds handlinger* (el hemmeligheter) i Guds lidende skaperverk, okkupert av synd, død og djevel. Her har enhver sitt kall å utføre med Kristi gjenkomst for øye. Gud vil bli trodd og elsket som Gud, høre våre bønner, tilgi våre synder og føre oss til sitt fullendte rike, som han har beredt sitt før verdens grunnvoll ble lagt (Mt 25:34, Ef 1:3). Derfor «kaller, samler, opplyser og helliggjør» han hele sin kirke på jorden og holder henne fast «hos Jesus Kristus i den rette, ene tro».

Alternativene består i spekulative mennskepåfunn, som alle gjør åpenbaringsordets Gud til løgner. Mt 15:6-9 (Mk 7:13), Joh 10:35, Rom 4:14, 2 Tess 2:7-10, 2 Tim 3:5, osv. Alternativene kjennes på den generelle og vage ordbruk om forventet lykke og suksé. Satan omskaper seg til en lysets engel, 2 Kor 11:14. agerer Herrens profet, Mt 7:15f, 24:11, og fremstår som om Guds ord utgår fra hans apostler, eller kommet bare til dem, 1 Kor 14:36, 2 Kor 11:5, 13-15, Kol 2:6-8, Fil 3:2, Åp 2:2.

Avslørende er bibelbruken med dens reservasjonere mot det apostoliske ord fra Jesus Kristus, kirkens Lærer. Mt 4:1-11, jf 7:24, Lk 8:12, 2 Tim 2:18ff.

OM TROENS RETTFERDIGHET: GUDS GAVERETTFERDIGHET

Evangeliet åpenbarer Guds nådige rettferdighet i Jesu Kristi, Guds Sønns lidende lydighet. Han er nå og i evighet Guds rene Lam som har oppfylt Guds hellige lov i alle deler og i alles sted (Mt 5:17, Gal 4:4). **Jes 53:5** - *Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom*». Vi er dyrt kjøpt. **V 11**: *Fordi hans sjel har hatt møyne, skal han se det og mettes. Derved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære*. Nå er han alene menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud, som han tilregner troen uten lovgjerninger. Rom 1:3-7, 16f, 3:19-28. Jf Mt 5:3, 11:5. Lk 1:29, 6:20f (Jes 57:15). I likhet med øyenvitnene til den Oppstandne må også vi se Guds frelsesverk i påske-perspektivet og søke

meningen med Kristi død i Det gamle testaments skrifter (Moses, Profetene og Salme-
ne). Denne undervisning har han siden Pinsedagen gitt videre til kirken i og med det
apostoliske ord (NT). Skriftens Herre er kirkens Lærer alle dager.

493 **Hvorfor kan ikke Gud godta at mennesker setter sin lit til fremmede guder?**

ÅPENBARINGSORDETS GUD ER DEN GODE SKAPEREN, NIDKJÆR FOR SITT VERK FORDI HAN
ELSKER DET. GUD TRUER MED Å STRAFFE ALLE SOM BRYTER HANS BUD, MEN LOVER NÅDE OG
ALT GODT TIL ALLE SOM HOLDER DEM. FEILEN ER DEN ONDE LYST I MENNESKENES INNERSTE,
UTEN GUDSFRYKT OG KJÆRLIGHET TIL GUD.

Fil 3:7-11- det som var en vinning for meg, akter jeg for tap for Kristi skyld /.../ i sammenligning
med det som er så mye mer: Min Herres Jesu Kristi kunnskap. For hans skyld har jeg mistet alt
og akter det for skrap, for at jeg skal vinne Kristus *og bli funnet i ham*, ikke med min egen rettfer-
dighet, den av loven, men den ved troen på Kristus, *rettferdigheten fra Gud* ved troen. Dette for å
lære å kjenne ham og hans oppstandelses kraft og samfunnet med ham i hans lidelser og bli lik
ham i hans død, for at jeg måtte nå fram til oppstandelsen fra de døde.

Guds nidkjærhet for sitt falne skaperverk tåler ikke vår tillit til fremmede gu-
der. Guds selvhengivende kjærlighet i Jesu lidende lydighet åpenbarer Guds
godhet for sin egen skyld. Gud vil bli æret og tilbedt som den han var i Søn-
nens tjenerskikkelse for menneskenes skyld, og derfor HERREN til Gud Fa-
ders ære (Joh 3:16, Fil 2:8-11).

Så lenge vi er uten "Kristi Jesu kunnskap", setter vi lit til avguder og tviholder
vi på vår egen rettferdighet. Uten gudskunnskap vil vi slippe å "*bli funnet i
ham*" som er "*rettferdigheten fra Gud*".

Til bibelstudium:

Guds frelsesverk har universell rekkevidde. Dets gyldighet omfatter alle: Esek
18:23. Jes 53:11. Joh 1:29b 3:16, 1 Joh 2:2, Rom 8:32.

Gud vil at alle skal bli frelst: Mt 18:14, 1 Tim 2:4, 2 Pet 3:9.

Arvesynden i menneskets innerste gjør motstand mot Guds evangelium. Den
onde lyst vil ikke avstå fra noen synd og motta syndenes forlatelse i Jesu navn:
Joh 1:5, 10-12, 3:19, 6:56.

494 **Når ble Kristus erklært rettferdig i alles sted?**

SVAR: DA KRISTUS UTÅNDET PÅ KORSET, BLE HAN ERKLÆRT RETTFERDIG ETTER SIN
MENNESKENATUR I ALLES STED.

Jes 53:11 - Fordi hans sjel har hatt møye, skal han se det og mettes. Derved at de kjenner ham,
skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære.

Joh 18:38 – (Pilatus sa) Jeg finner ingen skyld hos ham. 19:30 - "*Det er fullbrakt.*" 2 Kor 5:21 –
Han som ikke visste av noen synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettfer-
dighet i ham. 5:15 – En er død for alle, derfor er de alle død. Rom 5:9 – Siden vi er blitt rettfer-
diggjort *i hans blod*... 3:23-25a – "alle har syndet /.../ blir rettferdiggjorte /.../ ved forløsningen i
Kristus Jesus. /.../ ved tro, *i hans blod*. 4:25 – Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist
på grunn av vår rettferdiggjørelse.

Med sin lidende lydighet inntil døden har Sønnen etter sin menneskenatur
oppfylt Guds hellige lov i alle deler og i alles sted. Den oppstandne Kristus er
vår hellighet og rettferdighet hos Gud – og ingen annen.

495 Hvorfor var Kristi rettferdiggjørelse årsaken til hans oppstandelse?

DEN SOM HOLDER GUDS BUD, SKAL FÅ LEVE

Lk 10:28 – Gjør det, så får du leve! (Jf 2:17, 3 Mos 18:5, 5 Mos 4:1, Jer 27:12).

Joh 11:25 – (Jesus) Den som tror på meg, skal leve om han enn dør. 1 Kor 15:55-57 - Dødens brodd er synden, syndens kraft er loven. Men Gud være takk som gir oss seier ved vår Herre Kristus Jesus. 2 Tim 1:10 – Han drepte døden og gav opplysning om liv og uforgjengelighet ved evangeliet. Rom 4:25 - (Kristus) ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse. 6:7f(-12) – Den som er død, er rettferdiggjort fra synden. Om vi nå er døde med Kristus, så tror vi at vi også skal leve med ham. V 23b – Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre. Åp 11:17-19.

I Jesu korsdød ble Guds kjærlighet åpenbart i Sønnens avmakt. Sønnen elsket Faderen av hele sitt hjerte og sin neste som seg selv. Han viste seg som vår neste i selvhengivende kjærlighet, like til døden på korset.

Den ene Rettferdige i alles sted er ”Guds rettferdighet” til alle. Kristi lydighet er vår lydighet, Kristi død er vår død, og Kristi oppstandelse er vår oppstandelse.

Anm. Åpenbaringsbokens trøstemotiv.

Åp 11:19a - *Guds tempel i himmelen ble åpnet og paktens ark (el paktskisten) ble synlig i hans tempel.* Jesus forklarer for Johannes at templet er «Herren Gud Allmektige og Lammet, 21:22. Altså må paktskisten være «Lammet», og paktskisten i den gamle pakt været et skyggebilde av ham, den kommende Messias. Hva Jesus åpenbarte for Johannes, er Åpenbaringsbokens og verdenshistoriens midtpunkt og høydepunkt.

Paktskisten

Selve kisten var laget av akasietre. Lokket var av rent gull, og ble kalt ”**nådestolen**”. Ingen fikk røre ved arken. Da kong Ussa tok tak i arken, reagerte Gud med vrede og Ussa falt død om. 2 Sam 6:6f.

Paktskisten var det synlige uttrykk for *Guds nærvær* hos sitt folk. Over arken tronte Gud, og over tabernaklet lyste Guds herlighet. Arken stod i Det aller helligste, og var den viktigste gjenstand i tabernaklet - og senere i templet. 2 Mos 25:10-22.

Kun øverstepresten kunne tre inn i Det aller helligste. Det skjedde på den årlige *forsoningsdagen*, da han frembar offerdyrets blod til soning for folkets synder. Liksom Guds herlighet lyste over paktskisten og var et skyggebilde av Guds herlighet i Jesu skikkelse, så var øversteprestens soningsoffer et skyggebilde av det kommende Guds Lam, som i Jesu skikkelse var syndebæreren som tok bort verdens synder: Rom 3:25, 1 Joh 2:1f, Heb 7:24f, 9:24.

I paktens ark lå Sinai-paktens to steintavler - senere også en krukke med manna og Arons blomstrende stav, Heb 9:4. Når israelittene bar med seg arken i strid, var *seieren sikret*. Katastrofen inntraff da Gud vendte sin vrede mot presten Eli og hans hus, og israelittene tapte et slag med filisterne. De tok HERRENS ark til krigsbytte, og borte var Guds herlighet (ikabod) med den, 1 Sam 4:21. Jf Mt 28:20, Joh 14:23, Apg 18:9f.

Borte var skyggebildet, men ikke hans komme som skyggebildet varslet om. Jesu Kristi korsdød satte Gud fram en ”nådestol ved troen i hans blod” Rom 3:25f, 2 Kor

5:19, 21. Gud lar oss vinne seier ved det seirende Guds Lam. Joh 16:33, Åp 5, 7:10, 12:11, 17:14. 1 Kor 15:57. Åpenbaringsbokens trøstemotiv er Herrens virksomme nærvær i sitt legemes tempel, det folk som folk som følger Lammet hvor enn det går, Åp 14:3. Jf 1 Sam 4:1-7:2, Jer 3:16.

496 **Hva ble åpenbart med Jesu oppstandelse fra de døde?**

GUDS RETTFERDIGHET I DEN ENE, SOM LED, DØDE OG OPPSTOD FOR ALLE.

Rom 4:25 – Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av *vår rettfærdiggjørelse*.

1 Kor 15:17 – Men om Kristus ikke er oppstanden, er deres tro unyttig, og dere er ennå i deres synder. 1 Pet 1:3 – Velsignet være Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, som i sin store barmhjerthet har født oss på ny til *et levende håp* ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde.

Joh 11:25 – JEG ER oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør. 14:19b - for jeg lever og dere skal leve. 1 Kor 15:22f – Likesom alle dør i Adam, så skal også alle gjøres levende i Kristus. Men enhver i sin avdeling: Kristus som førstegrøden, deretter de som tilhører Kristus ved hans komme.

Til bibelstudium: Oppstandelsens betydning og rekkevidde

Kristus har oppfylt loven og godtgjort straffen i *alles* sted, Apg 3:14f, 7:52, Hab 2:4b (Rom 1:17, Gal 3:11, Heb 10:38). Jf "*det salige bytte*", Jes 53:11.

Menneskenes rettfærdiggjørelse består i Jesu Kristi, Guds Sønnns lidende lydighet. Den nytestamentlige tro viser til en frelseshistorisk *kjensgjerning*, stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Gud er en forsonet Gud, og Kristus er Guds rettfærdighet, gitt til frelse for hver den som tror. Rom 4:25, 5:18f, 6:23, 2 Kor 5:15, 19, 1 Joh 2:2, 1 Kor 15:17, 57, 1 Tim 3:16 (erklært rettfærdig ved Ånden).

Evangeliet om denne kjensgjerning vedkommer *hvert eneste menneske*. Derfor skal omvendelse og syndenes forlatelse bli forkynt i Jesu navn for alle folk (Lk 24:47). Prekenembetets oppdrag står fast. Dets utøvere er den Oppstandnes delegater, sendt for å kunngjøre Guds forsoningsverk i Kristi død, og oppmuntre mennesker til å la seg forlike med Gud og leve forlikt med ham. 2 Kor 5:20, osv.

497 **Hva tilregner Gud den som setter all sin lit til Jesu Kristi fortjeneste?**

GUD TILREGNER TROEN SØNNENS LIDENDE LYDIGHET I JESU TJENERSKIKKELSE. HAN ER DEN «GUDS RETTFERDIGHET» SOM EVANGELIET ÅPENBARER TIL FRELSE FOR HVER DEN SOM TROR.

Jes 53:11 – Fordi hans sjel har hatt møye, skal han se det og mettes. Derved at de kjenner ham, skal den rettfærdige, min tjener, rettfærdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære.

Joh 12:33 – (Jesus) Nå går en dom over denne verden, nå skal denne verdens fyrste bli kastet ut. Rom 3:21-25 – Nå er Guds rettfærdighet åpenbart uten lov, bevitnet av loven og profetene, Guds rettfærdighet ved tro på Kristus Jesus for alle som tror. Her er derfor ingen forskjell: Alle har syndet og mangler Guds herlighet, og blir rettfærdiggjort gratis av hans nåde ved gjenløsningen i Kristus Jesus. Ham har Gud satt fram som en nådestol ved troen i hans blod, for å vise sin rettfærdighet derved at han forlater synder som før var begått, som han har hatt langmodighet med. 8:33f – Hvem vil anklage Guds utvalgte? Gud er den som erklærer rettfærdig. Hvem er det som fordømmer? Kristus Jesus er den som er død, ja, enn mer den som er oppreist, og som er ved Guds høyre side. Han ber også for oss. Jf 1 Mos 12:1-3

Gud har holdt dom over verden, og dommen er avsagt i Kristi død. Satan – som betyr anklager, har ingen anklage å bringe fram for Gud mot Guds utvalgte. Troens rettferdighet er «Guds rettferdighet», Jesus Kristus.

Anm. "Guds rettferdighet" – Kristus Jesus.

Den rettferdighet som evangeliet åpenbarer, er Guds Sønnns lidende lydighet i tjenerskikkelsen. Frelsens grunn er lagt før troen. Guds "amen" er Kristi oppstandelse, slik han har sagt: Jes 53:10ff, Rom 5:18-20, 2 Kor 5:18ff.

Troens rettferdighet er en "fremmed" rettferdighet (Luther). Den er Guds rettferdige Tjener i hans lidende lydighet, som Gud tilregner hver den som setter sin lit til ham alene (Rom 4:4-8, Heb 11). Ved troen virker han den nye lydighet, tross arvesyndens motstand så lenge vi lever (mer Tredje trosart).

498 **Hvorfor er Jesus Kristus nok til frelse?**

GUDS FRIE NÅDE ER GUDS SØNN I JESU TJENERSKIKKELSE, LYDIG TIL DØDEN PÅ KORSET. UTELUKKET ER ANDRE FRELSESVILKÅR.

Rom 3:21f – Nå er Guds rettferdighet åpenbart uten lov, bevitnet av loven og profetene, Guds rettferdighet ved tro på Kristus Jesus for alle som tror. 8:1f – Så er det nå ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus. For Åndens lov, som tilhører livet i Kristus Jesus, har gjort meg fri fra syndens og dødens lov. 10:4 – Lovens ende er Kristus til rettferdighet for hver den som tror. Joh 3:16. 2 Kor 5:18.

Gud, som vil være oss nådig for sin egen skyld. Sønnens lydighet i tjenerskikkelsen er menneskets frelsesgrunn "uten lov". Ethvert krav om vederlag eller tilleggsytelse legger en annen grunnvoll og forkynner et annet evangelium oppfunnet av mennesker.

499 **Betyr alles rettferdiggjørelse i Kristus at alle blir frelst?**

NEI. VED EVANGELIET SKAPER GUD TROEN I DEM SOM HØRER OG TAR VARE PÅ KRISTI ORD. DE ANVENDER KRISTI FORTJENESTE, ENHVER PÅ SEG SELV TIL SANN TRØST OG GLEDE.

Joh 3:17f – Ikke sendte Gud sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skal bli frelst ved ham. Den som tror på ham, blir ikke dømt, men den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønnns navn. 2 Kor 5:20b-21 – I Kristi sted ber vi: La dere forlike med Gud! Den som ikke visste av noen synd, har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. Rom 10:17 – Troen kommer av prekenen, og prekenen av Kristi ord.

Fra bekjennesskriftene: Om Kristi fortjeneste

Hovedpunktet i den kristne lære er synderens rettferdiggjørelse ved tro for Kristi skyld, Apol 4:2-4. Begrunnelsen er foreningen av Gud og menneske i Jesu person, stilt fram for verden i hans lidende lydighet som fullbyrdet faktum.

Når dette punkt blir rett forstått, "kaster det glans over Kristi ære og gjør den stor, og gudfryktige samvittigheter får den trøst de trenger, i rikt mål", samme 2. Avvik er ødeleggende for kirken, SA B 1:5 (ref Apg 4:12 og Jes 53:5).

Kristi fortjeneste er løsepenge og forsoning for synden, Apol 4:53, og årsak til vår rettferdighet hos Gud. CA 5:3. Apol 4:227, 283f, 21:19 (som når en venn betaler

gjelden for en venn), 24:12, 27:17, 32. FC Ep 3:10f (articulae exclusivae), SD 1:6, 3:43.

Vår utvelgelse beror utelukkende på Kristi fortjeneste, samme FC Ep 11:20f, SD 11:75. Den mottas ikke for gjerninger og penger, men *ved tro*, Apol 4:296, 21:19, SA B 2:24.

Troen stiller midleren og forsoneren Kristus opp mot Guds vrede over synden, Apol 4:44, 46. Vi ber på grunn av Guds løfte og Kristi fortjeneste, samme 21:20.

Kristus setter sin forsoning opp mot Guds vrede over synden. Det gjør han for at vi skulle bli tilgitt av nåde, Apol 27:17, 34, 40.

Kristi fortjeneste er *all* vår verdighet for Gud. Med den mottar vi nattverdens sakrament uten hensyn til troens styrke eller svakhet, FC Ep 7:20, SD 3:71.

Tanken om *vår* fortjeneste for Gud tar æren fra Kristus som midler og forsoner, Apol 4:91, 12:156.

Villfarelser om forholdet frifinnelse og fornyelse:

- Å påstå at vår *rettferdighet for Gud* ikke består i Kristi lidende lydighet alene, men at den *hører sammen med vår fornyelse*. FC Ep 12:5, SD 12:10.

Kristi fortjeneste må holdes adskilt fra våre gjerninger, FC Ep 3:10. Vi må ikke lappe på Kristi fortjeneste med våre gjerninger, Apol 12:157.

- Å innbille seg evnen til å elske Gud og gjøre det gode for Guds skyld, Apol 4:9f.

Guds dom forferder samvittigheten og driver ut vår tillit til gjerningene, Apol 4:20. Gud får æren når arvesynden blir fremstilt i samsvar med Guds Ord, FC SD 1:3.

Villfarelser fra skoleteologer i middelalderen:

Disse villfarelser om *godtgjøring* mørkla Kristi fortjeneste, CA 25:5, Tr 45. Det samme skjer når lov og evangelium blandes sammen, FC Ep 5:11, SD 5:27.

- Læren om fortjeneste *ved anger*, Apol 12:68-75, 178.
- Læren om ”rimelighetsfortjeneste” (meritum congrui) og ”verdighetsfortjeneste” (meritum condigni), Apol 4:19f, 146 (156 tysk tekst), 288, 316, 356, 376.
- Læren om *overskytende* fortjeneste, se Apol 4:356, 376, 27:9, 24, 34, SA B 2:24, C 3:28. Helgenenes fortjeneste, Apol 21, SA B 2:24.

500 **Hva betyr det at Kristus ble oppreist ”på grunn av vår rettferdiggjørelse”?**

SVAR: TIL FORSKJELL FRA DEN FØRSTE ADAM, HAR KRISTUS OPPFYLT LOVEN I ALLE DELER OG I ALLES STED. DERFOR HAR DØDEN INGEN MAKT OVER HAM.

Mt 19:17b – Kun en er Den Gode. Men om du vil gå inn til livet, så hold budene! Gal 3:21f – Om det fantes en lov som kunne gjøre levende, så skulle rettferdigheten virkelig komme av lov. Men Skriften har innbefattet alt under synd, for at løftet skulle gis ved tro på Kristus Jesus til dem som tror. Rom 10:4 – Lovens endemål er Kristus til rettferdighet for hver den som tror. 1 Joh 3:5 - Dere vet at han (Kristus) ble åpenbart for å ta bort syndene, og synd fins ikke i ham. Fil 2:5-11.

Rom 4:24f - Vi tror på ham som oppreiste fra de døde Jesus, vår Herre. Han ble gitt på grunn av våre synder, og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse (1:16, 3:21ff). 5:18-21 – Liksom for-dømmelse kom over alle mennesker ved den enes synd, så kom også rettferdiggjørelse til liv over alle mennesker ved den enes rettferdiggjørelsesdom. Liksom de mange kom til å stå som syndere ved et eneste menneskes ulydighet, så skulle de mange (= alle) stå som rettferdige på

grunn av den enes lydighet. Loven kom for at overtredelsen skulle bli så mye større, men hvor synden ble større, overstrømmer nåden desto mer. På samme måte som synden hersket ved døden, så skulle også nåden herske ved rettferdighet til evig liv ved Kristus Jesus, vår Herre.

Hvor Guds lov er oppfylt, har døden mistet all sin makt.

Anm: Rom 4:24f. Apostelen anvender Guds forsoning og Kristi rettferdiggjørelse på de troende. Liksom Abrahams tillit til Guds løfte ble regnet ham til rettferdighet, så blir troen regnet oss til rettferdighet, «som tror på ham som oppvekket Jesus, vår Herre, fra de døde, v 20-24.

V 25 beskriver en virkelighet med to parallelle setninger (parallellisme), hver med bruk av samme preposisjon (dià). Teksten krever samme oversettelse "på grunn av" i begge ledd - og ikke det tvetydige "for – skyld" i siste ledd. Utelukket er det svermeriske "til".

Også Skriftens vitnesbyrd krever oversettelsen "på grunn av", hvis ikke blir Guds Messias-løfter motsagt, for eksempel **Jes 53**.

Til bibelstudium: Evangeliet om Guds gaverettferdighet:

Se Hab 2:4, jf 3 Mos 18:5. Jes 53:5, 11f, Jer 31:34, Mika 7:18.

Lk 10:28, Joh 16:10, 1 Joh 2:12. Apg 2:38f, 10:43, 15:19, 20:24. Gal 3:13, Rom 1:17, 5:18b, 7:24f, osv.

Gjerninger har med Guds lov å gjøre, også de som er innskrevet i hedningenes hjerter (Rom 2). Derfor er "*hele verden skyldig for Gud*", Rom 3:19-20.

Tro er tillit til Guds løfte:

Utelukket fra rettferdiggjørelsens årsak er

- "lov" og "lovgjerninger». Gal 3 og Rom 10. Rom 3:20f, Gal 3:11, Ef 2:8f, 12, Fil 3:9, 2 Tim 1:9, Tit 3:5.
- *hele* Mose lov - ikke bare moralloven.
- gjerninger virket av Gud og gjort i troens rettferdighet. Gal 3:10, 12, 21, Tit 3:5a Jf 5 Mos 27:26 og Lk 10:28. Jf Mt 23:23 og Apg 15:10.

Resonnementet i *Gal 3* følger Jesu svar til den lovkloke i *Lk 10:25-28*. Den som blander en gjerning inn i frelsens årsak, "*er skyldig til å holde hele loven*", og dermed skilt fra Kristus og falt ut av nåden, jf Gal 5:3f.

Evangeliet åpenbarer i *eksklusiv* mening "Guds rettferdighet" i Kristi lydighet under loven. Han alene er *årsaken* til syndenes forlatelse og barneretten hos Gud – ikke bare i begynnelsen, men hele veien. Men tar man forbehold om fornyelse (helliggjørelse) som om den hører sammen med frifinnelsens årsak (rettferdigerklæringen), forkynner man et annet evangelium som ikke fins. Gal 1:6, 8f.

Eksemplet Abraham, Rom 4:

Abraham ble omskåret *etter* rettferdiggjørelsen, og 430 år *før* lovåpenbaringen på Sinai. Utelukket var Abrahams gjerninger *før* han kom til troen, Gen 11:31, Jos 24:2.

Utelukket var også Abrahams gjerninger gjort i lydighet mot Gud, Gen 11-15, jf Heb 11:8ff, Rom 4:2, 5f, Ef 2:8, Gal 3:2, 5.

Gud lovet Abraham å være hans skjold *før* han ga løftet om lønn, 1 Mos 15:1. Syndenes forlatelse, eller troens rettferdighet, var nødvendig for Abrahams frelse *hele veien* gjennom livet. Bibelovertsettelse som sier at han ble erklært rettferdig *på grunn av* troen, fører inn et ord som ikke står i grunnteksten og forvrenger Abrahams tro - kristentroen.

Eksemplet Paulus, Fil 3:

Pauli gjerninger *før* han kom til troen var utelukket fra rettferdiggjørelsen ved tro, og likeså da han skrev brevet, og senere i livet, og ved Kristi gjenkomst: 1 Tess 4:17, Fil 3:7, 9, jf 1 Kor 4:4.

Apostelen Paulus utelukker den kristeliggjorte lovfromhet fra frifinnelsens årsak. Det gjør han med stadig skarpere ordbruk: Rom 3:28, 4:6 og 11:6. Gal 5:24, Fil 3:8. Jf Gal 4:19!

Samme erkjennelse finner vi hos kirkens fedre i den gamle pakt: Dan 9:18, Sal 32:2 (sagt av David som troende, Apg 13:22).

Lov og evangelium - to frelsesveier som utelukker hverandre:

Rom 11:6 - Er det av nåde, er det ikke lenger av gjerninger, ellers blir ikke nåden lenger nåde. Rom 10:5ff, Gal 3:2ff, Fil 3:9.

Alt som har med gjerninger å gjøre, er utelukket fra rettferdiggjørelsen ved tro. Loven nøyer seg ikke med tro, for den som gjør etter loven, skal leve ved den, Gal 3:12. Utelukket er også den lovoppyfillelse eller fornyelse som Den Hellige Ånd virker ved troen (Jer 31:33). Også den består i Guds lov. Dessuten er lovoppyfillelsen i sin begynnelse på grunn av menneskets syndeforderv, og derfor belastet med den onde lyst i tanker, ord og gjerninger, Joh 3:6, Rom 7:18f, 8:3.

Loven bringer ikke livet fra Gud, men døder. Ingen dødelig blir rettferdiggjort for Gud ved egne gjerninger, Rom 3:20, Gal 3:21.

Menneskers tradisjoner gjør hverken fra eller til i rettferdiggjørelsen: Mt 15:3, Lk 18:11f. 2 Tess 2:15-17.

Hva loven ikke maktet i vår avmakt (Rom 7:18), det har Sønnen gjort i sin lidende lydighet under loven, Gal 4:4f, Rom 7:25.

Evangeliet åpenbarer Guds rettferdighet uten lovens vilkår, og rekker oss frifinnelsen av nåde - gratis, Rom 1:17, Gal 2:16. Årsaken er Stedfortrederen, erklært rettferdig på grunn av sin lydighet under loven, Rom 5:19, Jes 53:11 ("de mange" = alle).

Hensikten med troens rettferdighet er det nye livet med Kristus til gave (jf Lille Katekisme, forklaringen «for at jeg skal tjene ham, osv). Den Hellige Ånd virker den *fornyelse* som Skriften har beskrevet: Rom 7:21, Jes 64:6, Sal 130:3.

Fornyselsen er ikke gjenstand for beskuelse, men tro, i tillit til dens årsak i Kristi fullkomne lydighet. Kristi rettferdighet (Guds rettferdighet), tilregnet av nåde (gratis), skjuler det som ennå mangler. Sal 32:1, Rom 4:6, 8:1.

Det følger likevel mange *velsignelser* med troens øvelse i gjerninger som har Guds ord og befaling for oss. De skal kristne legg vinn på til nytte for andre og Guds lidende skaperverk. At loven er skrevet *i deres hjerter som tror*, er i seg selv et Guds under, og grunn til takk, Jer 31:31-33, Rom 7:22, Ef 3:16. Positive ringvirkninger *i det sosiale liv* vitner om Guds løfter for dette liv.

Men lovgjæringer gjort til frelsesvei for Gud, eller med Guds hjelp, medfører hykleri og forstillinger for både Gud og mennesker. Har vi gjort hva vi skylder å gjøre "unyttige tjenere", Lk 17:10.

501 Hvordan kan en 2000-årig overlevering være aktuell nyhet?

AV TRE GRUNNER SOM HVER FOR SEG ER UNIKE:

- (1) EVANGELIET ÅPENBARER GUDS **EVIGE** VISDOM I KRISTUS JESUS OG HAM KORSEFESTET.
- (2) EVANGELIETS NÅDETILSAGN STILLER TILHØRERNE I ET **UMIDDELBART** FORHOLD TIL DEN OPPSTANDNE KRISTUS OG HANS VELGJERNINGER FOR OSS.
- (3) I MØTE MED KRISTI EVANGELIUM, STÅR TILHØRERNE I **SAMME POSISJON** TIL HAM UANSETT TID OG STED. HAN ER KIRKENS LÆRER, VIRKSOM MED EVANGELIET OG SAKRAMENTENE FOR Å DRA ALLE TIL SEG.

1 Kor 1:18 – Ordet om korset er nemlig en dårskap for dem som går fortapt, men for oss som blir frelst, er det Guds kraft. V 25 – Guds dårskap er visere enn menneskene og Guds svakhet er sterkere enn menneskene. 2:7 – vi taler Guds hemmelige visdom, den skjulte, som Gud fra evighet av har forut bestemt til vår herlighet.

Mt 10:40a – Den som tar imot dere, tar imot meg... 1 Kor 4:1b – vi er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.

Joh 3:14 – Liksom Moses opphøyet slangen i ørkenen, så må Menneskesønnen bli opphøyd. 8:28 – Når dere har opphøyd Menneskesønnen, skal dere forstå at JEG ER og at jeg ikke gjør noe av meg selv, men taler slik min Fader har lært meg. 12:32 – Når jeg er blitt opphøyd fra jorden, skal jeg dra alle til meg. Hos 11:4 – Med menneskebånd dro jeg dem, med kjærlighetens rep. Jeg tok åket av dem, jeg senket meg ned til dem og ga dem føde.

Evangeliet er ingen logisk konklusjon eller begripelig teori om livets opphav, mening og mål. Konfrontert med oss selv, er evangeliet alltid like underfullt og enestående som Gud selv. Derfor tåler evangeliet å bli gjentatt med variasjoner gjennom hele Bibelen, ofte med få ord. Disipler aner vel dybden og oppfatter stykkevis, men *lever* av ordene fra Guds munn.

Eksempler:

Gjentagelsen "Jesus er Kristus" i Første Johannes-brev.

"Evig varer hans miskunn" i Salme 136. - "Lov ham" i Salme 150.

Illustrasjon under Herrens Nattverd: Opphøyelsen (el elevasjonen) av Kristi legeme og blod, når presten sier fram Kristi konsekrasjonsord.

502 Hva betyr den oppstandne Jesus for meg?

GUD VITNER MED JESU OPPSTANDELSE AT HAN ER EN FORSONET GUD, OG JESUS ALENE GUDS GAVERETTFERDIGHET OG ÅRSAKEN TIL MIN FRIFINNELSE .HOS GUD.

NÅR JESUS KOMMER I SYNLIG I GUDDOMS HERLIGHET, SKAL HAN VEKKE MEG OG ALLE DØDE, OG GI MEG OG ALLE SOM TROR PÅ HAM, DET EVIGE LIV I HANS FULLENDTE RIKE.

Joh 10:18 – Jeg har makt til å gi (mitt liv) og har makt til å ta det tilbake. Dette har min Fader bestemt for meg. 1 Kor 15:54 – Døden er oppslukt og seieren vunnet. Heb 6:18 – for att vi /.../ skulle ha en kraftig trøst, når vi tar vår tilflukt til og griper det håp som ligger framfor oss.

Ef 2:14 – Han er vår fred. Rom 8:3 – Det som var umulig for loven /.../ det gjorde Gud da han sendte sin Sønn i syndig kjøds lignelse og for syndens skyld og fordømte synden i kjødet. 2 Tim 1:10 – Han har tilintetgjort dødens makt og ført liv og uforgjengeligheit fram i lyset ved evangeliet.

Joh 11:25 – JEG ER oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør. 2 Kor 5:10 – Han er død for alle, for at de som lever, ikke mer skal leve for seg selv, men for ham som er død og oppstanden for dem. 1 Kor 15:12, 20f, 57 – Om det nå blir forkynt at Kristus er oppstanden fra de døde, hvordan kan da noen blant dere si at det ikke fins noen dødes oppstandelse? /.../ Men nå er Kristus oppstanden fra de døde som førstegrøden av de hensovede. Etter som døden kom ved ett menneske, kom også de dødes oppstandelse ved ett menneske. /.../ Gud være takk som gir oss seieren ved vår Herre Jesus Kristus. Fil 1:21 – For meg er Kristus livet og døden en vinning.

OM KRISTI HIMMELFART

503 Hva var Kristi himmelfart?

SVAR: KRISTI HIMMELFART VAR HANS KRONINGSFERD.

Sal 47:6 – Gud dro opp mens jubelrop gjallet, HERREN kom til basuners klang. Lk 24:51 – Og det skjedde mens han velsignet dem, at han skiltes fra dem og ble opptatt til himmelen. (Apg 1:9) Joh 14:3 – Om jeg går bort og bereder rom for dere, skal jeg komme tilbake og ta dere til meg, for at også dere skal være der jeg er. (3:13) Ef 4:(8-)10 – Han som steg ned, er også den som steg opp over alle himler, for at han skulle oppfylle alt.

Førti dager etter sin oppstandelse - og på en synlig måte, ble Guds Sønnns menneskenatur opphøyet til Faderens nådeside og gjort delaktig i Guds handlende allmakt. *Der* er alle menneskers bror troens rettferdighet.

Skilt fra den synlige omgang med sine venner, tok han himmelen i eie med alle sine boliger for å være hos sine venner hvor de enn bor.

504 Hva vil det si at Jesus Kristus "sitter ved Guds, den allmektige Faders, høyre hånd"?

SVAR: NÅ ER HAN SKAPERVERKETS HERRE OG KIRKENS HODE:

- MED GUDDOMMELIG MYNDIGHET, MAKT, ÆRE OG MAJESTET RÅR HAN OVER ALT DET SKAPTE SYNLIG OG USYNLIG.
- PÅ JORDEN ER HAN TIL STEDE I DEN FORSAMLEDE MENIGHET, VIRKSOM MED EVANGELIET OG SAKRAMENTENE INNTIL DEN DAG HAN KOMMER I SYNLIG HERLIGHET SOM VERDENS DOMMER.

Sal 110:1 – HERREN sa til min Herre: Sett deg ved min høyre hånd, til jeg får lagt dine fiender til skammel for dine føtter! Sal 2:12.

1 Pet 3:22 – Han er på Guds høyre side etter at han er steget opp til himmelen, og engler og myndigheter og makter er blitt ham underordnet. Ef 1:20-22 – Med denne kraft var han virksom i Kristus, da han oppreiste ham fra de døde og satte ham på sin høyre side i de himmelske verdener, over all makt og myndighet og kraft og herredømme og hvert navn som nevnes kan, ikke bare i denne tidsalder, men også i den kommende. "Alt la han under hans føtter", og han gav ham til kirken som et hode over alle ting (4:8). Apg 3:21 – Ham måtte himmelen motta ... Heb 8:1b. Mt 28:18, 20.

Heb 1:3 – (Guds Sønn) er hans herlighets avglans og hans vesens avbilde og bærer alt med sitt kraftige ord. Etter at han ved seg selv hadde utført en renselse for syndene, sitter han på Majestetens høyre side i det høye. (Mt 26:64) 1 Joh 2:1f – om noen synder, har vi en forsvarer hos Faderen, Jesus Kristus som er rettferdig. Han er forsoningen for våre synder, ikke bare for våre,

men også for all verdens. Mt 28:20 – jeg er med dere alle dager inntil tidens slutt. 18:20 – hvor to eller tre er forsamlet i mitt navn, er jeg midt i blant dem.

Uhindret av tid og rom, er Kristus virksom til stede med sitt *nåderike* i den forsamlede menighet. Det er han med sin *menneskenatur* i forening med sin Guddoms natur ved Faderens nådeside.

Nå er han det altseende øye og den allvitende i sitt overjordiske ståsted, som gjør hvert sted og hver stund viktig og relevant – også vår død.

Viktigere enn våre spor er hans siste fotavtrykk på Oljeberget, for Kristus ved Faderens nådeside gjør den troendes liv ufattelig dyrebart og viktig.

Våre livshistorier i denne verden blir avløst av stillheten, glemselen og uvi-tenheten. Vi er alle skapt i Guds bilde for å tjene ham med den evige lovprisning for øye. Den pågår for Guds og Lammets trone, nå og alltid og i all evighet.

Anm. Apg 3:21. Det er feil å oversette på reformert vis "ham som himmelen skal huse" (el l), som om Sønnens menneskenatur holdes innelukket i en fjern himmel, skilt fra Guds egenskaper. Slike oversettelser tilslører hva Guds ord sier om gudmen-neskets nærvær i den forsamlede menighet. Hvor kommer romforestillingen fra? Dens kilde er tankespinn og spekulativ filosofi.

Til bibelstudium: Kristi himmelfart.

De førti dagene.. Jesus forsikret disiplene at han var den Oppstandne Jesus, Lk 24:36-43, 1 Kor 15:5-8. Han underviste dem om de ting som hører til Guds rike, Apg 1:3, og beviste med "Moses og Profetene" at han er Guds lovede Messias, Lk 24:25-27, 44-48, 1 Kor 15:3f.

Til avskjed sa han to ting om seg selv: (1) Han skulle ikke lenger være sammen med disiplene i et jordisk-synlig legeme, Lk 24:44, men (2) være hos dem på en ikke-lokal måte, Lk 24:39f, Joh 20:19, Mt 28:20. I sistnevnte mening ble han opptatt til Faderens tronhimmel for å være hos sine venner hvor som helst de samles i hans navn, Mt 18:20, Lk 24:19

Kristi himmelfart.. Mt 28:18, Mk 16:19. Apg 1:9 (skyen - et allmaktsattributt), 2:33. Ef 1:20ff, Kol 2:15.. Heb 4:14. 1 Pet 3:22.

Skyggebilder i GT er Enoks død, 1 Mos 5:24, og Elias' himmelferd, 2 Kong 2:11. Jf Sal 68:19, 124:5, 110:1.

Ved sin avskjed i Betania *løftet Jesus hendene og velsignet disiplene* - lik øverstepresten Aron, Lk 24:50f, jf 4 Mos 26:23, 27. Om Jesu øversteprestelige gjerning i himmelen: Heb 7:24f, 9:11f, 24.

Andre steder som belyser Jesu tronstigning (el kroningsferd): Ef 1: 3, 7, 11a, 13f, 19ff. Fil 2:6-11. Apg 2:22-28, 32-36. Heb 1:2ff, 4:14ff, 8:1, 9:11-14, 24, 27f.

Hensikten med Kristi himmelfart er ikke hans opptagelse til Guds tronhimmel i og for seg, men Kristi gjerning som Øversteprest og Konge i Guds nåderike, Fil 1:23, Mk 16:19, Rom 8:34, 1 Pet 3:23, Heb 8:1.

Den *inkarnerte* Guds Sønn - kjød av vårt kjød, og blod av vårt blod – er allmak- tens Herre ved Faderens høyre side. *Der* er han troens rettferdighet og deres forbeder som tror på ham, Joh 16:19, 17:9ff, 1 Joh 2:1f, osv.

Det er Guds mål med de troendes liv at skal få se Guds herlighet i den kommende verden. Joh 17:24 (12:26, 14:3), 2 Kor 3:18, 1:23, 1 Tess 4:17, Åp 3:21.

Men allerede her deltar de troende i den lovprisning og tilbedelse som blir Jesus til del i Guds tronehimmel. Lk 24:52f (jf 1:68, 2:28), Åp 5.

Kristus "sitter". Det tilkommer Kongen å sitte under en audiens. Kristi sittestilling er uttrykk for Allherskerens posisjon, som Kristi menneskenatur har inntatt etter sin himmelfart (Gud Sebaot). Om en prest/biskop preker og underviser sittende i sin "lærestol", markerer han delegatens autoritet, oppdrag og fullmakter fra kirkens Herre. Denne skikk er opprinnelsen til benevnelsen "prekestol".

Faderens høyre side. *Den er lykkens og gledens side*, 1 Mos 35:18 (Benjamin = sønnen på lykke- og nådesiden), jf 48:13f, Heb 8:1. Faderens høyre side er ikke et hvilested eller tilfluktssted, men Kongens hersker sete, som ble Sønnen til del *etter sin menneskenatur*. Ef 1:20ff, 4:10, jf Heb 1:3b, Apg 2:34-36.

Guds egenskaper blir beskrevet *indirekte* med bruk av ord som hånd, øyne, føtter og ører (*antropomorfismer*), Sal 118:15f, 139:9f. Dette billedspråk antyder et innhold som overskrider tankens og språkets muligheter. "*Guds høyre hånd*" er uttrykk for et uinnskrenket herredømme med absolutt makt og kraft, Ef 1:20ff. Guds høyre side - nådesiden markerer innholdets art.

I kirkens liturgiske tradisjon taler vi om "*evangeliesiden*" på Herrens bord (sett fra Guds side, vendt mot menigheten).

Evangeliesiden markerer prestens oppdrag: Å kaste garnet på den høyre siden, det vil si å forkynne og forvalte Guds Ord og Sakrament slik han har befalt. Fangsen er Guds sak. Joh 21:6, jf Rom 1:16, 2 Tim 3:15 (Pred 10:2). Da kreves trofasthet i prekenembetets gjerning, Mt 24:45b, 1 Kor 4:2.

Kalkens plassering midt på alteret markerer det kongedømme som Kristus utøver med evangeliet i menighetens midte.

Fra bekjennesskriftene:

Inkarnasjonens følger, FC SD 8:25, 27.

Kristus satte seg ved Faderens høyre for alltid å "styre og råde over alle skapninger, og gjøre dem hellige som tror på ham ved å sende Den Hellige Ånd i deres hjerter", CA 3:4. SA A, 4.

Menneskenaturen er så utsigelig forenet med Guds Sønn at de to naturer er en person, FC Ep 8:13, samme SD 7:119 (om Apg 3:21), 8:26-30, 78.

505 **Hvilke følger fikk Kristi himmelfart for hans menneskenatur?**

MED KRISTI OPPHØYELSE TIL FADERENS HØYRE SIDE ER MENNESKENATUREN DELAKTIG I SØNNENS ALLMAKT.

Sal 110:1f – HERREN sa til min herre: "Sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender som skammel for dine føtter." /.../ Du skal herske midt iblant dine fiender. 68:19 – Du steg opp i det høye. Du bortførte fanger.

Ef 1:20-22 – (Gud) satte ham på sin høyre side i de himmelske verdener, over all makt og myndighet og kraft og herredømme og hvert navn som kan nevnes, ikke bare i denne tidsalder, men også i den kommende. "Alt la han under hans føtter", og han gav ham til kirken som et hode over

alle ting. (4:8-10) Mt 28:19f – Meg er gitt all makt i himmel og på jord /.../ og se jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.

Joh 17:20 – jeg ber ikke bare for (apostlene), men også for dem som ved deres ord tror på meg. 1 Joh 2:1 – om noen synder, har vi en forsvarer hos Faderen, Jesus Kristus, den Rettferdige. Heb 7:24f – han har et uforgjengelig prestedømme, for han blir i evighet. Derfor kan han også gjøre dem fullkomment salige som ved ham kommer til Gud, og han lever alltid for å be for dem.

Under sin *fornedrelse*, var Sønnens nærvær begrenset til tjenerskikkelsen. Nå er gudmennesket virksom i skaperverket (allmaktsriket) og i sin kirke på jorden (nåderiket).

506 **Hvor bruker den opphøyede Kristus sin allmakt?**

KRISTUS BRUKER SIN ALLMAKT I SITT **MAKTRIKE** SOM ER SKJULT I VERDEN, I SITT **NÅDERIKE** SOM ER HANS SION OG TROENDE KIRKE PÅ JORDEN, OG I SITT **HERLIGHETSRIKE** I GUDS TRONHIMMEL.

Sal 2:6 – Det er jeg som har innsatt min konge på Sion, mitt hellige fjell. 8:7 – Du gjorde ham til herre over dine hendes verk, alt la du under hans føtter. Jer 23:5 – Se, dager kommer, sier HERREN, da jeg vil la det stå fram for David en rettferdig spire. Han skal regjere som konge og gå fram med visdom og gjøre rett og rettferdighet i landet. Åp 17:14 – Han er HERRENes Herre og kongenes Konge. Joh 18:36f, Mt 28:18.

Kristus utøver sin allmakt som sann Gud og sant menneske uten oppdeling. Guds tronhimmel er oss nærmere enn vi kan fatte.

Fra bekjennelsesskriftene:

Guds rike (*nåderiket*) må skilles fra verdslige riker, CA 16:4-6, Apol 15:176, 16:2, Tr 31. Guds rike er ikke et jordisk rike med Kristus som hersker, CA 17:5.

Guds rike *bringer en evig skatt*, SK Fadervår, 55f, skaffet til veie i Kristi forløsningsverk, samme 51f.

Guds rike *bringer Guds rettferdighet i hjertet og Den Hellige Ånd* med sin daglige gjerning, Apol 7/8,13f, 18, 20, 27:27.

Guds rike går fram i *den livslange dåp*, SK Dåpen, 65, som er de helliges gode gjerninger gjort i troen, Apol 4:189f.

Guds rike består ikke i seremonier, Apol 7/8:13, 27:27, men skjult under korset er det der hvor Guds rene evangelium og sakramenter er, Apol 7/8:18, 9:2, Tr 32.

Hyklere og onde lærere tilhører ikke den kirke som er Kristi legeme, Apol 7/8, 12, 18, 22.

I denne tidsalder kommer Guds rike ved Ordet og troen. I evigheten er riket synlig til stede i den kommende verden, SK Fadervår, 53.

507 **Hvordan er Kristus nærværende og virksom i sin kirke på jorden?**

KRISTUS ER TIL STEDE OG VIRKSOM I DEN FORSAMLEDE MENIGHET, HVOR HANS MEDARBEIDERE FORVALTER GUDS HEMMELIGHETER SLIK HAN HAR BEFALT. **USYNLIG** ER HAN MED ORDET SOM HØRES, MEN TRER **SYNLIG** FRAM MED SITT LEGEME OG BLOD I SAKRAMENTETS SKIKKELSER OG HAR SAMFUNN MED DEM SOM SPISER OG DRIKKER HANS UNDERFULLE GAVER.

Mt 28:20 – lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens ende. 18:20 – Hvor to eller tre er forsamlet i mitt Navn, der er jeg midt iblant dem. Joh

14:23 - Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord. Min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta vår bolig hos ham. Apg 18:9f. 1 Kor 4:1f.

Lk 5:24 – Menneskesønnen har makt på jorden til å forlate synder. (Heb 1:3) Joh 20:23 – De som dere forlater syndene, er forlatt, og de som dere binder i syndene, er bundet i dem. (Mt 16:19) Mt 28:19b - Døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn... (Apg 2:38, 22:16) Mt 26:28 – Dette er mitt blod, paktens blod, som blir utgytt for de mange til syndenes forlatelse. 1 Kor 10:16 – Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (11:24)

Guds vei *til oss* er den opphøyede Kristus, Bibelens Herre og kirkens Lærer. Det folk som går ”Guds vei” (Apg 9:2), tilber og ærer Kristus som Gud, velsignet i evighet (Rom 9:5).

Eksempel: Løse- og bindemaktens bruk, 2 Kor 2:10.

Fra bekjennelsesskriftene:

FC SD 7:51-54, samme 119 (oversettelsen av Apg 3:21).

508 **Hvordan utøver Kristus sin makt som konge, prest og profet?**

NÅ ER HAN **KONGEN** SOM MED SITT ORD HÅNDHEVER SIN KIRKES RETT, UTBRER SITT RIKE I DERES INNERSTE SOM TROR, OG VERGER OG BESKYTTER DEM MOT GUDS FIENDEMAKTER INNTIL DOMMENS DAG.

NÅ ER HAN **ØVERSTEPRESTEN** SOM ALLTID BER FOR SINE HOS FADEREN.

OG NÅ ER HAN **PROFETEN** SOM VED TROFASTE EMBETSUTØVERE LÆRER DØPTE Å HOLDE ALLE HANS BEFALINGER. ANDRE KALLER HAN TIL DIAKONER, OG ANDRE TIL MISJONÆRER, MEN ALLE DØPTE HAR HAN KALT, ENHVER I SIN JORDISKE GJERNING.

Mk 16:15 – Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for hele skapelsen. (Mt 28:19f) Ef 4:10f – Han som steg ned, er også den som steg opp over alle himler /.../ Han har gitt oss /.../ noen til evangelister, andre til hyrder og lærere.

Heb 10:11f – Alle andre offerprester /.../ bærer ofte fram samme offer, som aldri kan ta bort synder. Men etter at denne har båret fram ett eneste offer for synder, sitter han for bestandig på Guds høyre side. Rom 8:34 - Han ber også for oss. Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet? Nød eller angst eller forfølgelse eller hunger eller nakenhet eller fare eller sverd? (38f) 1 Joh 2:1b – om noen synder, har vi en forsvarer hos Faderen, Kristus Jesus som er rettferdig.

1 Kor 15:25 – Han må regjere til han har lagt alle fiender under sine føtter. 2 Tim 4:18b – HERREN skal fri meg fra alle onde angrep og frelse meg til sitt himmelske rike.

509 **Hvorfor må folkene bli Jesu Kristi disipler?**

SVAR: HAN ER DERES GJENLØSER, SOM ER GITT ALL MAKTE I HIMMELEN OG PÅ JORDEN. DERFOR VIL HAN HA SITT VERK KJENT I SYNDENS OG DØDENS VERDEN, SÅ VI KAN LÆRE GUD Å KJENNE I HANS TROFASTHET OG KJÆRLIGHET, OG HA EVIG LIV.

Joh 17:3 – dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og den du utsendt, Kristus Jesus. Mt 28:18-20 – ”Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut og gjør alle folk til disipler, døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens ende.” Rom 10:16f – Jesaja sier jo: Herre, hvem trodde vår preken? Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord. Lk 2:14 – Æren er Guds i det høyeste og fred på jorden, Guds velbehag til menneskene. Mk 16:15f.

Det hender at mennesker som hører evangeliet, anvender Kristi velgjerninger på seg selv uten at ordet tro er nevnt. De kommer til tro og oppdager at de tror. Slikt vitner om Kristi virksomme nærvær i den forsamlede menighet. (Mk 9:15-24)

OM KRISTI GJENKOMST TIL DOM

Luthers forklaring til andre trosartikkel skisserer hensikten med synderens *frifinnelse* for Kristi lidelses og døds skyld, nemlig livet under Kristi herredømme. Ved troen virker han den *fornyelse* gjør oss til hva vi er i Kristus, vår hellighet og rettferdighet hos Gud. Denne *fornyelse* skjer i *dåpens rette bruk* - i kjærlighet til Gud og i kjærlighet til vår neste som til oss selv (jf forkl til Tibudsloven). Ved troen trer vi fram for Gud som *liturger* (el prester) og frembærer våre legemer som takkoffer for Gud. Overfor vår neste trer vi fram som *diakoner* (el tjenere) i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Jf avslutningen på forklaringen til Første trosartikkel.

Indirekte viser forklaringen også til Tredje trosartikkel, når dømte praktiserer dåpen i forsakelse og tro. Det evner ingen uten Guds ord med påkallelse og bønn (jf tredje parten: HERRENS bønn), for evangeliet kommer Gud Helligånden oss til hjelp og bevarer oss i samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden. Denne underfulle sammenheng mellom de trosartiklene tilsvarer Guds underfulle treenhet.

510 Hva er hensikten med Guds frelsesverk?

SVAR: - GUD HAR I KRISTUS JESUS KJØPT MEG FRI OG FRELST MEG "FOR AT JEG SKAL TILHØRE HAM, LEVE UNDER HAM I HANS RIKE, OG TJENE HAM I EVIG RETTFERDIGHET, USKYLDIGHET OG SALIGHET, LIKSOM HAN ER STÅTT OPP FRA DE DØDE, LEVER OG RÅDER I EVIGHET".

Jes 43:1 – Frykt ikke, for jeg har befri deg, jeg har kalt deg ved navn, du er min. 61:10 – Jeg vil glede meg i HERREN, min sjel skal fryde seg i min Gud. Han har kledd meg i frelsens drakt, i rettferdighetens kappe har han svøpt meg. Åp 7:14b.

Sal 26:5-7 – Jeg hater de ondes forsamling, hos gudløse sitter jeg ikke. Jeg vasker mine hender i uskyld. 119:14 – Når jeg vandrer etter dine lovbud, er jeg glad som om jeg hadde all rikdom (jf v 16, 24, 35, 72, 77, 92, 97 (159, 167), 111, 127, 143, 171, 174).

Lk 1:68, 74f – Velsignet være HERREN, Israels Gud, som har gjestet og gjenløst sitt folk. /.../ for å la oss tjene ham uten frykt, i frihet fra våre fienders hånd, i hellighet og rettferdighet for hans åsyn alle våre dager. Tit 2:14 – (Kristus) gav seg selv for oss for å gjenløse oss fra all lovover-tredelse, og for å rense seg et eiendomsfolk som med iver gjør gode gjerninger. (2 Kor 5:15)

Anm. Et dydens fikenblad kan ikke skjule syndens nød. Gud gav Adam og Eva "kjortler" av skinn, det vil si fotside klær, 1 Mos 3:21.

I dåpen til Jesu Kristi død blir frelsen gitt den enkelte til del. Vi blir kledd i frelsens drakt, som er Guds rettferdighet i Kristus, gitt av nåde. Ved troen på syndenes forlatelse for Kristi skyld anvender vi frelsen, enhver på seg selv, og med Kristus til gave tjener vi ham og og venter ham som vår Frelser og Herre på Dommens dag (Fil 3:20).

511 Hva er Kristi gjenkomst til dom?

SVAR: DOMMEDAGEN, DA GUD VIL AVSI DEN ENDELIGE DOM SOM HANS HELLIGHET KREVER.

Apg 17:31 – (Gud har fastsatt) en dag da han skal dømme verden med rettferdighet ved den mann han har utvalgt. Troen har han tilbudt alle, etter som han har oppreist ham fra de døde.

512 **Når kommer Dommedagen?**

PÅ DEN YTTERSTE DAG, NÅR DENNE TIDSALDER ER SLUTT. MEN DAGEN OG TIMEN VET ALENE GUD FADEREN.

Apg 1:7 – Det tilkommer ikke dere å vite tid og stund som Faderen har fastsatt av egen makt. Mt 24:36 – Den dag og time kjenner ingen, ikke engang englene i himmelen, heller ikke Sønnen, ingen uten Faderen alene (Mk 13:32f). 2 Pet 3:8f – Men dette skal ikke være skjult for dere, mine elskede, at for HERREN er én dag som tusen år, og tusen år som én dag. HERREN er ikke sen med det som han har lovet. Noen holder det for senhet, men han har tålmodighet med dere. Han vil ikke at noen skal gå fortapt, men at alle skal nå fram til omvendelse. 1 Pet 4:7 – Alle tings ende er nær.

I sin fornedrelse avstod Kristus fra å bruke sin guddommelige allvitenhet i dette spørsmål. Men én ting har Kristus latt oss vite, at hans gjenkomst til dom skal komme brått på alle.

Til bibelstudium:

Mt 24:42-44, 25:13. 1 Kor 16:13, 1 Tess 5:1-11. 1 Pet 5:8, 2 Pet 3:10. Åp 16:15.

513 **Hvordan kommer Kristus tilbake som verdens dommer?**

KRISTUS KOMMER SYNLIG I SIN GUDDOMS HERLIGHET, OG ALLE GUDS ENGLER MED HAM.

Mt 24:27 – Liksom lynet går ut fra øst og skinner like til vest, slik skal Menneskesønnens komme være. (1 Tess 4:16.) 25:31f – Når Menneskesønnen kommer i sin herlighet og alle englene med ham, da skal han sitte på sin herlighets trone. Alle folkeslag skal samles for ham, og han skal skille dem fra hverandre lik hyrden som skiller sauene fra geitene. (Dan 7:13.) Apg 1:11 – Denne Jesus, som er tatt opp fra dere til himmelen, skal komme igjen på samme måte som dere så ham fare opp til himmelen! Åp 1:7 – Se, han kommer med skyene, og hvert øye skal se ham, også de som har gjennomboret ham, og alle jordens stammer skal jamre seg over ham, ja amen.

Guds *herlighet* var skjult i Jesu tjenerskikkelse. På Dommens dag skal den stråle fram av hans menneskenatur, når han demonstrerer sin *allmakt* og roper fram alle døde, like fra Adam og Eva.

Til bibelstudium: Guds herlighet i Kristi dommergjerning

Guds herlighet (hebr *ikabod*) som en gang hvilte over arken og fylte Tabernaklet, skal på Dommens Dag være synlig for alle i hans Guddoms herlighet, Mt 24:30, 26:64, Åp 1:7, osv (jf 1 Sam 4:21).

Guds herlighet, som oppfyller himmel og jord (Jes 6:3), er kommet oss nær i Kristus Jesus. Tre av Herrens apostler så Jesu Guddom gjennomstråle ansiktet hans (Joh 1:14, Mt 17:2, 2 Pet 1:17), og apostelen Paulus kaller ham "herlighetens Herre", 1 Kor 2:8.

Jesu undergjerninger var den gang tegn på hans Guddoms herlighet, Joh 2:11, 11:40, jf 17:5.

Kristi gjenkomst i herlighet skal være synlig for alle mennesker på en gang, Mt 24:27, 30, 44, Lk 17:24, 1 Tess 5:2.

Han skal være omgitt av sine gode engleskarer, som tjener ham i hans guddommelige majestet og dommergjerning, Mt 25:31, 13:39, 49.

Han skal iverksette den dom som er *fastsatt i Guds råd*: Apg 17:30f, Mt 16:27, 24:31, 25:31, 2 Tess 1:7ff.

Han kommer for å dømme alle mennesker, Mt 25:31, onde og gode, 2 Kor 5:10, Rom 14:10, levende og døde, Apg 10:42, også de onde engler, 2 Pet 2:4. De siste skal være gjenstand for de troendes dom, 1 Kor 6:3.

Fra bekjennelsesskriftene:

Intet menneske kan bli stående for Guds domstol, Apol 4:326-330 (sit Sal 143:2, 7:9, 130:3. Job 9:28, 20:9. Ord 20:9, 1 Joh 1:8 osv).

Ingen kan være rettfærdig for Gud, så lenge vi flykter for Guds dom og er vred på ham, Apol 4:176. Det er *fortvilelsens lære* å trøste den forferdede samvittighet med gjerninger og kjærlighet, samme 301.

Den rette anger er der hvor mennesket søker Guds miskunn på grunn av løftet, samme Apol 12:108. Troen gir Gud den ære å stille Kristus opp mot den vrededom vi har fortjent, for Kristus er vår midler hos Faderen, som er forsonet med oss for Kristi skyld, samme 214-217, jf 221.

514 **Hvilken regel vil Kristus dømme etter, når han dømmer menneskene?**

HAN SKAL DØMME VERDEN MED SITT ORD.

Joh 12:48b – Det ord jeg har talt, skal dømme ham på den ytterste dag. Heb 4:12f – Guds ord er levende og kraftig og skarpere enn noe tveegget sverd og trenger igjennom inntil det skiller sjel og ånd, marg og ben, og det er en dommer over hjertets råd og tanker. Intet skapt er usynlig for ham, men alt er nakent og bart for hans øyne. For ham skal vi gjøre regnskap. 2 Kor 5:10 – Vi må alle tre fram for Kristi domstol, for at hver og en skal få igjen hva han har gjort mens han var i legemet, det være godt eller ondt. 1 Kor 4:5b – Han skal føre fram i lyset det som var skjult i mørket, og åpenbare hjertenes råd. Tit 1:16.

Til bibelstudium: Å dømme (krisein)

Grunnbetydning - å *skille* mellom godt og ondt, mellom rett og urett. Pred 12:11, Jes 49:2, Jer 23:29. Esek 34:17. Jf Mt 25:32.

Andre steder som belyser saken: Apg 2:37, 7:38b, 1 Kor 14:24, 2 Kor 10:4, Ef 6:17. Åp 1:16, 2:12, 16, 19:15. Jf menneskenes unyttige ord, Mt 12:36.

Fra bekjennelsesskriftene:

I Kristus Jesus ser vi Faderens hjertelag som i et speil. Denne kjennskap gis ikke på noen annen måte enn ved Guds utsendte, Kristus Jesus. Utenfor ham møter vi lovens Gud og en vred dommer. SK Troen, 65.

Gud kan holde sitt Ord borte fra ett sted eller folk, når han straffer den alminnelige forakt for Ordet og sakramentene, FC SD 11:56-59. Jf Jes 6.

Ordets tjenere skal ikke være dommere, for avløsningen er en velsignelse eller nåde, ikke en dom eller lov, Apol 12:103.

Den Hellige Skrift er "den eneste dommer, regel og rettesnor som alle læresetninger skal og må prøves og bedømmes etter", FC Epit, 7, jf 1. "Den som kan De ti bud skikkelig, han kan også hele Skriften, slik at han i alle saker og tilfelle kan gi råd, trøste, vurdere og dømme om både åndelige og verdslige saker, og være dommer over all lære", SK Forord, 17.

Retten til å utstøte dem som lever i åpenbare synder, tilligger alle pastorer, Tr 74. Gud har gitt dem fullmakt til "å lære evangeliet, tilgi synder, forvalte sakramentene og dessuten domsmyndighet - det vil si mandat til å utstøte dem hvis forgåelser er åpenbare, og å avløse dem som vender om", samme 60.

515 Hvilken dom vil Gud felle på Dommens dag?

GUDS DOM ER DEN DOBLE UTGANG PÅ MENNESKENES LIV.

Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli frelst, men den som ikke tror, skal bli fordømt. Joh 3:18 – Den som tror på ham, blir ikke dømt, men den som ikke tror, er allerede dømt fordi han ikke trodd på Guds enbårne Sønnns navn. Mt 25:34, 46 – Da skal kongen si til dem som er på hans høyre side: Kom, dere *min Faders velsignede*, og arv det rike som er beredt dere fra verdens grunnvoll ble lagt. /.../ Og disse skal gå bort til evig straff, men de rettferdige til evig liv.

Fil 3:20 – Vårt borgerskap er i himlene. Derfra venter vi også vår Frelser og Herre, Jesus Kristus. Mt 25:34b – Kom, dere min Faders velsignede, og arv det rike som er beredt dere fra verdens grunnvoll ble lagt! 19:8 – det fine lin er de helliges gjerninger. Joh 6:28f. 1 Kor 15:58, 2 Kor 9:8, Ef 2:9f, Fil 1:6, Kol 1:10, 3:17, 2 Tess 2:17, Heb 6:1. Jak 2:22, 26.

Guds ord virker den anger og tro som foregriper livets utgang.

Guds lov virker anger ved å avslører vår situasjon overfor den hellige Gud og forkynner den fortjente dom. Evangeliet virker troen på Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristi lidelse og død som verdens sydebærer. Ved troen går vi ”fram til nådestolen for å få barmhjertighet og finne nåde til hjelp i rette tid”, Heb 4:16.

Er jeg rett beredt til å motta Kristi legemes og blods sakrament, er jeg rett beredt til å møte Kristus på Dommens dag.

Illustrasjon: Mt 25:31ff.

Dommeren Kristus er Hyrden som skiller (aforlsei) ”*sauene fra geitene*”. Han avslører den troende kirke i sin herlighet, Ef 5:27, når han gjør synlig hvem ”*Faderens velsignede*” er: Guds barn med arverett til herlighetsriket, beredt dem fra verdens grunnvoll ble lagt. V 34, 37-39. Jf Ef 1:4, Åp 17:14, 19:9.

Kristus er den himmelske velsignelse, Ef 1:3, og troens evige rettferdighet, Rom 1:16f. De vantro «er allerede dømt», Joh 3:18, og «skal bli fordømt», Mk 16:16.

Gud Faders ”*velsignede*” - ”*de rettferdige*” - er hva ordene sier, v 34, 37. De arver Guds rike før gode gjerninger over hode er nevnt. De kommer ikke til dom, Joh 3:18, 5:24, for de er *allerede* frikjent for Kristi skyld og har evig liv. Rom 8:1. Deres synd er tilgitt og kastet i havets dyp, Mi 7:19.

De velsignede stadfester de velsignede frelsens årsak. Det gjør de med gjerninger som har Guds ord og bud for seg, Ef 2:10.

Et selvbestemt kristenliv består i kjødelig sikkerhet. Derfor er Guds endelige dom over all prestasjonsfromhet en advarende påminnelse. ”Vi skal alle tre fram for Kristi domstol”, 2 Kor 5:10, Rom 14:10. Påminnelsen vekker til årvåkenhet, bønn og tukt, for arvesynden er virksom også i den kristnes liv - i tanker, ord og gjerninger. Med Kristus til gave er vi frelst av nåde, og med ham til eksempel øver vi troen i gode gjerninger.

På Dommedag medvirker den troende kirke med sitt nærvær i Kristi dommergjerning, 1 Kor 6:2f, Dan 7:22, Mt 19:28 (apostlene). Domsscenen stadfester evangeliet om *rettferdiggjørelse ved tro*. Noen egentlig rettergang finner ikke sted før han skiller onde og gode fra hverandre, v 35.

Gud har med nidkjærhet stadfestet sin kjærlighet til sitt verk. Tegnet er Kristus og ham korsfestet, 1 Kor 2:2. Uten Guds nidkjærhet for sitt verk under syndefal-

lets kkkår, fins ingen forsonet Gud, ingen oppreisning fra døden i våre synder, og intet levende håp. Den som avviser Guds nidkjærhet, binder seg til egen skyld og skam og håpløshet. Det er å gjøre seg skyldig til sin egen fortapelse i det evige «utenfor», utenfor Guds fullendte rike i den kommende verden. Joh 3:36, Mt 25, osv.

Til bibelstudium:

Vi ser Guds lille hjord med dens feil og mangler, *vi hører* dem som tar vare på Guds ord og følger Hyrdens røst, Joh 10:2 (jf SA C 12:2). Men de helliges hellighet er skjult med Kristus i Gud. På grunn av arvesyndens motstand er livets vitnesbyrd beheftet med tvetydighet mer eller mindre. Dessuten er mange hyklere å finne blant troens bekjennere (CA 8).

Vi er henvist til *Guds kirkes sikre kjennetegn (CA 7)*, for med dem er den oppstandne Kristus virksom til stede i den forsamlede menighet. Så må Guds Ene Hellige Kirke være en trosartikkel inntil Dommens dag. Gal 2:19f - *Jeg er korsfestet med Kristus. Det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg.*

Kirkens pryd er nå de troendes gjerninger mot Jesu minste brødre, de som lider trengsel for Jesu navns skyld, Mt 25:40, jf Jes 53:3. Gud kjenner sine, 1 Tim 2:19.

I dommersetet skal *Stedfortrederen* sitte. I ham er alle synder tilgitt, og ingen unntatt fra hans verk, 2 Tim 2:4. Seieren er *vunnet* med Lammet som er slaktet. Se Joh 2:11, 11:40, 17:5, Åp 5:9f. Uten livet i Lammets spor er alt tapt (Åp 14:4).

Dommen begynner med *Guds kirke* (Guds hus), 1 Pet 4:17, som har *den frelsende tro*: Rom 2:6-11, 14:10-12, 1 Kor 4:5, 2 Kor 5:10, Heb 10:30f, 1 Pet 1:17, Joh 5:28ff, Åp 2:23.

Derpå følger dommen over *de vantro*. Den er dommen etter gjerninger som Guds hellige lov krever, jf Rom 2:1-5, 2 Tess 1:8f, 2 Pet 3:7.

Dommen over *antikrist* og hans rike: 2 Tess 2:8, Åp 17:1-19. Jf Dan 2:35, 44f, 7:9-14, 23-27.

Dommen over *satan*: Mt 25:41, Åp 14:10f, 19:20, 20:1, 10.

Dommen over *den ondes engler*: 1 Kor 6:3, jf 2 Pet 2:4, Jud 6.

Etter den evige atskillelse fins kun to grupper – de salige for Guds åsyn, og de fortapte i det evige "utenfor", i en eksistens hvor Gud hersker over sine fiendemaker synd og død og satans rike. Mt 25:33f, 44, Joh 5:29. Nå er nådens tid, nå er Gud å finne i all hans nåde, både frifinnelsen og fornyelsen.

Fra bekjennesskriftene:

I menneskers dom er nåden uviss, men vår skyld det sikre. I Guds dom hviler nåden på et klart og sikkert løfte, begrunnet i Kristi fortjeneste: Løftet hører sammen med troen, at Gud er meg nådig for Kristi skyld. Apol 4:345.

516 **Hvordan berede oss til å møte Kristus på Dommens Dag?**

SVAR: VED Å FØLGE KRISTI DAGSORDRE: "VÅK DERFOR!"

Mt 24:42, 44 – Våk derfor, for dere vet ikke hvilken dag deres Herre kommer. /.../ Vær derfor også dere rede. Menneskesønnen kommer i den time dere ikke tenker dere. 1 Kor 16:13 – Våk, stå faste i troen. 1 Pet 5:8 – Vær edrue! Våk! Deres motstander djvelen går omkring som en brølende løve og søker etter hvem han skal oppsluke. Heb 10:23 – La oss holde urokkelig fast

ved bekjennelsen av vårt håp, for han som gav løftet, er trofast. 2 Tess 3:3. Kol 3:4 – Når Kristus, deres liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet.

1 Pet 4:13 – Jo mer dere får dele Kristi lidelser, skal dere glede dere, så dere også kan være glade og fryde dere ved hans herlighets åpenbaring. Åp 19:7, 9 – La oss glede og fryde oss og gi ham æren. Lammets bryllup er kommet, og hans brud har gjort seg rede. /.../ Salige er de som er kalt til Lammets bryllupsmåltid! Fil 3:20 – Vårt borgerskap er i himlene. Derfra venter vi også vår Frelser og Herre, Jesus Kristus. 4:4 – Gled dere i HERREN alltid!

Nå er endetiden. *Nå* gjelder det å leve av Guds Ord i bønn og årvåkenhet. *Nå* gjelder det å øve troen i gjerninger som har Guds ord og befaling – enhver i sitt kall. *Nå* gjelder det å anvende Kristi velgjerninger – enhver på seg selv. *Nå* gjelder det å forkynner hans død som nå kommer i sakramentets skikkelser til et pant på syndenes forlatelse, liv og salighet.

Arken har enda ikke lettet. Døren står fortsatt åpen (1 Mos 7:16). Ved dåpen og troen er vi blant Gud Fadere velsignede på Dommens dag.

Eksempel:

De fem kloke jomfruer, rede til å møte brudgommen, Mt 25:1-13.

517 **Når får Kristi tjenere tjene Gud åsyn til åsyn?**

SVAR: NÅR KRISTUS BRINGER DEN KOMMENDE VERDEN

Sal 16:11 – Du lærer meg livets vei, for ditt åsyn er det en fylde av glede, en evig fryd ved din høyre hånd. 2 Pet 3:13 – Ifølge hans løfte, venter vi nye himler og en ny jord, hvor rettferdighet bor (Åp 19:1f). Kol 3:4 – Når Kristus, deres liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet. Åp 7:14f – Disse er de som er kommet ut av den store trengsel, og som har tvettet sine klær og gjort dem hvite i Lammets blod. Derfor er de for Guds trone og tjener ham dag og natt i hans tempel. 14:4f.

518 **Hvordan kan jeg vite at livet i Kristi tjeneste fortsetter på den nye jord?**

JESUS KRISTUS, MIN HERRE, "HAR STÅTT OPP FRA DE DØDE, LEVER OG RÅDER I EVIGHET", SLIK GUDS ORD HAR SAGT.

Job 19:25-27 – Jeg vet at min gjenløser lever, og som den siste skal han stå fram på støvet, og etter at denne min hud er ødelagt, skal jeg ut fra mitt kjød skue Gud, han som jeg skal skue, meg til gode, han som mine øyne skal se og ikke noen fremmed! Rom 1:4 – (Han har) med kraft bevist å være Guds Sønn /.../ ved oppstandelse fra de døde. 1 Kor 6:14 – Gud, som oppvekket HERREN, skal også oppvekke oss ved sin kraft. Åp 11:15.

519 **Hvorfor slutter forklaringen med "det er visst og sant"?**

VI BEKJENNER AT KRISTUS JESUS ER ALT VÅRT HÅP I LIV OG DØD.

Rom 8:38f - Jeg er viss på at hverken død eller liv, hverken engler eller åndsmakter, det nåværende eller det kommende eller krefter eller høyde eller dybde eller noen annen skapning skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre. 2 Tim 4:18 – Herren skal frelse meg fra all ond gjerning og gjøre meg salig i sitt himmelske rike. Ham tilhører æren i evighetenes evigheter. Amen.